स्थलनामकोश

हें पुस्तक

बाळकृष्ण बावजी करकरे

व

गोपाळ बाळकृष्ण वैद्य

ह्यांनीं केलें

तें

जावजी दादाजी

यांच्या "निर्णयसागर" छापखान्याचे मालक **तुकाराम**

जावजी ह्यांनीं छापून प्रसिद्ध केलें.

माहे जानेवारी सन १८९६.

ह्या पुस्तकासंबंधी सर्व अधिकार छापणारांनीं आपले

स्वाधीन ठेविले आहेत.

किंमत १४ आणे.

अभिप्राय.

ह्या स्थलनामकोशावर ज्या विद्वान् गृहस्थांकडून सूचना व अभिप्राय आले होते, त्यांपैकीं बहुतेक सूचनांचा कोशांत उपयोग केला असून अभिप्रायांचा गोषवारा यापुढें दिला आहे.

"असा ग्रंथ मराठींत नाहीं तो हवा आहे."

नाशिक ता. — नि. वि. छत्रे,
१७।६।९३. — डे. ए. इ. नाशिक.

"सदरहु पुस्तक फार उपयोगी होईल."

बेळगांव ता. — रामचंद्र भिकाजी गुंजीकर,
१७।६।९३. — फ. अ. डे. ए. इ. बेळगांव.

"सदरहु पुस्तक फार उपयोगी होईल. यांत जरूर ती माहिती दिली आहे."

पुणें ता. — आबाजी विष्णु काथवटे,
१८।१।९३. — प्रोफेसर डे. कालेज.

"पुस्तकाचा नमुना पाहिला. आपला उद्योग स्तुत्य आहे. अशा प्रकारचें पुस्तक मराठींत अद्याप झालें नाही, व तें

अवश्य पाहिजे. ही उणीव आपण दूर करीत आहां, हें योग्य आहे."

नाशिक ता. **द्वारकानाथ राघोबा तर्खडकर,**
१९।१।९३. हेडमास्तर हायस्कूल, नाशिक.

"एका पृष्ठावरून पुस्तकाबद्दल अभिप्राय देतां येत नाहीं, तथापि पाठविल्या नमुन्यावरून पुस्तक उपयोगी पडेल असें वाटतें; अशा पुस्तकाची आवश्यकता मराठी वाचकांस फार आहे. कारण, अशा प्रकारचें पुस्तक मराठी भाषेंत मुळींच नाहीं. मराठी शाळांस उपयोगी पडेल."

पुणें ता. **विष्णु बाळकृष्ण सोहोनी,**
२१।६।९३. माजी प्रिन्सिपाल, पुणें ट्रेनिंग कालेज.

"अशा प्रकारचें पुस्तक आपल्या भाषेंत बहुतेक अगदीं नवीन असून कर्त्याचा उद्देश फार स्तुत्य आहे, व पुस्तक उपयोगी झाल्यावांचून राहणार नाही."

पुणें ता. **हरि कृष्ण दामले,**
२५।६।९३. न्यू. इ. स्कूल, पुणें.

"स्थलनामकोश पुस्तकाचें एक पान पाठविलेलें वाचून पाहिलें. आपला यत्न फार स्तुत्य आहे. आणि अशा प्रकारच्या कोशाची फार जरूर आहे. मला आपला उद्योग फार

आवडला. अद्यापपर्यंत असा कोश कोणीं केला नाहीं, तो आपण करीत आहां."

रायपूर ता. **वामन दाजी ओक,**
२६।६।९३. हेडमास्तर हायस्कूल, रायपुर.

"स्थलनामकोशाचा मासला पाहिला. अशा प्रकारचा ग्रंथ मराठींत नाहीं, त्याची पूर्तता करण्याचें आपण मनांत आणिलें ही गोष्ट चांगली आहे."

ठाणें ता. **रामचंद्र व्यंकटेश गद्रे,**
२६।६।९३. डे. ए. इन्स्पेक्टर, जि. ठाणें.

"नमुन्याचें पृष्ठ पाहिलें. फार चांगलें आहे. असें पुस्तक मराठींत पाहिजे आहे. त्याचा उपयोग विद्यार्थ्यांस, शिक्षकांस आणि इतर जनांसही पुष्कळ होईल, असें मला वाटतें."

नाशिक, **विनायक कोंडदेव ओक,**
जून १८९३. फ. अ. डे. ए. इन्स्पेक्टर, नाशिक.

स्थलनामकोश.

अकादिरा (सं.) हिं. राज. जोधपुर संस्थानापैकी एक पोट. सं.

अकनूर (श.) हिं. पं. इ. चिनाब नदीचे कांठीं.

अकबरपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. कानपुरापासून पश्चि. २८ मैल.

अकबराबाद (श.) हिं. वाय. प्रां. रोहिलखंडांत रामपुर सं.

अकरगांव (गां.) हिं. मध्य. प्रां. नागपुर पर.

अकरमन (श.) यू. खं. रशियांत दिनिस्तर नदीचे मुखाजवळ.

अकलखोप (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. तासगांव ता.

अकली (श.) हिं. राज. जोधपुर सं. [कांठीं.

अकलूज (श.) हिं. मुं. इ. सोलापुर जि. माळशिरस ता. निरेच्या

अकलोनी (श.) हिं. मध्य प्रां. माळव्यांत. शिंद्याचे राज्यांत.

अकसूम (श.) आफ्रि. खं. मादागास्कर बेटाची प्राचीन राजधानी.

अकापलको (बं.) उ. अमे. खं. मेक्सिको देशांत पासिफिक महासा-

अकारा (न.) अमे. खं. द. अमे. ब्राझील देशांत. [गराचे कांठीं.

अकारी (श.) अमे. खं. द. अमे. पेरू देशांत.

अकाबा (अखा.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत सिनायजवळ.

अकांकागुवा (पर्व.) अमे. खं. द. अमे. चिली व लाप्लाटा यांचे मध्यें.
२ याच पर्वतापासून याच नांवाची नदी निघते.

अकियाव (श.) आशि. खं. ब्रह्मदेशांत आराकान प्रां. कुलाडा नदीवर. येथें उत्तम तांदूळ होतात.

अकोट (श.) हिं. वऱ्हाड प्रां. अकोला जि. येथें सत्रंज्या चांगल्या होतात.

अकोरा (श.) हिं. पं. इ. पेशावर प्रां. अटकेपा. १२ मैलांवर काबूल [नदीवर.

अकोला (श.) हिं. वऱ्हाड प्रां. मुख्य शहर.

अकोळनेर (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. दाभोळकरांचें जाहागिरीचें गांव.

अक्कलकोट (सं. श.) हिं. मुं. इ. सोलापुराजवळ भोसले यांनीं १७०८ स्थापिलें.

अक्कावरम (श.) हिं. म. इ. निजामचे हैद्राबादेपासून पू. ५९ मैल.

अखुंडी (श.) हिं. राज. जोधपुर सं. लोणी नदीवर.

अखेरा (श.) हिं. वाय. प्रां. फरकाबाद जि. फत्तेगडाहून २२ मैल.

अखोरा (श.) हिं. काश्मीर सं. श्रीनगरच्या उत्तरेस ३८ मैल.

अगाई (श.) हिं. औद प्रां. सुलतानपुरापासून ७० मैल.

अगापूर (गां.) हिं. वाय. प्रां. रोहिलखंडांत रामपूर सं. मुरादाबादेपासून १६ मैल. [रेस ३१ मैल.

अगावळी (गां.) हिं. मध्य प्रां. माळव्यांतील देवास सं. उज्जनीपा. उत्त-

अगस्ती (न.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. येवले ता. [होतात.

अगासी (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. येथें सुकेळीं पुष्कळ व चांगलीं

अगुजा (भू.) अमे. खं. द. अमे. अगदीं दक्षिणेकडील टोंक.

अगोवडा (श.) हिं. मुं. इ. गोवें प्रां. समुद्रकिनाऱ्यावर.

अग्निपल्ली (गां.) हिं. म. इ. निजामचे राज्यांत.

अघई (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. शहापूर ता.

अघलास (भू.) आफ्रि. खं. दक्षिण टोंक.

अघुलास (बं.) अमे. खं. द. अमे. कार्थेजिनाच्या जवळ. येथून धान्य शिसें आणि रुपें परदेशांत जातें.

अघेडीग (डों.) आशि.खं. तुर्कस्तानांत वान सरोवरा पा. ४५मैल.

अजगड (सं.श.) हिं. वाय. प्रा. बुंदेलखंडांत.

अजमीर (श.) हिं. राज. येथें रंगीबेरंगी संगमरवरी दगड [सांपडतात.

अजरबीजान (प्रां.) आशि. खं इराणांत एक प्रांत.

अजिंठा (डों.) हिं. वऱ्हाडचे द. ह्यांतून पैनगंगा निघते. यांत कोरींव लेणीं बौद्ध धर्माचीं आहेत.

अजिमगड (श.) हिं. वाय. प्रां. काशीपा. उत्तरेस ८१ मैल. येथें हस्तीदंती चुडे होतात.

अजिमतारा (कि.) हिं.मुं. साताऱ्याजवळ साताऱ्याचे किल्ल्याचें नांव. येथें शिवाजीचे वंशाचे राजांची गादीची जागा इ. स. १७००त स्थापिली. व इ. स. १८४८त बुडाली.

अजीमाबाद (श.) हिं. पं. इ. सरहिंद प्रां. कर्नालपासून ९ मैल.

अज्रा (श.) हिं. मुं.इ. कोल्हापूर सं.इंग्रजसरकारचे ताब्यांत.

अझोप (समु.) यू. ख रशियाचे दक्षिणेस.

अटक (श.) हिं.पं.इ. काबूल नदी सिंधूस मिळते त्या ठिकाणीं आहे. येथे सिंधूस उतार आहे. याच मार्गानें मुसलमान हिंदुस्थानांत आले. स्लेटीच्या दगडां-च्या खाणी आहेत. २ भावलपूरपा. २८ मैल.

अटर (श.) हिं. मध्यप्रां. माळव्यांत उज्जनीजवळ चंबळा

अटरनी (श.) हिं. वाय. प्रां. आग्रा शहराजवळ. [नदीवर.

अटलांटिक (महासा.) आफ्रि. व यूरोप. यांच्या पश्चिमेस व अमे-रिकेच्या पूर्वेस.

अटिना (श.) यू. खं. इटाली देशांत नेपल्सपा. ११ मैल.

अटांटो (न.) अमे. खं. द. अमे. न्यू ग्रानाडा सं.

अटगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिकशहरापा. ५ मै. २ मुं इ. खानदेश जि. चोपडयाजवळ. ३ वऱ्हाड प्रां. अकोल्यापासून ३२ मैल. येथें वेलस्लीसाहेबानें मराठ्यांचा पराभव केला सन १८०३.

अटमिरल्टी (बे.) उ. अमे. युनैतेदस्तेतच्या पश्चिमेस. पासिफिक महासागरांत. [मवरेस मिळते.

अडळा (न.) हिं. मुं. इ. नगर जि. अकोलें ता. असून ती

अडाण (न.) हिं. वऱ्हाड प्रां. वणी जिल्ह्यांत वाईनगंगेस मिळते.

अडाना (श.) आशि. खं. तुर्कस्थानांत.

अडूर (न.) यू. फ्रान्स दे. पिरिनिजपा. निघून बिस्केच्या उपसागरास मिळते. २ हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूणाजवळ.

अडूवा (श.) आफ्रि. अबिसीनिया प्रां. गोंदारचे ईशान्येस. येथें अनेक प्रकारच्या व्यापारांची मोठी पेंठ आहे.

अडेगांव (गां.) हिं. मध्य. प्रां. छिंदवाडा जि.

अडेल (प्रां.) आफ्रि. दक्षिणेस अपूर्ण माहितीचा प्रदेश. अबिसीनिया, केप ग्वार्डफुई यांचे मध्यें असून यांत सोनें, हस्तीदंत, मेण, पुष्कळ सांपडतें. [राजधानी.

अडेलेड (श.) आस्त्रेलिया बे इंग्लिशांचे ताब्यांतील प्रदेशाची

अड्डा (न.) यू. खं. इताली देशांत.

अड्रा (बं.) यू. खं. स्पेन देशांत ग्रानाडा जवळ.

अड्रियानोपल (श.) यू. खं. तुर्कस्थानांत रुमेलियाचे उत्तरेस.

अणकई टणकई (डों) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. येवलें ता. असून त्यावर किल्ला बांधिलेला आहे.

अणस्कुरा (घां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता.
अणसुरें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्ना. जि. राजापूर ता.
अता. (सरो.) उत्त. अमे. राकीपर्वताजवळ कालिफोर्निया प्रांतांत.
अतिग्रे (गां.) हिं. मुं इ. कोल्हापूर संस्थानांत अतिग्र्याजवळ याच नांवाचा तलाव.
अतैया (श.) हिं. बं. इ. डाका शहराजवळ.
अजनगर (श.) हिं. राज. औद प्रांतांत.
अत्री (न.) हिं. भूतान सं. निघून ब्रम्हपुत्रेस मिळते.
अत्रोली (श.) हिं. राज. अलिगड संस्थानांत.
अत्रोलीया (श.) हिं. वाय. प्रां. अजिमगडाजवळ.
अत्रौरी (श.) हिं. पंजाब इ.
अथणी. (श.) हिं. मुं. इ. द. महाराष्ट्रांत बेळगांव जि. तालुका.
अथेल्नी (बे.) यू. खं. इंग्लंदच्या जवळ.
अदल्या (श.) आशि. खं. तुर्कस्थानांत.
अदामूसपीक (डों.) हिं. द. सिलोन बेटांत या डोंगराचे शिखरावर बुद्धाचीं पावलें उमटलेलीं आहेत असे म्हणतात.
अधोई (श.) हिं. मुं. इ. कच्छ प्रां. मोठें व्यापाराचें ठिकाण.
अनगर (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. माढे ता. [भिवंडी ता.
अनगांव (गां.) हिं. म. इ. निजामाचे राज्यांत. २ मुं. इ. ठाणें जि.
अनन (श.) यू. खं. स्काटलंडांत डंफ्रिस प्रां. याच नांवाच्या [नदीवर.
अनलवाडा (मं श.) हिं. राजपुतान्यांत.
अनागोंदी (श.) हिं. म. इ. निजामाचे राज्यांत संस्थान.
अनातोलिया (प्रां.) आशि. खं. तुर्कस्थानांत भूमध्यसमु. कांठीं आशियामैनरमध्ये.

अनादीर (अखा.) आशि. खं. रशियांत सैबिरिया प्रां. पूर्वेस पासि. महा. २ याच नांवाची नदी याब्लानाय पर्वतांतून निघून या अखातास मिळते. [समु. कांठीं.

अनापा (बं.) आशि. खं. रशियादे. कान्सकाकेशियांत काळ्या

अनामल्ली (डों) हि. म. इ. दक्षिण भागीं.

अनावर (सं.) हिं. राज. यांतून लुमी नदी निघते.

अनिबा (भू.) आशि. खं. पूर्वेस सायलीयन बेटाजवळ.

अनुप (श.) हिं. वाय. प्रां. गंगेच्या कांठीं.

अनेर (न.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. सिरपुर. ता.

अन्ना (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत. युफ्रातीस न. पे. कांठीं.

अपर गोदावरी (प्रां.) हिं. मध्य. प्रां. या नांवाच्या जि. याचें मुख्य

अपर नानीक (श.) उ. अमे. म्न्लंदांत. [ठाणें सिरोंचा.

अपरसिंदफ्रांटियर (श.) हिं. सिंध प्रां. उत्तर भागास म्हणतात.

अपलवाल (श.) यू. इंग्लंदांत वेस्टमोर्लेंड प्रां. इडेन नदीवर.

अपिनैन (पर्व.) यू. खं. इतालींत दाक्षिणोत्तर.

अफगाणिस्थान (दे.) आशि. खं. या नांवाचा देश हिंदु. पश्चि.

अबरदीन (श.) यू. खं. स्कातलंदांत. येथे तागाचे वस्त्राचे कारखाने.

अबार (श.) हिं. पूर्वेस. आसाम प्रां. उत्तर हद्दीवर.

अबिसीनिया (दे.) आफ्रि. खं. देश.

अबू (पर्व.) हिं. राज. अजमिराजवळ अरवली पर्वताचें शिखर. येथें जैन लोकांचें देऊळ आहे. उत्तम हवा.

अबो (श.) यू. खं. रशियांत विद्येकरितां प्रसिद्ध.

अभोरा (गां.) हि. मुं. इ. नगर जि. संगमनेर तालुक्याचे पूर्वेस.

अमडापुर (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. बुलढाणा जि.

अमदपुर (श.) हिं.वाय. प्रां.कानपूर जि, काल्पीचा. उत्तरेस ११मैल.

अमदाबाद (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. येथें ढाली, रेशमी धोतरें व लुगडीं उत्तम होतात. साबरमती नदीचे कांठीं.

अमनेर (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. उमरावती जि.

अमरकंटक(पर्व.) हिं. मध्य. प्रां. नर्मदेच्या उगमाजवळ. [नेपाळ सं.

अमरपुर (श.) हिं. च्या पूर्वेस ब्रम्हदेशांत. इरावतीचे कांठीं. २म.इ.

अमरवाडा (गां.) हिं. मध्य. प्रां. छिंदवाडा जि. [बल्लारी प्रां.

अमरापुर (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. शेवगांव ता. २ मद्रास. इ.

अमरावती (न.) हिं. म. इ. कावेरी नदीस मिळते.

अमरोली (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. गायकवाड सं.

अमलुक (बं.) यू. खं. ऐरिश समु. आंगल्सी बेटांत.

अमळनेर (श.) हिं. मु इ. खानदेश. जि. ता. येथें सखाराम बोवा म्हणून म. साधु होऊन गेले.

अम्रुदारीया (न.) आशि. खं. स्वतंत्रतातर्. आरल सरोवरास मिळते.

अमू (न.) आशि. खं. तार्तरींत १३०० मैल लांब.

अमूर (न.) आशि. खं. मंगोलिया प्रां. अलताई प. निघून तातारचे आखा. मिळते.

अमृतसर (श.) हिं. पं. इ. जि. हें शीक लोकांचे पवित्रस्थान. येथें शाली, सुती बनाती व हस्तीदंती चुडे चांगले होतात. भांड्यांवर नकशी काम करितात.

अमेरिका (खं.) पृथ्वीवर चार खंडें आहेत. त्यांपैकीं हें इ. सन १४९७ कोलंबसानें शोधिलें. ह्याचे द. व उ. अमे. असे दोन भाग आहेत. यांत राकेल, राळ व साखर पुष्कळ होते.

अमोद (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. भडोच जि. ता.

अमोल (श.) आशि. खं. इराण देशांत

अयर्लंद (बे.) यू. खं. ग्रेटब्रिटन बेटाचे पश्चिमेस. ६० मैल.

अयरीश (समु.) यू. खं. अयर्लं. बे. पूर्वेस. व इंग्लंदचे पश्चि.

अयुथिया (श.) आशि. खं. पूर्वेकडील द्वीप. मिनाम नदीचे कांठीं.

अयोध्या (श.) हि. वाय. प्रां. पूर्वेस. फार प्रा. काळाचें श. शरयू नदीवर. येथें श्रीरामचंद्राचा जन्म झाला.

अरगांव (गां.) हि. वऱ्हाड प्रां. एलिचपूरच्या पश्चिमेस.

अरगून (न.) आशि. खं. मांचुरियांत निघून आर्नो न. मिळते.

अरण (गां. सं.) हि. मुं.इ. सोलापूर जि. मोडनिब ता. मिरजकराचे.

अरणी (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. तळोदे ता.

अरबस्तान (दे.) आशि. खं. देश. हिंदुस्तानचे पश्चिमेस.

अरबी (समु.) आशि. खं. अरबस्तान व हिंदुस्थान यांच्यामध्ये.

अरमागांव(श.बं.) हि. म. इ. नेलोर प्रां. येथे ईस्ट इंदिया कंपनीने इ. स. १६२६ त वसाहत केली. मद्रास पा. ६६ मै.

अरल (सरो) आशि, खं. तार्तरी दे. हे. २७० मैल लांब व १३० मैल रुंद आहे.

अरलनोर (सरो.) आशि. खं. चिनईतार्तरीमध्ये.

अरवली (पर्व.) हि. राजपुतान्यांत ३०० मैल लांबीचा आहे. याचे शिखर अबू हें समु. पा. ५००० फूट उंच आहे.

अरबील (श.) आशि. खं. तुर्कस्थानांत. मोसलच्या दक्षि.४० मैल.

अराकान (प्रां. श.) हि. बं. इ. पूर्वेस कुलोदन न. कांठीं

अरारात (पर्व.) आशि. खं. तुर्कस्तान. व इराण यांच्या हद्दीवर.

अरास (न) आशि. तुर्कस्तानांत अर्जरूम जवळून नि. कुरीस न. मिळते. हिला आक्सिस हे नांव आहे.

अरंग (श) हिं मध्य प्रां. रायपूर जि. येथे पितळेचीं भांडीं चांगलीं होतात.

अरंगकुरंग (डों.) हिं मु इ नाशिक जि इगतपुरी ता यावर किल्ला [बांधिला आहे.

अर्कतस्क (श) आशि खं पूर्व सैबिरियाची राजधानी

अर्काट (प्रा श) हि म इ कर्नाटक प्रा पालर् नदीवर. या प्रांतांत कापसाचा मोठा व्यापार चालतो

आर्किपेलागो (समु) यू ख ग्रीस व आशियातील तुर्कस्तान यांचे मध्ये.

अर्जरूम (श) आशि ख तुर्कस्तान पैकीं आर्मानिया प्रा.

अर्जीस (पर्व) आशि खं तुर्कस्तानात

अर्तीक (महासा) यू ख व आशि ख याचे उत्तरेस.

अर्व (सरो) यू ख अयर्लंदमध्ये

अलकनंदा (न) हि वाय प्रा हरिद्वारा पुढे गंगेस मिळते.

अलकुटी (गा) हि मु इ. नगर जि. पारनेर ता

अलगोवा (अखा) आफ्रि ख दक्षिणेस

अलजीयर्स (श) आफ्रि ख. च्या उत्त बार्बरी स फ्रेंचांचें.

अलजेरीया (प्र) आफ्रि ख च्या उत्तरेस बार्बरी स. फ्रेंचाचे.

अलताई (पर्व) आशि खं राशियात सैबिरियाचे दक्षिणेस पूर्वपश्चिम.

अलपई (छ) (ब) हि म इ त्रावणकोर म येथे इ. स. १८०९ बंड झाले होते

अल्प (ग) यू ख जर्मनींत वर्तमबर्गांत दान्यूब न. चे काठीं.

अलमोडा (श) हि. वाय प्रा. कमाऊन जि. मुख्य श.

अलबका (मंदा) आशि. ख. तुर्कस्तानात लेबानन पर्वतावर.

अलवड (सं. श.) हिं. राज. जयपुरच्या उत्तरेस.
अलवेगान (न.) यू. खं. इतालींत सार्डिनियाचे राज्यांत.
अलन्हाल (र. श.) हिं. पं. इ. सतलज न. लढाई. इं. व शीक १८४६
दुधासारखा पांढरा संगमरवरी दगड सांपडतो.
अलसतर (प्रां.) यू. खं. अयर्लंदांत.
अलसवातर (सरो.) यू. खं. इंग्लंदांत. [निघून ऐना न. मिळते.
अलदान (न.) आशि.खं. रुसदेशांत सैबिरियांत. याब्लानाय पर्व.
अलपादन (प्रां.) यू. खं. स्पेनदेशात.
अलाहाबाद (श.कि.) हि. वाय. प्रां. जि. गंगा व यमुना यांचे संग-
मावर. यास प्रयाग म्हणतात.
अलिकाठा (बं.) यू. खं. इतालीच्या दक्षिणेस. सिसिली बे.
अलिगड (श. कि.) हिं. वाय. प्रां. जि. आग्र्याचे उत्तरेस ५५ मैल.
अलिपुर (श.) हिं.बं.इ.कलकत्त्यापासून ६ मैल. येथे ले.गवर्नर
अलिबाग (श.) हिं.मुं.इ. कुलाबा जिल्ह्याचे मुख्य श. [राहतात.
अलिमर्दानखान (काल.) हिं. पं. इ. कर्नाल पा. यमुनेचा का-
लवा १२० मैल लांब काढून दिल्लीजवळ यमुनेस
अलिराजपुर (म.) हिं. मध्य प्रां. माळव्यांत. [मिळविला आहे.
अलिवारतांडा (श.) हिं. मु. इ. सिंध प्रा. हैद्राबाद जि. ता.
अलेक्झांड्रिया (श.ब) यू. खं. दक्षिणेस भू. समु. सार्डिनिया बेटांत.
२ आफ्रिका खं. इजिप्त दे. हे मोठ्या शिकं-
अलेक्झांड्र (श.) यू. खं. रशियांत. [दराने वसविले.
अलेपी (श. ब.) हिं. म. इ. त्रावणकोर सं. येथे इमारतीचे
लाकड, सुपारी, नारळ, मिरी, वेलदोडे,
यांचा व्यापार चालतो.

अल्यूशियन(बे.) आशि. खं. रुसदेशांत सैबिरियाचे पूर्वेस पासिफिकमहासागरांत.

अवंती (प्रां.) हिं. मध्यहिं. माळवा प्रां. चें पूर्वीचे नांव असून उज्जनीस म्हणतात.

अशिरगड (कि.) हि. मध्यप्रां. खांडवा जि. बऱ्हाणपुराजवळ. हा किल्ला खानदेश जि. ताब्यांत. उ. फू. १३००

अशेरियन (प्रां.) आशि खं. तुर्कस्तानांत याची राजधानी निनवी.

अष्टमी (गां.) हिं मुं. इ कुलाबा जि. रोहे ता

अष्टी (श.) हि. मुं. इ सोलापूर जि. येथे सन १८१८ त पे. श. व स्मिथ यांची लढाई. यांत बापू गोखले मारले गेले.

अष्टें (श.) हि. मुं. इ. सातारा जि. वाळवे ता, २ निजामाचे राज्यांत, ३ भोपाळप्रां. किल्ला. ४ कुला जि. पनवेल ता.

असई (गां.) हि. निजामचे राज्यांत औरंगा बा. २२ कोस. लढाई १८०३ इं. व मराठे.

असखेडें (गा.) हि. मु इ. नाशिक जि बागलाण ता.

असनशियन(श.) द. अमे. पाराग्वे देशाची राजधानी.

असुवा (न.) आफ्रि खं. वारिगा सरो. मिळते.

असुवान (श.) आफ्रि. खं. नैल न. चे काठीं.

असेनशन (बे.) द. आफ्रि. पश्चिमेस अतलांतिक महासागरांत.

असोदें (गां.) हि. मु. इ. खानदेश जि. जळगांव तालुक्यांत.

असंडोली (न.) हि. मुं. इ कोल्हापूर सं. भोगावती न. मिळते.

अस्क (न.) यु. खं. इंग्लंदांत इ. मन्मथ प्रांतांत.

अस्तुरीयन (पर्व.) यु. खं. स्पेन व पोर्तुगाल यांचेमध्ये.

अस्लाबाद (श. बं.) आशि. ख. कास्पियन समु. (सरो.) कांठी.

अल्रिया (दे) यू ख प्रमिया दे दक्षिणेस

अर्स्वा. (गा) हि मु इ नगर जि सगमनेर ता

अहमदनगर (श) हि मु इ प्रसिद्ध श येथे किल्ला आहे मुसलमानी यादशहाचें राज श होते

अहिरें (गा) हि मु इ पुणें जि [बरीच आहे.

अळतें (श) हि मु इ कोल्हापूर स येथे जैन लोकाची वस्ती

अंकलेश्वर (श) हि मु इ गुजराथेत भरूच जि

अंकुसा (गा) हि. मध्य भा सिरोंच्या जि

अंकोबार (श) आफ्रि ख आबिसीनिया देशात

अंग (दे) हि व इ गया प्राताचे पूर्वीचे नाव

अंगारा (न) आशि बैकल सरो निघून येनिसी नदीला मिळते

अंगोरा (श) आशि ख तुर्कस्थानात आशिया मैनरमध्ये आहे. येथे लोकर उत्तम होते

अंगोला (प्रा) द आफ्रि कांगो पर्वताजवळ [८ कोसावर

अंजनगांवसुर्जी (गा) हिं वऱ्हाड भा एलिचपुरापासून पश्चिमेस

अंजनवेल. (गा) हि मु इ रत्नागिरि जि चिपळूण ता २ या नांवाची खाडी दापोली ता

अंजनी (न) हिं मु इ खानदेश जि येरंडोल ता [चांगली आहे

अंजनेरी (टे) हि मु इ नाशिक जि नाशिका जवळ. येथे हवा

अंजर (श) हि मु इ कच्छ प्रातात

अंजूर (गा) हि मु इ टाणे जि भिवंडी ता [नाव

अंतरवेदी. (प्रा) हि गगा व यमुना ह्या दोन नद्यामधील प्रदेशाचे

अंतापूर (गा) हि मु इ नाशिक जि बागलाण ता

अंतुरली (गा) हि मु. इ. खानदेश जि. भुसावळ ता तापीचे काठी.

अंदरसुल (गां.) हि. मु. इ. नाशिक जि. येवलें ता. विड्याचीं पानें चांगलीं होतात.
अंदालुशिया(प्रां.) यू. खं. स्पेन देशांत.
अंदमान (बे.) आशि. खं. द. हिंदीमहासागरांत. काळ्या पाण्याचे कैदी येथें ठेवितात.
अंधळगांव (गां.) हि. मुं इ. सोलापूर जि. सांगोलें ता.
अंबरनाथ (गा.) हि. मुं. इ. टाणे जि कल्याण पा. २ कोसांवर. येथे फार जुनें जैन लोकांचे देऊळ आहे.
अंबवला (ग्रां.) हि. मु. इ. पुणें जि. खेड्याजवळ. ल. छावणी.
अंबाला (श.) हि. पं. इ. जिल्हा. सतलज व यमुना ह्यांचे मध्यें.
अंबिका (न.) हि. मुं. इ. गुजराथ प्रां. सुरत एजन्सींतील वासदा सं. १७४९ इं. व फ्रेंच.
अंबूर (गां.) हि. म. इ. बंगलोरच्या पूर्वेस ८० मैल. ल.
अंबोयना (बे.) आशि खं. आग्नेयीम पासिफिक महासागरांत.
आ (सरो.) यू. ख. स्कानलंदांत.
आअलबर्ग(सं.श.) यू. ख. जर्मनींत सं
आकबा. (बं.) आशि. खं. आरबस्थानांत तांबड्या समु. चे कांठीं.
आक्सस (न.) आशि. खं. तार्तरी देशांत.
आक्स्फोर्द (श.) यू. ख. इंग्लंद दे. विद्यालयाकरितां प्रसिद्ध.
आकियाब (श.) हि. ब्रं. इ पूर्वेस आराकान पर.
आगबाई (न.) आफ्रि. खं. अत्लांतिक महासागरास मिळते.
आगुवा. (ज्वा प) अमे. खं. मेक्सिको देशांत.
आग्रा (श कि.) हि. वाय. प्रा. यमुना न. चे कांठीं किल्ला अकबरानें बांधिला व ताजमहाल इमारत शहाजहान बादशहानें बांधिली. लांकडावर वेल, चित्रें खोदण्याचें काम उत्तम.

आंग्लेशिया (प्रां.) यु. खं. इंग्लंदांत. [नांवाची खाडी.
आचरें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. मालवण ता. व याच
आचीन (भू.) आशि. खं. दक्षिणेस सुमात्रा बेटाचे वायव्येस.
आच्छालिया(डो.) हिं मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाड सं. संखेडा ता.
आजरें (गां.) हिं. मु. इ. कोल्हापूर सं. हिरण्यकेशी व चित्री या नद्यांचे संगमावर. ता.
आटगांव (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. शाहापूर ता.
आडावद (गां.) हिं. मु. इ. खानदेश जि. चोपडें. ता. येथें उष्ण पाण्याचे झरे आहेत.
आडिवरें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता.
आडें (गां.) हिं. मु. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.
आण्या (डो. गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि जुन्नर ता. चे उत्तरेस असून या नावाचा घांटही आहे.
आतारान (न.) हिं. पूर्वेस ब्रम्हदेशात तेनासरीम प्रा
आतीत (गां.) हिं. मु. इ. सातारा जि कऱ्हाड ता.
आथाबास्का(सरो.) अमे खं. उ. अमे. ब्रिटिश अमेरिकेत.
आथेन्स (श.) यु. खं. ग्रीस देशाची राज. एजियन समुद्रावर.
आदन (बं.) आशि. खं. आरबस्तानचे दक्षिणेस इंग्लिशांचे ताब्यात.
आदामचा पूल(पूल.) हिं. व सिलोन यांच्या मध्यें जो पुळासारखा भाग आहे त्यास हिंदुलोक रामाचा सेतु [असें म्हणतात
आदावा (प्रा.) आफ्रि. खं. अॅबिसीनियांत.
आदेलेद (बे. श.) द. आस्ट्रेलियांत इंग्लिशांचें रा. श.; द. अमे. दक्षिणेस मागेलनी सामुद्रधुनीचे मुखांत बेट.

आद्रिआतीक (समु.) यू. ख. इताली व तुर्कस्तान यांचेमध्ये.
आनाबोन (बे.) आफ्रि. ख. गिनीच्या आखातात.
आनामली (डो.) आशि. ख. मद्रास इ. कोइमतूर प्रां.
आनंद (गा.) हिं. मु. इ. गुजराथ प्रा. खेडा जि. ता.
आपटें (गा.) हिं. मु. इ. कुलाबा जि. पनवेल ता.
आफीर (पर्व.) आशि. ख. द. सुमात्रा बेटांत.
आफ्रिका (ख.) पृथ्वींत जी खंडे आहेत त्यांत हे तिसरें खंड.
आबाजबीज(पर्व.) आफ्रि. ख. आबिसानियांत.
आबु (प.) आशि. खं. इराणचे आग्नानावर.
आबुमन (श.) आशि. ख. चीन दे. द. मकाव बेटात.
आबोमे (श.) आफ्रि. ख. गिनीची प्राचीन राजधानी. [कांटीं.
आभोणें (गा.) हिं. मु. इ. नाशिक जि. कळवण ता. गिरणेच्या.
आमझेरा (म.) हिं. मध्यहिंदुस्थानांत. माळव्यात
आमणें (गा.) हिं. मु. इ. ठाणें जि. भिवंडी ता.
आमनेर (गा.) हिं. मध्यप्रा. तापीचे कांटीं.
आमलीआरा(सं.) हिं. मु. इ. गुजराथ प्रा. महिकांटा एजन्सीमध्ये.
आमस्तरदाम.(श.) यू. ख. हालंद दे. राज. आमस्तेल न. कांटीं. हे सावावर बांधले आहे.
आमाझोन (न.) द. अमे. ब्राझील दे. असून अत्. महा. मिळते. मुखाजवळ या नावाची खाडी. ३९०० मै. ला.
आमाय (बे. श.) आशि. ख. चीनच्या आग्नेईस.
आमोय (श.) आशि. ख. चिनात. [आहे.
आयोनियन(बे.) यू. ख. ग्रीसचे प. व तेथेच या नांवाचा समुद्र

आरक्यान्सास (न.) उ. अमे. स्वतंत्र स. मिसिसिपी न. मिळते.
आरग (गां.) हिं. मु. इ कोल्हापूर स. आजरें ता.
आरजेन्तैन कानफिदरेशन (दे.) अमे. ख. द. अमे. देश.
आरण (न.) हिं. वऱ्हाड प्रां. अजिंठ्याचे डोंगरातून निघून पैनगंगा न. मिळते.
आरन (बे.) यु. ग्रे. आयर्लंदजवळ.
आरपाडी (गां) हिं. मु. इ. सातारा जि.
आरबैल (घा.) हिं. मु इ द. महाराष्ट्रात
आरमोरी (श.) हिं. मध्य प्रां. चांदा जि. वाईनगंगेवर, येथे लोखंडाचा व्यापार मोटा चालतो
आरवली (न) हिं. म इ म्हैसूर स. निघून कावेरीस मिळते.
आरळे (गा.) हिं. मु. इ. सातारा जि. शिराळे पेठ्यात.
आरागुआय (न.) द. अमे. रिओग्रांदा साडीस मिळते.
आरांतेस (पर्व.) आशि ख. इराणांत.
आरिका (बं) द. अमे. पेरू दे. व्यापाराचे मोठे बंदर.
आरिझाना (ज्वा. प.) अमेरि. ख. मेक्सिको देशात.
आरुणावती (न.) हिं. वऱ्हाड प्रा वणी जि. अजिंठा पर्व. पासून निघून पैनगंगेस मिळते.
आरें (गा) हिं. मु. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूण ता.
आरेंज (न.) द आफ्रि. केप कालनीत १००० मै. लां.
आरेंजरिवरफ्रिस्तेत (प्रा.) आफ्रि. ख. केपकालनीत आरेंज न. चे काठीं.
आर्कनी (बे) यु ख. स्कातलंदचे उ.
आर्कानसास (न.) अमे. मिसिसिपी नदीला पश्चिम अंगाने मिळते.
आर्केजल (श.) यु. ख. रशियांत द्वीना न. मुखाजवळ.
आर्गेन (श.) दक्षि. अमे. ब्राझील देशात.

आर्झग्रीज (पर्व.) यू. खं. जर्मनी देशात साक्सनी व बोहिमिया यांच्या मध्ये. येथें खनिज पदार्थ सांपडतात.
आर्गीन (बे.) आफ्रि. ख. साहाराचे किनाऱ्यावर.
आर्टरलस्पिट्झ (पर्व) यू ख. आस्ट्रिया दे. समुद्रापा० उंची
आर्ता (अखा.) यू खं ग्रीसच्या वायव्येस. [१२७८९ फूट.
आर्तिक (महमा.) आशि. ख. उत्तरेस. उत्तर ध्रुवाभोवतीं.
आर्नाळा (गां) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. वसई ता.
आर्नो (न.) यू. ख. इतालींतून निघून भूमध्य समु.मिळते.
आर्मझ (बे.) आशि. खं. इराणचे पूर्वेस इराणचे अखातांत.
आर्मिनिया (प्रां.) आशि. खं. तुर्कस्तानात. [सामु. व बेट.
आर्ने (न.) यू. खं. स्वित्सर्लंदांतून निघून ऱ्होन नदीला मिळते.
आर्नि (गा.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. २ खानदेश जि.
आलओबेईद (श.) आफ्रि. ख. न्यूबिया देशांत. [धुळे ता.
आलतोना (श.) यू. खं. देनमार्कांत. हलैसंन प्रा.
आलबरो (श) यू. खं. इंग्लदात.
आलजेशिरा (प्रा) आशि. खं. तुर्कस्तानांत.
आलदरने. (बे) यू खं. इंग्लिश खाडींत
आलदरली (श.) यू. खं. इग्लदात ग्लास्तरशायर प्रांतांत.
आलद्रावा (बे) आफ्रि. पूर्व किनाऱ्यावर हिंदीमहासागरात.
आलपेन (पर्व.) उ. अमे. स्वतंत्र स.
आलबर्ते (न.) आस्ट्रेलियात असून पासि. महा. मिळते.
आलबर्तेनाएंजा (सरो.) आफ्रि. ख. मध्यभागीं.
आलबनी (श.) उ अमे यूनैतेदस्तेद मध्यें न्यूयार्क प्रां. [काम होतें.
आलवार (सं) हिं. राजपु. जयपुरच्या उत्तरेस येथे कुसरगारीचे
आलसेंतसवे (उपसा.) द. अमे. ब्राझील देशात.

आल्प्स (पर्व.) आस्ट्रेलियांत. २ यू. खं. स्वित्सर्लंदमध्यें.

आल्मा (श.) यू. खं. स्पेन देशांत. [निघून उत्तरमहासा. मिळते.

आलानेक (न.) आशि. खं. देशांत सैबिरियांतून अलताई पर्वतापा०

आलाबा (गां.) यू. खं. तुर्कस्थानांत.

आलास्का (भू.) अमे. खं. उत्तर अमे. वायव्येस.

आलांड (बे.) यू. खं. स्वीदनचे पू. बालतिक. समु.

आलियास्का (द्वी. क.) अमे. खं. वायव्य कोपऱ्यास.

आलिकांती (श.) यू. खं. स्पेनदेशांत.

आलीगेतर (न.) आस्त्रालियांत पासि. महा. मिळते.

आलींपस (पर्व.) यू. खं. तुर्कस्तानांत.

आलुश (बे.) उ. अमे. युनैतेदस्तेत्सचे अमे. दक्षिणेस.

आलेकजांद्रिया (सरो.) आस्त्रेलियांत गोड्या पाण्याचें.

आलेघानी (पर्व.) उ. अमे. युनैतेदस्तेदमध्यें. यांत कोळसे, तांबें, शिसें यांच्या खाणी आहेत.

आलेपो. (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानची प्राचीन रा. येथे १८२२ [मोठा धरणीकंप झाला.

आलेबाग (प्रां.) उ. अमे. स्वतंत्र सं.

आलेवाडी (गां.) हि. मुं. इ. ठाणें जि. माहिम ता.

आलौता (न.) यू. खं. तुर्कस्तानांतून निघून दान्यूब न. मिळते.

आवरण (पर्व.) यूरो. खं. फ्रान्सांत आग्नेयी दिशेस.

आवसरी (गां.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. खेड ता.

आवळस (गां.) हि. मुं. इ. पुणे जि. हवेली ता. मुळशी पेट्यांत.

आवा (श.) आशि. ख. ब्रह्मदेशात इरावतीचे कांठीं.

आवाकान्स (श.) आशि. ख. रशिया देशांत सैबिरियांत.

आल्हाणें (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. जळगांव ता.

आविडो (श.) यू. खं. इतालींत कालाब्रिया प्रां.
आशांती (सं.) आफ्रि. खं. मध्य आफ्रिकेंत सिद्दी लोकांचें.
आशिया (खं.) पृथ्वीवर जीं चार खंडें आहेत त्यांपैकीं पहिलें.
आशियामैनर (प्रां.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत.
आशिये (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. देवगड. ता.
आमलगांव (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. आकोला जि.
आष्टा (गां.) हिं. मध्य प्रां. शिवनी जि.
आष्टी (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. माढें ता.
आसवली (गां.) हिं.मुं.इ. सातार जि. खंडाळे पेट्यांत. २ नाशि-
आसाम (प्रां.) आशि. खं. हिं. पूर्वेस. [क जि. इगतपुरी ता.
आस्त्राखान (श.) यू. खं. राशिया दे. ओल्गानदीचे कांठीं.
आस्त्राल (बे.) आशि. खं. द. पासि. महासा. पोलिनिशिया
बेटसमूहांत.
आस्त्रालियनबाईत (अखा.) आशि. खं. द.पासि.सा. आस्त्रालिया बे.
आस्त्रालिया (बे.) आशि. खं. द. पासि. महासा. सर्वांत मोठें बेट.
ह्यांत सोनें व तांबें सांपडतें. [बेटाचे भाग.
आस्त्रालेशिया (बे.) आशि. खं. द. पासि. महासा. ओशियानिया
आस्त्रेलियनआलप्स (पर्व.) आशि. खं. द. आस्त्रलिया बेटांत.
आसूं (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. फलटण सं.
आहुमे (गां.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. घोड न. उगमाजवळ.
आळंदी (गां.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. खेड ता. येथें ज्ञानोबाची
समाधी आहे. आषाढी व कार्तिकी या एकादशीस
आंगलसी (बे.) यू. खं. ऐरिस समुद्रांत. [मोठी यात्रा भरते.
आंजर्लें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.

आंतवर्प (श.) यू. खं. बेलजिअम दे. स्कोल्त नदीचे कांठी.

आंतारीओ (सरो.) उ. अमे. कानडा व युनैतेदस्तेत यामध्ये.

आंतार्तीक (समु.) दक्षि. ध्रुवा भोंवताली. [न्सच्या मुखाजवळ.

आंतिकोस्ती (बे.) उ. अमे. ब. कानडा प्रांताच्या पश्चि. सेन्तलारे-

आंतीबारी (बं.) यू. खं. मांतिनिग्रोत आद्रिआतीक समु. कांठी.

आंतीतारस (पर्व.) आशि. ख. तुर्कस्तानांत आशियामैनरांत दक्षिण

आंतीयाक (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत. [अगास.

आंतीसाना (ज्वा. प.) द. अमे. इक्वेदोर देशात.

आंदीज (पर्व.) द. अमेरिकेत उत्तर दक्षिण आहे. पृथ्वींत सर्व पर्वतामध्ये लांब आहे.

आंध्र (दे.) हिं. म. इ. ह्यास तैलंगण म्हणतात.

आंधळगांव (गा.) हि. मध्य प्रां. येथे लुगडी चांगली होतात.

आंधेरी (गा.) हिं. मु. इ. ठाणे जि. साष्टी बेटात.

आंबेघांट (घां.) हि. मुं. इ. कोल्हापुराहून रत्नागिरीच्या रस्त्यावर.

आंबुळगड (कि.) हिं. मु. इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता.

आंबे (गा.) हि. मुं. इ. दिंडोरी ता. बाणगंगेच्या कांठी

आंबेगांव (गां.) हि. मु. इ. पुणे. जि. मावळ. ता. व. २ खेड ता.

आंबोली (गा.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. मावळ ता. व यास

आंब्रोज (बे.) द. अमे. चिलीच्या पश्चिमेस. [नावाचा घाट.

इ.

इकमुल (श.) यू. ख. जर्मनीमध्ये बवेरिया स येथे नेपोलियन बोनापार्टाने इ. स. १८०९ त आस्त्रियन लोकावर जय मिळविला.

इकर्नफोर्द (ब.) यू. खं. देन्मार्क देशांत.

इकाटेल (श) हि ब इ. कलकत्त्याजवळ मिद्नापूर प्रा.
इकेरी (गा) हिं वाय प्रां आलिगड जि
इकौना (श) हि वाय प्रां गाझीपुर जि
इकू (श) यू ख बेल्जममध्ये फ्लाडर्स प्रा.
इक्मिआझीन (श) आशि ख. तुर्कस्तानात आर्मीनिया प्रा
इक्वेदोर (दे) द अमे याची रा किती
इखागांव (गा) हि राज जोधपुर स
इखावो (बे) आफ्रि ख अतलांतिक महासागरात येथून प्रथम भाशाचे खत इग्लंदात नेत असत
इगतपुरी (श) हि मु इ नाशिक जि ता
इगलस्टाट (श) यु ख जर्मनीत बवेरियामध्ये
इगोरी (म) यु ख स्वित्सर्लंडमध्ये
इग्गा(एग्गा) (श) आफ्रि ख नजेर नदीवर
इग्ला (न) यु ख आस्ट्रियामधील मोरेविया प्रातात [नदीवर.
इग्लाव (श) यु ख आस्ट्रियामधील मोरेविया प्रातात इग्ला-
इग्लो. (श) यु ख आस्ट्रिया देशात हगेरीत येथे तांबे व लोखंड याच्या खाणी आहेत
इचलकरंजी (श) हि मु इ. द महाराष्ट्रात कोल्हापूर संस्थानात स
इचावर (श) हि माळवा प्रांतात भोपाळ स
इचीन (न) यु ख इग्लंदात हटस प्रांतात
इच्छागर (श) हि ब इ कलकत्त्याजवळ
इच्छापूर (गा) हि मध्य प्रा नेमाड. जि
इजनाजर (श) यु ख स्पेनात कोर्डोवा प्रांतात
इजिप्त. (द) आफ्रिका खडात.

इजियन (अखा) आशि ख रूस देशात सैबिरीयाचे पूर्वेस
इजेना (अखा) यु ख ग्रीस देशात मोरिया व अथेन्स याचे मध्ये.
इटावा (श) हिं वाय प्रा यमुनेच्या काटी जि
इटौली (श) हिं वाय प्रा शहाजहानपूर जि
इडन (न) यू ख वेस्टमोर्लंड प्रांतात
इडा (पर्व) यु ख तुर्कस्तानात क्रिस बेटात २ आशि ख. तुर्कस्थानात आशियामैनर प्रांतात
इतगांव (गा) हिं वाय प्रा बरेली जि
इतन (श) यू ख इग्लदांत विद्यालयाचे शहर
इतमदपूर (ग) हिं वाय प्रा आग्रा जि
इतापर्ली (गा) हि म इ कोईमतूर प्रांतात
इताली (दे) यू ख दक्षिणेकडील देश
इतुडा (ग) हि नेपाळ स
इत्खापुर (गां) हिं. वाय प्रां बरेली जि
इथीका (द्वी) यू ख भूमध्य समुद्रात अयोनियन बेटात
इदलाबाद (ग) हि. म इ निजामच राज्यात
इदुमिया (पर्व) आशि ख अरबस्तानात सिनाय पर्वताजवळ
इद्दा (श) आफ्रि ख नैजर नदीच्या काटी
इद्रिया (प्रा) यू ख आस्त्रियात
इद्रुपा (न) हि वऱ्हाडात अकोला जि असून ती पूर्णा नदीस मिळने रियात गेला आहे
इनवरनेस (प्रा) यू ख स्कातलदात
इनशान (पर्व) आशि ख चीनचे रा मंगोलिया प्रा. मानच्यु रियात गेला आहे
इनाकोंडा (गा) हि म. इ गंतूर प्रांतात येथे हमेशा धरणी-कंप होतात.
इनामगांव (श) हि अयोध्या प्रांतात

इन्न (न.) यू. खं. आस्ट्रियांत.

इन्नोर (श.) हिं. म. इ. चिंगलपट जि.

इन्सब्रुक (श.) यू. खं. आस्ट्रियांत तिरोल प्रांतांत.

इन्हवेन (श.) यू. खं. रशियांत क्रिमिया द्वीप. सेबास्तपुलाजवळ. २ सफाक मां. ओरवेल नदीच्या कांठीं.

इन्होना (गां.) हिं. वाय प्रां. औद जि.

इपांनोमेरिआ (गां.) यू. खं. ग्रीस जवळ सतोरीन बेटांत.

इप्सिच (श.) यू. खं. इंग्लंदांत.

इबी. (श.) यू. खं. स्पेन देशांत वालेनशिया प्रांतांत.

इब्रामपत्ना (श.) हिं. म. इ. निजामहैदराबादेजवळ.

इब्राहिमपूर. (श.) हिं. वाय. प्रा. गाझीपूर जि.

इब्रेला (श.) यू. खं. रोमेनियांत गालाटस पा. १० मैलांवर दान्युब नदीचे कांठीं असून येथें गहूं, लोंकर, मीठ वगैरे जिनसांचा मोठा व्यापार चालतो. व गलबतें बांधण्याची जागा आहे.

इमजंग (श.) हिं. पूर्वेस आसाम प्रांतांत सुदिआ पर.

इमरतपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. फरकाबाद जि. इसलामगंज परगण्याची मुख्य जागा येथें नीळ पिकविण्याचा कारखाना आहे.

इमलाक (श.) हिं. वाय. प्रां. औद जि. सुलतानपुरापासून १५मैल.

इमामगड (गां.) हिं. मुं. इ. हैदराबादच्या ईशान्येस ९० मैल. लढाई स. १८४३ इ. व अमीर.

इमामपूर (धां.गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. नगराहून नेवाश्यास जाण्याचे वाटेवर.

इराक (न) हिं. मुं इ. सिंधप्रांतात नदी.

इराकअरबी (प्रा) आशि ख. तुर्कस्तानांत.

इराकोलाम(श) हिं म इ दक्षिणेस कोचीन स.

इराण (पारसीक) (दे) आशि ख देश यात मोती, रत्ने, कचे रेशीम व घोडे होतात. २ या नावाचे अखात

इरावती. (न) आशि ख ब्रह्मदेशात हिमालयातून निघून मार्तोबानचे अखातास मिळते ला १२०० मैल.

इरी (सरो) अमे ख उ अमे ब्रिटिश अमे

इरेज (श) हिं बुंदेलखडात जलून प्रांतात बटवा नदीवर

इर्कुतस्क (श) आशि ख पूर्वसैबिरियाचे मु श अगारा नदीवर

इर्तिश (न) आशि. ख रूसदेशात सैबिरियात ओबी नदीस [मिळते

इर्दतनगर (गा) हिं वाय प्रा आम्र्या जवळ

इलकल (श) हिं मु इ विजापूर जि

इलचेस्तर (श) यू ख इग्लंदात समरसेट प्रातात

इलपूर (श) हिं म इ मथुरा प्रांतात.

इलमिन्स्तर(श) यू ख इग्लंदात समरसेट प्रातात

इलमेन (सरो) यू ख रशियात [मिळते

इला (न) यू ख फ्रान्सात न्हैन नदीस स्टेसबर्ग श जवळ

इलामान (पर्व) उ. अमे. युनैतेदस्तेत्समध्यें

इलाय (श) यू ख. इग्लंदात केंब्रिज प्रातात ऊज नदीवर

इलांद (ब.) यू. ख. बाल्तिक समुद्रात.

इलिचपूर (श) हिं. वऱ्हाड प्रां. जि.

इलिजाबेथ (श) द अफ्रिकेंत केपकालनींत.

इलिमानी (पर्व.) द अमे. बोलिव्हिया देशात.

इलिया (पर्व) आशि. खं. हि. दक्षिणेस सिलोन बेटांत.

इलिरिया (श) यू ख आस्ट्रियांत येथे डोंगरांत सर्व प्रकारच्या धातु सांपडतात त्यांत पारा अतिशय सांपडतो, मका, गहू आलिव्हवृक्ष हे उत्पन्न होतात. रेशीम, कापूस, कांच व लोखंडी तारा ह्यांचा व्यापार चालतो.

इल्केस्टन (श.) यू. ख इंग्लदांत डर्बी प्रांतांत येथें रेशीम, पाय-मोजे व लास चांगले होतात

इलिफ्रोन्सो(श) यू ख स्पेन देशांत हे पर्वतावर १८४० फुटींवर फिलिप राजाने बांधिले येथील राजवाडा फारच उत्कृष्ट आहे

इलिनोयस्(न.स) उ. अमे युनैतेद्स्तेत मध्ये. ही फार खोल असल्या-कारणाने ह्यांत मोठाली गलबते चालतात. या नावाचे स यांत कोळसा, लोखंड, तांबे, जस्त पु-[ष्कळ सांपडते

इवनोख (म) यू. ख रशियांत

इविकर (ब) हि म इ त्रावणकोरचे राज्यांत येथें मिरीं, वे-लची, सुंठ, इमारती लांकूड यांचा व्यापार चालतो.

इविसा (बे.) यू. खं. दक्षि. भूमध्य समुद्रांत बालिआरिक बेटाचे [समुदायांत

इवेल (न.) यू. खं. इंग्लंदांत बेडफोर्डमध्ये.

इवोरा (श.) यू. खं. पोर्तुगाल देशांत अलमत्तेजो प्रांतांत.

इशापूर (श.) हि. ब. इ. कलकत्त्या जवळ हुगळी नदीवर.

इशीम (न.) आशि. खं. तार्तरींत तोबोलस्क श. जवळ ईर्तिश नदीस मिळते. २ याच नांवाचें शहर याच नदी-वर आहे.

इसर (न.) यू. खं. जर्मनींत असून दान्युब नदीस मिळते.

इसराना (गां.) हिं. वाय. प्रां. पानिपत जवळ.

इस्कंदरून (अखा.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत लिबानन पर्वताजवळ भूमध्यसमुद्राचे कांठीं.

इस्कार्दो (श.) आशि. खं. तिबेटाची प्राचीन राजधानी.

इस्कोंदा (श.) हिं. पंजा. इ. बालिस्तान परगण्यांत.

इस्ट रुमोलिया (प्रां.) यू. खं. तुर्कस्तानांत.

इस्तंबूल (श.) यू. खं. तुर्कस्तानची राज. यास कानस्तांतिनो- [पल ह्मणतात.

इस्तर (बे.) आस्त्रालिया बेटांत पोलिनिशीया बेटांत. [नखपा होतें.

इस्पाहन (श.) आशि. खं. इराणची प्राचीन राजधानी. येथें कि-

इस्लामकोट. (गां.) हिं. मुं. इ. कच्छ प्रांतांत. या नांवाचा किल्ला.

इस्लामगड (नहर) (कि.) हिं. राज. भावलपुरच्या किल्ल्याचें नांव.

इस्लामपूर (गां) हिं. मुं. इ. सातारा जि. कऱ्हाड पा. ८ कोसांवर.

इस्लामनगर (श.) हिं. वाय. प्रां. २ बंगाल इला. मोंगीर प्रांतांत.

इस्लामाबाद (श.) हिं. काश्मिरांत झेलम नदीच्या कांठीं.

इसेक्स (प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत पूर्वेकडील प्रांत.

इसोन (न.) यू. खं. फ्रांसांत सोन नदीस मिळते.

इहंग (श.) हिं. पं. प्रां. दुआबांत.

इहभर (श.) हिं. पं. इ. लाहोर शहरापासून १८ मैल.

ईखस्टाट (श.) यू. ख. तुर्कस्थानांत बवेरियांत.

ईजर (पर्व. न) यू. ख. स्वित्सर्लंद मध्ये अल्प्स पर्वतापैकी एके ओळीचें नाव. २ जर्मनींत बोहीमिया मधून वाहत जाऊन एल्ब नदीस मिळते.

ईनूसीदेला (श) यू. ख. स्वित्सर्लंद मध्यें. [६० मैलांवर.

ईबनस्टाक (श) यू ख. जर्मनींत साक्सनी सं. मध्ये. ड्रेसदेन पा.

ईशान्यकेप (भू) आशि. ख. राशियात सैबिरियाचें उत्तरेस.

ईसलबेन (श) यू. खं. जर्मनींत साक्सनी स.

ईसेनस्टाट (श) यू ख आस्त्रिया देशांत हंगेरीचे पश्चिमेस.

ईसेनाक (श) यू. ख जर्मनीमध्ये.

इंदिआना (स) अमे. खं. युनेतेदस्तेतमध्ये

इंगलबरो (पर्व) यू. ख. इग्लंदात यार्कमध्ये.

इंगळी (गा) हिं मु. इ. कोल्हापूर स. वडगाव ता.

इंग्लंद (दे. बे) य. ख फ्रान्स देशाचे उत्तरेस. स्कातलंद इंग्लंद मिळून एक बेट.

इंग्लिशचानल (खा.) यू. ख. इग्लंद व फ्रान्स याच्यामध्यें.

इंग्लेयीगांव (ग.) हि. म.इ निजामचे रा विजापुरा पा.८४ मैल.

इंजर्दी (डो) हिं मध्यप्रा. गोंडवणात, बेतुलाजवळ.

इंजिली (गा) हि. म. इ गजाम प्रा.

इंजेमूर (ग.) हि. म इ. नेलोर जि.

इंडी (ग) हि मु इ विजापूर जि ता

इंदर (न) यू ख प्रान्समध्यें लायर नदीस मिळते.

इंदापुर (ग) हि मु इ पुणे जि. ता भिमेच्या कांठीं.

इंदारम (ग) हि मध्यप्र। नागपूर जि. वैनगगानदीवर.

इंदालस (न) यू ख स्वीदनमधून निघून बालतिक समुद्रास [मिळते.
इंदिअनचायना (दे) आशि ख पूर्वेकडील द्वीपकल्प
इंदिअनतेरितरी (प्रा) अमे ख स्वतंत्र संस्थानचा भाग
इंदिआना (स) अमे ख युनैतेदस्तेदमध्ये
इंदूर (श) हि मध्यप्रा कुतकी नदीचे काठी होळकराचे मुख्य शहर येथे लाखेचे चुडे चांदीच्या तारेचे काम [वर्णनीय होते
इंदे (गा) हि मु इ ठाणे जि मुरबाड ता
इंदोली (म) हि मु इ सातारा जि
इंद्रगड (श) हि वाय प्रा फरकाबाद जि २ बुंदेलखंडात
इंद्रप्रस्थ (श) हि प इ दिल्लीशहरास ह्मणतात
इंद्रायणी (न) हि मुं इ पुणें जि बोरघाटातून निघून तुळजापुराजवळ भिमेला मिळते
इंद्रावती (न) हि मध्यप्रा गोदावरीस मिळते २ अयोध्याप्रा भागीरथीस मिळते [संगमावर
इंद्रिसा (गा) हि प इ बियास व सतलज ह्या नद्यांच्या

उ.

उकली (श) हि मु इ सोलापूर जि मोलापूर पा. ६६ मैल.
उक्रिमथ (श) हि उत्तरेस कमाऊन प्रांतात मंदाकिनी नदीवर.
उगा (श) आशि ख चिनईनार्तर्गत मंगोलियात
उगापुर (श) हि. वाय प्रा मिरझापूर जि असून मिरझापूर
उगांव (गा) हि मु इ नाशिक जि निफाड ता [पा १० मैल
उचीतगड (कि) हि मु इ उत्तरकोकणात [पश्चि ४२ मै
उजकी चौकी (श) हि वाय प्रा. मिरझापुर जि काशीहून
उजीअनी (श) हि वाय. प्रा इटावा जि.

उज्जनी (अवंतीका) (श.) हि. माळवा प्रां. क्षिप्रानदीचे कांठीं शिंद्यांचें शहर. येथें महाकाळेश्वर म्हणून प्रसिद्ध देवस्थान आहे. एका मैलावर विक्रमाची अवंती नामक राजधानी आहे.

उझनी (श.) हिं. वाय. प्रां. बुदाव जि.

उटगांव (श.) हिं.बं.इ. बंकापूर जि.कलकत्याहून८७ मैल.

उतनाई (न.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. जव्हार सं.

उत्कल (दे.) हिं. ब. इ. ओढिया प्रांताचें पूर्वीचें नांव.

उत्कामन (पर्व. शि.) हिं. म. इ. निळगिरी पर्वताचें शिखर. उत्तम हवेचें ठिकाण येथे म. इ. गव्हर्नर राहतात.

उत्तन (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. साष्टी ता.

उत्तरअर्काट (प्रां.) हिं. म. इ. कर्नाटकांत.

उत्तरकानडा (प्रां.) हिं. मुं. इ. द. महाराष्ट्र देशांत. जि.

उत्तरकुरु (प्रां.) हिं. पं. इ. पानिपतचा उ. भाग.

उत्तरकोंकण (प्रा.) हिं. मुं. इ. सह्याद्रि पर्वताचे पश्चिमेकडील प्रदेशांत उत्तर कोंकण हा एक भागआहे. यांत ठाणे व कुलाबा हे जि. व. मुंबई ही आहेत.

उत्ततिवरा (ग्रां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूण ता.

उत्तरधार (पर्व.) हिं. मुं. इ. कच्छ प्रां.

उत्तरपनार (न.) हिं म.इ. बंगालच्या उपसागरास मिळते. कांठीं नेलोर शहर.

उत्तरमहासागर (समु.) आशि. व यू. ख. उत्तरेस उत्तरध्रुवा सभोंवतीं.

उत्तरमांड (न.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. कऱ्हाड ता. शिवड्या जवळ कृष्णेस मिळते.

उत्तरसमुद्र (समु.) यू. खं. इंग्लंद, जर्मनी व देन्मार्क ह्या देशांमध्यें.

उत्तरसरकार	(प्रां.) हिं. म. इ गंतूर पा. उत्तरेस गंजामपर्यंत समुद्रकिनाऱ्याचा भाग.
उत्तरस्वीदन	(दे.) यू. खं. स्वीदन देशाच्या उत्तरेकडचा भाग.
उत्तूर	(गां.) हि. मुं. इ . कोल्हापूर सं. आजरें ता.
उत्राण	(गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. येरंडोल ता.
उत्रेक्त	(श.) यू. खं. हालंदांत विद्यालयाकरितां प्रसिद्ध.
उदगांव	(गां.) हि. मुं. इ. कोल्हापूर सं. शिरोळें पेट्यांत.
उदतपूर	(श) हि. वाय. प्रां. कानपुर जि. कानपुर पा. २० [मैलांवर.
उदपूर	(गां.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत.
उदेपूर छोटा	(प्रां.) हि मुं. इ. गुजराथेंत रेवाकांठा प्रांतांत.
उदगीर	(गां.) हि. म इ. निजामचे राज्यांत मांजरा नदीचे कांठीं. येथे पेशवे व निजाम ह्यांची इ. स. [१७६०त लढाई.
उदरगांव	(श.) हि. मुं इ. सोलापूर जि.
उदामाची पेट	(श.) आफ्रिका. खं. अबिसीनियांत.
उदरपिद्रुग	(श) हि म. इ. बल्लारी प्रांतांत.
उद्दिपुर	(श) हि. राज.विकानेर सं. [१५ मैल लांब आहे.
उदीपूर	(गां.) हि राज सेकावती सं. या गांवाजवळ भागोराघांट
उदुंग	(गां) आशि. खं. पूर्वकडील द्वीपकल्पांत कंबोज देशांत.
उदेपूर(मेवाड)	(सं. श.) हि. राज. सं. हें शहर उदेसिंग यानें वसविलें २ छोटानागपूर प्रांतांत सं. ३ नागपुराजवळ गांव.
उदेपुरा	(श) हि वाय. प्रां. गाझिपुर जि.
उदेरामसर	(श.) हि. राज. बिकानेर सं.
उधनाल	(श.) हि. बं. इ. कलकत्ता जि.

उनापदेव (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. चोपडे ता. येथे या नां-वाचे उन्हाळे असून दुसरीं. सुनपदेव, निझरदेव अशीं दोन उन्हाळीं आहेत.

उना (श.) हिं. मु. इ. काठेवाडांत पोरबंदरापासून ९६ मैल.

उनाम (व) (श.) हिं. अयोध्या प्रा. जि.

उनिआरा (श.) हिं. राज. जयपुर सं. जयपुरा पा. ३० मैल.

उप (फिश) (न.) आफ्रि. खं. द. आफ्रिकेतून निघून अट्लांटिक म-हासागरास मिळते.

उपळाई (गां.) हिं. मु. इ. सोलापूर जि. माढे ता. [मैलांवर.

उर्पीनगंडी (गा.) हिं. म. इ. कानडा प्रातात मंगलूरचे पूर्वेस ३०

उप्साला (श.) यु. ख. स्वीदनात विद्यालयाकरिता प्रसिद्ध.

उंबरगांव (गा.) हिं. मु. इ. ठाणे जि. पेटा २ या नावाची खाडी.

उबरो (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रा. शिकारपुर जि. तालुका. व

उबरोली (गा.) हिं. मु. इ. ठाणे जि. माहिम ता. [शहर.

उबसानोर(सरो.) आशि. ख. चिनईतार्तरीत.

उर्बीन्स्क (सरो.) आशि. ख. रुस्देशात सैबिरियात.

उभ्या (न.) यु. ख. बाल्तिक समु. मिळते.

उमगड (गा.) हिं. वाय. प्रा. आल्मगडाहून ३४ मैलांवर.

उमर्डी (श.) हिं. मुं. इ. सातारा जि.

उमरकीर (श.) हिं. निजामाचे राज्यांत पैनगंगा नदीवर.

उमरकोट (श.) हिं. मु. इ. सिंध प्रा. येथे अकबर बादशाहा ज-न्मला. वनात व गालीचे चागले होतात.

उमरखेडें (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. वाशीम जि.

उमरेट (गा.) हिं. मु. इ. गुज. प्रां. खेडा जि. ठासरा तालुक्यांत.

उमरारी (श.) हिं. वाय. प्रां. फत्तेगडपासून १४ मैल.

उमराव (श.) हिं. वाय. प्रां. शहाजहानपुर जि. [ठिकाण.

उमरावती (श.) हिं. वऱ्हाडांत व्यापाराचें मोठें शहर असून जि.

उमरी (श.) हिं. वाय. प्रां. अलाहाबादेपा. ९ मैल. [मैल.

उमरीत (श.) हिं. मु. इ. गुजराथ प्रां. खेडा जि. खेड्याहून ३२

उमरेअर (श.) हिं. नागपुर प्रा. येथें लोखंड सांपडते.

उमरेड (गां.) हिं. नागपुर जि. येथें रेशिमकांटी धोतरजोडे चां-

उमरेत (गां.) हिं. मध्य प्रा छिंदवाडा जि. [गले तयार होतात.

उमरी (श.) हिं. वाय. प्रां. मिनपुरी जि [उत्तम होतात.

उमलीपट्टी (श.) हिं. वाय. प्रां. अजिमगड जि. येथे कांशाचीं भांडीं

उरबातेहेरी (सं.) हिं. राज. उत्तरेस, बुंदेल खं. काल्पीहून १०० मै.

उरण (पे.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. पेटा आहे. येथे मिठाचें फार उत्पन्न होतें. २ या नांवाची खाडी.

उरमोडी (न.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. कऱ्हाड ता. कृष्णेस मिळते.

उरळी (गां.) हिं. मुं. इ. पुणे जि.

उराघम (गा.) हिं. म. इ. कोचीन स. त्रिचूर पा. ६ मैल.

उराल (पर्व. न.) आशि. ख. पश्चि. व आशि. व यू. ह्यामध्यें. २ या नांवाची नदी.

उरुगुवाय (न.) द. अमे. रिओलाप्लाता खाडीस मिळते.

उरूमिया (सरो.) आशि. खं. इराणांत याचें पाणी खारें व जड म्ह. मासे वांचत नाहीं. २ या नावाचे शहर.

उर्चाकितहेरी(सं.) हिं. वाय. प्रां. बुंदेल ख. बटवा नदीचे कांठीं.

उर्णावती (न.) हिं. मु. इ. खानदेश जि. शिरपुर ता.

उलपाड (श) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. सुरत जिल्ह्यांत ता.
उला (श.) हिं. म. इ. निजामचे राज्यांत.
उलूर (श.) हिं. म. इ. त्रावणकोर संस्थानांत त्रिवेंद्रमचे उत्तरेस ५ मैल.
उलौती (न.) हिं. मु. इ. गुजराथेत.
उल्हास (न.) हिं. मु. इ. कुलाबा. जि. कर्जत ता.
उस्थळ (गा.) हिं. मु. इ. नाशिक जि. पेठ ता.
उळवें (गां. बं.) हिं. मु. इ. कुलाबा जि. पनवेल ता
ऊख. (गां.) हिं. पं. इ. दुआब प्रांतांत.
ऊगा. (गां.) आशि. खं. चिनई तार्तरांत.
ऊर्चीरा (सं.) हिं. मध्य. प्रां. नर्मदेच्या कांठीं.
ऊज (न.) यू. खं. इग्लंदांत वेल्समध्ये.
ऊदुंग (श.) हिं. पू. ब्रह्मदे. कांबोजाची राज.
ऊदपी (गां.) हिं. म. इ. दक्षिण कानडा प्रां. येथे तांदूळ फार पिकतात व देवळे पुष्काळ आहेत.
उंच्छा (न.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाडचे राज्यांत.
उंचाडगांव (गा.) हिं. मध्य प्रां. शिंद्याचे राज्यांत उज्जनीपा. ५२ मैल
उंद्राकोंडा (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा. हैदराबादेच्या. पूर्वेस.
उंबरगांव (गां.) हिं. मु. इ. ठाणें जि. डाहाणू ता. पेटा.
उंबराणें (गां.) हिं. मु. इ. नाशिक जि. मालेगांव ता.
उंब्दानुल्ला (न.) हिं. ब. इ. भागलपूर जि. भागीरथीस मिळते.
उंब्रज (गां.) हिं. मु. इ. सातारा जि. कऱ्हाड ता. १२ मैल.

ऋ.

ऋषीकुले (न.) हिं. म. इ. गंजाम प्रां. निघून बंगालच्या उपसागरास मिळते.

ए.

एकर (बं.) आशि. ख. तुर्कस्थानात पालस्तैन प्रा. भूमध्य-समु. काठीं.

एकलहरें (गा.) हिं. मुं. इ नगर जि भिंगार गावाजवळ.

एक्झिटर (श.) यू. ख. इंग्लंदात डेव्हन शायर प्रांतात एक्स नदीवर फार मोठे शहर [दक्षिस प्रा.

एक्स (न.) यू. ख. इंग्लंदात. डेव्हनशायर प्रा २ स्कातलंदात

एक्सबीज (गा) यू. ख जर्मनीत कमेल शहराजवळ २१ मैला-वर येथे तांब्याचे व लोंकरीचे कारखाने आहेत.

एक्समुर (प्रदे) यू. ख. इंग्लंदात सामरसेट शायर प्रा. उंचवट्या-

एकापिला (गा) हिं म इ नेलूर येथे मीठ चांगले होते [चा प्रदेश.

एखतपुर (गा) हि. मुं. इ पुणे जि. पुरंदर ता.

एजिहील (प्रदे) यू. ख. इंग्लंदात वारविक शायर प्रांतात.

एटन (श) यू ख इंग्लंद दे विद्यालयाकरिता प्रसिद्ध.

एडिंबरो (श) यू. ख. स्कातलंदात मुख्य शहर

एडोव्हा (श) हि. म इ मलबार किनाऱ्यावर.

एत्ना (ज्वा पर्व) यू ख सिसिली बेटात, उ. १०८७४ फूट.

एत्रिक (न.) यू. ख. स्कातलंदात अबरफर्ड शहराजवळ त्वीद नदीस मिळते

एथीजा (श) यू ख स्पेनात अंदालुशिया प्रा. [काठीं.

एदलाबाद (गा.) हि. मु इ खानदेश जि भुसावळ ता. पूर्णानदीचे

एदेन (न) यू ख. इंग्लंदात वेस्तमोर्लंद शायर प्रांतात २ स्कातलंदात फफ शायर प्रांतात त्वीद नदीस कल्मोजवळ मिळते

एनडेव्हर (सामु.) आ. खं. आस्ट्रेलियाचे उत्तरेस तारीस सामु. जाण्याची वाट. २ आस्ट्रेलियांत नदी.

एर्ने (स.) यू. खं. आयर्लंदांत

एन्स (न.) यू. खं. आस्त्रियांत अल्प्स पर्व. पा. निघून [दान्यूब नदीस मिळते.

एनारा (सरो) यू. खं. रूसदेशांत.

एनिस्कार्थी (श.) यू. खं. आयर्लंदांत वेक्सफोर्ड प्रांतांत. [राजधानी.

एनिस्किलेन (श.) यू. खं. आयर्लंदांतील अर्न नदींतील बेटाची

एपरीज (गां.) यू. खं. आस्त्रियांत हुंगेरीप्रांतांत.

एपवर्थ (गां.) यू. खं. इंग्लंदांत लिंकन पा० २३ मैलांवर.

एपिनल (गां.) यू. खं. फ्रान्स देशांत मासेल नदीवर. येथें लोखंड, पितळ व नकशीचें काम चांगलें होतें.

एफिसुस (श.) आशि. खं. आशियामैनरमध्ये.

एबोरा (श.) यू. खं. पोर्तुगाल देशांत.

एब्रो (न.) यू. खं. स्पेनांत भूमध्य समु. मिळते.

एम् (गा.) आशि. खं. द. आस्ट्रेलियामध्ये न्यूसौथवेल्स प्रांतांत सिडनीजवळ. २ वासच्या सामुद्रधुनींत वान्डिमन्सलंडमध्ये अखात.

एमडन (शं) यू. खं. जर्मनींत हानोवर प्रांतांत एम्स नदीच्या मुखाजवळ.

एमपली (गा.) यू. खं. इतालीमध्ये टस्कनी प्रांतांत आर्नोनदीवर.

एमरने (गां.) यू. खं. फ्रान्स देशांत मार्न नदीवर. येथें शांपेन दारू चांगली होते.

एम्स (न.) यू. खं. जर्मनींत हानोवरप्रांतांत.

एम्सवर्थ (गां.) यू. खं. इंग्लंदांत हाट्स प्रांतांत पोर्टमौथजवळ.

एमीयन्स (श.) यू. खं. फ्रान्सांत.

एरनम्रे (गां.) यू. खं. ऱ्हानलंदांत दफ्रिस शहराजवळ.

एरी (सरो.) अमे. ख. उत्त. अमे. कानडा प्रांतांत.

एरीबस (ज्वा. प.) अमे. खं. द. अमेरिकेंत पातागोनिया द. उंची १२ हजार फूट.

एरीवान (श.) आशि. खं. ग्रान्सकाकेशियांत.

एरंडोल (श.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. ता. येथें देशी कागद [होतात.

एलबिंग (बं) यू. खं. प्रशियांत.

एलबुर्ज (पर्व) आशि. खं. कास्पियन समुद्राचे कांठीं.

एल्टा (श.) यू. ख. प्रशियांत.

एल्लापुर (श.) हि. मुं. इ. कारवार जि. ता.

एलाशापेल (श.) यू. ख. प्रशियांत शहर. इ. स. १७४८ त तह झाला. येथें सहा उष्ण पाण्याचे झरे आहेत.

एलिचपूर (श.) हि. वऱ्हाड प्रां. जि. चें ठिकाण.

एलिफंटा (बे.) हि. मुं. इ. मुंबईजवळ.

एलिफांत (न.) आफ्रि. ख. पूर्व आफ्रिकेंत नदी असून ती मोझांबिकच्या खाडीस मिळते.

एलूर (गां.) हि. मुं. इ. सातारा जि. वाळवे ता.

एलोर (गा.) हि. म. इ. उत्तर सर्कार्स प्रा. कोल्लेर सरोवरा- [जवळ.

एल्ब (न.) यू. खं. जर्मनींतून निघून बाल्टिक समुद्रास मिळते.

एल्वस (श.) यु. खं पोर्तुगाल देशांत तटबंदीचें शहर.

एल्सिनूर (बं) यु. खं. देन्मार्कांत झिलांडबेटांत सौंद सामुद्रधुनीवर.

एवरेस्त (शिख.) हिं. हिमालय पर्वताचें शिखर उंची, २९००२ फूट.

एविशाम (श.) यू. खं. इंग्लंदांत वूर्स्टर जवळ १४ मैलांवर ऍव्हन नदीवर.

एवोरा (श.) यू. खं. पोर्तुगाल दे.

एसर्णे (गां.) आफ्रि. ख. नैल नदीच्या कांठीं.

एसिक्किबो (न.) द. अमे. खं. गायना देशांत. अतलांतिक महासागरास मिळते.

एस्त्रिमादुरा (प्रां.) यू. ख. स्पेनमध्यें याचे बाडेजाज. व कासेरीस असे २ भाग आहेत. २ पोर्तुगालमध्यें.

एस्तुरिआ (पर्व.) यू. खं. स्पेन दे.

एस्त्रेला (पर्व.) यू. खं. पोर्तुगालमध्यें.

एंघीन (गां.) यू. खं. बेल्जममध्ये हेनाल्ट प्रा.

एंजिली (बं श.) आशि. ख. इराणांत कास्पियन समुद्राचे कांठीं.

एंबख (न.) यू. ख. रशियांत पिपस सरोवरास मिळते.

एंब्रन (न.) यू. ख. फ्रान्समध्ये आल्पस पर्वतांतून निघाली.

एंबा (न.) आशि. खं. स्वतंत्र तार्तरीमध्यें.

ऐझर (न.) यू. खं. जर्मनी दे. बवेरिया सं.

ऐनवडें (गां.) हि. मुं. इ. सातारा जि. वाळवें ता.

ऐनपूर (गां.) हि. मध्यप्रां. नेमाड जि. बऱ्हाणपूर ता.

ऐरवास (कि.) हि. माळव्यांत होळकराचे राज्यांत.

ऐरिस (समु.) यू. खं. इंग्लंद आणि अयर्लंद ह्यांमध्यें

ऐलआफ बैन (बे.) यू. ख. ऐरिश समुद्रांत.

ऐलआफमान (बे.) यू. खं. ऐरिश समुद्रांत. [सरोवर.

ऐलंद (बे) अमे. खं. स्वतंत्र सं. च्या दक्षिणेस. २आस्ट्रेलियांत

ऐस्लांद (बे.)यू. खं. अतलांतिक महासागरांत देन्मार्कच्या ताब्यांत.

ओ

ओआहू (बे.) आस्ट्रेलेशियांत मेक्रोनेशियामध्यें सांद्वीज बेटांचे [समुदायांत.

ओईसेल (बे.) यू. खं. बाल्टीक समुद्रांत.

ओकलढुंगा (गां.) हिं. वाय. मां. कमाऊन जि. येथें तांदूळ फार चांगले पिकतात.

ओखामंडळ (मां.) हिं. मुं. इ. गुज. मां. गायकवाडच्या राज्यांत.

ओखोटस्कस् (समु.) आशि. खं. रशियाचे पूर्वेस.

ओझार्डे (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. वांई ता.

ओझर (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. व ता. बाणगंगेच्या कांठीं २ जुन्नर ता. येथें गणपतीचें स्थान आहे. इ नगर जि. संगमनेर ता. प्रवरेच्या कांठीं.

ओझोर्स (बे.) यू. खं. पोर्तुगालच्या ताब्यांत अटलांतिक महासागरांत.

ओडेरी (हेनेरी) बे. हिं. मुं. इ. उत्तर कोंकणच्या पश्चिमेस.

ओढें (गां.) हि. मुं. इ. नाशिक जि. नाशिक ता. गोदेच्या कां.

ओतानियो (भू.) द. अमे. च्या पूर्वेस.

ओतावा (न.श.) उ. अमे. कानडा प्रांतांत. [कळवण ता.

ओतूर (गां.) हि. मुं. इ. पुणें जि. जुन्नर ता. २ नाशिक जि.

ओदर (न.) यू. खं. प्रशियांत.

ओदेसा (बं) आशि. खं. रशियांत काळ्यासमुद्राचे कांठीं.

ओना (न.) आशि. खं. रशियांत आमूर नदीला मिळते.

ओनीगा (स.) यू. खं. रशियांत.

ओपोर्तो (श.) यू. खं. पोर्तुगाल दे. द्राक्षासवाकरितां प्रसिद्ध.

ओबदोर्स्क (गां.) आशि. खं. रशियांत ओबी नदीचे कांठीं.

ओबी (न.) आशि. खं. रशियांत अल्ताई पर्वताजवळ तेले-
त्स्क सरोवरांतून निघून २६०० मैलांवर आ-
र्तिक महासागरास मिळते. [पा. ११ मैल.
ओबेरिया (श.) हिं. बं. इ. शहाजहानपूर जि. शहाजहानपुरा
ओमतवाडा (सं.) हिं. मध्यप्रांतांत. [राण यांचेमध्यें.
ओमन (प्रां. व अखा.) आशि. खं. अरबस्तानांत. २ अरबस्तान व इ-
ओमरा (कि.) हिं. वाय. प्रां. बुंदेल खं. काशी पा. ७२ मैल.
ओमस्क (न. गां.) आशि. खं. चिनचे रा. मंगोलियांत ओमतस्क व
ओमिदुंडा (गां.) हिं. छोटानागपूर प्रां. [इर्तीश यांचे संगमावर.
ओमेटा (गां.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. खेडा जि.
ओर (न.) हिं. मुं. इ. गु. प्रां. गायकवाडचे रा. शिनोर पर.
ओरपाड (गां.) हिं. मुं इ. गुज. प्रां. सुरत जि. ता.
ओरलियन्स (श.) यू. खं. फ्रान्सांत.
ओरवेल (न.) यू. खं. इंग्लंडांत सफाक प्रां.
ओरिनोको (न.) अमे. खं. द. अमे. वेनेझुएलामध्यें. लांबी १६५०.
ओरिसा (ओडिसा) (प्रां.) हिं. ब. इ. चिलकासरोवरापा. सुवर्ण-
रेखानदीपर्यंत. [मिळते.
ओरेगान (न.) अमे. खं. उत्तर अमे. पासिफिक महासागरास
ओरेल (श.) यू. खं. रशियांत.
ओल्डकालबार(न.)आफ्रि. खं अतलांतीक महासागरास मिळते.
ओल्डहाम (श.) यू. खं. इंग्लंडांत लँकशायरमधील मेडलाक नदीवर.
ओल्देनबुर्ग (श.) यू. खं. प्रशियांत.
ओलाबाकोंडा (गां.) हिं. म. इं. कडापा जि.
ओलियापूर (गां.) हिं. बं. इ. रंगपुरपा. २३ मैल.

ओलेनमिन्स्क (गां.) आशि. खं. रूसदे. लेना नदीचे कांठीं.
ओलेन्स (ब.) आशि. खं. रशिया दे. आर्तिक महासागराचे कांठीं.
ओलोनेक (न.) आशि. खं. रशिया दे. अर्तिकमहासागरास मि.
ओवर्न (पर्व.) यू. खं. फ्रान्स देशांत.
ओशियानिया (बे.) आशि. खं. पूर्वेस पासिफिक महासागरांत बेटसमूह.
ओसरला (घां) हिं. मुं. इ. सातारा जि.
ओस्तेंद (बं. श.) यू. खं. वेलजमच्या उत्तरेस. [सिप्पी न. मिळते.
ओहिओ (न.) अमे. खं. द. अमे अलेघानी पर्व. निघून मिसि-
ओहींद (श.) हिं. पं. इ. सिंधू नदीवर पेशावर पा. ४९ मैल.
ओंकारेश्वर (गां) हिं. मध्य प्रां. माळव्यांत होळकराचे रा. नर्मदा न. कांठा १२ ज्योतिर्लिंगांपैकीं.
ओंगोल (श.) हिं. म. इ. कर्नाटकप्रां. नेलोर जि.
ओंड (गां.) हिं. राज. जोधपूर पा. ९० मैल.
ओंदुंबर (गां) हिं. मुं. इ. सातार जि. तासगांव ता. कृष्णेच्या कांठीं. दत्ताचे स्थान.
औराद (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जिं. सोलापूर ता.
औरंगाबाद (श.) हिं मु. इ. निजामचे राज्यांत दुधा नदीचे कांठीं.
औद (अयोध्या) (श. प्रां) हिं. वाय. प्रां. व जि.
औंध (सं. श.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. पंतप्रतिनिधीचें.

क.

ककाजा (गां.) हिं. वं. इलाख्याचे हद्दीवर उदेपूर सं. उदेपूर
ककुबा (गां.) हिं. वाय. प्रां. आग्र्यापा. ७ मैल. [पा.३५ मैल.
कक्कोलम (श.) हिं. म. इ. त्रावणकोर सं. केप कन्याकुमारी पा. २० मैल.

ककसा (गां.) हिं. बं. इ. बंकोरा जि. राणीगंज पा. २१ मैल.
कच्चुबा (गां.) हिं. बं. इ. सुंदरबन प्रां. बकरगंजपा. १२ मैल.
कच्छ (सं.) हिं. मुं. इ. काठेवाडच्या उत्तरेस. यांत भूज राजधानी शहर. हत्यारें व अडकित्ते चांगले होतात.
कच्छगंडवा (प्रां.) आशि. खं. बलुचिस्तानचे ईशान्येस.
कच्छचें रण (प्रां.) हिं. मुं. इ. कच्छ सं. चे उत्तरेस रेतीचें मैदान.
कच्छीगड (श.) हिं. मुं. इ. काठेवाड प्रां. गायकवाड सं.
कजगांव (गां.) हिं. मु. इ. खानदेश जि. पाचोरें ता.
कजीलबाश (सरो.) आशि, खं. मंगोलियांत जायसंग सरोवराजवळ
कझरंगा (श.) हि. आसाम प्रां. नावगंग जि. [आग्नेयीस.
कटक (श.) हिं. बं. इ. ओरिसा प्रां. महानदीचेकांठीं चांदीच्या तारेचें काम उत्तम करितात.
कटकपूर (श.) हि. वाय. प्रां. मुरादाबाद जि. मुरादाबादे पा.
कटकरंजी (श.) हिं. बं. इ. ओरिसा प्रां. जि. [१० मैल.
कटकोळ (गां.) हिं. मु. इ. कोल्हापूर सं. गडहिंग्लज पेट्यांत. स्लेटीच्या दगडाच्या खाणी आहेत.
कटनगर (श.) हिं. बं. इ. मिडनापूर प्रां. कलकत्त्या पा. ७ मैल.
कटनी (श.) हिं. मध्यप्रां. जबलपूर जि. येथे पूर्वी बंदुकीच्या नळ्या होत असत.
कटमांडू (श.) हिं. नेपाळ देशाची राजधानी. येथील लोक गुरखे
कटरगड (गां. कि.) हि. वाय. प्रां. कमाऊन जि. [जातीचे आहेत.
कट्टीगिरी (गां.) हिं. मुं. इ. करनाटक प्रांतांत.
कट्टेरिया (श.) हिं. बं इ. भागलपुराहून ३८ मैल.
कटंगी (श.) हिं. वाय. प्रां. जबलपूर पा. २२ मैल.
कटंचो (गां.) हिं. पं. इ. अलिवाल सं.

कदुंगारआयो	(श.) पश्चिम आफ्रि. खं. यारीवा प्रांताची राजधानी. २ मध्यआफ्रिकेंत हुस्सा प्रांतांत.
कडगांव	(गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. कापशी संस्थानांत.
कडप्पा	(प्रां.) हिं. म. इ. कर्नाटकच्या वायव्येस जि. व शहर.
कडलूर	(श.) हिं. म. इ. पेन्नार नदीच्या मुखाजवळ.
कडवई	(गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. संगमेश्वर ता.
कडा	(श.) हिं. काश्मीर सं. झेलमनदीवर. २ वाय. प्रां. गुरवळ जि. श्रीनगराहून ३८ मैल.
कडाव	(गां.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. कर्जत ता.
कडापूर	(गां.) हिं म. इ. त्रावणकोर सं.
कडी	(श. प्रां.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाडचे राज्यांत.
कडुर	(श.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं.
कडुलोर	(श.) हिं. म. इ. दक्षिण अर्काट प्रांताचें मुख्य श.
कडूस	(गां.) हि. मुं. इ. पुणे जि. खेड ता.
कडे	(गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. जामखेड ता.
कडोद	(गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. तापीच्या कांठीं.
कणकवली	(गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. देवगड ता. [मूळगांव.
कण्हेरखेड	(गां.) हि. मुं. इ. सातारा जि. कोरेगांव ता. शिंद्यांचें
कतीफ	(बं.) आशि. खं. अरबस्तानांत इराणी अखातांत.
कथोर्जाया	(श.) हिं. नेपाळ सं. काटमांडू पा. ३५ मैल.
कथौरा	(गां.) हिं. वाय. प्रां. दिल्लीपा. ३७ मैल.
कदलोर	(श.) हि. म. इ. कर्नाटक प्रां. [२१ मैल.
कदेसूर	(श.) हिं. वाय. प्रां. कर्मनाशा नदीवर गाझीपुराहून
कदंगलूर	(श.) हिं. म. इ. कोचीन सं.

कनकगिरी (श.) हिं. निजामच्या राज्यांत.

कनका (कि.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.

कनकुपा (श.) हि. म. इ. म्हैसूर प्रांतांत.

कनखल (श.) हिं. बं. इ. सहारणपूर प्रां. गंगेच्या कांठीं हरिद्वारापा. १ मैल. २ नाशिक जि. त्र्यंबक येथें या नांवाचें तीर्थ आहे.

कनगांव (श.) हिं. मध्य प्रां. नागपूर जि. वर्धा नदीचे कांठीं.

कनर (श.) हिं. माळव्यांत शिंद्याचें राज्यांत असन नदीवर ग्वालेर पा. १६ मैल.

कनवारा (श.) हिं. माळव्यांत टोंक सं. अमू नदीवर. [मैल.

कनाकन (गां.) हिं. म. इ. मलबार किनाऱ्यावर गोंव्या पा. १२

कनानोर (बं.) हि. म. इ. मलबार. किनाऱ्यावर येथें मुसलमान लोकांची वस्ती फार आहे.

कनासी (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. कळवण ता.

कनासीर (गां.) हि. राजपुतान्यांत जोधपूर सं.

कनिम्यो (श.) आशि. खं. ब्रम्हदेशात खिंडवन नदीचे कांठीं.

कनुवा (गा.) हिं. पं. इ. बारी दुआबांतील चक्की नदीवर.

कनोज (श.) हि. वाय. प्रा. गंगा व कालिंदी ह्यांचे संगमावर.

कनोड (श.) हिं. राजपुतान्यांत जसलमीर सं.

कन्याकुमारी (के.) हिं. म. इ. हिंदुस्तानचे दक्षिण टोक [मिळते.

कन्हान (न.) हिं. मध्य प्रां. छिंदवाडा जि. निघून वैनगंगेस.

कन्हेर (न.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. चोपडें ता.[तयार होतात.

कपडवंज (श.) हि. मुं. इ. गुज. प्रां. खेडा जि. कांच व बांगड्या

कपतानगंज (श.) हि. वाय. प्रां. अजमीरा पा. १२ मैल. २ गोरखपुरा पा. ५५ मैल.

कपालदुर्ग (कि. गां.) हि. म. इ. म्हैसूर सं. श्रीरंगपट्टण पा. १० मैल. येथील हवा वाईट आहे. येथे टिपू हा बंदीवान लोकांस ठेवीत असे.

कपिलधारा (धब.) हिं. मध्य प्रां. मंडळा जि. नर्मदेचा.

कपिलावस्तु (गां.) हि. वाय. प्रां. काशीच्या उत्तरेस.

कपूरथळा (सं.) हिं. पं. इ. जालंदर दुआबांत. येथील कारागीर चित्रें उत्तम काढितात.

कपुरा (गां.) हिं. वाय. प्रां. बुंदी संस्थानांत बुंदी पा. २९ मैल.

कमा (श.) हिं. वाय. प्रां. बुंदेलखंडांत जाहागीर असून शहर.

कमेरा (गां.) हि. राजपुतान्यांत जोधपुराहून २९ मैल.

कबन (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत फ्रात व मुरात ह्या नद्यांच्या संगमाजवळ.

कमरपूर (श.) हि. वाय. प्रा अयोध्या जि.

कमरुद्दिननगर (श.) हि. वाय. प्रां. मिरत जि. गंगेच्या पाणथळ जागेंत मीरत पा. २४ मैल. येथे गंगेस उतार आहे.

कमरूप (प्रां.) हि. पूर्वेस आसाम देशांत.

कमलगंज (गा.) हि. वाय. प्रां. फरकाबाद जि. फत्तेगडाहून ७ मैल.

कमलपूर (श.) हि. वाय. प्रा. अलाहाबाद जि. फत्तेपुराहून २८ [मैल.

कमलापूर (श.) हि. म. इ. कडाप्पा जि. पन्नार नदीवर.

कमाऊन (प्रा.) हि. वाय. प्रां. नेपाळच्या हद्दीवर. जि. येथें सोनें सांपडतें.

कमाम (श.) हि. म. इ. कडापा प्रांतांत.

कमार्ग (न.) यू. खं. फ्रान्स देशांत. ऱ्होन नदीचा फांटा.
कमालपूर (गां.) हि. वाय. प्रां. गाझीपूर जि. चुनार पा. २६ मैल.
कमे (श.) यू. खं. फ्रान्समध्यें नार्ड प्रांतांत.
कमोना (श.) हि. वाय. प्रां. बुलंदशहर जि.
कमंडलु (न.) हि. मु. इ. सातारा जि. कृष्णेस मिळते. [नांत.
करक (बे.) आशि. खं. इराणदेशाचे पश्चिमेस इराणचे अखा-
करकंब (गां.) हि. मु. इ. सोलापूर जि. पंढरपूर ता.
करकनारील (श.) हिं. निजामचे राज्यांत नगरा पा. ६० मैल.
करकपूर (श.) हि. बं. इ. भागलपुरा पा. ३० मैल. २ औद प्रां. फत्तेगडाहून ८ मैल.
करकीकत (श.) हि. नेपाळ देशात गंडकी नदीचे डावे तीरास १मै.
करकुल (श.) हि. म. इ. दक्षिण कानडा जि. मंगलोराहून.
करजगी (श.) हि. मुं. इ. धारवाड जि. ता. [२६ मैल.
करजण (श.) हि. मुं. गुज. प्रां. गायकवाडचे रा.
करनाटक (प्रां.) हिं. मद्रास इलाख्यांत,
करनाळ (श.) हिं. पं. इ. जि. अडकित्ते व कातऱ्या उत्तम करितात व त्यांवर भिंगे बसवितात.
करनाळी (श.) हि. मुं. इ. गुज. प्रा. गायकवाडचे राज्यांत.
करब (श.) हिं. ब. इ. पाटणा शहरापा. ४५ मैल.
करबला (श.) आशि. खं. आरबस्तानांत हुसेनाचें मृत्युस्थान.
करमाळें (श.) हि. मुं. इ. सोलापूर जि. ता. येथे पागोट्यांचा रंग चांगला होतो. भुईकोट किल्ला.
करवंद (गा.) हि. मुं. इ. खानदेश. जि. शिरपूर ता.

करवली (सं.श.) हिं. राजपुतान्यांत. येथे कुफ्तगारीचे काम होतें. व हुक्क्यांवर पारा चढवून त्यावर नकशीचें काम करितात. तसेंच जांभळ्या दगडांवर कोरींव काम करितात.

करवलें (गां.) हिं. मुं इ. ठाणें जि. कल्याण ता.

करवीर (श.सं.) हिं. मु इ. दक्षिण हद्दीवर. शिवाजी महाराजांचे वंशाचे राज्य इ. स. १७१२ त स्थापिलें. ह्यास कोल्हापूर म्हणतात. येथें देवीचें प्रसिद्ध स्थान आहे.

करागोला (श.) हिं. बं. इ. पुरनिया प्रां. गंगानदीवर, पुरनियापा. १० मैल.

कराची (श.बं.) हिं. मु. इ. सिंध प्रां. सिंधुनदीवर.

कराठ (दे.) हिं. मु. इ. खानदेशाचे प्राचीन नांव.

करानो (श.) हिं. मध्य प्रा. नागपूर जि. चांदा पा. ५५ मैल.

करावागडी (गा) हिं. म. इ. बल्लारी प्रां.

करारी (गा) हिं. ब. इ. तिऱ्हूत प्रा. दर्भंग्यापा० १२ मै.

करास (न.) आशि. ख. तुर्कस्तानांत कुर्दीस्तानांत.

करिअन (श.) हिं. प इ. जेथदुआबांत. झेलम नदीचे डावे तीरास १५ मैल.

करिगांग (श.) हिं. ब. इ. रंगपुराहून २३ मैल.

करिस (श.) हिं. वाय. प्रा. अलिगड जि. अलिगडपा. १८ मै.

करिमखान (गा.) हिं. वाय. प्रा. हमीरपूर जि. यमुना नदीवर.

करिहुल्ली (गां.) हिं म. इ. झेमूर स. इंग्लिशांचे तांब्यांतील.

करला (श.) आशि. ग. इराण देशांत.

करवा (बे.) हि. मुं. इ. कच्छचे अखातांत. [कांठीं.
करूर (श.) हिं म. इ. कोईमतूर प्रां. अमरावती नदीचे
करो (न.) हिं. बं. इ. नैर्ऋत्यहद्दीवरून जाऊन सुवन नदीस
करोड (गां.) हि. मुं. इ. ठाणे जि. वाडे ता. [मिळते
करोद किंवा **कालाहंडी** (सं.श.) हिं. मध्य प्रां. संबळपूर जि.
करोळ (गां.) हि. मु. इ. सोलापूर जि. पंढरपूर ता. भीमे.कांठीं.
करंगुली (श.) हिं. म. इ. चिंगलपट प्रां. मद्रासेहून ४९ मैल.
करंजगांव (गां.) हि. वऱ्हाड प्रां. एलीचपूर जि. २ नाशिक जि. निफाड ता. गोदावरीचें कांठी.
करंजाळी (गां.) हि. मुं इ. नाशिक जि. पेठ ता. २ खानदेश जि. नंदूरबार ता.
करंजी (गा.) हि. मुं. इ. नाशिक जि. निफाड ता.
करिंज (श.) हि. मध्य प्रां. नागपूर जि. नागपुराहून ४६ मैल.
करंज (गां.) हि. वऱ्हाड प्रां. इलिचपुराहून ५३ मैल.
कर्ककलडी (श.) यू. ख. स्कातलंदांत फाईफ प्रा.
कर्गाविल (श.) हिं. काश्मीर सं. द्राम नदीपा. २ मैल.
कर्जत (गां.) हि. मु इ. कुलाबा जि. ता. व २ नगर जि. ता.
कर्णपाली (श.) हि.म.इ. त्रावणकोर सं. दक्षिणकिनाऱ्यावर.[आहे.
कर्णप्रयाग (गां.) हिं. वाय. प्रा. कमाऊन जि. येथें कर्णाची मूर्ति
कर्णेश्वर (गां.) हि. मु. इ. रत्नागिरी जि. संगमेश्वर ता. येथें या गांवाचे देवस्थान आहे.
कर्दे (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.
कर्नार्वन (गां.श.) यु. ख. ग्रेटब्रिटनांत व वेल्सात.

कर्नूल (श.) हिं. म. इ. कर्नूल जि. कृष्णा व तुंगभद्रेच्या संगमावर आहे.

कर्मनाशा (गां.) आशि. खं. इराणांत खेरानदीचे कांठीं २ हिं. वं. इ. नदी भागीरथीस मिळते.

कर्मान (श.) आशि. खं. इराणांत.

कऱ्हा (न.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. पुरंदर ता. निघून नीरेस [मिळते.

कऱ्हाड (श.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. कृष्णा कोयना ह्या नद्यांचे संगमावर. २ संगमनेराहून नाशिक जि. तील सिन्नरास येण्याचे रस्त्यावर घाट आहे.

कऱ्हान (न.) हिं. वऱ्हाडांत वैनगंगेस मिळणारी नदी.

कऱ्हे (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. भुसावळ ता.

कलकत्ता (श.) हिं. वं. इ. ची राजधानी जि. व ता. येथें हिंदुस्थानचे मुख्य गवरनर जनरल हे राहतात. हे हुगळी नदीवर आहे. जवळ कालीघाट हें कालिका देवीचें प्रसिद्ध स्थान आहे.

कलकाद (श.) हिं. म. इ. तिनिवेल्ली पा. १६ मैल.

कलघटकी (श.) हिं. मुं. इ. दक्षिणमहाराष्ट्रांत धारवाड जि. ता. पा. २८ मैल.

कलदिंडी (श.) हिं. म. इ. मच्छलीपट्टण जि. मच्छलीपट्टण [२४ मैल.

कलना (श.) हिं. वं. इ. वरद्वान जि. हुगळी नदीवर.

कलबेटा (गां.) हिं. म. इ. मलबार किनाऱ्यावर. कलिकतपासून

कलबुर्गा (श.) हिं. मुं. इ. निजामचे राज्यांत. पूर्वी ब्राह्मणी राज्याची रा. श. होते.

कलवा (गां.) हिं. पं. इ. सरहिद जि. कर्नाळ पा. ४१ मैल.

कलत्री (गां.) हिं. म. इ. अर्काट जि. सुवर्णमुखीचेकांठीं.
कलाईसूर (गां) हिं. निजामचे राज्यांत. गोदावरीचे कांठीं.
कलाख (श.) हिं. काश्मिरचे राज्यांत.
कलातायद (श.) यू. खं. स्पेनदेशांत आरेगांन प्रां.
कलादगी (श.) हिं. मुं. इ. दक्षिणमहाराष्ट्र देशांत जि.
कलामिटा (अखा) यू. खं. क्रिमिया द्वीपकल्पाचे पश्चिमेस.
कलावो (बं) अमे. खं. पेरू दे. लिमाशहराजवळ.
कलासा (प्रां) आफ्रि. खं. इजिप्त दे. [मैल.
कलिप्राद (गां) हिं. म. इ. मलबार किनाऱ्यावर कनानोर पा.२०
कलिंग (दे.) हिं. बं. इ. ह्यास ओढ्या म्हणतात.
कलिंगपटण (श.बं.) हिं. म. इ. उत्तर सरकार्स प्रां.
कलिंजर (श.) हिं. राज. बासवाडा. सं. निमचपा. १९ मैल.
कलिडुंगा (गा.) हिं. वाय. प्रा. कमाऊन जि. घोगरा नदीवर चंपावतीपा. २० मैल.
कलीमात (श.) हिं. वाय. प्रां. कमाऊन जि कौसिलानदीचे कांठीं. अलमोरापा. ४ मैल.
कलिसराई (श) हिं. पं. इ. अटकपा. ३९ मैल. [शहर.
कलीस्क (श.) यू. खं. रशियामध्यें पोलांद देशांत व्यापाराचें
कलुगा (श.) यू. खं. रशियांत प्रांत व शहर. येथें लोंकर, तागाचें कापड यांचे कारखाने आहेत. यांतून ओका
कलूर (गां.) हिं. मध्य प्रां नागपूर जि. [नदी वाहते.
कलेदोण (गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. खटाव ता.
कलोक्सा (श.) यू. खं. आष्ट्रियांत हंगेरी प्रां. दान्यूब नदीवर पेस्तशहराजवळ.

कलोल (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाडाचे राज्यांत.
कल्कापूर (श.) हिं. बं. इ. बीरभूम जि.
कल्पनी (श.) हिं. बं. इ. रंगपूर जि. गागट नदीवर.
कल्याण (श. बं.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. पुरातन शहर. येथें कल्याण स्वामींची समाधी. येथून पुण्याकडे व. नाशिकाकडे असे दोन रेलवेचे रस्ते गेले आहेत.
कल्याणदुर्ग (श.) हिं. म. इ. बल्लारी पा. ४१ मैल.
कल्याणपूर (श.) हिं. बं. इ. सारण जि. छपरापा. ४७ मैल.
कल्वा (श.) हिं. म. इ. कर्नूल जि. कर्नूलपा. १९ मैल.
कवठा (गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. तासगांव ता.
कवाड (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. भिवंडी ता. येथें सखाराम बोवांची समाधी आहे.
कव्हाय (गां.) हिं. म. इ. मलवार प्रां.
कशु (श.) आशि. ख. पूर्वेकडील द्वीपकल्पांत कोचीनचिनांत.
कशेळी (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता.
कसरें (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि.
कसाई (न.) आफ्रि. खं. अतलांतिक महासागरास मिळते.
कसोप (गां.) हिं. मुं इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता.
कशिकोट (श.) हिं. म. इ. विजगापट्टणपा. २२ मैल.
कहार्न (पर्व.) यू. खं. स्वित्सर्लंदमध्यें वाले पर्वतांतील रांगेचें नांव
कळंब (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. वणी जि. येथें बैलांचा बाजार. भरतो. २ पुणें जि. घोडनदीचे कांठीं.
कळंबें (तला.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर स. कोल्हापुरास.
कळमेश्वर (गां.) हिं. मध्यप्रां. नागपूर जि.

कळवण (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. ता.

कळस (गां.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. इंदापूर ता.

कळसूबाई (पर्व.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. इगतपुरी ता. या पर्वताची उंची ५२५० फूट.

कळें (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. पन्हाळे पेट्यांत.

काअर (श.) यू. खं. फ्रान्स दे. लाट प्रांतांची राज.

काईमूर (प्रां.) हिं. मध्य प्रां. विंध्याद्रीचे पूर्वेकडील भाग.

काकटी (गां.) हिं. मुं. इ. सांगली सं. बेळगांवापा. ९ मैल.

काका (गां.) हिं. नेपाळ सं.

काकाटु (गा.) हिं. वाय. प्रां. कानपुरापा. ५ मैल.

काकानद (श.) हिं. म. इ. राजमहेंद्री जि. [ष्कळ सांपडतें.

काकेर (सं.श.) हिं. मध्यप्रां. रायपुर जि. जवळ. यांत लोखंड पु-

काकेसस (पर्व.) यू. ख. द. व आशि. खं. तुर्कस्तानचे उत्तरेस.

काखंडकी (गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. [मिळते.

कागन (न.) उ. अमे. मेक्सिको दे. हांदुरासच्या उपसागरास

कागल (सं.श.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर संस्थानांत पोट सं.

कागाकाट (श.) हिं. नेपाळांत गडकींचे कांठीं.

काघदीपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. गाझीपुराहून १५ मैल.

काचर (श.) हिं. आसाम प्रां. येथे चहा होतो. २बं.इ. जि.

काचार (श.) हिं. मणिपुर सं. चे पश्चिमेस.

काचारा (श.) हिं. वाय. प्रां. आग्रा जि. यमुना नदीवर.

काजर्डी (घा.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं.

काजळी (न.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. आंबेघाटाजवळ उत्पन्न होऊन रत्नागिरीजवळ समुद्रास मिळते.

काझनक (श.) यू. खं. रशियांत.

काझा (श.) हि. म. इ. गंतूर जि. गंतूरपा. १० मैल

काझी (श.) हि. बं. इ. सिल्हट प्रां. सुरमा नदीवर. सिल्हट पा. १० मैल.

काझीखेड (श.) हिं. वाय. प्रां. कानपूर जि. कानपुरापा. ५ मैल.

काझीपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. गरवाल जि. यमुनेच्या कांठीं. दिल्लीहून ४८ मैल.

काटकोट (श.) हिं. सिंधाचे राज्यांत. हुसंगाबादेपा. १०१ मैल.

काटामिआ (बं.) यू. खं. सिसिलीबेटात.

काटेपूर्णा (न.) हिं. वऱ्हाड प्रां. या नांवाच्या दोन नद्या आहेत. एक गोदेस मिळते. २ री अजिठ्याचे डोंगरांतून निघून पूर्णेस मिळते. [मैल.

काटेली (श.) हिं. बं. इ. मिमनसिंग प्रां. डिनाजपूर पा. ७७

काटोची (भू.) अमे. खं. उ. अमे. युकाटानचे उत्तरेस.

काटवल (श.) हिं. मध्य प्रां. नागपूर जि. नागपूर पा. ३५ मैल.

काठी (सं.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. तळोदें ता नजीक.

काठेरेवा (श.) हि. मध्य प्रां. नागपूर जि. जबलपुराहून ७६ मैल.

काठेवाड (प्रां.) हि मु. इ. गुज. प्रा. ह्या प्रां. पुष्कळ संस्थानें.

कातिगात (सामु.) यू. खं. देन्मार्क व स्विदन ह्यांच्यामध्यें. [आहेत.

कांतिसारा (अखा.) यू. खं. तुर्कस्तानचे दक्षिणेस.

काती (श.) हि. वाय. प्रां. अलाहाबाद जि. यमुनानदीपा. २ मैल. २ निजामचे राज्यांत.

कातुन्या (न.) आशि. खं. सैबिरियांत बिया नदीला मिळते. पुढें तिला ओबी नाव आहे.

कातेनिया (श.) यू. खं. इतालींत विद्यालयाकरितां प्रसिद्ध.

कात्रज (सरो.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. पुण्याजवळ असून याचें पाणी पेशव्यांनीं नळांनीं बांधून आणून पुणे शहरांत सोडिलें आहे. २ याचेजवळ याच नांवाचा घाट आहे.

काथरदें (जहा.गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. शहादे ता.

काथाकिनो (श.) हिं. वाय. प्रां. कमाऊन जि.

काथाम्यो (श.) हिं. पू. ब्रम्हदेशांत इरावतीनदीवर.

काथो (श.) हिं. राजपुतान्यांत.

काथोरी (श.) हिं. राजपुतान्यांत जसलमीरपा. १६ मैल.

काद (भू.) उ. अमे. ख. स्वतंत्र संस्थानाचे पूर्वेस.

कादलपूर (श.) हिं. म. इ. निजामचे राज्यांत कर्नूल पा.६०मै.

कादवा (न.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. दिंडोरी ता. केमचे डोंगरातून निघून नांदूरमध्यमेश्वराजवळ गोदेस मि.

कादवीन (श.) हिं. मध्य प्रां. नागपूर जि. बम्तुर पा. २८ मैल.

कादळगांव (गां) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. मालवण ता.

कादिज (बं) यू. खं. स्पेन दे.

कादीपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. औंद जि. फैजाबादेहून ४२ मैल.

कान (न.) हिं. माळव्यांत विंध्याद्रि पर्वताचे उत्तर दिशेनें निघून चट्टीनदीस मिळते. २ मुं. इ. खानदेश जि. जामनेर ता.

कानकिअंग (न.) आशि. खं. चीनमध्यें यांगसी नदीचा फांटा.

कानकून (गां.) हिं. म. इ. मलबार किनाऱ्यावर गोव्यापा. ३२ मैल.

कानकोई (न.) हिं. मध्य प्रां. नागपूर जि. निघाली आहे.

कानडा (आं.व दे.) हिं. मु. इ. जि. २ उत्तर अमेरिकेंत देश.

काननूर (श.) हिं. म. इ. कारोमांडल किनाऱ्यावर.

कानपूर (श.) हिं. राज. जोधपूर सं. २ वाय. प्रा. जि. गंगेच्या काठीं. येथें १८५७ त इंग्लिशांची मोठी कत्तल झाली. इ. छावणी.

कानम (श.) हिं. म. इ. कुनावड प्रां.

कानराक (श.) हिं. बं. इ. पुरी प्रां.

कानवन (श.) हिं. माळव्यांत धार स.

कानसु (श.) आशि. खं. चीनदेशांत पीतनदीचे कांठीं.

कानस्तांतिनोपल (श. सामु.) यू. खं. तुर्कस्तानची राजधानी व याचे जवळ याच नांवाची सामुद्रधुनी.

कानस्तानन्स (सरो.) यू. खं. स्वित्सर्लंदांत.

कानस्तानसिया(श.) आफ्रि. खं. केपटाउन शहराजवळ. येथें द्राक्षासव चांगलें होतें.

कानळदें (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. जळगांव ता.

कानात (प्रां.) यू. खं. आयर्लंदांत.

कानीपल (प्रां.) यू. खं. जर्मनीदेशांत.

कानीयोंग (भू.) आशि. खं. दक्षिणेस बोर्निओ बेटाचे पूर्वेस.

कानुना (श.) हि. राज. जोधपूर सं. लुनीनदीवर.

कानेरी (बे.) यू खं. अतलांतिक महासागरांत स्पेनच्या ताब्यांतील. २ ठाणें जि. साष्टी बेटामध्यें बेट.

कान्तान(श. बं.न.) आशि. खं. चीनदेशांत चिनईसमुद्रास मिळते.

कान्नात (प्रां) यू. खं. अयर्लंदमध्यें.

कान्सवान्स (न.) हि. बं. इ. ओरिसा प्रां. कटक जि. तून जाऊन बंगालच्या उपसागरास मिळते.

कान्स्ततैन (श.) आफ्रि. खं. अलजिरीया प्रां.

कान्हाना (न.) हिं. मध्य प्रां. नागपूर जि. [कांठीं.

कान्हापुरी (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. पंढरपूर ता. भीमेच्या

कान्हुर (गां.) हिं. मुं इ. नगर जि. पारनेर ता.

कान्हे (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूण ता.

कापडणें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. धुळें ता.

कापरमैनरिवर(न.) अमे. खं. ब्रिटिश अमे. अतिक महासा. मिळते.

कापशी (श.जहा.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. सेनापतीचें.

कापीआपो (श.) द. अमे. चिली देशांत.

कापील (गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. ल्गत औंध सं.

कापुरवाडी (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. नगरापा. १ कोसांवर गांव आहे तेथून नगरांत नळ बांधून पाणी आणिलें

कापूस (गां.) हिं. मुं. इ. वऱ्हाड प्रां. एलीचपूर जि. [आहे.

कापेजे (बं.) अमे. खं. मेक्सिको दे.

काफरारिया (दे.) आफ्रि. खं. दक्षिण आफ्रिकेंत देश.

काफा (गां.) यू. खं. रशियांत क्रिमीयाचे दक्षिणेस. [मैल.

काबीलपूर (गां.) हिं. वाय. प्रां. शहाजहानपूर प्रां. बरेली पा. १५

काबूल (श. न.) आशि. खं. आफगाणिस्तानांत येथें बालाहीसार नांवाचा किल्ला आहे. २ या नांवाची नदी आहे व ती अटक शहराजवळ सिंधूस मिळते. [भूशीर.

काबो (श.) हिं. बं. इ. छोटा नागपूर प्रां. २ याच नांवाचें

कामठा (श.) हिं. मध्य प्रां. भंडारा जि. मोठी जमीदारी.

कामती (ठी) (श.) हिं. मध्य प्रां. नागपूर जि. नागपूरपा. १३ कोस. येथें फौजेचें ठाणें आहे. कन्हान नदीवर.

कामतुस (श. न.) आफ्रि. खं. द. आफ्रि. केप कालनीमध्यें.

कामतें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. देवगड ता.

कामतेंकोट (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. देवगड ता. किल्ला. येथे दगडाचीं सर्व प्रकारचीं पात्रें करितात.

काम (न.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. सुरत जि. चे उत्तरेस.

कामपत (श.) हिं. पू. ब्रम्हदे. कंबोज दे.

काम्बीर (अखा.) हिं. पू. ब्रह्मदेशांत.

कामरा (श.) हिं. बं. इ. मुर्शिदाबाद प्रां. [समुद्रावर.

कामरान (श.) आशि. खं. आरबस्तान दे. येमेन प्रां. तांबड्या

कामरूप (दे.) हिं. पू. ब्रह्मदेशापैकीं आसाम देशाचें नांव.

कामवडी (न.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. [द्रधुनी.

कामश्चाटका (द्वीप.) आशि. खं. रशियाचे पूर्वेस. २ या नांवाची सामु-

कामा (न.) हिं. हिंदुकुश पर्वतांमधून निघून काबूल नदीस मिळते. २. भरतपूर प्रां. मथुरेपा. ३९ मैल. ३ यू. खं. रशिआंत उराल पर्वतांतून निघून

कामीयेनेश (श.) यू. खं. रशियांत. [ओल्गा नदीस मिळते.

कामेता (श.) अमे. खं. ब्राझील दे.

कामेरून (पर्व.) आफ्रि. खं. नैजरनदीचे. आग्नेयीस.

कामोरी (श.) हिं. म. इ. मदुरा प्रां. मदुरापा. ४० मैल.

कामोरीन (भू.) हिं. म. इ. दक्षिणटोंक.

कायगांव (गां.) हिं. निजामचे राज्यांत गोदावरीचे कांठीं. [कांठीं.

कायफांगफू (कैफांग) (श.) आशि. खं. चिनांत होआंगहो नदीचे

कायर (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. वणी जि. येथील पाणी फार वा-

कायरो (श.) आफ्रि. खं. इजिप्त देशाची राजधानी. [ईट आहे.

कायेनी (श.) द. अमे. खं. फ्रेंच गयानाची राजधानी.

कायोलेन (पर्व.) यू. खं. नार्वेत पर्वत.

कारंजा (गां.) हि. वऱ्हाड प्रां. उमरावती जि.

कारनिओला (श.) यू. खं. आस्ट्रियांत. येथें पारा सांपडतो.

कारपेंतारीया (अखा.)आशि. खं. द. आस्ट्रालिया बेटांत उत्तरेस.

कारमल (पर्व.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत जार्देन नदीजवळ. पाल-स्तैन प्रां.

कारमानिया (प्रां.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत आशियामैनरांत.

कारलुआली (श.) हि. पं. इ. झेलम नदीपा. २४ मैल.

कारलें (गां.) हि. मुं. इ. पुणें जि. येथे कोरींव लेण्यीं आहेत. पुण्याहून ३२ मैल. मुं. पा. ४० मैल.

कारलैल (श.) यू. खं. इंग्लंदांत प्रसिद्ध शहर. [माहालांत.

कारवण (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाडचें रा. डभई

कारवार (श.) हि. मुं. इ. दक्षिण महाराष्ट्र देशांत जिल्ह्याचें ठिकाण. यालाच सदाशिवगड ह्मणतात.

कारा (अखा.) यू. ख. रुसदे. इशान्येस.

काराकस (रा. श.) द. अमेरि. ख. वेनिझुएलांत.

काराकोरम (श.) आशि. खं. चिनईतार्तरींत.

काराकोरान(पर्व.श.)आशि.खं. मगोलियांत उर्गा शहराजवळ. [ब्यांत.

कारिकल (श.) हि. म. इ. कारोमांडल किनाऱ्यावर फ्रेंचांचे ता-

कारिंथ (संयो. श.) यू. ख. ग्रीस देशांत मोरिया द्वीपकल्पास जोड-णारी संयोगभूमी व शहर.

कारीब (सरो.) यू. ख. अयर्लंदांत.

कारीबीअन (स.) उ. अमे. व द. अमे. याच्यामध्ये.

कारीयंतेस (भू.) आफ्रि. खं. पूर्वेस. २ द. अमेरिकेंत पातागोनियाचे पूर्वेस भूशीर.

कारून (न.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत.

कारेनथिया(प्रां. श.)यू. खं. आस्त्रियांत. येथें लोखंड चांगलें होतें.

कारोमांडल(किना.)हि. म. इ. पूर्वेकडील समुद्रकिनाऱ्याचें नांव.

कारोलैना (श.) उ. अमे. यूनैतेद्स्टेटमध्यें. येथें कापूस व तांदूळ

कार्क (श.) यू. खं. अयर्लंदांत. [उत्तम होतात.

कार्केशिया (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत युफ्रातीस नदीचे कांठीं.

कार्डिगन (प्रां. बं.) यू. खं. ग्रेटब्रिटनांत वेल्समध्यें.

कार्डिफ (श.) यू. खं. ग्रेटब्रिटनांत वेल्समध्यें ब्रिस्टलचानल जवळ.

कार्तागिआना(बं.)द. अमे. कोलंबिआ देशांत.

कार्तागो (श.) अमे. खं. मध्यअमेरिकेमध्यें. येथें १८४१ सालीं धरणीकंप झाला होता.

कार्तांजिना (श.) यू. खं. स्पेन देशांत.

कार्थेज (श.) आफ्रि. खं. त्यूनिसांत पडकें शहर.

कार्दोफान (प्रां.) आफ्रि. खं. इजिप्तांत. [रितां प्रसिद्ध.

कार्दोवा (श.) अमे. खं. द. अमे. लाप्लाता दे. विद्यालयाक-

कार्नवाल (प्रां.) यू. खं. इंग्लंद देशांत. यांत कथलाची खाण

कार्पेथिअन (पर्व.) यू. खं. आस्त्रिया दे. हंगेरीच्या उत्तरेस. [आहे.

कार्फ्यू (श. बे.) यू. खं. ग्रीस देशाजवळ. [राहून ६ मैल.

कार्मेल (श.) हिं. पं. इ. चिनाब नदीचे कांठीं. रामगन-

कार्लसक्रोना (बं.) यू. खं. स्वीदनची आरमाराची जागा.

कार्लसरुहे (श.) यू. खं. जर्मनींत.

कार्लाईल (श.) यू. खं. इंग्लंदांत कंबर्लंद प्रां. इडन नदीवर.
कार्ले (गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. कऱ्हाड ता.
कार्लो (श.) यु. खं. आयर्लंदांत, येथें रोमन क्याथोलिक धर्माचें कालेज आहे.
कार्स (कि.श.) आशि. खं. ग्रान्सकाकोशियांत अर्झरूम पा. १० मैल. काळ्या समुद्राचे कांठीं.
कार्शिका (बे.) यू. खं. द. भूमध्य समु. फ्रेंचांचें ताब्यांत.
कालई (न.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. [कांठीं.
कालचेस्टर (श.) यू. खं. इंग्लंदांत इसेक्स प्रां. कोन नदीचे
कालदीलरा (पर्व.) द. अमेरि. खं. लाप्लातादे. पश्चिमेस.
कालमर (बं.) यू. खं. स्वीदनमध्यें. येथें लोंकर आणि तंबाखू यांचा व्यापार आहे.
कालमीर (भू.) हिं. म. इ. कावेरीच्या मुखाजवळ.
कालवीन (श.) यू. खं. स्वित्सर्लंदांत. जिनोवा सरोवराजवळ.
कालस (ग.) यू. खं. प्रशियांत.
कालसिया (सं.) हिं. पं. इ. शीक लोकांचें सं.
कालाव (श.) द. अमे. पेरूदेशांत.
कालाबाग (श.) हिं. पं. इ. पेशावरच्या द. सिंधुनदाच्या कांठीं.
कालाब्रिया (प्रां.) यू खं. इताली देशांत. [जवळ समुद्रास मिळते.
कालावली (न.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. निघून सर्जेकोट कि.
कालाहंदी (सं.) हि. म. इ. सं.
कालिफोर्निया (अखा.) अमे. खं. पासिफिक महासागरांत.
काली (न.) हिं. नेपाळ दे. भागीरथी नदीस मिळते.

काळीभारी (श.) यू. खं. भूमध्य समुद्रांत सार्डिनिया बेटांत.

कालिकोट (बं.) हिं. म. इ. मलबारकिनाऱ्यावर. येथें इ. स. १४९८ त प्रथम पोर्तुगीज लोक आले.

कालीगंज (श.) हिं बं. इ. मिमनसिंग प्रां. रंगपुरापा. ३० मैल.

कालीनो (बे.) यु. खं. ग्रीसचे नजीक.

कालीपट्टण (श.) हिं. म. इ. उत्तर सरकार्स प्रां.

कालीपाणीझरा हिं. वाय. प्रा. कमाऊन जि. काळी नदीचा झरा असून ते पवित्र स्थान आहे व तेथें यात्रा भरते; व यावरून मानससरोवरास जाण्याचा मार्ग आहे.

कालीयाण (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा. बेदराजवळ. हें प्राचीनकाळीं. चालुक्यराजाचें रा. श. होतें.

कालीसींध (न.) हिं. राजपुतान्यांत विंध्याद्रिपर्वतांतून निघून माळव्यांतून जाऊन चंबळानदीस मिळते.

कालुगा (श.) यू. ख. रशियांत

कालेरी (श.) हिं. वाय. प्रा. आग्र्यापा. १२ मैल. [मिळते.

कालोरादो (न.) अमे.खं. युनैतेदस्तेतमध्यें कालिफोर्नियाचे अखातास

कालोल (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. सुरत जि. ता.

काल्पी (श.) हिं. वाय. प्रां. जि. ल. १८५८ बंडवाले व. इं.

कावनई (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. इगतपुरी ता. २ या नांवाचा डोंगर आहे.

कावळें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. खेड ता.

कावूधळ्ळी (श.) हिं. म. इ. कोइमतुर जि.

कावेरी (न.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. वासदा सं. २ म. इ. कुर्ग प्रां. निघून बंगालच्या उपसागरास मिळते.

कावेरीपाक (गां.) हि. म. इ. उत्तर अर्काट प्रां. अर्काट पा. ११ मैल.

कावेरीपुरम (गां.) हि. म. इ. कोईमतूर जि. कावेरी नदीच्या उजव्या तीरास.

कावेळनरसिंहपूर (गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. वाळवें ता. येथें नृसिंहाचें स्थान आहे.

काश (गां.) हिं. मुं. इ. गुज प्रां. अमदाबाद जि.

काशंग (न.) आशि. खं. बुशाहिरमध्ये कुनावर प्रां. निघून सतलजनदीस मिळते.

काशगर (श. न.) आशि. खं. चिनई तार्तरीची राजधानी; याच नांवाच्या नदीवर.

काशा (पर्व.) हि. ब. इ. पूर्वेस आसाम प्रां.

काशी(बनारस) (श.) हि. वाय. प्रां. जि.भागीरथीचे काठीं. हें यात्रेचें पवित्र स्थान. मूर्ति व नकशीची भांडीं त्यांवर सोनें, चांदी यांचा मुलामा केलेलीं भांडीं तयार करितात.

काशीनगर (श.) हि. बं. इ. तिपरा सं. सिल्हटपा. ३२ मैल.

काशीपूर (श.) हि. वाय. प्रां मुरादाबाद प्रां. मुरादाबादेपा. ६१ मैल. या शहरावरून बद्रीनाथास जातात.

काश्मीर (श.) हिं. उत्तरेस सं. व शहर. शाली उत्तम होतात.

कास (अला.) आशि. खं. रशियाचे पूर्वेस. २ हि. मुं. इ. जंजिऱ्याजवळ किल्ला.

कासगांव (गां.) हि. मुं. इ. ठाणे जि. मुरबाड ता.

कासन (प्रा.श.) आशि. ख. सैबिरियांत.

कासरगोद (श.) हि. म. इ. मंगळुराहून २६ मैल.

कासवा (बे.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. भडोच जि. नर्मदा नदींत.

कासारा (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. या नांवाचा घाट.

कासारें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. पिंपळनेर ता. [मैल.

कासिवरम (गां.) हि. म. इ. उत्तर अर्काट प्रां. मेनिल पा. १०

कासीगोपांग(श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. सिंधूचे कांठीं हैदराबादे पा. २५ मैल.

कासीगौ (श.) हिं. नेपाळ सं. जेमला पा. २५ मैल.

कासीपशन (श.) द. अमे. खं. चिर्लीदेशांत.

कासीमपूर (श.) हि. वाय. प्रां. आलिगड जि.

कासिमबजार(श.)हिं. बं. इ. मुर्शिदाबादेजवळ. रेशमाचे कारखान्याकरितां प्रसिद्ध. [मैल.

कासीमाबाद (श.) हिं. वाय. प्रां. गाझिपूर जि. गाझीपुराहून १५.

कासीरी (श.) हिं. बं. इ. मिदनापूर जि. कलकत्त्या पा.८० मैल.

कासीगुंज (गां.) हि. बं. इ. मिमनसिंग प्रां. ब्रह्मपुत्राचे कांठीं जमालपुराहून २५ मैल.

कासी (गां.) हि. मुं. इ. ठाणें जि. साष्टी ता.

कासेगांव (गां.) हिं. मुं. सातारा जि. वाळवें ता. [चांगल्या होतात.

कासोर्दे (गां.) हिं. इ. खानदेश. जि. येरंडोल ता. येथें सतरंज्या

कास्काशिया (न.) उ. अमे, ख. मिसिसिपी नदीस मिळणारी नदी.

कास्तारिका (सं.) अमे. खं. मध्य अमेरिकेंत देश.

कास्टिला (पर्व) यू. खं. स्पेन दे.

कास्पिअन (समु.) आशि. खं. तार्तरी व तुर्कस्तान यांच्यामध्यें.

काहान (गां.) आशि. ख. अफगाणिस्थानांत

काहामारका (श.) द. अमे. खं. पेरू देशांत.

काळगांव (गां.) हि. मुं. नगर जि. नेवासें ता.

काळबादेवी (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता. २ मुंबईशहरांत एका रस्त्याचें नांव.

काळविल (न.) अमे. खं. कामश्चाटकाचे समुद्रास मिळते.

काळसें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. मालवण ता.

काळा (समु.) आशि. खं. तुर्कस्तानच्या उत्तरेस व यू. खं. रशियाचे दक्षिणेस.

काळापाणी (न.) हिं. वाय. प्रां. घोगरानदीस मिळणारी नदी.

काळाबाग (गां.) हिं. पं. इ. व आफगणिस्तान ह्याच्या हद्दी-वर सिंधूच्या कांठीं.

काळी (न.) हिं. मुं. इ. दक्षिणमहाराष्ट्र दे. धारवाड जि. निघून अरबीसमु. मिळते.

काळीडंग (श.) हिं. च्या पूर्वेस तेनासरीम प्रांतात.

काळीम्यो (श.) हिं. पूर्वेस ब्रह्मदेशांत मिथियाकियंग नदीचे कांठी.

काळीयावाडी (गां.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. सुरत जि. सुपा ता.

काळू (न.) हिं. मुं. इ. टाणें जि. कल्याण ता. पश्चिमवाहिनी.

काळो (शिख.) हिं. मु. इ. कच्छ प्रां उत्तरधार डोंगराचें.

किआखत (श.) आशि. खं. रशियांत सैबीरीयांत व्यापाराकरितां [प्रसिद्ध.

किकापार (श.) हिं. वाय. प्रां. बेतूलपा. ६९ मैल.

किकेरी (गां.) हिं. म्हैसूर प्रां. श्रीरंगपट्टणाहून २९ मैल.

किक्फ्यू (ब.) हिं. रामरी बेटांत शहर व उत्तम बंदर.

किकी (श.) हिं. राज. अजमीर प्रां.

किचोली (गां.) हिं. वाय. प्रां. मिनपूर जि. मिनपुरपा. ११ मैल.

क्रिजिलअर्मक (न.) आशि. ख. तुर्कस्तानांत आशिया मैनर मध्ये काळ्या समु. मिळते. इला तांबडी नदी म्ह.

किजिलओजन (न.) आशि. खं. इराणांत कास्पिअन समु. मिळते.
किडनगीअम (श.) हि. काश्मिर सं.
किदरपूर (गां.) हि. बं. इ. कलकत्त्याजवळ.
किणी (गां.) हिं. मु. इ. कोल्हापूर सं. वडगांव ता.
कितूर (श.) हिं मुं. इ. दक्षिणमहाराष्ट्र दे. बेळगांव जि.
किथा (श.) हिं. वाय. प्रां.
किन (श.) यू. खं. इग्लंदांत वेस्टमोलँड प्रां.
किन्हई (गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. औंध सं. २ या नांवाचा घाट बेळगांवाहून गोंव्यास जाण्याचे वाटेवर आहे.
किन्हवली (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. शहापूर ता
किनी (गां.) हिं मुं. इ. नर्जाक वऱ्हाड प्रां. इलीचपुराहून ६५ मैल.
किनीरी (श.) हिं पं. इ बारीदुआबांत चिनाब नदीवर लाहोराहून ४१ मैल. [पूर जि.
किम (न) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. भडोच जि. २ सेला-
कियाखत (श.) आशि. खं. सैबिरियान [आहे.
कियुकफियू (श) आशि. खं. जपान दे. येथे इंग्लिशाची छावणी
कियूसियू (बे.) आशि. खं जपानदेशातील एक बेट
किरतपुर (गां) हिं. वाय. प्रां. मिनपुरी प्रां. मिनपुरीपा. ६मैल.
किरतार (डो) हिं. मु. इ. सिंधदेशाचे पश्चिमअंगास. [मैल.
किरपाय (श) हिं. ब. इ. हुगली जि मिदनापुरपा. ३०
किरात (दे.) हिं. मुं. इ. दक्षिणमहाराष्ट्र दे. होनावर प्रांनांचे नांव.

किरिरा (बे.) यू. खं. स्काटलंदमध्यें अर्गयलजवळ लां. ४ मै.
किरीनउह्ला (प्रां.श.) आशि. खं. कोरियांत. [व रुं. २ मै.
किरेतारे (श.) अमे. खं. मेक्सिको दे.
किरोली (सं.) हिं. राज. सं. व श.
किर्तीनाशा (न.) हि. ब्रह्मपुत्रा नदीचा फांटा. भागीरथीला मिळतो.
किर्नो (श.) हि. बं. इ. ओरिसा प्रां.
किल (श.) यू. खं. जर्मनींत.
किलकथ (गां.) हिं. म. इ. मलबार प्रां.
किलगा (न.) यू. खं. रशियांत ओलगा नदीस मिळते.
किलार्नी (सरो.) यू. खं. अयर्लंड्यांत.
किलीपाली (श.) हि. बं. इ. ओरिसा प्रां. संबळपुराहून २२ मैल,
किलीमांजारो (पर्व.) आफ्रि. खं. पूर्व आफ्रिकेत. [महानदीवर.
किलोन (बं. श.) हिं. म. इ. त्रावणकोर सं. मिऱ्यें व सोठी
किल्लाकल्ली (श.) हिं. बं. इ. बकरगंज प्रां. [वेलची उत्पन्न होते.
किल्लीअरी (गां.) हि. वाय. प्रां. कमाऊन जि. अलमोरा पा. २६
किशनगंगा (न.) हि. पं. इ. झेलम नदीस मिळते. [मैल.
किश्म (बे.) आशि. खं. इराणचे अखातांत. मस्कतचे इ-
किशोनगर (श. सं.) हिं. राजपुतान्यांत. [मामाचे ताब्यांत.
किस्तवार (श.) हिं. पं. इ. सिंधूच्या कांठीं.
किसनगड(सं. श.) हि. राज. अजमीर व जयपूर ह्यांचेमध्यें.
कुएनलन (पर्व.) आशि. खं. तिबेटाच्या उत्तरेस
कुकडी (न.) हि. मुं. इ. पुणें. जि. भीमेला मिळते.
कुकरमुंडें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. तळोदे ता. तापी नदीचे
कुका (श.) आफ्रि. खं. नैजर नदीचे कांठीं. [कांठीं.

कुकस (बे.) आशि. खं. द. आस्ट्रेलियांतील समुदायापैकीं पोलिनिशियांत बेट.

कुकोण (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. नेवासे ता. येथें गुरांचा मोठा व्यापार चालतो.

कुगदारा (श.) हिं. बं. इ. मिमनसिंग प्रां. पुबना पा. ५२ मैल.

कुचबिहार (सं.श.) हिं. बं. इ. येथील अधिकाऱ्यास राजा म्हणतात.

कुटकोटा (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा. कर्नुल पा. ३५ मैल.

कुठरें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूण ता.

कुडम (श.) हिं. राज. जयपूर सं.

कुडाळ (गां.) हिं. मु इ. सातार जि. जांवळी. ता. २ सावंतवाडी सं. एक पेटा.

कुडाळी (न.) हिं. मुं. इ. सातार जि. कृष्णेस मिळते.

कुडूस (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. वाडें ता. [गंगेस मिळते.

कुणी (न.) हिं. वऱ्हाड प्रां. अजिंठ्याचे डोंगरांतून निघून पाइन-

कुतलपूर (श.) हिं. बं. इ. बरद्वान पा. २२ मैल.

कुत्ताजी (न.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. कराची जवळून निघून गुखन नदीस मिळते.

कुत्रा (घां.) हिं. वाय. प्रां. अलाहाबादेहून रेवा येथें जाण्याचा रस्त्यावरील.

कुथको (श.) द. अमे. खं. पेरूची जुनी राज.

कुदुंज (श.) आशि. खं. स्वतंत्र तार्तरींत. [२२५११ फू.

कुनलस (शिख.) हिं. वाय. प्रां. कमाऊन जि. हिमालयामें. उं.

कुना (न.) हिं. औंध प्रां. निघून घोग्रा नदीस मिळते.

कुनावड (प्रां.) हिं. राजपुतान्यांत डोंगरी सं.

कुनीगल (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर प्रां. बंगलोराहून ३६ मैल.

कुनेन (न.) अमे. खं. अतलांतिक महासा. मिळते.

कुमटी (श.) हिं. मध्य. प्रां. रायपुराहून २२ मैल.

कुमडा (श.) हिं. बं. इ. करीअल सं. करीअल पा. १२ मैल.

कुमठा (बं.) हिं. मुं. इ. द. महाराष्ट्र दे. उत्तर कानडा जि. तालुका व बंदर.

कुमशी (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर प्रां. बेदनुराहून २९ मैल.

कुमारी (भू.) हिं. म. इ. दक्षिणेस.

कुमासी (श.) आफ्रि. खं. वरच्या गिनींत सिद्दि लोकांचें.

कुरदीस्तान (प्रां.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत.

कुर (न.) आशि. खं. तुर्कस्तानांतून आर्मिनियांत निघून तिफ्लीश श. ज. कास्पिअन समु. मिळते.

कुरई (गां.) हि. मध्य प्रां. सागर जि. येथें गुरांचा मोठा बाजार भरतो. [रेच्या कांठीं.

कुरबावी (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापुर जि. माळशिरस ता. नि-

कुरम (गां.) हिं. वऱ्हाडांत उमरावती जि. मूर्तिजापूर ता.

कुरमपास (खिंड) हिं. वायव्येस अफगाणिस्तानांत जाण्याचा रस्ता खायबरच्या दक्षिणेस. [फार आहेत.

कुरला (गां.) हिं. मुं. इ. मुंबई बेटाजवळ येथें काजूंचीं झाडें

कुरवलखेड (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. खेड ता.

कुरवाई (श.) हिं. माळव्यांत कुरवाई सं. बटवा नदीचे कांठीं.

कुराला (गां.) हिं. वाय. प्रां. मुरादाबाद प्रां. मिरत पा. ३८ मै.

कुरु(क्षेत्र) (दे.) हि. वाय. प्रां. यमुनानदीच्या तीरास ठाणेश्वराजवळ मिरत व पानिपत ह्या प्रांतांचें पूर्वीचें नांव. येथेंच कौरव पांडव ह्यांचें युद्ध झालें.

कुरुमान (श.) आफ्रि. खं. बेचुआना लोकांचे ताब्यांत.
कुरूळ (गां.) हि. मुं. इ. सोलापुर जि. माढें ता.
कुरोली (गां.) हि. मुं. इ. सातारा जि. खटाव ता.
कुरंगी (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. पाचोरें ता.
कुरुंदवाड (सं.) हि. मुं. इ. सातार जि. नजीक सं. हें पटवर्धन [ांचें.
कुर्ग (सं.) हि. म. इ. म्हैसूरच्या पश्चिमेस मलबार किनाऱ्यावर इ. स. १८३४ त खालसा केलें.
कुर्डू (गां.) हिं. मु. इ. सोलापुर जि. माढें ता.
कुर्नल (श.) हिं. वाय. प्रां पानिपत जि. दिल्ली पा. ७८ मैल.
कुर्नाली (न.) हि उत्तरेस तिबेटांतून निघून घोग्रानदीस मिळते.
कुर्ला (श.) हि. म. इ. गंजाम प्रां. गंजाम पा. २६ मैल.
कुलाडान (न.) हिं. पू. ब्रम्हदेशांत.
कुलादेन (न.) हि. पू. आराकान प्रांतांत.
कुलाबा (कि.) हिं. मु. इ. उ. कोंकणांत जि. यांत आलिबाग मु. श. येथें समुद्रांत दीपगृह आहे. हें आंग्र्यांचें सं. स. १८३५ त खालसा केलें. २ मुंबईजवळ दक्षिणेस आहे. येथें दीपगृह व वेधशाळा आहे. यास कुलाबादांडी म्हणतात.
कुलालपेतल (ज्वा.प.) अमे. खं. मेक्सिको दे.
कुलुची (श.) हिं. बं. इ. ओरीसा प्रां.
कुवलस (शिख.) हिं. हिमालयाचें शिखर.
कुवान (न.) यू. खं. रशियांत काळ्या समुद्रास मिळते.
कुवेलिंगकु (श.) आशि. खं. चिनांत एका प्रांताचें नांव, व श.
कुशी (न.) हिं. हिमालयांतून निघून गंगेस मिळते. इला अरुन, घोग्रा ह्या मिळतात.

कुसुंबें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. धुळें ता. हें. स. १८७२त पांझरा नदीच्या पुरानें वाहवलें होतें.

कुळगांव (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. कल्याण ता.

कृष्णा (न.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. महाबळेश्वरापा. निघून पूर्वेकडे बंगालच्या उपसागरास मिळते. लां. ८०० मैल. [मीठ फार चांगलें होतें.

कृष्णापट्टण (बं.) हिं. म. इ. नेलोर जि. समुद्रकिनाऱ्यास. येथें

केकुंडा (श.) पश्चिम आफ्रिकेंत गिनी प्रां. नैजर नदीवर.

केगांव (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. पनवेल ता.

केजरी (गां.) हिं. वाय. प्रां. हुसंगाबाद जि.

केज (न.) आशि. खं. बलुचिस्थानांत मकरान प्रां.

केजझ (श.) आशि. खं. बलुचिस्तानांत.

केडगांव (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. [उत्तरेस.

केडांगचींग (बं.) आशि. खं. हिंदिमहासागरांतील तावाय बेटाचे

केडाल (श.) यू. खं. इंग्लंदांत वेस्टमोर्लंड प्रां.

केत (न.) आशि. खं. राशियांत ओबीनदीला मिळते.

केथाला (गां.) हिं. वाय. प्रां. औंध प्रां. लखनौ पा. ७० मैल.

केदरगांव (गां.) हिं. बं. इ. मिदनापूर प्रां. [मिळते.

केदारगंगा (न.) हिं. वाय. प्रां. गुरवळ प्रां. निघून भागीरथीस

केदारनाथ (गां.) हिं. हिमालयावर महादेवाचें स्थान. हें ११ हजार फूट उंचीवर आहे.

केद्रिज (बं.) यू. खं. स्पेनांत.

केन (न.) हिं. वाय. प्रां. बुंदेल खं. यमुनेस मिळते. २ यू. खं. इंग्लंदांत वेस्टमोर्लंड प्रां.

केनटकी (श. सं. न.) अमे. खं. युनैटेड सं. गुलामांचें सं.
२ या नांवाची नदी ओन नदीस मिळते.
केनिया (प.शि.) आफ्रि. खं. आबिसिनियांत अति उंच शिखर. [उं. २० हजार फू.
केनेट (न.) यू. खं. इंग्लंदांत.
केपकालनी (श.दे.) आफ्रि. खं. द. आफ्रिकेंत.
केप कामोरीन (भू.) हिं. म. इ. द. टोंक.
केप टौन (श.) आफ्रि. खं. केप कालनीची राजधानी.
केपब्रितन (प्रां.) अमे. खं. कानडाचे राज्यांत.
केपारा (थं.) आशि.खं.द.न्यूझीलांड बेटाचे पश्चिम किनाऱ्यावर.
केपालोनिया (बे.) यू. खं. ग्रीसच्या पश्चिमेस आयोनियन बेट [समुहांत.
केब्स (अखा.) आफ्रि. खं. बार्बरी सं. उत्तरेस.
केचाग (गां.) हिं. पू. प्रां. इरावतीच्या मुखाजवळ.
केम (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापुर जि. करमाळें ता.[१० मैल.
केमगंज (श.) हिं. वाय० प्रां. फरकाबाद जि० फत्तेगडापा.
केम्सफर्ड (श.) यू. खं. इंग्लंदांत इसेक्स प्रां. केमर नदीच्या [कांठीं.
केरनार्वन (प्रां.) यू. खं. वेल्सांत.
केरवली (सं.श.) हिं. राजपुतान्यांत.
केरळ (दे.) हिं. मुं. इ. दक्षिण महाराष्ट्रांत कालीकोट बंद-
रच्या भोंवतालच्या प्रां. चें नांव.
केरा (श.) हिं. कच्छ प्रां. प्राचीन शहर. जैन धर्माविषयीं
प्रसिद्ध. येथें जैन धर्माचीं देवालयें आहेत.
केरी (प्रां.) यू. खं. आयर्लंडांत.
केरुलेम (न.) आशि. खं. चिनई तार्तरींत मंगोलियांतून निघून
अमू नदीला मिळते.

केर्त (सामु.)यू. खं. आम्नोपचा समु. व काळासमु. यांच्यामध्यें.
केर्नटुल (पर्व.) यू. खं. आयर्लंड मधील उंच पर्वत.
केळवडें (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. शिवगंगा नदीचे कांठीं.
केलवारो (श.) यू. खं. पोर्तुगाल दे. विद्यालयाकरितां प्रसिद्ध.
केशरीयाजी (गां.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत जैनांचें मुख्य ठिकाण.
केशो(ताकीन)(श.) आशि. खं. चिनांत सांगकोई नदीवर.
केसरीया (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत करामानिआ प्रां०
केळघर (गां.) हिं मुं. इ. सातार जि. जांवळी ता.
केळवद (गां.) हिं. मध्य प्रां. नागपूर जि. [नदीचे कांठीं.
केळशी (गां.) हिं मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता. केळशी
केळवें (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. माहिम ता.
केळापूर (श.) हिं. वऱ्हाड प्रां. वणी जि. ता० [शाचें गांव.
कैकेय (दे.) आशि. खं. हिंदुस्तानच्या वायव्येस काबुल दे-
कैचू (श.) आशि. खं. चीनच्या राज्यांत मचुरियाचे पूर्वेस व्यापाराचें शहर. [चेंवळा नदीवर.
कैत्री (गां.) हिं. शिद्याचे राज्यांत आग्रा पा. १८ मैल.
कैनलून (पर्व.) आशि. खं. चिनई तार्तरींत काश्मिर सं. उत्तरेस.
कैफांग (श.) आशि. खं. चिनांत यांगसीक्यांग नदीचे कांठीं.
कैमूर (डों.) हिं. मुं. इ. चे उत्तर हद्दीवर रेवा सं. विंध्याद्रि पर्वताचा फांटा मध्य प्रां. जबलपूर जि.
कैलान (श.) हिं. वाय. प्रां. मिरतपा. ५१ मैल.
कैलास (शिख.) हिं. हिमालयाचें शिखर.
कोआंजा (न.) आफ्रि. खं. अतलांतिक महासा. मिळते
कोआडा (न.) हिं. वाय. प्रां. रोहिलखंडांत.

कोई (न.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत. इचे कांठीं आलेपो शहर.

कोईमतूर (प्रां.श.) हिं. म. इ. सालेमच्या नैर्ऋत्येस जि.

कोईयांगफू (श.) आ. खं. चिनांत युनान प्रां. [मिळते.

कोईल (न.) हिं. बं. इ. छोटानागपूर प्रां. निघून सोन नदीस

कोईली (श.) हिं. बं. इ. तिरहूत प्रां. दर्भंगा पा. २१ मैल.

कोईंब्रा (श.) यू. खं. पोर्तुगाल दे. विद्यालयाकरितां प्रसिद्ध.

कोएल (श.) हिं. वाय. प्रां. अलिगड जि. अलिगडाहून ४ मै.

कोकजाई (डो.) हि. मुं. इ. नगर जि. पिंपोर गांवाजवळ.

कोकमठाण (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. कोपरगांव ता.

कोकरूड (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. शिराळ पेट्यांत.

कोकानाड (बं.) हिं. म. इ. कारोमांडल किनाऱ्यावर गोदावरीचे कांठीं.

कोकिसरें (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. बावडा जहागिरींत.

कोकिंबो (श.) अमे. खं. चिलीदेशांत.

कोकोनादा (श.) हिं. म. इ. उत्तर सरकार्स प्रां.

कोकोनूर (सरो.) आशि. खं. चिनई तार्तरींत. याचा परीघ २००कोस असून त्यास भरती ओहोटी येते.

कोचीं (बं.) हिं. म. इ. मलबार कि.

कोचीन (सं.श.) हिं. म. इ. मलबार प्रां. त्रावणकोरच्या उत्त.

कोचीनचीन (दे.) आशि. खं. पूर्वेकडील द्वीपकल्पांत.

कोटकमालिया (गां.) हि. पं. इ. रावी नदीच्या तीरापा. ६-७ मैल.

कोटगड (सं.) हि. पं. इ. सतलजनदीवर.

कोटरो (ग.) हि. मुं. इ. सिंध प्रां. कराची जि. ता.

कोटा (श.सं.) हिं. राज. चंबळा नदीचे कांठीं.

कोटिया (सं.श.) हिं. बं. इ. छोटानागपूर प्रां.

कोथ्याळ (गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. औंध सं.

कोट्टें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. हें शिरक्यांचें गांव.

कोढुरें (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. निफाड ता. गोदावरीचे काठीं. जाहागीर. येथें चिंचांचीं झाडें फार.

कोड (श.) हिं. मुं. इ. द. म. धारवाड जि. ता.

कोडपुतळी (गां.) हिं. राज. जयपूर सं.

कोडलीपेटा (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर मां. सेरिंगम पा. ६० मैल.

कोडीकोंडा (श.) हिं. म. इ. बल्लारी जि.

[हून ५२ मैल.

कोडापिल्ली (डों.कि.) हिं. म. इ. मच्छलीपट्टण जि. मच्छलीपट्टणा-

कोडा (डों.) हिं. मुं. इ. नगर जि. पारनेर ता. शहापुराजवळ.

कोडीनार (श.) हिं. मुं. इ. गायकवाड सं. [राचें शहर.

कोडोली (श.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. पन्हाळ पेठ्यांत व्यापा-

कोतवडें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. ता.

कोतळ (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. अकोलें ता.

कोतापाक्सी (ज्वा.प.) द. अमे. खं. इक्वेदोर देशांत. [चालतो.

कोतूळ (श.) हिं. मुं. इ. नगर जि. येथें तांदुळांचा व्यापार

कोत्री (श.) हिं. मुं. इ. सिंधप्रां. सिंधुनदाचे कांठीं.

कोथरा (श.) हिं. मुं. इ. कच्छप्रां.

कोदियाक (बे.) अमे. खं. रशियन अमे. दक्षिणेस.

कोनिंग्सबर्ग (श.) यू. खं. जर्मनींत. [मिळतो.

कोनीन (न.) हिं. बं. इ. ब्रम्हपुत्रनदाचा फांटा भागीरथीस

कोने (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. वाडें ता.

कोनेतिकत (न.) अमे. सं. युनैतेदस्तेतसमध्यें.

कोन्ये (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत कारोमानिया प्रां.

कोनोशी (श.) हि. मुं इ. नगर जि. भिंगारजवळ.

कोपरगांव (श.) हिं. मुं. इ. नगर जि. ता. गोदावरीचे कांठीं. येथें रघुनाथराव पेशवे इ. स. १७८४ त मृत्यु पावले; येथें मोठालीं देवालयें आहेत.

कोपरली (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि नंदुरबार ता. तापीच्या कांठीं. जाहागीर.

कोपरवली (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. कर्जत ता. खालापूरपेट्यांत.

कोपेनहेगेन (श.) यू. खं. देन्मार्क दे. रा. श. झिलांदबेटांत.

कोबाकामन (श.) हिं. म. इ. त्रिचनापल्ली जि.

कोबी (श.) आफ्रि० खं. दारफर प्रां.

कोबिआ (श.) द. अमे. खं. चिलीदेशांत.

कोमल्डा (न.) हिं. वाय. प्रां. गरवाल सं. यमुनानदीस मिळते.

कोमायाग्वे (श.) द. अमे. खं. हंदुरासची राजधानी.

कोमारियाल्वा (श.) हिं. म. इ. कडापा जि. [धील डोंगरी सं.

कोम्हारसीन (सं.) हि. पं. इ. सतलज व यमुना ह्या नद्यांम.

कोमा (सरो.) यू. खं. इताली देशांत.

कोमोरो (बे.) आफ्रि. खं. च्या पूर्वेस.

कोयना (न.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. महाबळेश्वरापा. निघून कऱ्हाडाजवळ कृष्णेस मिळते.

कोयांबी (पर्व.) द. अमे. खं. इक्वेदोर देशांत.

कोरडगांव (गां.) हि. मुं. इ. नगर जि. शेवगांव ता.

कोरमाबाद (श.) आशि. खं. इराणांत.

कोरल (रा.) हि. मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाडचे रा

कोरला (न.गां.) हिं. मु. इ. ठाणे जि.
को-हाळें (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. कोपरगांव ता.
कोरिअल (गां.) हिं. वाय. प्रां. जबलपूर पा. २९ मैल.
कोरिया (द्वी.अखा.) आशि. ख. चिनई तार्तरीच्या पूर्वेस.
कोरना (बं.) यू. खं. स्पेन देशांत.
कोरेगांव (श.) हि. मु. इ. सातार जि. भीमेच्या कांठीं. इं. व पेश. इ. स. १८१८ ल.
कोरंग (बे.) हि. च्या पूर्वेस आराकानचे किनाऱ्यावर.
कोरिंगा (गां.) हिं. म. इ. राजमहेंद्रि जि. गोदावरीचे कांठीं. उत्तर सरकारें प्रां.
कोटागरी (श.) हिं. म. इ. बंगलोराहून १७ मैल.
कोटोलम (श.) हिं. म इ. तिनवेल्ली जि.
कोर्टी (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापुर जि. करमाळे ता.
कोर्णा (श.) आशि. ख. तुर्कस्तानांत तैग्रीस व युफ्रातीस न. यांचे संगमावर.
कोर्नो (पर्व.) यू. खं. इतालीच्या पूर्वेस.
कोर्ले (गां.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि देवगड ता.
कोर्सीका (बे.) यू. खं. फ्रान्स दे. दक्षिणेस.
कोलगंगा (श) हि. बं. इ. भागलपूर जि. गंगा नदीवर.
कोलग्यूईफ (बे.) यू. खं. आर्तिक महासागरांत बेट.
कोलन (न.) हि. मुं. इ गुजराथेत सुरत जि. उत्तरेस.
कोलर (श.) हि. म. इ. म्हैसूर सं. बंगलोर पा. ४० मैल.
कोलस्तवर्थ (गां.) यू. खं. इग्लंदांत लिंकनशायर प्रा.
कोलाचुल (गां.ब.) हिं. म. इ. त्रावणकोर सं. समुद्रकिनाऱ्यास. त्रिवेंद्रन पा. १० मैल.

कोलानल्ली (गां.) हिं. म. इ. कोईमतूर प्रां.

कोलाबेरा (गां.) हिं. मध्य प्रां. संबळपूर जि. [मैल.

कोलिआपोली(श.) *हिं. वं. इ. पुरालिया प्रां. मिदनापुराचा. ५६*

कोलिमा (न.) आशि. खं. रशियांत स्तानोवाय डों. निघून आर्तिक महासा. मिळते. [क्षिणेस.

कोलुर (सं.श.) हिं. हिमालयाचे पायथ्याशीं सतलजनदीचे द-

कोलेर (सरो.) हि. म. इ. उत्तर सरकार्स प्रां. लां. ४० व रुंदी १२ मैल.

कोलेरून (न.) हिं. म. इ. त्रिचनापल्ली जि. निघून बंगा-लच्या उपसागरास मिळते.

कोलेहन (सं. श.) हि. बं. इ. हद्दीवर सिंगभूम प्रां.

कोलोक (श.) यू. ख. जर्मनींत.

कोलोत (श.) यू. खं. प्रशियांत.

कोलोनिया (श.) अमे. ख. द. अमे. युराग्वे देशांत.

कोलोवेंग (श.) द. आफ्रिकेंत बेचुआना लोकांचे शहर.

कोलोरादो (न.) अमे. खं. युनायतेदस्तेत्समधून निघून कालिफो-र्नियाचे अखातास मिळते.

कोलंबिया(दे.प्रां.न.) द. अमे. खं. देश. कानडाचे राज्यांत प्रांत. व स्वतंत्र सं. नदी लां. ७५० मैल.

कोलंबो (श.) आशि. खं. हिं. द. सिलोन बेटाची राजधानी.

कोल्हार (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. राहुरी ता. प्रवरेच्या कांठीं.

कोल्हापूर (श.सं.) हि. मुं. इ. चे द. सं. येथील राज्य ता-राबाईनें स. १७१२ त स्थापिलें. हें शिवाजी राजाचे वंशाचें आहे. देवीचें मोठें स्थान आहे.

काविलपट्टी (श.) हिं. म. इ. तिनिवेल्ली जि.
कोस (बे.) आशि. खं तुर्कस्तानचे पश्चिमेस भूमध्य समुद्रांत.
कोसिला (न.) हिं. वाय. प्रां. रोहिलखं. रामपूर सं. रामपूरचे जवळ. [मिळते.
कोसी (न.) हिं. बं. इ. छोटानागपूर प्रां. निघून हुगळीस
कोसुंबगांव (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. संगमेश्वर ता.
कोस्तकयासल (भू.) आफ्रि. खं. वरच्या गिनींत.
कोहारी (न.) हिं. सिंद्याचे राज्यांतून निघून सिंधुनदास मिळते. लां. १८५ मैल.
कोहिक (न.) आशि. खं. तार्तरींत असून इचे कांठीं बुखारा, समर्कंद हीं शहरे आहेत.
कोहिबाबा (पर्व.) आशि. खं. आफगणिस्तान दे.
कोहिस्तान (श.) हिं. मुं. इ. सिंधप्रां.
कोहिळ (गां.) हिं. मु. इ. ठाणें जि. कर्जत ता.
कोळगांव (गां.) हिं. मु. इ. नगर जि. श्रीगोंदें ता.
कोळथरें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.
कोळवण (प्रां.) हिं. मु. इ. ठाणे जि. तालुका. मुख्य गांव शहापूर.
कोळशेत (गां.) हिं. मु. इ. ठाणे जि. साष्टी ता.
कोळें (गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. कऱ्हाड ता.
कोळेदें (गां.) हिं. मु. इ. खानदेश जि. नंदुरबार ता.
कौठें (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. शिरूर ता.
कौमा (न.) यु. ख. रशियांत कास्पिअन समुद्रास मिळते.
कौमाला (श.) हिं. राज. डीसापा. ५४ मैल.
कौविन्स्कयू (सरो.) यु. खं. रशियांत.

कौशिकी (न.) हि. बं. इ. भागीरथीला मिळते.
कंक (श.) हिं. वाय. प्रां. अलिगड जि.
कंककोट (श.) हि. पं. इ. झेलम नदीवर.
कंकजारा (श.) हि. बं. इ. गोलपाडा प्रां. ब्रम्हपुत्रनदीवर.
कंकन्हुळी (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं. श्रीरंगपट्टण पा. ४८ मैल.
कंकरोळी (श.) हिं. राज. निमच पा. ७९ मैल.
कंकारो (श.) आशि. ख. तुर्कस्तानांत आनातोली प्रां.
कंगन (श.) हि. काश्मिर सं. जमूपा. १०६ मैल. [मैल.
कंगला (श.) हि. नेपाळ स. कुशी नदीवर. खाटमांडू पा. ७६
कंचकच्चर्ला (श.) हि. म. इ. मच्छलीपट्टण जि.
कंचिनगंगा (शि.) हि. सिक्कीमांत हिमालयाचें. उंची २८१५६ फूट.
कंतान (बं.न.) आशि. खं. चीन देशांत.
कंतालवरी (गां.) हि. भूतान म.
कंथकोट (श.) हि. मु. इ. गुज. प्रां. कच्छ सं. येथे जैन ध. र्मांचीं देवालयें आहेत.
कंदकटी (श.) हि. बं. इ. रामपूर ना.
कंदरपीदुर्ग(श.कि.) हि. म. इ. बल्लारी जि. बल्लारी पा. ५२ मैल.
कंदलघांटी (घां.) हिं. वाय. प्रां. गरवाल जि. भागीरथीचे कां· ठचा रस्ता.
कंदला (श.) हि. वाय. प्रां. मुजफरनगर जि. [विणतात.
कंदेली (श.) हि. मध्य प्रां. नरसिंगपुर जि. येथें कोष्ठाचें कापड
कंद्रा (श.) हि. बं. इ. बरद्वान जि. हदजी व भागीरथी यांचे
कंदांखेडं (श.) हि. म. इ. म्हैसूर सं. [संगमावर.
कंद्रीवाल (घां.) हिं. हिमालय पर्वतांत.

कंबम (गां.) हि. म. इ. मदुरा जि.

कंबरलंद (प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत पश्चिमेकडील.

कंबाकोनम (श.) हि. म. इ. तंजावर जि. तंजावर पा. २० मैल.

कंबेघरी (गां.) हि म. इ. नेलोर जि. नेलोरपा. ३५ मैल.

कंब्रेरा (बे.) यू. खं. ग्रीस दे. मोरियाचे द. किनाऱ्यास.

कांकज (सं.श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. पालनपूर सं.

कांगरा (श.) यू. खं. अयर्लंदमध्ये गालवेजवळ. येथें चुनखडीची [खाण.

कांगारु (बे.) आशि. खं. पू. पासिफिक महासागरांत द. आस्ट्रे-लियांत सेंतविन्सेन्तच्या अखाताजवळ.

कांगो (न.) आफ्रि. खं. खालच्या गिनींत.

कांगोसिमा (बं.) आशि. खं. जपान दे. क्युस्यु बेटांत.

कांग्रा (कि.) हिं. पं. इ. उ. पहाडांत सतलज नदीचे द. येथें चित्रे उत्तम काढितात.

कांचिवरम (श.) हि. म. इ. उत्तर अर्काट जि.

कांजेगो (श.) आफ्रि. खं. कांजेगो नदीचे काठीं.

कांटरबरी (श.) यू. खं. इंग्लंदांत केंट प्रां. स्टौर नदीचे काठीं.

कांटवली (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. संगमेश्वर ता.

कांडीया (बं.) यू. ख. ग्रीस दे. आसंयीस व आशिया मैनरचे [पश्चिमेस.

कांतीन (मू.) आफ्रि. ख. बारबरी सं.

कांदलास्का (अखा.) यू. खं. रशियाचे उत्तरेस.

कांदी (श.) हि. द. सिलोन बेटांत महावली गंगेचे काठीं २ वाय. प्रां. कानपुर जि.

कांबीर (खाडी.) हि. पू. ब्रम्हदेशांत.

कांबोज (दे.न.) आशि. खं. हिं. पूर्वेस पूर्वेकडील द्वीपकल्पांत, चिनई समुद्रास मिळते.

किंकिताओ (श.) आशि. ख चिनई तार्तरींत कोरिया द्वीपक-
किंगखान (पर्व) आशि ख चिनई तार्तरींत [ल्याची राज.
किंगस्टन (श) यू. ख इग्लंदात सरे प्रा तेम्स नदीचे काठीं-
२ जमेका बेटान शहर
किंगस्तौन (व) यू खं. आयर्लंद मध्ये.
किंतरपुर (श.) हिं. प इ बियास नदीचे काठी
कुंग्रा (सरा) हिं. वाय प्रा. गोरखपुर जि. हे ६२ फूट खोल
असून यात सुसरी पु.
कुंच (श.) हिं वाय प्रा. काल्पी पा. ४२ मैल.
कुंजनेत्स्क (गा.) आशि. ख. रशियात तोम नदीचे कांठीं.
कुंड (गा) हिं. वाय प्रा. गरवाळ जि. यमुना नदीवर.
कुंडल (गा.) हिं. मु. इ. सातार जि. औंद स. [रते.
कुंडलपुर (श.) हि. मध्य प्रा. दमोह जि. येथे मोठी यात्रा भ-
कुंडला (गा) हिं. मु. इ. गुज. प्रा. काठेवाडात नाला नदीवर.
कुंडली (गा) हिं. मु इ. रत्नागिरी जि. चिपळूण ता.
कुंडादम (गा) हि म इ. कोईमतूर जि. कोईमतूर पा. ११
कुंडापुर (प्रा.श.) हिं. म. इ. उत्तर कानडा प्रा. [मैल.
कुंडी (गां.घा.) हिं मु. इ. रत्नागिरी जि. सगमेश्वर ता.
कुंतकी (न.) हिं माळव्यात इंदुराजवळून वाहते. [नांव.
कुंतल (दे.) हिं. म. इ. निजामचे रा. बेदर प्रांताचें पूर्वीचे
कुंदेवाडी (गा.) हि. मुं. इ. नाशिक जि. निफाड ता.
कुंबकोट (स.श.) हिं. राज. डोगरी जमिदारीपैकीं
कुंबारी (श.) हि. म. इ. निजामचे रा.
कुंबाला (श.) हि. म. इ. द. कानडा प्रा.

कुंभकोण (श.) हिं. म. इ. कर्नाटक प्रां. येथें प्रति १२ वर्षांनीं गंगा येते. मोठमोठीं देवळें आहेत.

कुंभर (गां.) हिं. राज. भरत पा. ११ मैल.

कुंभारगांव (गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. पाटण ता.

कुंभारळी (गां.घांट.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूण ता.

कुंभेज (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापुर जि. माढें ता. सीनेच्या कां.

कुंभेरी (गां.) हिं. म. इ. निजामचे रा.

कुंभोज (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापुर सं. वडगांव ता.

कॅंट (प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत दक्षिणेकडील.

केंदरकुश (पर्व.) एशि. ख. इराणांत.

केंदूर (गां.प्रां.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. शिरूर (घोडनदी) ता.

केंब्रीज (श.) यू. ख. इंग्लंदांत विद्यालयाकरितां प्रसिद्ध.

कोंकण (प्रां.) हिं. मुं. इ. सह्याद्रिपर्वताचे पश्चिमेकडील भाग यांत मुंबई, ठाणें, कुलाबा व रत्नागिरी हे जि. आहेत.

कोंकणगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. दिंडोरी ता. कादवेचे कां.

कोंकणठाण (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. कोपरगांव ता. गोदावरीचे कांठीं.

कोंकर (गां.) हिं. मध्य प्रां. महानदीचे कांठीं. जहागीर.

कोंग (पर्व.) आफ्रि. ख. वरच्या गिनीच्या उत्तरेस.

कोंगनोळी (गां.) हिं. मुं. इ. द. महाराष्ट्र दे. बेळगांव जि.

कोंचरें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. वेंगुर्लें ता.

कोंढणपुर (गां.) हिं. मुं. पुणे जि. हवेली ता. येथें देवीचें स्थान.

कोंढाणें (कि.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. पुणपा. १५ मैल ह्यास सिंहगड ह्मणतात.

कोंताई (श.) हिं. बं. इ. हुगळी जि.

कोंद्रापिल्ली (श.) हिं. मध्य प्रां. बस्तर सं. पा. ६७ मैल.
कौंडण्यपूर (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. उमरावती जि. येथें मोठी यात्रा भरते.
कोंदार (श.) हिं. बं. इ. चे हद्दीवर ओरीसा प्रां.
कयांगचूफ (श.) आशि. ख. चीन देशांत.
कयांतर्बरी (श.) यू. खं. इंग्लंदांत. धर्माधिकारी राहण्याची जागा.
कयांब्रीक (श.) यू. ख. बेलजम दे. गालीचे व तागाचीं वस्त्रें चांगलीं होतात.
क्रांगसी (प्रां.) आशि. खं. चीन दे.
क्रितचफस्काजा (पर्व.) आशि. खं. रशियांत कामश्चाटका द्वीपक.
क्यागनान (प्रां.) आशि. खं. चीन दे. यास नानकीन प्रां. म्हण.
कयाटामार्का (श.) अमे खं. द. अमे. लाप्लाटा दे.
कयादरइद्रीस(पर्व.) यू. ख. इंग्लंदांत वेल्समध्ये.
कयार्नीग (न.) आशि. खं. पू. पासि. म. सागरांत आस्ट्रेलियाबेटांत पासि. म. सागरास मिळते.
कयाम्परडाऊन(गां.) यू. खं. हालंद दे. उत्तरेस.
कयाले (बं.) यू. ख. फ्रान्स दे.
कयूयचारसा (बं) अमे. खं. द. अमे. इक्वेदोर दे.
कयूराईल (बे.) आशि. खं. पूर्वेस पासि. म. सागरांत.
कयूबा (बे.) अमे. खं. द. अमे. लगत्याचे बेटांत वेस्टइंदिज पै.
कयोकफ्यू (श.) हिं. पूर्वेस आराकान प्रां. रामरीबेटाची मु. रा.
क्रा (सं.भू.) आशि. खं. मलाया व सयाम मध्ये.
क्राकाव (श.) यू. खं. पोलंद दे. प्राचीन राज.
क्राको (श.) यू. खं. पोलंद दे. विस्तुला न. कांठीं.
क्रावतोंग (प्रां.) आशि. खं. चीन दे.

क्राब्रोइयर्स्क (श.) आशि. खं. रशियांत एनिसिस्क प्रां. ची रा. धा. एनिसि नदीचे कांठीं.

क्रिमिया (द्वी.क.) यू. खं. रशियाचे दक्षिणेस.

कुक्स (भू.) यू. खं. स्पेनच्या पूर्वेस. [असतें.

क्रोन्स्ताद (श.) यू. खं. रशियांत तटबंदीचें शहर येथें आरमार

कोल (न.) यू. खं. इंग्लंदांत लंकेशायरमध्ये.

क्रोसनोयार्स्क (श.) आशि. खं रशियांत येनसि नदीवर.

क्लाईद (न.) यू. खं. स्कातलंदांत उत्तर खाडीस मिळणारी नदी. २ यानांवाची खाडी.

क्लानविल्स्य (न.) आफ्रि. खं. आतलांतिक महासागरास मिळणारी.

क्लाल (न.) यू. खं. नॉर्वेन वेनर सरोवरास मिळते.

क्लारा (बे.) आशि. खं. ब्रह्मदे. मर्गुइ द्वीपकल्पाजवळ.

क्लारेन्स (न.) आस्त्रेलियांत पासिफिक महासागरास मिळणारी.

क्लिअर (भू.) यू. खं. अयर्लंदच्या दक्षिणेस.

क्रेरालिआ (श.) हिं. व. इ. वंकरा पा. ३६ मैल.

क्लोझपेट (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं. बगलोराहून ३३ मेल.

कितो (श.) अमे. खं. इक्केदोर देशांत.

क्विनहोन (ब.) हिं. पूर्वेस अनामचे राज्यांत.

क्विन्सतोन (ब.) यू. खं. आयर्लंदात.

क्विन्सलांद (प्रां.) आस्त्रेलिया बेटाच्या एका भागाचें नांव.

क्विबेक (श.न.) अमे. खं. कानडाचे राज्यांत.

क्विलीमेन (श.बं.) आफ्रि. खं. पूर्व किनाऱ्यावर. [राजधानी.

क्वेटा (श.) आशि. खं. पूर्वेकडील द्वीपकल्पांत मलायाची

केता (श.) आशि. खं. आफगाणिस्तानांत.

ख.

खटाव (श.) हि. मुं. इ. सातारा जि. ता.

खडकमालेगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. नांदगांव ता.

खडकवांसलें (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. हवेली ता. येथे मोठा तलाव बांधिला असून त्याचे पाणी पुण्यांत आणिले आहे. [कांठीं.

खडकाळें (गां.) हि. मुं. इ. पुणे जि. मावळ ता. इंद्रायणीचे

खडकी (गा.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. हवेली ता. इंद्रायणी नदीचे काठीं. येथे मोठी छावणी आहे. इ. स. १८१८त पेश. इं. ह्यांची लढाई.

खडकेरावण (गां.) हिं. मुं. इ. पुणे जि.

खडपकवडें (बे.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूणच्या खाडींत.

खतलवाडा (गां.) हि. मु. इ. ठाणें जि. डाहणु ता.

खत्री (गां.) हि. राज. शेरावर्ती स. जयपूर पा. ७५ मैल.

खर (न.) हिं. मुं. इ. नगर जि. जामखेड ता. सीना नदीला मिळते.

खरमुंडा (गां.) हि. मध्य प्रा. संबळपूर जि.

खरवली (गा.) हि. मु. इ. ठाणे जि. शहापूर ता.

खरोंद (गा.) हि. मध्य प्रा. बिलासपूर जि.

खर्डी (गा.) हि. मु. इ. ठाणें जि. शहापुर ता.

खर्डे (गा.) हिं. मुं. इ. नगर जि. जामखेड ता. निजाम व पेशवे ह्यांची इ. स. १७९५ त लढाई.

खर्सन (श.) यु. ग. रशियांत प्रांत व शहर डीनीयर नदीचे कांठी येथे हवर्द साहेब मृत्यु पावला.

खलकादेवी (श.) हिं. वाय. प्रां कमाऊन जि. अल्मोडा पा. ११ मैल. काली नदीवर.

खल्यानपुर (श.) हिं. वाय. प्रां. फत्तेगडाहून १५ मैल.

खवासा (गां.) हिं. मध्य प्रां. सिवनी जि.

खाकुरडी (गां.) हि. मुं. इ. नाशिक जि. मालेगांव ता. येथें कमोद जातीचे तांदूळ उत्तम होतात.

खाणापुर (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. सावदें ता.

खातगांव (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. नंदुरबार ता.

खातगुण (गां.) हि. मुं. इ. सातार जि. वेरळा नदीचे कांठीं.

खातमांडु (श.) हिं. नेपाळ दे. राजधानी. गुरखे लोक राहतात. येथें चित्रे उत्तम काढितात.

खार्तावली (गां.) हि. मुं. इ. टाणे जि. मुरबाड ता.

खानदेश (प्रां.) हि. मुं. इ. नाशिक जि. उत्तरेस या नावाचा जि. यांत धुळे मुख्य शहर.

खानपूर (श.) हिं. प. इ. अटक पा. पूर्वेस ४१ मैल. व गाझीपुरा पा. १२ मैल व या नांवचा घाट.

खानबेला (गां.) हिं. पं इ. भावलपूर सं.

खानसी (श.) यु. ख. इंग्लंदांत वेल्स प्रां.

खानापूर (श.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. विटें ता. २ कोल्हापूर स. भूदरगड पेठ्यांत गांव.

खानीवली (गां.) हिं. मु. इ. टाणे जि. भिवंडी ता.

खानेवाला (श.) हिं. पं. इ. बारीदुआबांत मुल्तान पा. २८ मै.

खापा (श.) हि. मध्य प्रा. नागपूर जि.

खापालु(खोपालु) (कि.) हिं. काश्मिर स. सिंधुनदावर.

खामगांव (श.) हि. वऱ्हाड प्रां. अकोला जि. ता. येथें कापसाचा मोठा व्यापार चालतो. नारींगांचे मोठमोठे बाग [आहेत.

खामला (शिख.) हिं. मध्य प्रां. सातपुड्याचें उंच शिखर.

खामील (श.) आफ्रि. खं. चिनई तार्तरींत.

खायबरपास (घा.रस्ता) हिंदुस्थानांतून आफगाणिस्तानांत जाण्याचा [मार्ग.

खाराघोडा (बं.) हि. मुं. इ. गुज. प्रां. अमदाबाद जि. पात्री गांवाजवळ. येथें मिठाचा मोठा व्यापार चालतो.

खाराडोंगर (डों.) हि. पं. इ. येथें खाणीचें मीठ सांपडतें.

खारी (न.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. अमदाबाद जि.

खारेपाटण (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. देवगड ता.

खार्तुम (श.) आफ्रि. खं. न्यूबिया प्रां.

खालचागिनी (दे.) आफ्रि. खंडांतील देशाचे नांव.

खालापूर (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. कर्जत ता. पेटा.

खावटकीचाघांट (घा.) हि. मुं. इ. सातारा जि.

खाश्या (डों.) हि. पूर्वेस आसामांत.

खासगंज (गां.) हिं. वाय. प्रां. अलिगडापा. ३८ मैल. काली-नदीवर.

खी (श.) हि. पं इ. सरहिंद जि. फेरोजपुराहून ५ मैल.

खिजंद (श.) आशि. खं. स्वतंत्र तार्तरींत अमुदारीया नदीचे कां.

खिडकी (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा. दौलताबादेजवळ. यास औरंगाबाद म्हणतात.

खिमलासा (गां.) हि. मध्य प्रां. सागर जि.

खिरका (गां.) हि. वाय. प्रां. बरेलीपा. १४ मैल.

खिरगड (गां.) हि. वाय. प्रां. आग्रापा. २२ मैल.

खिरडी (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. शेवगांव ता. ढोरानदी गोदावरीस मिळते तेथें आहे. २ खानदेश जि. सावदें ता. जहागीर.

खिरपूर (श.) हिं. सिंधप्रां. सिंधुनदीपा. १५ मैल कुवन नदीवर. २ भावलपूर सं. घारा नदीचे कांठीं. ३ वाय. प्रा. बरेलीपा. ३० मैल.

खिराबाद (श.) हिं. औध प्रां. सतापूर पा. ५ मैल.

खिरीगड (श.) हिं. औध प्रां. घोग्रा नदीचे कांठीं.

खिलपटी (गां.) हिं. वाय. प्रां कमाऊन जि. पेटोरागडाहून १५ मैल व चंपावतीपा. ७ मैल.

खिलात (श.) आशि. खं. बलुचिस्तानची रा. गंदवा नदीचे कांठीं.

खिवा (श.) आशि. खं. पश्चिम तार्तरींत.

खिख्युगान (पर्व.) आशि. ख. आल्ताई पर्वताचे पूर्वेस.

खुजिस्तान (प्रां.) आशि. खं. इराणांत.

खुडा (श.) हि. पं. इ. सरहिंदमध्यें आंबाला प्रां. सहारणपुर पा. ५० मैल.

खुरखुरा (श.) हिं. वाय. प्रां. रोहटक प्रां. हासीपा. २९ मैल.

खुरजा (श.) हिं. वाय. प्रां. बुलंदशहर प्रां. मिरत पा. ५४ मै.

खुरडा(खुरडागड) (श.) हिं. बं. इ. पुरी प्रां. ओरिसाची पूर्वीची राजधानी.

खुरतापूर (श.) हिं. औध प्रां. घोग्रा नदीपा. ३ मैल.

खुनी (न.) हि. वऱ्हाड प्रां. वणी जि. पाईनगंगेस मिळणारी नदी.

खुरासान (प्रां.) आशि. ख. इराणांत.

खुरेंच्या (श.) हिं. राज. जोधपूर पा. ३८ मैल.

खुर्दबुखारा (प्रां.) आशि. खं. चिनई तार्तरीचा विभाग.

खुलेलगंज (गां.) हिं. वाय. प्रां. अलिगड जि. आग्यापा. १० मैल.
खुशालपूर (गां.) हिं. वाय. प्रां. बिजनूर जि. मुरादाबादेपा.५० मै.
खेड (गां.) हिं. मुं इ. नगर जि. कर्जत ता. भिमेच्या कांठीं. २ पुणे जि. ता. ३ रत्नागिरि जि. ता. ४ खानदेशांत चाळीसगांव व धुळें तालुक्यांत.
खेडगांव (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेशांत चाळीसगांव ता. जहागीर.
खेडबुद्रुक (गां.) हिं. मु इ. सातारा जि. खंडाळा पेट्यांत.
खेडशी (गां) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता.
खेडा (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. शेदी व वात्रक ह्या नद्यांचे संगमावर किल्ला. जि. व ता. हस्तीदंती चुडे होतात.
खेमपूर (गां.) हिं. वाय. प्रां. मुरादाबादेहून १५ मैल.
खेमंडी (श.) हिं. राज. जोधपूर सं.
खेर (गां.) हिं. मु इ. रत्नागिरी जि.
खेरवाडी (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. निफाड ता.
खेरसीआंग (श.) हिं. बं. इ. दारजलिंग पा. १२ मैल.
खेरी (श.) हिं. अयोध्या प्रां. जि.
खेलचीपूर (श.) हिं. माळव्यांत ग्वालेर (सिंद्याचे) सं.
खैबरघांट (घां.) आशि. खं. आफगाणिस्थानांतून हिंदुस्थानांत येण्याचा मार्ग.
खैरपूर (सं. श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां.
खैरागड (सं.श.) हिं. मध्यप्रां. रायपूर जि.
खैराबाद (गां.) हिं. पं. इ. अटक शहराजवळ सिंधूनदाचे कांठीं. २ अयोध्या प्रां. शहर.
खोआपूर (गां.) हिं. वाय. प्रां. कानपूर जि. काल्पी पा. १४ मैल.
खोकरमोहो (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. जामखेड ता.

खोकंद (श.) आशि खं. पश्चिम तार्तरींत

खोकान (श.) आशि. खं. स्वतंत्र तार्तरींत जिहून नदीचे कांठीं

खोजाफूल (गां.) हिं. वाय. प्रां. कानपूर जि. इटावा पा. १५ मैल.

खोडागंज (श.) हिं. वाय प्रां. फरकाबाद जि. काली नदीचे कांठीं. फत्तेगडाहून १३ मैल.

खोडाबाद (श.) हि. मुं. इ. सिंध प्रां. हैदराबादेहून १० मैल. हें धरणीकंपानें मोडलेलें शहर.

खोडाळें (गां.) हि. मुं. इ. ठाणें जि. शहापूर ता.

खोतान (श.) आशि. खं. तार्तरींत. सरदारिया नदीवर.

खोपडी (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. सिन्नर ता.

खोपवली (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. कर्जत ता. खालापूर पेट्यांत खंडाळें घांटाचे पायथ्याशीं गांव.

खोपा (गां.) हिं. वाय. प्रां. अलाहाबादेपा. २२ मैल.

खोपी (गां.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. खेड ता.

खोप्रा (न.) हि. मध्य प्रां. नर्मदा जि. निघून सोनार नदीस मिळते.

खोरासान (घां.) हिं. मुं. इ. सिंधप्रां. २ आशि. खं. इराणांत [वाळूचा प्रदेश.

खोरीचीखाडी (खा.) हिं. मुं. इ. सिंध व कच्छ ह्यांच्या सरहद्दीवर.

खोलाखोट (कोट) (श.) हिं. वाय प्रां. कानपूर जि. चंपावत पा८. [मैल.

खोलापूर (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. उमरावती जि.

खोसालगड (गां.) हि. राज. बासवाड्यापा. २२ मैल.

खंडाळें (गां.) हि. मुं. इ. पुणें जि. मावळ ता. खंडाळें घांटाच्या माथ्यावर. हवा उत्तम. २ या नांवाचा घाट २००० फू. उंच.

खंबायत(सं.श.अखा.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. मुसलमानी सं.
खांडवा (श.) हिं. मध्य प्रां. नेमाड जि. ता.
खांडस (गां.) हि. मुं. इ. ठाणें जि. कर्जत ता.
खांदेरी (कि.) हिं. मुं. इ. समुद्रकिनाऱ्यास कुलाबा जि. ता. थळाजवळ. येथें दीपगृह आहे.
खेंगणपूर (श.) हि. पं. इ बारीदुआबांत बिआसनदीपा. ९ मै.
ख्रिस्तीयन्सहाब (श.) अमे. खं. ग्रीनलांद देशांत.
ख्रिस्तीयाना (श.) यू. खं. नार्वेची राजधानी.

ग

गगनबावडा (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं.
गगवतगड (गां. कि.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. मालवण ता.
गजापूर (गां.) हि. मुं. इ. कोल्हापूर स. विशाळगड सं.
गजेंद्रगड (श.कि.) हिं. मुं. इ. द. म. देशांत धारवाड जि. ता.
गटस्टाट (श.) यू. खं. प्रशियांत आली नदीवर.
गडइंग्लज (श.) हि. मुं. इ. कोल्हापूर सं. ता.
गडक(गदक) (श.) हि. मुं. इ. द. म. दे. धारवाड जि. ता.
गडग (न.) हिं. वऱ्हाड प्रां. एलचिपूर जि. निघून तापीस मि.
गडचिरोली (श.) हिं. मध्य प्रां. चांदा जि.
गडबोरी (गां.) हिं. मध्य प्रां. चांदा जि.
गढा (गां.) हिं. मध्य प्रां. नर्मदा नदीचे काठीं जबलपूर जि.
गढाकोटा (गां.) हि. मध्य प्रां. सागर जि. येथें गळ पु. होतो.
गणदेवी (श.प्रां.) हि. मुं. इ. गुज. प्रा. सुरत जि. गायकवाड सं.
गणपतीपुळें (गां.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता.
गणेगांव (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. भीमेच्या कांठीं.

गणेशखिंड (गां.डों.) हिं. मुं. इ. नगर जि. पारनेर ता. गणपतीचें स्थान. २ पुण्याजवळ गवरनरचें ठिकाण.

गणेशगांव (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. माळशिरस ता. निरेच्या कांठीं. [नदीवर.

गणेशपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. गोरखपुराहून ३८ मैल, कोयानी

गणेशबुल (गां.) हिं. काश्मिर सं. पवित्र यात्रेचें ठिकाण येथें गणपतीचें स्थान.

गर्मीशखान (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत.

गया (श.) हिं. बं. इ. बहार प्रां. जि. हिंदुलोकांच्या यात्रेचें ठिकाण. फल्गू नदीवर. येथें मडक्यांवर नकशीचें काम करितात. ७ मैलांवरबुद्धगया आहे.

गरवाल (सं.) हिं. वाय. प्रां. हिमालयाचे पायथ्याजवळील जि.

गरासपूर (श.) हिं. माळव्यांत सिंद्याचे राज्यांत.

गरिलीआनो (न.) यू. खं. इटालींत गीताचे अखातास मिळणारी नदी.

गरोळी (श.गां.) हि. वाय. प्रां. बुंदेलखंडांत.

गर्नसी (बे.) यू. खं. इंग्लंदांत इंग्लिश खाडींत.

गऱ्हाकोटा (गां.) हिं. मध्य प्रां. सागर जि.

गलोटी (श.) हि. वाय. प्रां. मिरत पा. २९ मैल.

गव्हाळी (सं.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. तळोदें ता. जवळ.

गस्टेविया (श.) अमे. खं. जवळ आतलांतिक महासागरांत वेस्टइंदीज बेटें—त्यांत बार्देलगी बे. मुख्य श.

गस्टौनी (श.न.) यू. खं. ग्रीस व मोरिया यांचे मध्यें.

गाईलगड (श.कि.) हिं. वऱ्हाडांत एलिचपूर ता. डोंगर व किल्ला.

गाऊर (श.) हिं. बं. इ. खालच्या बंगाल्यांत.

गाकेदोनिया(अला.) यू. खं. इटालीच्या पूर्वेस.

गाजी(झी)पूर (श.) हिं. वाय. प्रां. जि. गंगेच्या कांठीं. जि. यास मत्स्यपूर म्ह. येथें गुलाबपाणी चांगलें होतें. व येथें लार्डकार्नवालीस स. १८०५ त मृ. पावला.

गाजीभोयरें (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. पारनेर ता. येथें आडकिते चांगले होतात.

गाढी (सं.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. पिंपळनेर ता. जवळ.

गाणगापुर (श.) हिं. म. इ. निजामचें रा. यात्रेचें ठिकाण.

गातीजेंत (श.) यू. ख. जर्मनींत विद्यालया करितां प्रसिद्ध.

गादरकिवर (न.) यू. खं. स्पेनांत. इच्या कांठीं सेविल्ला शहर.

गादरवाडा (श.) हिं. मध्य प्रां. नरसिंगपूर जि. ता. कापूस, मीठ यांचा व्यापार. खारवा चांगला होतो.

गादियाना (न.) यू. खं. स्पेनांत. कांठीं बाडेजास श.

गावट (श.) हिं. मुं. इ. गुज. महीकाठा एजन्सींतील इदरचें सं.

गारदा (गार्दो) (न.सरो.) हिं. मुं. इ. नगर जि. सत्वसराजवळ गोदेंस मिळते २ यू. खं. इतालींत सरो. १० मै. लां.

गारो (टेक.) हिं. बंगाल इ. आसाम प्रां. [११ मै. रुंद.

गार्गानो (भू.) यू. खं. इताली दे. पूर्वेस.

गार्ड (न.) यू. खं. फ्रान्स दे. तरास्कन श. जवळ ऱ्होन नदीस मिळतें.

गार्तोपे (श.) आशि. खं. तिबेट दे.

गालपागोस (बे.) द. अमे. खं. इक्केदोर देशाच्या पश्चिमेस.

गालवे (उप.सा.) यू. खं. अयर्लंदांत प्रां. व श. कालेज आहे.

गालात्स (बं.) यू. खं. तुर्कस्तानांत.

गालिगो (न.) यू. खं. स्पेनदेशांत पिरीनीज पर्व. निघून सारागोसा श. जवळ इब्रो नदीस मिळते.

गालिपोली (बं.) यू. खं. तुर्कस्तानांत.

गास्को (श.) यू. खं. तुर्कस्तानामध्यें हरजी गोविना प्रां.

गास्प (श.उपसा.) अमे. खं. दक्षिण कानडा प्रां.

गाळणें (गां.कि.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. मालेगांव ता. डोंगरी किल्ला. यावर गोरखचिंचेचा फार जुनाट वृक्ष आहे. व टाकी भुयारें पु. आहेत. [महंमुदाची राजधानी.

गिजनी (श.) आशि. खं. आफगाणिस्तानांत डोंगरी किल्ला.

गिनी (दे.) आफ्रि. खं. देश. व त्याच नांवाचें अखात.

गिरड (गां.) हि. मध्य प्रां. वर्धा जि.

गिरणा (न.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. कळवण ता. निघून खानदेशांत तापीस मिळते.

गिरनार(रें) (पर्व.गां.) हि. मुं. इ. गुज. प्रां. येथें जैनांचीं देवालयें आहेत. २ नाशिक जि. नाशिक ता.

गिरवी (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. माण ता.

गिरी (न.श.) हिं. वाय. प्रां. यमुना नदीला मिळते. २ बालाजीचें स्थान, त्रिपतिजवळ डोंगरावर चढाव सु. ७ मैल असून चढण्यास पायऱ्या आहेत.

गिलजीत (न.) हिं. पं. इ. सिंधूस मिळते.

गिलफर्ड (श.) यू. खं. इंग्लंदांत सरे प्रां. वे नदीचे कांठीं.

गिला (न.) अमे. खं. कालिफोर्निंयाचे अखातास मिळणारी

गिलांग (श.) आशि.खं.द. आस्ट्रेलियांत विक्टोरिया सं.[नदी.

गुगेरा (श.) हिं. पं. इ. जि. [भाषा चालते.

गुजराथ (प्रां.) हिं. मुं. इ. माहाराष्ट्रदेशाचे उ. यांत गुजराथी

गुजराणवाला (श.) हिं. पं. इ. जि. हें बौद्धाचे कारकिर्दीत प्रसिद्ध होतें.

गुजरात (श.) हिं. पं. इ. जि. झेलम व चिनाब ह्यांमध्यें. येथें स. १८४९ त शिक व इं. ह्यांची लढाई. येथें कुफ्तगारी काम होतें.

गुटी (श.) हिं. म. इ. बल्लारी प्रां. येथें फौजेची छावणी.

गुडगांव (श.) हिं. पं. इ. जि.

गुणदाळ (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. औंध सं.

गुदलूर (गां.) हि. म. इ. पेन्नार नदीच्या कांठीं.

गुरगान (न.) आशि. खं. इराणांत कास्पिअनसमु. मिळ.

गुरखा (श.) हि. नेपाळ संस्थानांत.

गुरवळ (सं.श.) आशि. खं. तिबेटांत डोंगरी प्रदेशांत.

गुरुदासपूर (श.) हि. प. इ. जि. येथें हस्तिदंती चुडे चांगले होतात.

गुरुमुक्तेश्वर (श.) हिं. वाय. प्रां. मिरत पा ११ मैल. गंगेच्याकांठीं.

गुर्जर (दे.) हि. मुं. इ. गुजराथ देशाचे पुर्वीचें नांव.

गुऱ्हा (श.) हि. माळव्यांत रेवा सं. सोन नदीवर रेवापा. ११ मैल.

गुल (श.) यू. खं. इंग्लंदांत यार्कपा. २२ मैल.

गुळेदगुड्ड (श.) हिं. मुं. इ विजापूर जि.

गुवयाकिल (बं.अखा) द. अमे. खं. इक्वेदोर देशाच्या पश्चिमेस.

गुहागर (श.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. ता.

गुळसुंदें (गां.) हि. मु. इ. कुलाबा जि. पनवेळ ता.

गुळी (न.) हि. मु. इ. खानदेश जि. भुसावल ता.

गेघट (श.) हिं. वाय. प्रां. गोरखपूर प्रां. मनुरा नदीचे कांठीं. गोरखपुर पा. ४९ मैल.

गेटा (बं.) यू. खं. इताली देशांत नेपल्सचे पश्चिमेस.

गेर्दनर (सरो.) आफ्रि. खं. द. आबेलियांत गोड्यापाण्याचें.

गेसर्स (झरा) यू. खं. वायव्येस ऐसलंद बेटांत उष्णपाण्याचा [झरा.

गेलौन (श.) अमे. खं. मध्य अमेरिकेंत.

गैन (न.) हिं. पू. ब्रह्मदेशांत तेनासरीम प्रां.

गैरसप्पा (धब.)हिं. मुं. इ. कानड्यांत होनावराजवळ शेरावतीचा.

गोकर्णमहाबळेश्वर (श.) हिं. मुं. इ. द. म. दे. कारवार जि. येथें माहादेवाचें स्थान. हें हिंदुलोकांचें यात्रेचें ठिका.

गोकाक (श.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि. ता. येथें लांकडी चित्र चांगलीं होतात. घटप्रभेचा येथें धबधबा आहे.

गोखिरटो (गां.) हि. मुं. ठाणे जि. वसई ता.

गोगुलपल्ली (श.) हि. म. इ. नेलोर प्रां.

गोजो (बे.) यू. खं. इतालींत भूमध्य समुद्रांत.

गोठडा (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाडचे रा.

गोठणें (देवाचें) (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता.

गोड (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. पैकीं नोरगल सं. येथें लिंगाइतांच्या देवाची यात्रा भरते.

गोतीबुर्ग (श.) यू. खं. स्वीदनांत.

गोथलंद (बे.) यू. खं. रशियाचे पश्चिमेस बाल्तीक समुद्रांत.

गोद्दा (श.न.) हिं. भुतान सं. नदी व शहर येथें पितळी मूर्ती व कागद चांगले होतात.

गोदरा (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. खेडा जि. ता.

गोध्रा (श.) हि. मुं. इ. गुज. प्रां. पंचमहाल जि. ता.

गोदावरी (न.) हि. मुं. इ. नाशिक जि. नाशिक ता. त्र्यंबकेश्वर गांवा पा. नि. पूर्वेस जाऊन बंगालच्या उप सा. मि. लां. ९०० मैल.

गोपाळगड(गां.कि.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळून ता.

गोपाळपूर (श.बं.) हिं. म. इ. उत्तर सरकार्स प्रां.

गोबी (वाळवंट) आशि. खं. चिनईतार्तरींत.

गोमंतक (प्रां.सं.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दक्षिणेस पोर्तुगीस लोकांचे सं. मुख्य श. गोवे.

गोमती (न.) हि. वाय. प्रां. लखनौ शहराजवळ वाहत जाऊन गंगेस मिळते. २ ब्रम्हपुत्रास मिळणारी. ३ गायकवाडचे रा. डाकुरास या नांवाचा मोठा तलाव.

गोमल (न.) हि. पं. सिंधूला मिळते.

गोरखपूर (श.) हि. वाय. प्रां. राती नदीवर जि.

गोरगावलें (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. चोपडें ता.

गोराई (गां.) हि. मुं. इ. ठाणें जि. पनवेल ता.

गोरी (श.) आशि. खं. ग्रान्सकाकेशियांत कुरनदीवर.

गोरीगंज (न.) हि. वाय. प्रां. कमाऊनांतून निघून चोया नदीस मिळते. [राप. १९ मैल.

गोरीटम (श.) यु. ख. आशिआ दे. इलिरिया प्रां. लेबक शह-

गोरेगांव (बं.गां.) हि. मुं. इ. कुलाबा जि. माणगांव ता. भाताचा व्यापार. २ ठाणे जि. साष्टी ता. येथें भुयारांत जोगेश्वरीचें देऊळ आहे. भुयार १२० चौर. फू.

गोरै (न.) हि. बं इ. सुंदरबनाजवळ गंगेचा फाटा.

गोऱ्हें (गां.) हि. मुं. इ. ठाणे. जि. वाडें ता.

गोल (गां.) हि. राज. जोधपूर सं. लोणी नदीवर.

गोल्द कोस (प्रां.) आफ्रि. खं. गिनी देशाच्या पश्चिम किनाऱ्याचें [नांव.

गोवळ कोट (गां.कि.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूण ता.

गोवळकोंडा (श.कि.) हि. म. इ. निजामचे राज्यांत हैदराबादे-
पा. ६ मैल. ही मुसलमानी राजाची रा. धा.
होती. येथे हिरे सांपडतात.

गोवळपाडा (गां.) हिं. बं. इ. ब्रह्मपुत्रा नदीचे कांठीं. [उत्तम किल्ला.

गोविंदगड (श.कि.) हि. पं. इ. येथें रणजितसिंगानें बांधिलेला

गोविंदपूर (गां.) हिं. पं. इ. बारीदुआबांत बिआस नदीचे कांठीं
२ बंगालचे उपसागरावर गांव.

गोवें (श. सं.) हिं. मुं. इ. द. पोर्तुगीज लोकांचे. हें इ. स.
१५१० त घेतलें. येथें आंबे उत्तम होतात.

गोवाटी (गोहटी) (श.) हिं. बं. इ. पूर्वेस आसाम प्रां. जि.
मुख्य श. ब्रह्मपुत्रेच्या कांठीं.

गोसाईस्थान (शिख.) हि. हिमालयाचें शिखर उ. फूट २४७४०

गोहाटी (गां.) हि. वाय प्रां. बरेलीपा. ४१ मैल.

गोहिलवाडा (सं.) हि. मुं. इ. गुजराथेंत काठेवाड राजस्थान.

गोळप (गां.) हि. मु. इ. रत्नागिरी जि. व ता.

गोळाघाट (श.) हि. पूर्वेस आसामांत [सीनेची गुंफा आहे.

गोळेगांव (गां.) हि. मु. इ. नगर जि. शेवगांव ता. येथील डोंगरांत

गौड (दे.) हि. बंगालदेशाचें प्राचीन नांव. [ळणारी नदी.

गौर (गां.न.) हि. बं. इ. मागध प्रां. २ मध्यप्रां. नर्मदेला मि-

गौराई (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. साष्टी बेटांत.

गौरीशंकर (शिख.) हि. हिमालयाचें अतिउंच शिखर. उं. फूट २९०००

गोळवाडी (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. कर्जत ता.

गंगथें (सं. गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. नंदुरबार ता. जवळ.

गंगपुर (सं.) हिं. बं. इ. चे हद्दीवर.

गंगा (न.) हिं. वाय. प्रां. हिमालयांतून निघून पूर्ववाहिनी होऊन बंगालच्या उपसागरास मिळते. लांबी १५२० [मैल.

गंगाई (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. इलीचपुर जि.

गंगाखेड (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. गोदावरीचे कांठीं. येथें गोदावरीस धबधबा आहे

गंगापुर (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. व ता. गोदावरीचे कांठीं.

गंगाद्वार (पर्व.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. व ता. त्र्यंबक गांवाजवळ ब्रह्मगिरि पर्वतांतून गोदावरी निघण्याचें ठिकाण. येथें जाण्यास तळापासून ७५० पायऱ्या चढून जावें [लागतें.

गंगुरु (गां.) हिं. वाय. प्रां गरवाल जि. तोन्सी नदीवर.

गंगोत्री (शि.) हिं. हिमालयाचें. येथून गंगानदी निघाली आहे.

गंजाम (प्रां. श.) हिं. म. इ. जिल्हा. ऋषिकुल्ले नदीवर.

गंजार (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. जव्हार सं.

गंडकी (न.) हिं. वाय. प्रां. गंगेला मिळते.

गंडामक (गां.) आशि. खं. हिं. वायव्येस अफगाणिस्तानांत.

गंडाराकोटा (श.) हिं. म. इ. तंजावर जि. [७८ मैल.

गंडेरी (श.) हिं. म. इ. निजामचे राज्यांत. हैदराबादेपा.

गंतूर (प्रां. श.) हिं. म. इ. जिल्हा. [गंदवा शहरें.

गंदवा (न. श.) आशि. खं. बलुचिस्तानांत. इचे कांठीं खिलात व

गांधार (दे.) आशि. खं. अफगाणिस्तानांत काबूल कंदाहार प्रांतें पूर्वीचें नांव.

गांबखरी (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. राजापुर ता. [मिळते.
गांबिया (न.) आफ्रि. खं. पश्चिम आफ्रि. अटलांतिक महासाग०
गिगास्क (गां.) आशि खं. रशिया दे. लेना नदीचे कांठीं.
गुंजवणी (न. गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. भोर सं. [प्रसिद्ध.
गेंत (श.) यू. खं. बेलजममध्यें कलाकौशल्याचे पदार्थांकरितां
गोंड (प्रां.) हिं. वाय. प्रां. अयोध्या प्रांताचा भाग.
गोंडल (सं. श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. महीकांठा एजन्सींत.
गोंडवण (प्रां.) हिं. मध्यप्रां. एका भागाचें नांव.
गोंडेगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. दिंडोरी व निफाड ता. २ मालक्यांत भोपाळ सं.
गोंदवेल (गां). हिं. मुं. इ. सातारा जि. माण ता.
गोंदा (श.) हिं अयोध्या प्रां. जिल्हा.
गोंदार (श.) आफ्रि. खं. हबसी दे. डेंबिया सरोवरावर.
गोंदूर (तलाव.) हिं. मु. इ. खानदेश जि. धुळें ता.
गोंदोकोरा (प्रां.) आफ्रि. खं. इजिप्त दे. नैलनदीचे कांठचा.
गोंधळें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूण ता.
गोंवरून (श.) आशि. खं. इराणांत कर्मान प्रां.
गोंवा (गां. कि.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.
ग्रांथम (श.) यू. खं. इंग्लंडांत लिंकनशायर प्रां.
ग्रिंडलवाल्ड(श.) यू. खं. स्वित्झर्लंडमध्यें बर्न पा. ३६ मैल. [मैल.
ग्यारमथफयुझेस (श.) यू. खं. आस्ट्रियांत हंगेरीमध्यें कसाबा पा. ३०
ग्यारमथबलासा (श.) यू. खं. आस्ट्रियांत हंगेरीमध्यें बुडापेस्तपा. १९ $\frac{1}{2}$ मैल.
ग्यारोन (न.) यू. खं. फ्रान्सांत बिस्केच्या उपसागरास मिळते.

ग्यालाश (श.) यू. खं. रुमेनियांत.

ग्यासकाईन(न.) आशि.खं. पासिफिक महासा. आस्ट्रेलियाचे पश्चिमेस.

ग्योर्गी (श.) यू. खं. आस्ट्रियांत हंगेरीमध्यें प्रेसबर्ग पा. ८ मैल.

ग्युला (श.) यू. खं. आस्ट्रियांत हंगेरीमध्यें आरादचे उत्तरेस ३५ मैल.

ग्रात्स (श.) यू. खं. आस्ट्रिया दे. सिरिया प्रांताची राजधानी.

ग्रानदा (श.) यू. खं. स्पेनदेशांत शहर.

ग्रानदेलनार्थ (न.) अमे. खं. उ. अमे. स्वतंत्र सं. लां. १४०० मै. मेक्सिकोच्या अखातास मिळते.

ग्रानिजन (श.) यू. खं. हालंद दे. आमस्तरदामपा. ९० मैल.

ग्राम्पियन (पर्व.) यू. खं. स्कातलंदांत. २ पासिफि. महासा. आस्ट्रालिशियांत विक्टोरियांमध्ये.

ग्राल्स (श.) यू. खं. आस्ट्रियांत.

ग्रासवर्दीन (श.) यू. खं. आस्ट्रियांत हंगेरींत.

ग्रिकोप्याक्टियन (पर्व.) आशि. खं. हि. पंजाबांत काश्मीरपा. हिमालयाचे पश्चिमेकडील यार्कंद, खोकंदपर्यंत.

ग्रीनलांद (बे.) अमे. खं. ईशान्येस देन्मार्कचे ताब्यांत.

ग्रीनाक (बं.) यू. खं. स्कातलंदांत.

ग्रीस (दे.) यू. खं. अगदीं दक्षिणेकडील देश. [दींचे कांठीं.

ग्रेटग्रीम्सबी (श.) यू. खं. इंग्लंदांत लिंकन प्रां. हंबर न-

ग्रेटफिश (न.) आफ्रि. खं. दक्षिणसमु. मिळते. २ अमे. खं. अतलांतिक महासा. मिळते.

ग्रेतब्रितन (बे.) यू. खं. वायव्येस इंग्लंद व स्कातलंद मिळून महाराणी विक्टोरिया यांचें राज्य.

ग्रेतबेरलेक(सरो.) अमे. खं. उत्तर अमे. कानडांत.

ग्रेतबेल्त (सामु.) यू. खं. डेन्मार्कांत.
ग्रेतरअंटिरिस (बे.) अमे. खं. उत्तर अमेरिकेजवळ.
ग्रेतस्लेवलेक (सरो.) अमे. खं. कानडांत.
ग्रेनकोस्ट(किना.) आफ्रि. खं. गिनीच्या किनाऱ्याचें नांव.
ग्रेनोबल (श.) यू. खं. फ्रान्समध्यें.
ग्रेव्सेंड (श.) यू. खं. इग्लंदांत केंत प्रां. तेम्सनदीचे कांठीं.
ग्रेहाम्सतौन (श.) आफ्रि. खं. केप कालनींत. [द्यांमधील.
ग्रेब्रन (पर्व.) यू. खं. आल्सपर्वताचा भाग. सेवाय व पिद्मौंत
ग्रोदनो (श.) यू. खं. रशियांत निमन नदीवर.
ग्रोनींनगेन (श.) यू. खं. हालंदांत विद्यालयाचें शहर.
ग्लामार्गन (प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत वेल्समध्यें. [मिळते.
ग्लामेन (न.) यू. खं. नार्वेतून निघून स्कागरराकच्या खाडीला
ग्लासगो (श.) यू. खं. स्कातलंदांत व्यापार, विद्यालय, तारवें बांधणे, ह्यासाठीं प्रसिद्ध.
ग्लास्तर (प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत प्रांत. यांतून तेम्सनदी निघते.
ग्लास्तरशायर(प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत.
ग्लेनलुस (गां.) यू. खं. स्कातलंदांत विग्टन प्रां.
ग्वर्नसी (बे.) यू. खं. इंग्लिश खाडींत. केपलाहोगपा. नैर्ऋत्येस २८ मैल. [राजधानी.
ग्वाडलाक्सरा (श.) अमे. खं. मेक्सिको दे. वझालिस्को प्रां.
ग्वीडोर(बं.प्रां.अखा.) यू. खं. आयर्लंदांत वायव्य किनाऱ्यावर.
ग्वीन्नेड (न.) यू. खं. वेल्स प्रां. दौन श. पा. निघून कार्डिगन बेच्या अखातास मिळते.
ग्वातिमाला(सं.) अमे. खं. मध्य अमेरिकेंत.

ग्वादलकिवर (न.) यू. खं. स्पेनदेशांतून निघून अटलांतिक म. मिळते.

ग्वादाल्हास (श.) अमे. खं. मेक्सिको देशांत.

ग्वादालोपे (बे.) उत्तर अमे. पूर्वेस अतलांतिक महासागरांत सरक अंतिर्लीस बेटाचे समूहांत फ्रान्साचे ताब्यांत.

ग्वादियाना (न.) यू. खं. स्पेनांतून निघून अतलांतिक महा. मिळते.

ग्वायना (गियाना) (दे.) अमे. खं. द. अमे. याचे तीन भाग आहेत. ते ब्रिटिश, फ्रेंच, डच. ह्यांचे ताब्यांत आहेत.

ग्वायाक्किल (उपसा.) द. अमे. खं. इक्वेदोरमध्यें.

ग्वादांफुई (भू.) आफ्रि. खं. इशान्येस.

ग्वाल्हेर (श. कि.) हिं. मध्यप्रां. शिंद्याचे राज्यांत मुख्य शहर. येथें झांशीची महाराणी लक्ष्मीबाई ह्यांनीं ता० १८ जून स. १८५८ रोजीं इंग्लिशांबरोबर लढाई करून पराभव होण्याचा रंग दिसतांच गवताचे गंजीस आग लावून त्यांत शिरून प्राण दिला.

घ.

घटप्रभा (न.) हिं. मुं. इ. विजापूर जि. तून जाऊन गोदेस मिळते. ह्या नदीस कारवार जि. गोकाक येथें मोठा धबधबा आहे.

घतमपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. औंध परगण्यांत. बसवाडा प्रां. कानपुराहून १२ मैल.

घनसोर (गां.) हिं. मध्यप्रां. शिवनी जि. येथें देवळावर खोदींव काम फार उत्तम आहे.

घर्कपुर्णा (न.) हिं. म. इ. गोदावरीस मिळते.

घसई (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. शहापूर ता.

घागर (घतगड) (डों.) हिं. वाय. प्रां. कमाऊन परगण्यांत.

घाटपेठी (श.) हिं. म. इ. निजामचे राज्यांत. [त्रेचें ठिकाण.

घाटशिरशी (गां.) हि. मुं. इ. नगर जि. शेवगांव ता. देवीच्या या-

घाडमीस (गां.) आफ्रि. खं. सहारा वाळवंटांत.

घाण (न.) हि. वऱ्हाड प्रां. बुलढाणा जि. [नदीचें नांव.

घारा (न.) हिं. पं. इ. ब्यास व सतलज मिळून झालेल्या-

घारापुरी (डों.) हि. मुंबईजवळ समुद्रांत टेकडी आहे त्यांत कों-
रीव लेणीं पुष्कळ व चांगलीं आहेत.

घार्मी (गां.) आफ्रि खं. इजिप्तमध्यें सिव पा. ७ मैल.

घिउस्तेदिल (श.) यू. खं. तुर्कस्तानांत सोफियापा. ३८ मैल.

घिजे (गां.) आफ्रि. खं. नैल नदीच्या कांठीं.

घिकोंवा (गां.) आफ्रि. खं. हुस्सा प्रां. कानोपा० ३५ मैल.

घिलान (प्रां.) आशि. खं. इराणांत.

घुगा (श.) हि. वाय. प्रां. गोरखपुरापा० २२ मैल.

घुंगी (न.) हि. नेपाळांत. ही रार्ती नदीस मिळते. [कापड होतें.

घुटकू (श.) हि. मध्य प्रां. विलासपूर जि. येथें मुर्नी व कोशाचें

घुणकी (गां) हिं. मुं. इ. कोल्हापुर सं० वडगांव ता.

घेन्ने (श.) आफ्रि. खं. मिसर देशांत.

घेरडी (गां.) हि. मुं. इ. सोलापुर जि. सांगोलें ता.

घेरिया (गां. कि.) जेरिया पहा.

घोघरा(शरयू) (न.) हिं. वाय. प्रां. कमाऊन परगण्यांतून निघून
अयोध्या प्रां. गंगेला मिळते.

घोघो (बं.) हि. मुं. इ. गुजराथ प्रां. खंबायतचे अखातावर.

घोटकी (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. शिकारपुर जि. ता. चें
ठिकाण.

घोटगी (घां. गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. मालवण ता.

घोटण (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. शेगांव ता.

घोटवड (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. हवेली ता. मुळशी पेट्यांत.

घोटी (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. इगतपुरी ता. येथें धान्याचा मोठा व्यापार चालतो.

घोड (न. बं.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. शिरूर ता. निघून श्रीगोंदे ता. भिमानदीला मिळते. [दरम्यान.

घोडगा* (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. फोंडा अंबोली ह्यांचे

घोडासर (श. सं.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत मही‌कांठा एजन्सीमध्यें.

घोडें (गां.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. खेड ता. [जाहागीर.

घोडेंगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. नेवासे ता. पुरंदरे ह्यांस

घोर (श.) आशि. खं. अफगाणिस्तानांत. [छावणी आहे.

घोरपडी (गां.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. पुण्याजवळ. येथें फौजेची

घोराबारी (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. कराची जि. ता.

घोसपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. गाझीपुराहून १० मैल.

घोसरवाड (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. शिराळें पेश्वान.

घोसाळें (कि. गां.) हिं. मुं. इ. उत्तर कोंकणात कुलाबा जि.

घोसीआ (श.) हिं. वाय. प्रां. काशीहून पश्चिमेस २९ मैल.

च.

चचोरा (श.) हि. मध्यप्रां. माळव्यांत शिंद्याचे राज्यांत. गुनापा. ४० मैल.

चटकोल (श.) आशि. खं. तिबेटांत भुशाहीर प्रा. येथें लामा बौद्धधर्माचा उपदेशक राहतो.

चटगांव (श.) चितगांव पहा.

चटवी (गां.) हिं. म. इ. मलबार प्रां. कोचीनपा. ४१ मैल.

चपरोवा (श.) हिं. वाय. प्रां. बरेली परगण्यांत. बरेलीपा. ४० मैल.

चपाला (सरो.) अमे. खं. मेक्सिकोमध्यें.

चमकूर (गां.) हिं. पं. इ. सरहिंद परगण्यांत. रोपुरपा. ७ मैल.

चमलारी (शि.) हिं. हिमालयाचें शिखर २६००० फूट उंच.

चम्पानिभर (गां.) हिं. वाय. प्रां. अजमीर प्रां. किसनगडाहून ४० मैल. येथें किल्ला आहे.

चरगांव (गां.) हिं. पं. इ. भुशाहीर प्रां. सतलज नदीचे कांठीं.

चरण (गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. शिराळे पेट्यांत.

चरला (गां.) हिं. मध्य प्रां. सिरोच्या जि.

चऱ्होली (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. हवेली ता.

चराटा (गां.) हिं. पं. इ. सिंधुनदीपा. १२ मैल. व डेरागाझीखानपा. ९ मैल.

चरेगांव (गां.) हिं. मुं. इ. सातार, जि. कऱ्हाड ता.

चर्कारी (सं. श.) हिं. वाय. प्रां. बुंदेलखंडांत

चर्चहिल (न.) अमे. खं उ. अमे. हद्सनच्या उपसागरास मिळते.

चर्ला (गां.) हिं. मध्य प्रां. चांदा जि. मोटी जमीनदारी.

चर्किसाका (श.) अमे. खं. द. अमे बोलेवियांत.

चम्मा (श.) हिं. पं. इ. काळाबागपा. ११ मैल.

चहार्डी (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. चोपडें ता.

चाकण (गां. कि.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. खेड ता. भुईकोट कि.

चातला (बे.) यू. खं. ऐरिश समुद्रांत.

चापडगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नगर दि. शेवगांव ता.

चापू (बं.) आफ्रि. खं. चिनामध्यें उत्तरेस.

घोटगी (घां. गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. मालवण ता.

घोटण (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. शेगांव ता.

घोटवड (गां.) हि. मुं. इ. पुणे जि. हवेली ता. मुळशी पेट्यात.

घोटी (गां.) हि. मु. इ. नाशिक जि. इगतपुरी ता. येथे धान्याचा मोटा व्यापार चालतो.

घोड (न. बं.) हि मुं. इ. पुणे जि. शिरूर ता. निघून श्रीगोंदे ता. भिमानदीला मिळते.

घोडगा* (गां.) हि. मु. इ. कोल्हापूर सं. फोंडा अबोली ह्यांचे [दरम्यान.

घोडासर (श. स.) हि. मुं. इ. गुजराथेत महीकांठा एजन्सीमध्यें.

घोडें (गां.) हि. मुं. इ. पुणे जि. खेड ता. पुरंदरे ह्यांस [जाहागीर.

घोडेगांव (गां.) हि. मुं. इ. नगर जि. नेवासे ता.

घोर (श.) आशि. ख. अफगाणिस्तानांत.

घोरपडी (गां.) हि. मु. इ. पुणे जि. पुण्याजवळ. येथें फौजेची [छावणी आहे.

घोराबारी (श.) हि. मुं. इ. सिंध प्रां. कराची जि. ता.

घोसपूर (श.) हि. वाय. प्रां. गाझीपुराहून १० मैल.

घोसरवाड (गा.) हि. मु. इ. कोल्हापूर स. शिराळे पेट्यात.

घोसाळें (कि. गा.) हि. मु. इ. उत्तर कोंकणात कुलाबा जि.

घोसीआ (श.) हि. वाय. प्रां. काशीहून पश्चिमेस २१ मैल.

च.

चचोरा (श.) हि. मध्यमा. माळव्यांत शिंद्याचे राज्यात. गुनापा. ४० मैल.

चटकोल (श.) आशि. चं. तिबेटात भुशाहीर प्रा. येथे लामा बौद्धधर्माचा उपदेशक राहतो.

चटगांव (श.) चितगांव पहा.

चटवी (गां.) हिं. म. इ. मलबार प्रां. कोचीनपा. ४१ मैल.

चपरोवा (श.) हिं. वाय. प्रां. बरेली परगण्यांत. बरेलीपा. ४० मैल.

चपाला (सरो.) अमे. खं. मेक्सिकोमध्यें.

चमकूर (गां.) हिं. पं. इ. सरहिंद परगण्यांत. रोपुरपा. ७ मैल.

चमलारी (शि.) हिं. हिमालयाचें शिखर २६००० फूट उंच.

चम्यानिअर (गां.) हिं. वाय. प्रां. अजमीर प्रां. किसनगडाहून ४० मैल. येथें किल्ला आहे.

चरगांव (गां.) हिं. पं. इ. मुशाहीर प्रां. सतलज नदीचे कांठीं.

चरण (गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. शिराळे पेठ्यांत.

चरला (गां.) हिं. मध्य प्रा. सिरोंच्या जि.

चऱ्होली (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. हवेली ता.

चराटा (गा.) हिं. प. इ. सिंधुनदीपा. १२ मैल. व डेरागाझिखानपा. ९ मैल.

चरेगांव (गां.) हिं. मुं. इ. सातार, जि. कऱ्हाड ता.

चर्कारी (सं. श.) हिं. वाय. प्रां. बुंदेलखंडांत

चर्चहिल (न.) अमे. खं उ. अमे. हुद्सनच्या उपसागरास मिळते.

चर्ला (गां.) हिं. मध्य प्रां. चांदा जि. मोटी जमीनदारी.

चर्किसाका (श.) अमे. खं. द. अमे. बोलेवियात.

चम्मा (श.) हिं. पं. इ. काळाबागपा. ११ मैल.

चहार्डी (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. चोपडें ता.

चाकण (गां. कि.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. खेड ता. भुईकोट कि.

चातला (बे.) यु. खं. एरिश समुद्रांत.

चापडगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नगर दि. शेवगांव ता.

चापू (बं.) आशि. खं. चिनामध्ये उत्तरेस.

चाफळ (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. पाटण ता.

चाम्पेन(श. प्रां.) यु. खं. फ्रान्स दे. येथें दारू पुष्कळ होते

चारगांव (गां.) हि. मध्य प्रां. नागपूर जि. जबलपुरापा. ८० मैल.

चारचट (सं.) हि. मुं. इ. वायव्येकडेस सम्थान.

चारंट (न. गां.) यू. खं. फ्रान्सदे. बिस्केच्या उपसागरास मिळणारी नदी. येथे कागद पु. होतात.

चार्लेस (भू.) अमे. खं. उ. अमे. वानज्यांत.

चावतनी (गां.) हि. पं. इ. बारीदुआबांत रावी नदीवर मुलतानपा. ७२ मैल.

चावरपाठा (श.) हि. मध्य प्रां. नरसिंगपूर जि. ता.

चासकमान(गां.) हि. मुं. इ. पुणे जि. खेड ता. भिमेच्या कांठीं.

चासनारोडी(गां., कि.) हि. मुं. इ. पुणे जि. खेड ता. येथें मुईकोट किल्ला आहे.

चाळीसगांव(श.) हि. मुं इ. खानदेश जि. ता. तितोरी नदीच्या कांठीं येथून धुळे ३६ मैल.

चिआव्हेना (श.) यू. खं. आस्त्रिया दे. लंबार्डि प्रां. मेरा नदीवर.

चिकणी (गां.) हि. मुं. इ. नगर जि. संगमनेर ता. येथें तपकीर चांगली होते.

चिकाकोल (श.) हिं. म. इ. उत्तरसरकार प्रा.

चिकिमुला (श.) अमे. खं. मध्य अमेरिकेंत ग्वाटिमालापा. ७५ मैल.

चिकुर्डें (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. शिराळें पेट्यांत.

चिकोडी (श.) हिं. मु. इ. बेळगांव जि. ताल्लुक्याचे ठिकाण.

चिखलठाण(गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. चाळीसगांव ता. येथें द्राक्षें चांगलीं होतात.

चिखलदरा(मैदान) हिं. वऱ्हाड प्रां. सातपुड्यावर. हवा चांगली.

चिखलवहाळ(गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. मालेगांव ता.

चिखली (गां.) हि. मुं. इ. कोल्हापूर सं. कागल सं. २ गुजराथेंत सुरत जि. तालुका. ३ वऱ्हाड प्रां. बुलढाणा जि. तालुक्याचें ठिकाण.

चिचिकार (श.) आशि. खं. चीनचे राज्यांत माचुरिया प्रा.

चिट (श.) हि. वाय. प्रां. आग्र्यापा. १७ मैल.

चितगांव(इसलामाबाद) (श. ऊं. न.) हि. असाम प्रां. बं.

चितरपूर (श.) हि. म. इ. गंजमाजवळ उत्तर सरकार्स प्रां. [इ. जि.

चिता (श.) आशि. ख. रूसदेशात. [कृड ह्यांचा व्यापार.

चितागांग (श.) हि. ब. इ. चितागांग नदीवर. येथे तांदूळ व लां-

चितूर(तोर)(श. पर्व. कि.) हि. राजपुता. ५०० फूट उंच कि० लांबी ३॥ मै. २ मद्रास इ. येथे इ. न. १८७३ त टिपू गादीवर बसला.

चितेगांग (श.) हि. ब्रह्मदेशांत उत्तरेस. [खंडांत पर्वत.

चित्रकूट (श.) हिं. वाय. प्रां. वाडा जि. पैसाणी नदीवर. २ बुंदेल-

चित्रावती (न.) हिं. म. इ. म्हैसूर प्रां. ही पन्नार नदीस मिळते.

चिनई (समु.) आशि. ख. चीनदे. चे दक्षिणेस.

चिनपूर (गां.) हिं. बं इ. शहाबाद प्रां. काशीहून ३५ मैल.

चिनमपल्ली (श.) हि. म. इ. बल्लारी प्रां. कर्नूल पा. ४८ मैल.

चिनसुरा (श.) हि. ब. इ. येथे इंग्लिश व डच ह्यांची इ.स. १६६८ त लढाई.

चिनापदी (श.) हि. पं. इ. येथें कनिष्क राजानें चिनांतून ओलीस आणिलेले लोक टेविले होते.

चिनाब (न.) हि. काश्मिरांत उगम पावून झेलम नदीस मिळते. लां. ७६५ मै.

चिनावल (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. सावदे ता.

चिनास (अखा.) द. अमे. खं. चिली दे. दक्षिणेस.

चिनाहरी (न.) हि. म. इ. म्हैसूर प्रां. चितळदुर्गापा. ४ मैल.

चिनिअनवाला (श.) हि. पं. इ. शिक व इंग्लिश लढाई स. १८४९ लाहोरच्या वाय. ८४ मै.

चिपळूण (श. बं.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. तालुका.

चिपेनहाम (गां.) यु. ख. इंग्लंदांत अवन नदीवर ब्रिस्टल पा. २२मै.

चिपेवा (गा.) उ. अमे. खं. ब्रिटिश अमे. उत्तर कानडयांत नायग्रा नदीचे कांठी.

चिमठाणें (गा.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. शिंदखेड ता. येथें रंगीत जाजमें व पासोड्या चांगल्या होतात.

चिमूर (गां.) हिं. मध्य प्रां. चांदा जि. घोड्याचे यात्रेविषयीं प्र.

चिरकारी (गा) हि. वाय. प्रां. बुंदेलखंडांत बांडापा. ४१ मैल.

चिरगांव (गा.) हि. वाय. प्रां. बुंदेलखंडांत.

चिरनेर (गां.) हि. मु. इ. ठाणे जि. पनवेल ता.

चिराईडुंगोरी (गां.) हि. मध्यप्रां. जबलपुरापा. ५८ मैल.

चिलकवडी (गां.) हिं. मु. इ. गुजराथ प्रां.

चिलका (स.) हि. बं. इ. ओरिसा प्रा. कारोमांडल किनाऱ्यावर. लांबी ३५ मैल व रुंदी ८मैल. [दाबाद जि.

चिलकीया (गा.) हि. बं. इ. ओरिसा प्रां. २ हि. वाय. प्रां. मुरा-

चिला (गां.) हि. राजपुतान्यांत जोधपूर स.

चिलंब्रम (श.) हिं. म. इ. अर्काट जि.

चिल्लाकर (श.) हिं. म. इ. नेलोर प्रां. नेलोरपा. २१ मैल.

चिल्हानरा (श.) हिं. वाय. प्रां. बांडा जि. बांडापा. २८ मैल.

चिल्हार (न.) हि. मु. इ. ठाणें जि० पश्चिमवाहिनी नदी.

चिहाहा (मं श.) अमे. खं. उ. अमे. मेक्सिकोमध्यें.

चिली (दे.) द. अमेरिकेंत देश. बटाट्याच्या उत्पत्तीचें मुख्य स्थान.

चिलू (श.) हिं. वाय. प्रा. बुलनशहर प्रां. दिल्लीपा. ९ मैल.

चिलोए (बे.) द. अमे. ख. पाटागोनिआचे पश्चिमेस.

चीन (दे.) आशि. खं. ईशान्येस देश. येथे कच्चें रेशीम व चहा होतो.

चुकार (न.) यु. खं. पोर्तुगाल दे. जाऊन भूमध्य स. मिळते.

चुकिसाका (श.) द. अमे. खं. बोलेविया देशांत मुख्य शहर.

चुनारगड (डो.कि.) हि. वाय. प्रां. गंगेवर काशीजवळ. येथील किल्ल्यांत स. १८१८ त त्रिंबकजी डेंगळ्यास कैदेंत ठेविलें होतें.

चुर (श.) हि. राजपुतान्यात विकानेर सं.

चुसान (बे.) आशि. ख. चीनदेशाचे दक्षिणेस चिनई समुद्रात.

चेदुबा (बे.) हि. आराकानचे पश्चिमेस बेट.

चेदुबारामरी (बे.) हि. आराकानचे पश्चिमेस.

चेवल (मां. श.) यु. ख. फ्रान्सचे द. भूमध्य स. सार्डिनिया बेटांत.

चेमनीदस (श.) यु. ख. प्रशियामध्ये साक्सनी प्रांतांत.

चेरबुर्ग (श. बं.) यु. ख. फ्रान्सांत इंग्लिश खाडीवर.

चेरापंच (डो.) हि. आसाम प्रांत.

चेरीन (श.) यु. खं. प्रशियांत.

चेरेस (बं.) यु. खं. स्पेन देशांत.

चेलागस्कोई (भू.) आशि. खं. रशियाचे पूर्वेस.

चेल्ट (न.) यू. खं. इंग्लंदांत.

चेल्टनह्याम (श.) यू. खं. इंग्लदात ग्लास्टर प्रां. चेस्ट नदीचे कांठीं.

चेविअत (पर्व.) यू. खं. इंग्लंद व स्कात्लंद ह्यांमध्यें.

चेशायर (प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत पश्चिमेकडील प्रांत.

चेस्टरफील्ड (श.) यू. खं. इंग्लंदांत डर्बीन प्रां. रादर नदीवर.

चेसापिक (उपसा.) अमे. खं. स्वतंत्र संस्थानाच्या पूर्वेस.

चोईला (श.) हिं. मु. इ. गुजराथेंतील सं. महिकांटा एजन्सींत ईदर स. त.

चोकाक (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. पेंकीं कागल स.

चोगडा (श.) हिं. व. इ. नडिया प्रां. कलकत्त्यापा. ३७ मैलांवर हुगळी नदीवर.

चोपडें (श.) हिं. मु. इ. खानदेश जि. ता. तापीच्या कांठीं.

चोबी (न.) आफ्रि. खं. मध्य आफ्रिकेंत निघून जांबिजी नदीला मिळते.

चोरड (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. अंमळनेर ता.

चोरली (श.) यु. खं. इंग्लंदांत प्रेस्तनपा० ९ मैल.

चौक (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. कर्जत ता. खालापूर पेठ्यांत रहदारीचा गांव.

चौका (न.) हि. अयोध्याप्रांतांत.

चौघाट (गां.) हि. म. इ. मलबार प्रा. चौटपा. ३ मैल.

चौचक (गां.) हि. प. इ. बारीदुआबांत रावी नदीवर.

चौथारा (प्रां.) हि. मुं. इ. ठाणें जि. जव्हार सं. महाल.

चौंदस्कयू (सरो.) यू. खं. रूस देशांत.

चौरागड (गां.) हिं. मध्यप्रां. नरसिंगपूर जि.
चौरीगड (श.) हिं. वाय. प्रां. जबलपुरापा. ७० मैल.
चौऱ्याशीं (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. सुरत जि. तालु.
चौल (गां.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. अलिबागेजवळ.
चौसा (श.) हिं. बं. इ. शहाबाद प्रां. गंगा व कर्मनाशा यांचे संगमावर.
चंगम (गां.) हिं. म. इ. इं. व हैदर ल. १७६७. [ना. कि.
चंचनपुर (गां.) हिं. वाय. प्रां. झांशीपा. १४ मैल बंडवाले व इंग्लिश ल. स. १८५८.
चंदन (श. कि.) हिं. बं. इ. भागलपूर जि. २ सातारा जि. वांई ता.
चंदनपुरी (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. मालेगांव ता. गिरणेच्या कांठीं जहागीर.
चंदना (न.) हिं. बं. इ. सुंदरबनांत गंगेचा फांटा.
चंदनापुरी (घां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. संगमनेराहून पुण्यास जा- [ण्याचे रस्त्यावर.
चंदवाड (श.) हिं. मध्यप्रां. छिंदवाड पहा.
चंद्र (पर्व.) आफ्रि. खं. मध्यआफ्रिकेंत.
चंद्रगिरी (श. सं.) हिं. म. इ. येथील राजानें मद्रास येथें इंग्लिशांस किल्ला बांधण्याची परवानगी इ. १६३९ त दिली.
चंद्रनगर (श.) हिं. बं. इ. कलकत्त्यापा. १७ मैल. फ्रेंच लोकांचें. [हुगळीचे कांठीं.
चंद्रपुर (श.) चांदा पहा
चंद्रभागा (न.) हिं. वऱ्हाडांत सातपुड्यांतून निघून पूर्णेस मिळते. २ आशि. खं. तिबेटांतून निघून पुढें इला चिनाब हे नांव मिळालें आहे. ३ पंढरपुराजवळ भीमेस मिळते.

चंद्रवाडा (श.) हिं. म. इ. निजामाचे रा. औरंगाबादेपा. १४ मैल.

चंपावत (श.) हिं. वाय. प्रां. कमाऊन जि.

चंपावती (न.) हि. हिमालयापा. निघून १२० मैल जाऊन ब्रह्मपुत्रेस मिळते.

चंपोन (न.) हि. भूतान सं. निघून ब्रह्मपुत्रेस मिळते.

चंबळा (न.) हि. माळव्यांत धार शहराजवळून निघून यमुनेस मिळते.

चंबा (सं. श.) हि. पं. इ. काश्मीर सं. रावीचे कांठीं.

चांग (प्रां.) आशि. खं. तिबेटांत.

चांगदेव (गां.) हिं. मु. इ. खानदेश जि. भुसावळ ता. तापी व पूर्णा ह्यांचे संगमावर. येथे चांगदेव नावाचे प्रसिद्ध साधु होऊन गेले

चांडवा (पर्व.) हि. मुं. इ. गुजराथ प्रां. कच्छ सं.

चांडोली (गां.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. घोडनदीचे कांठीं.

चांथाम (श.) यु. खं. इंग्लंदांत केंट प्रां. मिडवे नदीवर.

चांदवड (श. कि.) हि. मुं. इ. नाशिक जि. ता. अंजीर, विड्याचीं पानें व लाकडी फण्या चांगल्या होतात.

चांदवाडा (श.) हिं. मध्यप्रां. सातपुड्याचे पायथ्याशीं.

चांदसर (गां.) हिं. मु. इ. खानदेश जि. येरंडोल ता.

चांदा (श.) हिं. मध्यप्रां. जिल्हा. चरमी, जोडे, बुरडीकाम, जाजमें होतात. लष्कर छा. लोखंड, कोळसा, अभ्रक ह्यांच्या खाणी.

चांदा (सरो.) आफ्रि. खं. मध्य आफ्रिकेंत सौदन दे.

चांदूर (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. उमरावती जि.

चांदोरी (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. निफाड ता. गोदेचे कांठीं जहागीर.

चांदोळें (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. बुलढाणें जि.

चांप्लेन (सरो.) अमे. खं. स्वतंत्र सं.

चिगतुफ (श.) आशि. खं. चिनांत.

चिगतौ (बं. श.) आशि. खं. चिनांत व्यापाराचें.

चिगलपट (श.) हिं. म. इ. कर्नाटक प्रां. [होनात.

चिचणी (गां.खाडी.) हिं. मुं. ठाणे जि. डाहाणु ता. येथें चुडे व गजरे

चिचरौळी (श.) हिं. वाय. प्रां. सरहिंद जि. सहारणपुराहून २७ मैल.

चिचली (श.) हिं. मुं. इ. कोल्हापुर सं. शिरोळे पेठ्यांत. येथें गुरांचें मोठें प्रदर्शन होतें.

चिचवड (गां) हिं. मुं. इ. पुणें जि. हवेली ता. पवना नदीचे कांठीं. श्रीगणपतीचें स्थान. प्रतिवर्षी मोटा उत्सव

चिचवण (गा.) हिं. मुं. इ. नगर जि. अकोलें ता. [होतो.

चिचा (बे) अमे. खं. द. अमे. पेरूचे पश्चिमेस.

चिचोली (श) हिं. मध्यप्रां. नरसिंगपुर जि. २ छिंदवाडा जि. येथें वडाचें फार मोठें झाड.

चिचोळें (गां) हिं. मुं. इ. नगर जि. राहुरी ता.

चिंदर (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. मालवण ता.

चिबोरासो (ज्वा.प.) अमे. खं. द. अमे. अंडिस पर्वताचें उंच ज्वा. मु. शिखर.

चुंकीबावा (ज्वा. प.) अमे. खं. द. अमे. पेरू देशांत.

चेंबूर (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. साष्टी बेटांत.

छ.

छतरपुर (सं. श.) हिं. मध्य हिं. तेहरीच्या पूर्वेस.

छत्तीसगड (प्रां.) हिं. मध्यप्रां. यांत चार जिल्हे आहेत.

छत्रपुर (श.) हिं. वाय. प्रां, बंडवाले व इं. ल. १८५८.

छपरघाटी (श.) हिं. वाय. प्रां. कानपूर परगण्यांत.

छपरा (श.) हिं. बं. इ. सारन प्रां. दिनापुरापा. २४ मैल.

छपरोळी (श.) हिं. वाय. प्रां. मिरत परगण्यांत.

छपारा (श.) हिं. मध्यप्रां. वैनगंगेच्या कांठीं.

छाणी (गां.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. गायकवाडचे राज्यांत.

छुईखदान (सं.) हिं. मध्यप्रां. रायपूर जि.

छोटाउदेपुर (सं.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत रेवाकांठा एजन्सींत.

छोटानागपूर(प्रां.डों.)हिं. व. इ. यांत रांची मुख्य शहर. येथें डोंगर आहेत त्यांत पारसनाथ नांवाचें शिखर, तें जैनांचें पवित्र स्थान.

छोटाबुन्या (श.) हिं. बं इ. मोंगीरपा० १० मैल.

छोटाभवानी (श.) हिं. वाय. प्रां. हरियाणा प्रां. हासीपा. ११ मैल.

छिंदवाडा (श.) हिं. मध्यप्रां. जि व ता. कोळशांच्या खाणी.

ज.

जखौ (बं.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. कच्छ सं.

जगत (भू.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. काठेवाड परगण्याचे दक्षिण [अंगास.

जगदलक (प्रां.) आशि. खं. अफगाणिस्तानांत.

जगदलपुर (गां.) हिं. मध्यप्रां. नागपूर जि. जहागीर गांव.

जगन्नाथ(पुरी)(श.) हिं. बं. इ. ओरिसा प्रां. जि. येथें जगन्नाथाचें देऊळ आहे. हें सन ११८४ त अनंग भीमदेव राजानें बांधिलें. जवळ शिवलारी म्हणून एक शिखर

आहे. त्यावर ऋषींच्या पर्णकुटिका आहेत. चित्रपट होतात.

जगबुडी (न.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. सह्याद्रिपा. निघून दीव बेटाजवळ वासिष्ठीस मिळते.

जत (श. सं.) हिं. मुं. इ. सातारा जि.

जतलांद (द्वीप.) यु. खं. देन्मार्क दे.

जन्ने (श.) आफ्रि. खं. नैझर नदीच्या कांठा.

जपान (दे.) आशि. ख. पूर्वेस कांहीं बेटें मिळून एक देश आहे. २ याच नांवाचा समुद्र आहे. ल. इ. स. १८९४ जपान व चीन.

जबलपूर (श.) हिं. मध्यप्रां. नर्मदेच्या कां. जिल्ह्याचे ठिकाण, येथें उद्योगशाळा आहे. त्यांत सतरंज्या व डेरे तयार होतात. नर्मदेच्या कांठीं आसपास लोखंडाच्या व संगमरवरी दगडाच्या खाणी, ल. छावणी.

जबेताखाम (काल.) हिं. अयोध्या प्रां. फैजाबादेपा. यमुनेचा कालवा २०० मैल लांबीचा असून दिल्लीजवळ यमुनेस मिळतो.

जमखिंडी (सं. श.) हिं. मुं. इ. द. महाराष्ट्र देशांत.

जमफ्रा (पर्व.) यू. खं. स्वित्झर्लंदांत अल्प्स पर्वताच्या रांगेतील एका ओळीचे नाव.

जमला (श.) हिं. हिमालयाचे पायथ्याजवळ नेपाळ. सं.

जम्मु (श.) हिं. काश्मीर सं. हिमालयाचे पायथ्यापाशीं.

जमुना (न.) हिं. वाव्य. प्रां. यमुना शब्द पहा.

जमेका (बे.) आफ्रि. खं. लगत्याचे बेटांतील एक बेट.

जन्मोत्री (शिख.) हि. हिमालयाचें शिखर. यापासून यमुना नदी निघाली आहे. उं. २११५५ फूट.

जयगड (कि.) हिं. मु. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता.

जयतपूर (श.) हि. वाय. प्रां. बुंदेलखंडांत काल्पीपा. ७२ मैल.

जयतापूर (गां.खा.) हि. मु. इ. रत्नागिरी जि. राजापुर ता.

जयपूर (सं. श.) हि. राजपुतान्यांत हे उत्तम शहरांपैकीं एक शहर आहे. येथें रंगीबेरंगी संगमरवरी दगड सांपडतात. तसेच कुपत्तगारीचें काम व सोन्यावर मिन्याचे काम फार उत्कृष्ट होतें. २ वऱ्हाड प्रां. बुलडाणे जि. गांव.

जयभूम (श.) हि. बं. इ. गांवलपाडे प्रां.

जयरत्ता (श.) हि. पं. इ दुआबमध्ये रावी नदीवर.

जरंडा (गां.) हि मुं. इ. सातारा जि. कोरेगांव ता.

जरशी (बे.) यू. ग्र. इंग्लंदांत इंग्लिश खाडींत.

जरा (दरा) (सरो.) आशि. ख. आफगाणिस्तानांत.

जरूर (गा.) हि. वऱ्हाड प्रां. उमरावती जि.

जरोद (श.) हि. मु. इ. गुजराथ प्रां. गायकवाडचे राज्यांत.

जर्बा (बे.) आफ्रि. खं. भूमध्य समुद्रांत.

जर्मन (समु.) यू. ख. इंग्लंद, जर्मनी, देन्मार्क ह्यांचे मध्यें.

जर्मनी (दे.) यू. खं. फ्रान्स देशाचे पूर्वेस एक देश आहे.

जलंदर (प्रां. श.) हिं. प. इ. अमृतसरचे आग्नेयीस येथें लष्कराची छावणी. २ याच नांवाचा दुआव, बियास व सतलज ह्या नद्यांमधील. [दीला मिळतो.

जलधा (न.) हि. बं. इ. भागीरथीचा फांटा हुगळी न-

जलम (गां.) हि. वऱ्हाड प्रां. खामगांव ता.

जलालउद्दीन. (श.) हि. वाय. प्रां. औधमध्ये घोग्रा नदीचे कांठीं.

जलालाबाद (श.) आशि. ख. आफगाणिस्तानांत. २ औधमध्ये

जलिआपलंग (श.) हिं. पूर्वेस आराकान प्रां. [सुलतानपुरापा. ४८ मैल.

जवले (गां.) हि. मुं. इ. नगर जि. पारनेर ता.

जवळें (गां.) हि. मुं. इ. सोलापुर जि. सांगोले ता.

जवळे बाळेश्वर (डो.) हि. मुं. इ. नगर जि. संगमनेर ता.

जवानपूर (श.) हि. वाय. इ. जि.

जव्हार (सं. श.) हि. मुं. इ. ठाणे जि.चे उत्तरेस. राजा कोळी जातीचा. येथे लांकडाचा मोठा व्यापार.

जवाहीर (शिख.) हि. हिमालयाचें शिखर. उं. फूट २५७४९.

जसलमीर (स.श.) हि. राजपुतान्यांत बिकानेरच्या नैर्ऋत्येस. जवळ

जसोर (श.) हिं. बं. इ. जि. [कनोद येथे मीठ होते.

जहाजपूर (श.) हि. ब. इ. ओरिसा प्रां. कटक परगण्यांत. कटकपा. ४२ मैल.

जहानगीर (श.) हि. बं. इ. भागलपूर प्रां. भागलपूरपा. १६ मैल.

जहानगीरपूर (श.) हिं. माळव्यांत धार सं. धारपा. २२ मैल. २ ग्वाल्हेर जवळ चंबळा नदीवर.

जहानाबाद (श.) हिं. मध्यप्रां. नेमाड जि. तापीच्या कांठीं. येथें पातळे चांगलीं होतात.

जहावर (गां.) हिं. मु. इ. नगर जि. नगरपा. ९ मैल.

जळके (गां.) हिं. मु. इ. नगर जि. नेवासें ता.

जळगंगा (न.) हि. वऱ्हाडप्रां. बुलढाणा जि. तून जाऊन पूर्णेस मिळते. कांठीं मलकापूर.

जळगांव (श.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. तालुका. येथें सुताच्या गिरण्या आहेत. व्यापारी पेंठ.
२ वऱ्हाड प्रां. अकोला जि. ता. ३ नाशि. जि. मालेगांव ता. गांव.

जळगांवनेऊर (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. येवले ता.

जळोद (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. अंमळनेर ता.

जाअलपूर (गां.) हिं. वाय. प्रां. मुरादाबादेच्या उत्तरेस १३ मैल.

जाईजान (सरो.) आशि. खं. चिनईतार्तरींत.

जाईसा (श.) हिं. भूतान देशांत. भूतानपा. ५१ मैल.

जाओली (प्रां. श.) हिं. वाय. प्रां. मुजफरनगर जि. २ राजपुतान्यांत मथुरेपा. ५१ मैल. [मुख्य शहर.

जाकोबाबाद (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. अपरसिंध प्रांतिभरचें

जागोद (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. वणी जि. पैनगंगा व वर्धा ह्यांचे संगमावर.

जाजन (गां.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. शिकारपूरपा. १० मैल.

जाजनर (गां.) हिं. वाय. प्रां. आग्रापा० १५ मैल.

जाजपट (गां.) हिं. बं. इ. तिऱ्हूत प्रां.

जाजमो (गां.) हिं. वाय. प्रां. कानपूर जि.

जाजरकोट (गां.) हिं. हिमालयाचे पायथ्याजवळ नेपाळ देशांत.

जाजीपेठ (श.) हिं. निजामचे राज्यांत. हैदराबादपा. ४४ मैल.

जाडा (प्रां.) हिं. पूर्वेस ब्रह्मदेशांत पेगू प्रांताचा भाग.

जाणते (बे.) यु. खं. ग्रीस देशाचे पश्चिमेस भूमध्य समु. आयोनियन बेटांत एक बेट.

जात (श.) हिं. प. इ. दिल्लीपा. ४८ मैल.

जानपूर (प्रां. श.) हिं. वाय. प्रां. काशीप्रांताजवळ एक प्रांत. येथें जाड कागदाचीं कलमदानें, डब्या, पेट्या, डबे करून त्यांवर नकशी काम करितात. [अखातावर.
जानमीर (गां.) हि. मुं. इ. गुजराथेंत काठेवाडांत खंबायतचे
जानसन (श.) हिं. वाय. प्रां. मुजफरनगर प्रां. मिरतपा.
जानसर (गां.) हिं. वं. इ. यमुना नदीचे कांठीं. [२३ मैल.
जान्हवी (न.) हिं. वाय. प्रां. ही गंगेला मिळते.
जाना (सरो.) आफ्रि. खं. आबिसिनियांत.
जानीदेरा (श.) हिं. मुं. इ. सिंधप्रां. शिकारपूरपा. १८ मैल.
जानेफळ (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. बुलढाणा जि. [कांठीं.
जानोरी (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जिं. दिंडोरी ता. बाणगंगेचे
जाफनापट्टण(श.) हिं. दक्षिणेस सिलोन (लंका) बेटांत.
जाफराबाद(श.सं.) हिं. मुं. इ. काठेवाड प्रां. सोराथ विभागांत सं. व तें जंजिऱ्याच्या शिद्दीच्या ताब्यांत. २ निजामचे
जाफा (बं. श.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत. [राज्यांत.
जाम (श. न.) हिं. माळव्यांत. २ मध्यप्रांतांत नर्मदेला मिळणारी.
जामका (श.) हिं. मुं. इ. सिंधप्रां. टाठापा. २१ मैल.
जामखेड (मो. गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. येथें पागोटीं, अडकित्ते व बांगड्या यांचा मुख्यतः व्यापार. २ नगर जि. तालुका.
जामगंगा (श.) हि. हिमालयाचे पायथ्यापाशीं भूतान सं.
जामगड (श.) हिं. मध्य हि. माळव्यांत भोपाळ सं.
जामगांव (गां.) हि. मुं. इ. नगर जि. पारनेर ता. २ मध्य- प्रां. महानदीचे कांठीं.

जामठी (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. भुसावळ ता. येथें गु-
रांचा मोठा बाजार भरतो.

जामनेर (मो. गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. तालुका.

जामरपल (गां.) हिं. बं. इ. मिदनापुर जि. [किल्ला बांधिला.

जामलाबाद (श.) हिं. म. इ. दक्षिण कानड्यांत. येथें टिपूनें

जामीतपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. अलाहाबाद जि. अलाहाबादेपा.
१४ मैल. [२१ मैल.

जायकपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. अलाहाबाद जि. अलाहाबादेपा.

जायस (गां.) हिं. औध प्रां. सुलतानपुरापा. ३५ मैल.

जायसंग (सरो.) आशि. खं. रूस देशांत सैबेरियाचे सीमेवर.

जारपुरा (गां.) हिं. म. इ. कटक प्रां. कटकपा. १४ मैल.

जारीआला (गां.) हिं. राजपुतान्यांत जसलमीर सं. जसलमीरपा.

जारीजा (सं.) हिं. मुं. इ. काठेवाड प्रां. [२९ मैल.

जारीसंग (श.) हिं. हिमालयाचे पायथ्याजवळ नेपाळ सं.

जार्जटान (श.) आफ्रि. खं. द. आफ्रिकेंत केपकालनींत.

जार्जिया (प्रा.) आशि. खं. ट्रान्सकाकेशियांत.

जार्देन (न.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत पालस्तैन प्रांतांत असून
ती मृतसमुद्रास मिळते.

जालगांव (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.

जालना (श.) हिं. निजामचे राज्यांत. हे रेशमाचे कारखान्या-

जालूर (गां.) हिं. राजपुतान्यांत जोधपुर सं. [करितां प्रसिद्ध.

जालीहल (गां.) हिं. निजामचे राज्यांत. [देलपा. १५ मैल.

जालुन (गां.) हिं. वाय. प्रां. बुंदेलखंडांत यमुनेच्या कांठीं. बुं-

जालुपुर (गां.) हिं. वाय. प्रां. गंगेच्या कांठीं. काशीपा. १२ मैल

जालंदर (श.) हिं. पं. इ. जि. [सलमानी सं.

जावरा(रा) (सं.श.) हि. मध्यहिंदुस्थानांत रतलाम सं. पश्चिमेस. मु-

जावद (गां.) हि. माळव्यांत ग्वाल्हेरीजवळ या गांवाभोंवतीं दगडी कोट आहे.

जावळी (गां.) हि. मुं. इ. सातारा जि. तालुक्याचें ठिकाण.

जावळें (गां.) हि. मुं. इ. नगर जि. अकोलें ता.

जावा (बे) आशि. खं. आग्नेयीस पासिफिक महासागरांत संदा बेटांचा समुदाय आहे त्यांत आहे. बाताविया मु. श. आहे. याचे सभोंवतीं याच नांवाचा समुद्र आहे.

जाशीमोल (श.) यु. खं. तुर्कस्थानांत देवीयामध्यें मुख्य शहर.

जाहनपुर (श.) हि. पूर्वेस बं. इ. आसाम प्रां.आसामपा. १४ मैल.

जाहादु (गां.) हि. ब इ. छोटानागपुर प्रां.

जिका (पर्व.) हि. आराकान प्रां. याची उंची तीन हजार फूट.

जिद्दा (श. ब) आशि. खं. आरबस्तानांत तांबड्यासमुद्रावर.

जिनजनी (गां.) हिं. माळव्यांत ग्वाल्हेरचे हद्दींत.

जिनतीथ (डों.) हि, ब. इ. आसाम प्रां.

जिनोवा (सरो.श.) यु.खं. स्वित्झर्लंदांत. येथे घड्याळें चांगलीं होतात.

जिब्रालतर(कि.सामु.श.) यु. खं. स्पेनदेशाचे दक्षिणेस अटलांतिक व भूमध्य समुद्रांस जोडणारी.

जियागांव (गा) हि. मध्य हि. शिंद्याचे राज्यांत.

जिरन (गां.) हि. मध्य हिं. शिंद्याचे राज्यांत निमचपा० १२मैल.

जिरा (गां.) हि. मु, इ. गुजराथेंत. २ रेवा सं.

जिला (श.) आफ्रि. खं. गालास लोकांची राजधानी.

जिलु (गां.) हिं. राजपुतान्यांत जयपुर सं.

जिलेक (गां.) हिं. पं. इ. भावलपुर सं. सतलज नदीचे कांठीं.

जुआनदीप्युक(सामु.)अमे. खं. कानडांत.

जुआनफरनांडीज(बे.) अमे. खं. चिलीच्या पश्चिमेस. [भूमि.

जुडिया(पालस्तैन) (प्रां.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत. ख्रिस्ताची जन्म-

जुदा (गां.) हिं. म. इ. निजामचे राज्यांत तालुक्याचे गांव.

जुन्नर (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. तालुक्याचे गांव. येथें खर्ची कागद चांगले होतात. जवळ डोंगरांत कोरींव लेणीं आहेत.

जुनागड (सं. श.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत काठेवाड प्रांतांत. येथील राजास नबाब म्ह. येथें लांकडावर वेलबुट्टीचें काम व हस्तिदंती चुडे होतात.

जुबा (न.) आफ्रि. खं. हिंदीमहासागरास मिळते.

जुलियनशाआब(गां.) अमे. खं. ग्रीनलंद बेटांत.

जुलुलांद (सं.) आफ्रि. खं. नाताळच्या उत्तरेस जुलु लोकांचे सं.

जेऊर (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. व ता. येथें जवळच डोंगरगण म्हणून हवाशीर ठिकाण आहे.

जेजुरी (श.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. पुरंदर ता. येथें खंडोबाची माघी व चैत्री ह्या पौर्णिमांस मोटी यात्रा भरते.

जेड (न.) यु. खं. स्कातलंदांत राक्सबर्ग प्रांतांत. या नदीवर जेडबर्ग शहर आहे.

जेतलपुर (गां.) हि. मु. इ. गुजराथेंत अमदाबाद जि. ता.

जेबसन (पर्व.) अमे. खं. स्वतंत्र सं.

जेम्स (बे.) अमे. खं. अमेरिकेच्या उत्तरेस अखातांत.

जेरीया (श.) हिं. बं. इ. मिरकासीम व ई. ल. १७६३.
जेलगुन (गां.) हिं. मध्य हिं. माळव्यांत तापीचे कांठीं.
जेलम (श.) हिं. पं. इ. जि.
जेलर (गां.) हि. वाय. प्रां. सरहिंद्मध्यें.
जेलानी (भू.) आशि. खं. नोवाझेम्ला बेटाचे ईशान्येस.
जेलिंगी (गां.) हि. बं. इ. मुर्शिदाबाद जि. २ मध्य प्रां. बऱ्हाणपुरपासून २५ मैल.
जेसलमीर (श. सं.) हिं. राजपुतान्यांत बिकानेरच्या नैर्ऋत्येस.
जहानाबाद (गां.) हि. बं. इ. हुगळीजवळ. [नांवाची खाडी.
जैगड (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता. २ याच
जैतन (गां.) हि पं. इ. झेलमचे कांठीं. [सं. ४० मैल.
जैतपुर (श.) हि. मुं. इ. गुजराथेत काठेवाडमध्यें राजकोट
जैतापुर (गां.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. राजापुर ता. २ याच नांवाची खाडी.
जैनाबाद (गां.) हि. मध्य प्रां. नेमाड जि.बऱ्हाणपुरच्या दक्षिणेस.
जैपुर (सं. श.) हि. म. इ. यांत लहान लहान पहाडी सं.
जैला (श.) आफ्रि. खं. अबिसीनियांत. [पुष्कळ आहेत.
जोक (न.) हिं. मध्यप्रां. महानदीला मिळते.
जोग (न.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. सह्याद्रींतून निघून आंजर्ल्याजवळ समुद्रास मिळते.
जोतिबा (डों.) हिं. मुं. इ. कोल्हापुर संस्थानाजवळ.
जोधपुर(मारवाड)(श. सं.) हिं. राजपुतान्यांत सं. येथील हस्तिदंती व चामड्याचे सामानाची प्रसिद्धि आहे. जवळच मोतीमहाल नांवाची उत्कृष्ट इमारत आहे.

जोन आफ कार्क (श.) यू. खं. फ्रान्सांत.

जोबी (मो. गां.) हि. मुं. इ. सिंध प्रां. तालुका.

जोरुलो (पर्व.) अमे. खं मेक्सिको दे.

जोळीबा (न.) आफ्रि. खं. वरच्या गिनींत.

जोवरा (मं.) हि. मध्य हिंदुस्थानांत माळव्यांत.

जोर्वे (गां.) हि. मुं. इ. अहमदनगर जि. संगमनेर ता. येथे दत्तात्रयाचें स्थान आहे.

जोहाद (श.) हि. पूर्वेस ब. इ. आसाम प्रां. [तयार होतात.

जंग (श.) हि. पं. इ. जलंदर जि. कापडावरील चित्रपट

जंगली जयगड (गां. कि.) हि. मु. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूण ता.

जंजिरा (श कि.स.) हि. मु. इ. कुलाबा जि. ट. २ आशि खं. तुर्कस्तानांत नैप्रीस न. कांठीं.

जंबुसर (श.) हि. मु. इ. गुजराथ प्रां. भडोच जि. ता. या प्रांतांत तुरीची डाळ प्रसिद्ध.

जंस्कार (न.) हिं. काश्मीर स. शिधूला मिळते.

जांजीबार (मं.श बे.) आफ्रि. ख. पूर्व आफ्रिकेंत. [मिळते.

जांबीजी (न.) आफ्रि ख पूर्व आफ्रिकेंत मोसांबीक नदीला

जांबुवा (सं.) हिं. मु. इ गुजराथ प्रां. बडोदे स.

जांबुळ घांट (श.) हि. मध्य प्रा. चांदा जि. येथें काळ्या व पांढऱ्या दगडांच्या खाणी. [नदीचे कांठीं.

जांबुळपाडा (गा.) हि. मु. इ. कुलाबा जि. लगत सचीव सं. आंबा

जांबूह (गां.) हि मध्य हि. माळव्यांत.

जांबेगड (गां. कि.) हि. मु. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.

जांबोटा (गां.) हिं. मु. इ. बेळगाव जि. बेळगांवापा. १८ मैल.

जिंजी (श.) हिं. म. इ. राजाराम महाराज इ. स. १६८९ त राहिले होते.

जिंती (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापुर जि. करमाळें ता.
जित्या (डो.) हिं. ब. इ. पूर्वेस आसाम प्रां.
ज्यातवाला (श.) हि. राजपुतान्यांत जोधपुर सं. अजमीरपा. ४० मैल.
ज्यादन (श.) हिं राजपुतान्यांत जोधपूर सं.
ज्यामलगढी (श.) हि. पं. इ. पेशावरपा. ४० मैल.
ज्याला (श.) हि. वाय. प्रां. कमाऊन जि. कमाऊनपा. २८ मैल.
ज्यालोत्री (श.) हिं. वाय. प्रा. औधमध्ये कानपूरपा. २५ मैल.
ज्यासरोटा (श.) हि. पं. इ. येथे मोठा बाजार भरतो.
ज्यारसी (बे.) यु. ख. इंग्लंदांत इंग्लिश खाडींत.
ज्युलिआरा (श.) हि. राजपु. जोधपूर सं. अजमीरपा. ३५ मैल.

झ.

झगझारटीस (न) आशि. खं. तार्तरी देशांत.
झझर (झजर) (श. सं.) हिं. वाय. प्रा. सं. व शहर.
झारागोझा (श.) यु. खं. स्पेन दे. विद्यालयाकरितां प्र.
झालवाडा (सं.श.) हि. मु. इ. गुजराथ प्रां. काठेवाडांत,
झालोद (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. पंचमहाल जि.
झांशी (श.) हि. वाय. प्रां. जि. हें सं. स. १८५४ राणी लक्ष्मीबाईपासून खालसा केलें. व स. १८५७ त बंड व [कत्तल.
झिरास (श.) यु. खं. स्पेन दे. येथें दारू उत्तम होते.
झिलान्ड (बे.) यु. खं. स्वीदन व देन्मार्क यांचे मध्ये.
झुकावर (श. सं.) हि. राजपुतान्यांत कापुस व अफूचा व्यापार.

झुरीक (श.स.) यू. खं. स्वित्झर्लंडमध्यें विद्यालयाकरितां प्रसिद्ध व सरोवर. [शहर.

झेराफेशान (न.) आशि. खं. स्वतंत्र सं. असून इचे कांठीं बुखारा

झेलम (न.) हिं. पं. इ. काश्मिरांतून निघून चिनाब नदीला मिळते. लां. ४९० मैल.

झोडगें (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. मालेगांव ता. आग्रारोडवर. कापसाचा व्यापार चालतो.

झंग (श.) हिं. पं. इ. जि.

झींद (श. सं.) हिं. पं. इ. शीख लोकांचें.

ट.

टकारिगुआ (सरो.) अमे. खं. व्हेनेजुएला देशांत सुंदर सरोवर.

टकुन्गा (श.) अमे. खं. इक्वेदोर देशांत.

टक्ना (बं.) अमे. खं. पेरू देशांत.

टणकाई (डों.कि.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. येवलें ता.

टबार (पर्व.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत पालस्तैन प्रां. ह्याची उंची १८०० फूट व बोहिमिया प्रांतांत शहर.

टब्रीझ (श.) आशि. खं. इराणांत. रेशमाच्या व्यापाराकरितां.

टमवर्थ (श.) यू. खं. इंग्लंडांत टेम्स नदीवर. येथील लाटिन व ग्रीक भाषांच्या शाळा प्रसिद्ध आहेत.

टमाउिमास (श.) अमे. खं. मेक्सिको दे. येथें गहूं व साखर होते.

टरमीअम (श.) हिं. म. इ. पदुकोट प्रां. त्रिचनापल्लीपा. ४७मैल.

टरिफापाईंट (भू.) यू. खं. स्पेनच्या दक्षिणेस.

टर्की (दे.) यू. खं. ग्रीस देशाचे उत्तरेस.

टलो (श.) यू. खं. आयर्लंदमध्यें वाटरफर्ड प्रां.

टह्राटी (बे.) आशि. खं. पूर्वेस पासिफिक महासागरांत. येथील हवा उत्तम आहे.

टाकझी (न.) आफ्रि. खं. आबिसिनिया प्रां. ब्लुनैल नदीस मिळते. इलाच पुढें अवास्का म्ह.

टाकमहाल (श.) हि. निजामचे राज्यांत मांजरा नदीचे कांठीं हैद्राबादेपा. ५१ मैल.

टाकवारा (श.) हिं. पं. इ. पेशावरच्या द. [पश्चिमेस १ मैल.

टाकळ (श.) हि. पं. इ. बाहर नदीचे कांठीं पेशावरपा.

टाकळी (गां.) हिं. वऱ्हाडप्रां.२मुं.इ. नाशिक जि.[नदीचे कांठीं.

टाकाम (श.) हि. हिमालयाचे पायथ्याजवळ नेपाळांत गंडकी

टाक्यानराग (श.) आशि. खं. रशियाचे द. व्यापाराकरितां प्रसिद्ध. येथें इ. स. १८२५ त अलेक्झांदर बादशाहा मेला.

टाकी (श.) हिं. बं. इ. बारासेट प्रां. इसामती (गंगेचा फांटा) च्या कांठीं. कलकत्त्यापा. ५० मैल.

टाकीन (अखा.) आशि. खं. पूर्वेकडील द्वीपकल्पांत. द.

टाडकास्टर (श.) यू. खं. इंग्लंदांत यार्कच्या नैर्ऋत्येस.

टाना (सरो.) यू. खं. स्कातलंदांत.

टानाएल्व्ह (न.) यू. खं. उत्तरेस आर्तिक महासागरास मिळते.

टानानारिव्हो (श.) आफ्रि. खं. पूर्वेस मादागास्कर बेटांत.

टानारो (न.) यू. खं. अल्प्स पर्वतांतून निघते.

टानुर (श.) हिं. म. इ. मलबार प्रां. कालिकतपा. २२ मैल.

टान्डेराजी (श.) यू. खं. आयर्लंदांत.

टापजास (न.) अमे. ख. अमेझोन नदीस मिळते.
टापू (श.) हि. राजपुता. जोधपुर स. जोधपुरापा. ४७ मैल.
टाफ (न.) यू. ख इंग्लदात वेल्सच्या दक्षिणेस.
टाफिलेट (श.) अमे. खं. माराकेबो सरोवराचे काठी.
टाफ्ट (श.) आशि. ख. इराणांत सत्रंज्यांकरितां प्रसिद्ध.
टाबास्को (श. मा.) अमे. ख. मेक्सिकोमध्ये टेहाटेपेकच्या सयोगी. भूमीवर.
टामबाव्ह (श.) यू. ख. रशियाचे पूर्वेस येथे गुरे चांगलीं होतात.
टामान (द्वी. क.) आशि. खं. रशियन तार्तरात. येथे ज्वालाग्राही पर्वत आहेत.
टामार (न.) यू. खं. इग्लंदात, प्लीमौथ बदराजवळ मिळते.
टायरा (श.) हि. प. इ. व्यास नदीचे काठीं.
टारकी (श.) आशि ख. रशियात. [दारू चागला होते.
टारनेर ग्यारोन (मा) यू. ख. फ्रान्स देशांत नैऋत्य दिशेस. येथे
टारबर्ट (गा. अखा.) यू ख स्काटलदात व पश्चिमबाजूस अखात.
टारवेस (श) यू. ख. फ्रान्सात येथ हास्पिटल कॉलेज आहे.
टारबोल्टन (श.) यू. ख. स्काटलदात.
टारल्याड (श.) यू ख. स्काटलदात. [व्यापार चालतो.
टारसस (श.) आशि ख. तुर्कस्तानात. येथे कापसाचा मोटा
टारा (गा.) यू. खं. आयर्लंडात. येथे राजवाडा आहे. [तात.
टारागोना (श.) यू. ख. स्पेन देशात. येथे रेशीम, कापूस, इ. हो-
टाराझोना (श.) यू ख. इग्लदात न्यूकसल प्रानात.
टारांटो (अखा.) यू. ख. इतालीच्या आग्नेयीस.
टारापाका (श.) अमे. ख. पेरू देशात.

टारारे (श.) यू. खं. फ्रान्स देशांत. व्यापाराकरितां प्र.
टारिफा (श. भू.) यू. खं. स्पेन देशांत. हें तटबंदीचें शहर.
टार्न (न.) यू. खं. फ्रान्समध्यें. ग्यारोनला मिळते.
टार्नोपोल (श.) यू. खं. आस्ट्रियामध्ये. लेम्बर्ग पा. ६८ मैल.
टार्पोर्ली (श.) यू. खं. इंग्लंडमध्यें. चेस्टर पा. १० मैल.
टालान्टी (खाडी.) यू. खं. ग्रीसमध्यें. ६० मैल लांब १० मै. रुंद.
टालापुसा (न.) यू. खं. मांटगोमरी प्रांतांत.
टालाव्हेरा (श.) यू. खं. स्पेनांत टोलिटोच्या पश्चिमेस. वेलिंगटन येथ विजयी झाला. स० १८०९
टालाहाटची (न.) अमे. खं. मिसिसिपी प्रां. याझु नदीस मिळते.
टालाहासी (श.) अमे खं. युनैटेड् स्टेट्समध्यें फ्लॉरिडाची राजधानी.
टाहनर (श.) हिं. खं. इ. कारिअल प्रां. कारिअलपा. ४१ मै.
टाहानो (गां.) हिं. वाय. प्रां. गरवाल जि. यमुनेच्या कांठीं.
टाळ (श.) हिं. मध्य प्रांतांत (माळव्यांत) जोव्रा परगण्यांत- हे १८१८ त इंग्लिशांनीं गुलाबखानास दिले.
टाळक (श. न.) हिं. आराकान प्रां. या नांवाचे नदीवर. आरा- कानपा. ६८ मैल.
टाळकाकोनी (श.) हिं. वाय. प्रां. मिरझापुर जि. मिरझापुरपा. ७१ मैल.
टिटवालें (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. मुरबाड ता.
टिपरा (श. सं.) हिं. बं. इ. टिपरा प्रां. डाकापा. ४८ मैल. मेघ्ने- च्या पूर्वेस जि.
टिमिसे (श.) यू. खं. बेलजिअम देशांत.
टिमुर्नी (गां.) हिं. मध्य प्रा. हुसंगाबाद जि.
टिरी (श.) हिं. वाय. प्रां. गरवाल सं. राजधानी.

टेनरीफ (पर्व.) यू. खं. स्पेनच्या पश्चिमेस कानेरी बेटांत.

टेबलबे (उप.) आफ्रि. ख. केपकालनीच्या पश्चिमेस येथें दीप-[स्तंभ आहे.

टेबलमौंटन (पर्व.) आफ्रि. ख. केप टौनच्या दक्षिणेस.

टेम्स (न.) यू. खं. इंग्लदांत. इच्या कांठीं लंदन हें सर्व पृथ्वींत मोठें शहर आहे. लांबी २१५ मैल.

टेमिआग्युआ(सरो.) अमे. खं. मेक्सिको देशांत.

टेल (न.) हिं. मध्य प्रां. महा नदीला मिळते.

टैन (श. न.) यू. खं फ्रान्सदांतील रासप्रांताची राजधानी. येथें गिरण्या पुष्कळ असून व्यापार मोठा. २ इंग्लंदांत नदी आहे.

टैनमाऊथ (श.) यू. ख. नार्थंबलेंदमध्यें टाईन नदीवर.

टैयुएन (श.) आशि. खं. चीनमधील शान्सी प्रा. ची राजधानी. येथे मखंज्याचे कारखाने फार आहेत

टोकसेलघांट (घा.) हिं. नेपाळांत सानकुरा नदीवर.

टोकें (श.) हिं. मुं. इ. नगर जि. गोदावरीचे कांठीं.

टोची(गोंबिला)(न.) हिं. प. इ. सुलेमान पर्वतांतून निघून सिंधूस [मिळते.

टोडा (श.) हिं. राजपुतान्यांत जयपूर सं.

टोन (न.) यु. ख. इंग्लंदांत.

टोप (गा.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. वडगांव ता.

टोरी (श.) हिं. राजपु. जयपूरपा. ५२ मैल. २ बं. इ. रामपुर जि. हजारीबागपा. ४६ मैल. [मैल

टोरीआदी (श.) हिं. म. इ. त्रिचनापल्ली जि. त्रिचनापल्लीपा. २३

टोरीफत्तेपूर (श.) हिं. बुंदेलखंडांत. झांशीपा. ४० मैल.

टोल्डा (श.) हिं. बं. इ. जेसोर परगण्यांत.

टोहानुच (श.) हिं. वाय. प्रां. हरीआना परगण्यांत.
टंकारिया (ब.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. भडोच जि. जंबूसरपा.
टंब्रीज (श.) यू. खं. इंग्लंदांत लंदनपा. २७ मैल. [९ मैल.
टांक(टोंक) (श.सं.) हिं. राजपुतान्यांत सं. हें अमीरखान पठाणाच्या [वंशजांकडे आहे.
टांगलो (पर्व.) हिं. सिक्कीम देशांत पर्वत.
टांगसो (श.) हिं. भुतानांत चंपावनी नदीवर.
टांगहो (श.) हिं. पूर्वस पेगू प्रां. सितांग नदीवर, जुनी राज.
टांजीर (श.) आफ्रि. ख. मोरोकोमध्ये.
टांपिको (श.) अमे. खं. मेक्सिको दे.
टेंबू (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. कऱ्हाड ता.
टेंभुर्णी (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापुर जि. करमाळें ता. २ मध्य प्रां. हुसगाबाद जि. येथे अडकित्ते चांगले होतात.
टोंगानुर (श.) हिं. म. इ. अर्काट जि.
त्यांकुबार (श.) हिं. म. इ. कर्नाटक जि. हे पूर्वी डच लोकांकडे [होते.
त्यावनिक (श.) यू. खं. तुर्कस्तानांत.

ठ.

ठट्टा (बं. श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. सिंधु नदीचें कांठीं.
ठाकूर (श.) हिं. आसाम प्रा. दरग परगण्यांत.
ठाकूरद्वार (श.) हिं. वाय. प्रां. मोरदाबाद परगण्यांत. २ मुंबईंत गिरगावांत एका देवालयाचें नांव.
ठाणगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. सिन्नर ता.
ठाणें (श.) हिं. मुं. इ. जि. मुं. पा. २४ मैल.

ठाणेश्वर (श.) हिं. पंजाबांत अंबोलाचे दक्षिणेस पाणिपतजवळ इ. स. ११९१ त घोरी व पृथुराज ह्यांची लढाई झाली.

ठासरा (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. खेडा जि. २ सिंध प्रां.

टंकथोदा (श.) हिं. राजपुतान्यांत.

ठेंगोडें (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. गिरणेच्या कांठीं.

ड.

डगलस (न.) यू. खं. इंग्लंदांत लंकेशायरमध्ये.

डची (गां.) हि. वाय. प्रां. मिनपुरी परगण्यांत इटाव्याचा.

डड्ले (श.) यू. खं. इंग्लंदांत वूर्स्टर प्रां. [२९ मैल.

डन्हाहेद (भू.) हिं. दक्षिणेस लंकेच्या उत्तरेस.

डदकान्डी (श.) हि. व. इ. टिपरा प्रां. डाकाचा. २२ मैल.

डफर (श. बं.) आशि. ख. अरबस्थानांत.

डबका (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. गायकवाडचे रा. येथें शिकारीची जागा आहे.

डब्ला (श.) हि. राजपुतान्यांत उदेपूर सं.

डब्लीन (श.) यू. खं. आयर्लंडचे राज. श.

डभई (श.) हि. मुं इ. गुजराथ प्रां. गायकवाडाचे राज्यांत. दाभाडे व प. बाजीराव ल. १७३१.

डमडम (श.) हि. बं. इ. कलकत्याचे ईशान्येस लष्करची छावणी येथें काडतुसें करण्याचा कारखाना.

डमुदाइ (न.) हिं. बं. इ. रामदुर्ग, पाचीट, बरद्वान ह्या प्रां. जाऊन हुगळीस मिळते. लांबी २५० मैल.

डब्यूहेद (भू.) हिं. मुं. इ. गुजराथ. प्रां. च्या दक्षिणेस.

डरबानी (श.) हिं. बं. इ. रंगपूर प्रां. रंगपूरपा. १० मैल.

डरवेंट (न.) यू. खं. इंग्लंदांत.

डऱ्हाम (श. प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत या नांवाचा प्रांत असून शहर वेअर नदीचे कांठीं.

डरिआपूर (श.) हिं. वऱ्हाड प्रां. निजामचे राज्यांत उमरावती-पा. २८ मैल. २ वाय. प्रां. मिरतपा. ४४ मैल.

डरियाबाद (श.) हिं. औंध प्रां. गोरखपुरपा. १२३ मैल.

डरो (श.) हिं. बं. इ. शहाबाद. जि. आरापा. २१ मैल.

डर्बी (प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत. डरवेंट नदीवर.

डाका(ढाका)(श.) हिं. बं. इ. जि. ब्रह्मागंगेचे कांठीं. येथें उत्तम मलमल, शिंपांच्या बांगड्या व चांदीच्या तारेचें उत्कृष्ट काम होतें.

डाकियट (श.सं.) हिं. वाय. प्रां. गरवाल परगण्यांत यमुनेचे कांठीं.

डाकुरी (श.) हिं. मुं. इ. कैरा प्रां. कैरापा. ३१ मैल.

डाकूर (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. खेडा जि. येथें श्रीकृष्णाचें स्थान व गोमती तीर्थ आहे.

डाग (श.) हिं. पं. इं. जालंदर. जि. येथें पितळेच्या दौती, कलम-दानें, गुलाबदाण्या, रकाब्या व पलंगाचीं गातें हीं [होतात.

डाजेल (श.कि.) हिं. पंजाब प्रांतांत.

डाटून (श.) हिं. बं. इ. मिदनापूर प्रां. मिदनापूरपा. १२मैल.

डाडानेरपोलियम(श.) हि. म.इ. म्हैसूर सं. बंगलोरपा. ४८ मैल.

डाडकाली (श.) हिं. बं .इ. बारासत प्रां. कलकत्त्या पा. १५ [मैल.

डादुपूर (श.) हिं. सरहिंद प्रां. यमुनेचे कांठीं समुद्राचे सपाटीपा. ९०० पा० १००० फूट उंचीवर आहे.

डान (न.) यू. खं. इंग्लंदांत.

डायकानसोती (श.) हिं. म. इ. कोईमतूरपा. १० मैल.

डाना (श.) आशि. खं. तुर्कस्थानांत शिरीयांत आलेपोपा. २१ मैल.

डाबुटा (गां.) हिं. वाय. प्रां. बुडेआन प्रां. अलिगड व मोरादाबाद यांचे रस्त्यावर. मोरा. पा. १५ मैल.

डाबूर (गां.) हिं. वाय. प्रां. आग्र्या जि. आग्र्यापा. २८ मैल.

डायग्लूर (श.) हिं. निजामचे रा.

डायचू (गां.) हिं. रजपुत सं. जोधपूर सं.

डारचेस्टर (श.) यू. खं. इंग्लंदांत फ्रोम नदीवर.

डारसेट (प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत.

डार्डानेल्स (सामु.) यू. खं. आर्किपेलागो व मारमोराचा समुद्र यांचे [मध्यें.

डार्न (सरो.) यू. खं. स्विदनांत

डाद्री (श.) हिं. वाय. प्रां. दिल्लीपा. २० मैल.

डालकिसोर (न.) हिं. बं. इ. गाचेरी प्रां. उगम. लांबी १५० मैल.

डालपटपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. अयोध्या जि. फैजाबादपा. ७ [मैल.

डालमेशिया (प्रां.) यू. खं. आस्त्रिया दे. बोसनिया प्रां.

डाला (श.) हिं. आसाम प्रां. पेगू परगण्यांत रंगूनपा. ४२ मैल. २ न. बं. इ. बंगालच्या उपसा. मिळते.

डालामो (श.) हिं. वाय. प्रां. बनारस प्रां. गंगेचे कांठीं. लखनौपा. ५६ मैल.

डावरायद्रुग (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं. श्रीरंगपट्टणपा. ७६ मैल.

डाहाणू (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. तालुक्याचें गांव येथील हवा वाईट आहे.

डाळ (न.) हिं. वऱ्हाड प्रां. एलीचपूर जि. मळघाटांतून निघून तापीस मिळते.

डिआगर (श.) हिं. नागपूर प्रां. बैतूलपा. ५२ मैल. २ बं. इ. भागलपूरप्रां.

डिआगुर (श.) हिं. माळव्यांत शिंद्याचे राज्यांत ग्वालेरपा. २६ मैल. २ उदेपूर बं.

डिऊर (श.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. साताऱ्यापा. १६ मैल.

डिओकलरी (गां.) हिं. वाय. प्रां. गाझीपूरपा. १७ मैल.

डिओखास (श.) हिं. बं. इ. बहार प्रां. गयेपा. १९ मैल.

डिओगाग (श.) हिं. वाय. प्रां. अजमीरपा. ५० मैल.

डिओगान (श.) हिं. वाय. प्रां. अजिमगड प्रां. गोमतीच्या कांठीं. काशीपा. २९ मैल.

डिओटन (श.) हिं. नागपूर प्रां. बैतूल जि. बैतूलपा. १६ मैल.

डिओदुरा (श.) हिं. वाय. प्रां. आलमोरापा. १९ मैल.

डिओथन (श.) हिं. वाय. प्रां.

डिओरी (श.) हिं. बं. इ. बहार प्रां. गयेपा. ३९ मैल.

डिओरालीओ (श.) हिं. नेपाळांत कटमंडूपा. ५६ मैल.

डिओली (श.) हिं. मध्य. प्रां. नागपूरपा. ५२ मैल.

डिओलीया (श.) हिं. वाय. प्रां.

डिओसिया (गां.) हिं. पं इ. श्रीनगरपा. ५६ मैल.

डिओहुरी (गां.) हिं. वाय. प्रां. बरेलीपा. ३४ मैल.

डिकटौली (गां.) हिं. वाय. प्रां. मिनपूर जि. इटावापा. १४ मैल.

डिकटान (श.) हिं. शिंद्याचे राज्यांत महुपा. २० मैल. परमप्याची जागा.

डान (न.) यू. खं. इंग्लंदांत.

डायकानसोती (श.) हि. म. इ. कोईमतूरपा. ३० मैल.

डाना (श.) आशि. खं. तुर्कस्थानांत शिरीयांत आलेपोपा. २१ मैल.

डाबुटा (गां.) हिं. वाय. प्रां. बुंडेआन प्रां. अलिगड व मोरादाबाद यांचे रस्त्यावर. मोरा. पा. ३५ मैल.

डाबूर (गां.) हिं. वाय. प्रां. आग्र्या जि. आग्र्यापा. २८ मैल.

डायग्लुर (श.) हि. निजामचे रा.

डायचू (गां.) हि. रजपुत सं. जोधपूर सं.

डारचेस्टर (श) यू. खं. इंग्लंदांत फ्रोम नदीवर.

डारसेट (प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत.

डार्डानेल्स (सामु.) यू. खं. आर्किपेलागो व मारमोराचा समुद्र यांचे मध्यें.

डार्न (सरो.) यू. खं. स्विट्झर्लंडांत

डाद्री (श.) हि. वाय. प्रां. दिल्लीपा. २० मैल.

डालकिसोर (न.) हिं. वं. इ. गाचेरी प्रां. उगम. लांबी १७० मैल.

डालपटपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. अयोध्या जि. फैजाबादपा. ७ मैल.

डालमोशिया (प्रां.) यू. खं. आस्त्रिया दे. बोसनिया प्रां.

डाला (श.) हिं. आसाम प्रां. पेगू परगण्यांत रंगूनपा. ४२ मैल. २ न. वं. इ. बंगालच्या उपसा मिळते.

डालामो (श.) हिं. वाय. प्रां. बन्सारा प्रां. गंगेचे कांठीं. लखनौपा. ५६ मैल.

डावरायद्रुग (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं. श्रीरंगपट्टणपा. ७६ मैल.

डाहाणू (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. तालुक्याचें गांव येथील हवा वाईट आहे.

डाळ (न.) हिं. वऱ्हाड प्रां. एलीचपूर जि. मळघाटांतून नि-घून तापीस मिळते.

डिआगर (श.) हिं. नागपूर प्रां. बैतूलपा. ५२ मैल. २ बं. इ. भागलपूरप्रां.

डिआगुर (श.) हिं. माळव्यांत शिंद्याचे राज्यांत ग्वालेरपा. २६ मैल. २ उदेपूर सं.

डिऊर (श.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. साताऱ्यापा. १६ मैल.

डिओकलरी (गां.) हिं. वाय. प्रां. गाझीपूरपा. १७ मैल.

डिओखास (श.) हिं. बं. इ. बहार प्रां. गयेपा. १९ मैल.

डिओगाग (श.) हिं. वाय. प्रां. अजमीरपा. ५० मैल.

डिओगान (श.) हिं. वाय. प्रां. अजिमगड प्रां. गोमतीच्या कांठीं. काशीपा. २९ मैल.

डिओटन (श.) हिं. नागपूर प्रां. बैतूल जि. बैतूलपा. १६ मैल.

डिओदुरा (श.) हिं. वाय. प्रां. आलमोरापा. १९ मैल.

डिओथन (श.) हिं. वाय. प्रां.

डिओरी (श.) हिं. बं. इ. बहार प्रां. गयेपा. १९ मैल.

डिओरालीओ (श.) हिं. नेपाळांत काटमंडूपा. ५६ मैल.

डिओली (श.) हिं. मध्य. प्रा. नागपूरपा. ५२ मैल.

डिओलीया (श.) हिं. वाय. प्रां.

डिओसिया (गां.) हिं. पं इ. श्रीनगरपा. ५६ मैल.

डिओहुरी (गां.) हिं. वाय. प्रां. बरेलीपा. १४ मैल.

डिकटौली (गां.) हिं. वाय. प्रां. मिनपूर जि. इटावापा. १४ मैल.

डिकटान (श.) हिं. शिंद्याचे राज्यांत महुपा. २० मैल. परग-ण्याची जागा.

डिकनाल (श.) हिं. बं. इ. ओढीसा प्रां. कटक परगण्यांत.
डिकसळ (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. खटाव ता. २ पुणे जि.
डिग (श.कि.) हिं. वाय. प्रां. अलाहाबाद जि. कानपुर परगण्यांत काल्पीपा. १५ मैल. इं. व शिंदे ल. १८०४
डिगनगर (श.) हिं. बं. इ. वर्दव्हान प्रां. वर्दव्हानपा. १८ मैल.
डिगर (श.) हिं. उत्तरेस काश्मिर देशांत सं. लो शहरा. पा. २० मैल.
डिगरी (गां.) हिं. राजपुतान्यांत जोधपूर सं. जोधपुरपा. ३मैल.
डिगागे (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. अमदावादपा. १७ मैल.
डिगान (श.) हिं. माळव्यांत भोपाळ सं. भोपाळपा. ५६ मैल.
डिगायल (श.) हिं. वाय. प्रां. रोटक प्रां. कर्नूलपा. ७६ मैल.
डिघी (श.) हिं. राजपु. जयपूर सं. नसिराबादपा. ४८ मैल.
डिचबारा (श.) हिं. मुं. इ. भडोच प्रां. नर्मदेच्या कांठी सुरतपा. ४२ मैल.
डिडवान (गां.) हिं. राजपु. जोधपूर प्रां.
डिनकानींकोटा (श.) हिं. म. इ. सेलम प्रां.
डिनगुरा (श.) हिं. पं. इ. भावलपूर सं. भावलपूरपा. ३२ [मैल.
डिनगथूर (गां) हिं. वाय. प्रां. कमाऊन जि. रामगयेच्या कांठीं.
डिनघी (कि. गां.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. हैदराबाद व खैरपूर ह्यांच्या [मध्यें.
डिनडोरा (गां) हिं. वाय. प्रां फरकाबाद प्रां. फत्तेपूर. पा. ३६ मैल.
डिनडा (श.) हिं. काश्मिर सं. जमूपा. २१ मैल.
डिनसपूर (गां.) हिं. वाय. प्रां. अलिगर सं. अलिगरपा. २१ मैल.
डिनीस (श.) आशि. खं. द. हिंदिमहासागरांत बोर्निओ बेटाची रा.

डिपलपूर (श.) हिं. माळव्यांत होळकराचे राज्यांत, उज्जनीपा. [२७ मैल.

डिपला (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां.

डिबर (सरो.) हिं. राजपु. उदेपूर सं. लांबी ९ मैल व रुंदी ५ मैल. उदेपूरपा. ३० मैल.

डियतपुरी (श.) हिं. च. इ. नागपूर प्रां.

डियरी (श.) हिं. निजामचे रा. वऱ्हाड प्रां. एलीचपूरपा. १७ मैल.

डियागंज (गां.) हिं. वाय. प्रां. मिनपुरी जि. आग्र्यापा. ४६ मैल.

डियोचंगपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. गाझीपूर जि. गंगेच्याकांठीं गाझीपूर पा. २० मैल.

डियोबंड (श.) हिं. वाय. प्रां. सहारणपूर जि. सहारणपूरपा. २० मैल.

डिरापूर (श.) हिं. वाय. प्रां. कानपूर जि. कानपूरपा. १५मैल.

डिलामकोट (श.) हिं. भूतान सं. डार्जिलिंगपा. २७ मैल.

डिवियापट्टण (श.) हिं. म. इ. मधुरा जि. रामनदपा. ९ मैल.

डिसनूर (श.) हिं. म. इ. अर्काट जि. अर्काटपा. ३३ मैल.

डिसा (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. पालनपूर एजन्सीमध्यें येथे इंग्रज सरकारची फौज असते.

डिसोरी (श.) हिं. राजपुतान्यांत गोदवर प्रांतांत.

डिहो (गां.) हिं. वाय. प्रां. अलाहाबाद प्रां. गंगेच्याकांठीं अलाहाबादेपा. १३ मैल.

डिल्कट (बे.) हिं. दक्षिणेस सिलोनजवळ उत्तर बाजूस. [जवळ.

डिव्हे (श.) हिं. मं. इ. उत्तरसर्कार्स प्रां. कृष्णानदीचे मुखा-

डुजनु (गां.) हिं. राजपुतान्यांत. जोधपूर सं.
डुदगाम (श.) हिं. वऱ्हाड प्रां. एलीचपूरपा. १७ मैल. [१८मैल.
डुदगांव (गां.) हिं. मुं. इ. द. महाराष्ट्रांत सांगली सं. कोल्हापूरपा.
डुनागिरी (श.) हिं. वाय. प्रां. कमाऊन परगण्यांत अलमोदा. पा. १९ मैल.
डुनारा (श.) हिं. राजपु. जोधपूर सं. लुनी नदीचे कांठीं जोध-
डुनी (श.) हिं. राजपु. जयपूर सं. [पूरपा. ३३ मैल.
डुबकी (गां.) हिं. वाय. प्रां. कानपूर जि.
डुबर्दी (श.) हिं. सिक्कीम सं. डार्जेलिंगपा. २४ मैल.
डुबर (श.) हिं. वाय. प्रां. मिरजापूरपा. १७ मैल.
डुबेरें (गां) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. सिन्नर ता.
डुबौलिया (श.) हिं. वाय. प्रां. गोरखपूर प्रां. घोग्रानदीचे कांठीं.
डुमकोट (श.) हिं. वाय. प्रां. गुरवळ जि. श्रीनगरपा. १३ मैल.
डुमा (श.) हिं. वाय. प्रां. सागर आणि नर्मदा यांमधील प्रदेशांत बैतूलपा. ५३ मैल.
डुमोगरूच (गां.) हिं. मध्य प्रां. अपरगोदावरी जि.
डुमालंग (श.) हिं. भूतान सं. डार्जलिंगपा. ११ मैल.
डुमाहन (श.) हिं. नेपाळ सं. काटमांडूपा. ४४ मैल.
डुलकोटी (श.) हिं. वाय. प्रां. दिल्ली प्रां. दिल्लीपा. २२ मैल.
डुलथेचे (अखा.) अमे. खं. मध्यअमेरिकेच्या पूर्वेस.
डुळापूर (गां.) हिं. वाय. प्रां. मिनपुरीपा. १७ मैल.
डुळाबारी (श.) हिं. बं. इ. राजशाई प्रां. अत्री नदीचे कांठीं.
डुलालगंज (श.) हिं. बं. इ. परनीथ प्रां. परनीथपा. १७ मैल.
डुडुवा (श.) हिं. वाय. प्रां. गोरखपूरपा. ४६ मैल.

डुवल्हाती (श.) हिं. बं. इ. राजशाई प्रां. रामपूरपा. १० मैल.
डेनमार्क (दे.) यू. खं. बाल्तीक समुद्र व उत्तर समुद्र ह्यांमधील [देश.
डेन्बी (प्रां. श.) यू. खं. इंग्लंदात वेल्समध्ये.
डेराइस्मायलखान (दुआ.) हिं. पं. इ. सिंधूच्या कांठीं. जि.
डेरागाझीखान (ग.) हिं. पं. इ. सिंधूच्याकांठीं. जि.
डेबा (श.) हिं. बं इ. मिदनापूर प्रां. मिदनापूरपा. १६ [मैल.
डेलफट (बे.) हिं. द. सिलोनच्या उत्तरेस.
डेलवूर (श.) हिं. मुं. इ. काटेवाड द्वीपकल्पांत. दीवपा. ४ मैल.
डेवारी (श.) हिं. मुं. इ. सातार जि. सातान्यापा. ३९ मैल.
डेव्हन (प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत प्रांत.
डेव्हनपोर्ट (श.) यू. खं. इंग्लंदांत फ्लिमौथच्या जवळ.
डेमर (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ. प्रां. गायकवाडचें रा.
डोआदी (श.) हिं. वाय. प्रां. गुरवळ परगण्यांत श्रीनगरपा. १७ [मैल.
डोक्यास्टर (श.) यू. खं. इंग्लंदांत यार्क प्रां. डान नदीवर.
डोकेश्वरटाकळी (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. पारनेरपा. ५ को.
डोदाबाला (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं. बंगलूरपा. २५ मैल येथें मातीच्या भिंतींचा किल्ला आहे.
डोन (न.) हिं. मुं.इ. सातार जि. कृष्णेस मिळणारी नदी.
डोनगडथल (श.) हिं. वाय. प्रां. सागर आणि नर्मदा यांमधील प्रदेशांत नागपूरपा. ३६ मैल.
डोनगडपूर (श.) हिं. राजपुतान्यांत.
डोयसा (श.) हिं. बं. इ. छोटानागपूर प्रां.
डोन्हा (गां.) हिं. वाय. प्रां. बरेली परगण्यांत पिलीबीटपा. २५ मैल.

डोलनू (श.) हिं. वाय.प्रां.मिरत परगण्यांत दिल्लीपा.२८ मैल.
डोलेकन (गां.) हिं. मु. इ. ठाणे जि.
डोवाई (न.) आशि.ख.कंबोज प्रां. इचे काठीं सायगोन शहर.
डोव्हर(डोवर.) (श. सामु.) यू. ख. इंग्लंदात शहर व जर्मन समु. व इंग्लिश खाडी ह्यांमध्ये.
डोळगांव (गां.) हिं. मु. इ. ठाणे जि. शहापूर ता.
डौनप्याट्रिक(श.) यू. ख. आयर्लंदांत ईशान्य किनाऱ्यावर.
डंकन्सबेहड (भू.) यू. ख. स्कातलंदच्या उत्तरेस.
डंबार (श.) यू. ख. इंग्लंद दे. हडिंगटन प्रां. फिथफोर्थ खा- [डीवर.
डंकीर्क (ब.) यू. ख. अयर्लंदात पूर्व किनाऱ्यावर व्यापाराचे शहर.
डांग (स.) हिं. मु. इ. खानदेश जि. पश्चिमेस कोळी लोकांचें.
डांगरस्थळ (श.) हिं. राजपु. जयपुर सं. टोकापा. १५ मैल.
डांग सौंदाणें (गा.) हि. मुं इ. नाशिक जि. बागलाण ता.
डांगोर (श.) हि. राजपु. सिरगुझा स. उदेपुराजवळ.
डांटाही (श.) हिं. राजपु. शिरोही स शिरोहीपा. २२ मैल.
डांफांउ (श.) हि. नेपाळ सं.
डिंगोरें (गां.) हि. मु इ. पुणे जि. जुन्नर ता.
डिंडी (न.) हि. मु. इ. सातारा जि. कृष्णेस मिळणारी नदी
डिंडोरी (गा.) हि. मुं. इ. नाशिक जि. ता. धामण नदीवर.
डंदा (श.) हि निजामचे राज्यांत.
डोंगर (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता.
डोंगर किन्ही (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. जामखेड ता.

डोंगरगण (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. नगर ता.
डोंगरताल (श.) हिं. मध्य प्रां. शिवनी जि. येथें गुरें चांगलीं.
डोंगरपुर (सं.श.) हिं. राजपु. उदेपुरच्या दक्षिणेस.
डोंगरी (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. चाळीसगांव ता. २ हिमालयाचे पायथ्याशीं सं.

ढ.

ढाढर (न.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. भडोच जि.
ढोरा (न.) हिं. मुं. इ. नगर जि. म्हातारादेवाच्या डोंगरांतून निघून गिरडीजवळ गोदेस मिळते.

ण.

त.

तकया (गां.) हिं. वाय. प्रां. फरकाबाद परगण्यांत.
तखतपूर (श.) हि. मध्यप्रां. बिलासपुर जि.
तखतेसुलेमान (शिख.) हिं. काश्मिरसं. पश्चिमहद्दीवर सुलेमान पर्वताचें उंच शिखर. या पर्वतावर बुद्धाचें देऊळ [आहे.
तगलकाबाद (श.) हिं. वाय. प्रां. दिल्लीपा. चार मैल.
तझीगंज (गां.) आशि. खं. इराणांत इराणी अखाताचे कांठीं बु. [शायर प्रां.
तडवळ (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. बार्शी ता.
तडसर (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. खानापूर ता.
तनवाज (गां) हिं. राजपु. जोधपूर सं.
तम्लांग (श.) हिं. बं. इ. सिक्कीमची राजधानी.
तरकाड (गां.) हिं. मुं. इ. धारवाड जि. धारवाडपा. १२ मैल.
तरकानांबी (गां.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं.
तरकूद (गां.) हिं. बं. इ. मिदनापूर प्रां. मिदनापूरपा.

तरकुलावा (गां.) हिं. वाय. प्रां. गोरखपूर परगण्यांत. [३४ मैल.
तरटगांव (गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. फलटण सं.
तरडगांव (गां.) हिं. मु. इ. नगर जि. जामखेड ता.
तरपुंगी (गां.) हिं. मध्य प्रां. नागपूर जि.
तरबागताई (प.) आशि. खं. चिनईतातरींत मंगोलियांत.
तरसूस (श.) आफ्रि. खं. भूमध्यसमु. कांठीं.
तराई (मैदा.) हिं. वाय. प्रांताच्या उत्तरेस हिमालयाचे पा· [यथ्याजवळ.
तराच (गां.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत.
तराणा (गां.) हिं. मध्यप्रां. माळव्यांत होळकराचे राज्यांत.
तरावली (गां.) हि. वाय. प्रां. मुत्रा परगण्यांत.
तराय (गां.) हि. मुं. इ. सिंध प्रां.
तरिकौरा (गां.) हिं. म. इ. म्हैसूर प्रां.
तरीनाकारी (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं. तटबंदीचें श.
तरुपूर (श.) हि. म. इ. कोईमतूरपा. २८ मैल.
तरेक (न.) यू. खं. रशियादे. कास्पिअन समुद्रास मिळणारी.
तर्खड (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. वसई ता.
तर्मा (गां.) हिं. बं. इ. केनजूर सं.
तर्य (गां.) हिं. मध्य प्रां. नागपूर जि.
तर्यव्हानिअम (श.) हिं. म. इ. मदुरा परगण्यांत मदुरापा.
तर्यसुजन (श.) हिं. वाय. प्रां. गोरखपूर परगण्यांत. [१० मैल.
तलकाद (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं. कावेरीच्या कांठीं. चेरवंशाच्या राजाचे शहर. रेतींत बुडालेलें.
तलबावहा (पर्व.) आफ्रि. खं. अबिसिनीयादे.
तलेत्सके (सरो.) आशि. खं. रशिया दे. [नवसरी महालांत.

तवडी (गां.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. गायकवाडचे रा.

तवसाल (श.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूण ता.

तवागंजाल (न.) हिं. मध्य प्रां. नर्मदेला मिळते.

तवारा (श.) हिं. वाय. प्रां. गरवाल पर. भागीरथीचे कांठीं.

तविरा (श.) यू. खं. पोर्तुगाल देशांत.

तस्कनी (प्रां.) यू. खं. इतालींत. याची राजधानी फ्लारेन्स.

तलक (गां.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं. चित्रदुर्गपा. १६ मैल.

तळकवारा (गां.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत नर्मदा नदीवर.

तळणी (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. एलीचपूर जि.

तळवडें (गां.) हिं. मुं इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता. २ नाशिक जि. मालेगांव. ता.

तळवाडें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदे. जि. चाळीसगांव ता.

तळागांव (गां.) हिं. म. इ. निजामचे रा. गोदावरीचे कांठीं.

तळासरी (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. शहापूर ता.

तळें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी. जि. खेड ता.

तळेगांव (गां.) हिं. मध्यप्रां. वर्धा नदीवर. २ पुणे जि. पुण्या पा. २२ मैल. ३ नाशिक जि. इगतपुरी व दिंडोरीता.

तळेगांवढमढेरे (गां.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. शिरूर ता. वेळनदीचेकांठीं. ढमढेरे ह्यांचें गांव.

तळेगांव दशासहस्र (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. उमरावती जि. २ खानदेश जि. जामनेर ता.

तळोदें (गां.) हिं. मध्य प्रां वाईनगंगानदीचे कांठीं, २ खानदेश जि. तालुक्याचें गांव.

ताउस्क (अखा.) आशि. खं. रशियाचे उत्तरेस.

तिम्ली-पास (गां.) हिं. हिमालयाचे पायथ्याजवळ देहरादून जि. व जवळच या नांवाचा घाट.

तिम्बक्तु (श.सं.) आफ्रि. ख. मध्य आफ्रिकेंत सुदान देशांत.

तिबेट (दे.) आशि. खं. हिमालयाचे उत्तरेस एक देश.

तात (सं.) आफ्रि. खं. केपकाल्नींत.

तातार (अखा.) आशि. खं. चिनईशान्येचे पूर्वेस जपान व ओ-खोटस्का या समुद्रांमध्यें.

तातासुर (श.) हिं. वाय. प्रां. अलिगड जि. आग्र्याचा. ४२ मैल.

ताथवड्या (घा.) हिं. मुं. इ. सातार जि.

तान्किन (अखा.) आशि. ख. चीनच्या दक्षिणेस.

तान बेनगुंग (श.) हिं. ब्रह्मदे. बेनद्वीन नदीवर.

तानवास (गां.) हिं. वाय. प्रां. जुजुर जाहागिरींत.

तानसा (तलाव) हिं. मु. इ. ठाणें जि. शहापूर ता. याचें पाणी मुंबई शहरास नेले आहे.

तानसी (न.) हिं. वाय. प्रां. यमुना नदीस मिळते.

ताना (न.) यु. ख. रशियांत आर्तिक महासागरास मिळते.

तानाय (श.) हिं. ब्रह्मदे. तेनासरीम प्रां. नावाय नदीवर.

तापाहोस (न.) द. अमे. आमाझोनला मिळते.

तापी (न.) हिं. मध्य प्रां. बेतुल्या ज. निघून पश्चिमेस अ-रबी समुद्रास मिळते कांठीं सुरत, लां ६४० मैल.

ताम्ला (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा. माहूरपा. ४० मेल.

ताम्रपर्णी (न.) हिं. म. इ. मानारचे अखातास मिळणारी.

तामसवाडी (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. अमळनेर ता.

तायओक्ला (गां.) हिं. ब्रह्मदे. तेनासरीम प्रां. मूलमेनपा. २३ मैल.
तायगर (गां.) हिं. म. इ. अर्काट प्रां.
तायघी लुटेरा(गां.) हि. वाय. प्रां. मोरदाबाद परगण्यांत.
तायग्रेह (पर.) हिं. म. इ. कटक प्रांतांत.
तायघुरा (श.) हिं. बुंदेलखंडांत पन्ना परगण्यांत कानी नदीवर.
तायडांग (श.) हि. वाय. प्रां. गडवालजवळ कोनावरचा धबधबा सतलजला मिळतो.
तायपाचातराम (गां.) हि. म. इ. नेलोर पर. नेलोरपा. २९ मैल.
तायर (श.) आशि. खं. तुर्कस्थानांत सिरिया प्रां. येथें प्रथम काच उत्पन्न आली.
तायहअरी (गा.) हि. वाय. प्रां. सरहिंदमध्ये. कर्नुलच्या उत्त. ८ मैल. महमदगोरीनें ११९३ त पृथ्वीराज यास मारिलें जवळ थानेश्वर आहे. २ फरखाबाद पर.
तायरो (श.) हि. प. इ. सिंधसागर दुआबमध्ये. [वाय. प्रां.
तायरोल (श.) यु. ख. स्विट्झर्लंदमध्ये.
तायरोवान (श.) हि. वाय. प्रां. बुंदेलखं. बांडा पर. जहागीर गांव.
तायवान (बे.) आशि. खं. चीनच्या पूर्वेस.
तायूर (श.) हिं. म. इ. म्हैसुर स. कावेरीचे कांठीं श्रीरंगपट्टणपा. १८ मैल.
तारगांव (गा.) हि. मुं. इ. सातार जि. साताऱ्यापा. १६ मैल.
तारस (पर्व.) आशि. खं तुर्कस्थानांत. ह्याला बाबादाग, आलमादाग वगैरे नांवें आहेत. [कृष्णेस मिळते.
तारळी (न.) हि. मुं. इ. सातार जि. कऱ्हाड ता. कोर्टीजवळ

तारळें (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. मुदरगड पर.

तारा (गां) हिं. राजपु. जोधपूर सं. २ वाय. प्रां. मोरदाबा-

ताराकोट (श.) हिं. बं. इ. कटक प्रां. कटकपा. ४२मैल. [द. पर.

तारागड (श.) हिं. पं. इ. बारीदुआबमध्यें. चाकी नदीवर. २ राजपु. अजमिराजवळ किल्ला.

तारागाऱ्ह (श. सं) हि. हिमालयाचे पायथ्याशीं. डोंगरी सं.

ताराघाट (घा.) हिं. वाय. प्रां. मिरझापूर पर. मिरझापूर व रेवा ह्यांच्या दरम्यान.

तारापूर (श.) हिं. वाय. प्रां. मिरतपा. २७ मैल. २ सोलापूर जि. पंढरपूर ता. पा. २७ मैल. ३ मुं. इ. टाणे जि माहिम ता.

ताराबाद (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. बागलाण ता.

तारीचीर (श.) हिं. वाय. प्रां बुंदेलखं. तेहरी पर.

तारीस (सामु.) आशि. खं. चे दक्षिणेकडील आस्ट्रालियाबेट व न्यूगिनी ह्यांचे मध्यें. [तलज नदीवर.

तारीवाला (श.) हिं. वाय. प्रां. सरहिंदमध्यें फिरोजपूर पर. स-

तारुर (गां.) हिं. म. इ. निजामचे राज्यांत गोदावरी नदी-

तारेन्स (सरो.) आशि. खं. चे दक्षि. आस्ट्रालियांत. [वर.

तारोली (श.) हिं. वाय. प्रां बुंदेलख. झाशी पर. बतवा नदीवर.

तार्का (श.) हिं. नेपाळांत. [झाशीपा. २६ मैल.

तार्प्या (सरो) यू. खं. ग्रिद्नांत.

तार्ळी (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. कोल्हापूरपा. २१ मैल.

ताल (सरो.) हिं. मध्य प्रां. भोपाळ सं. भोपाळाजवळ.

तालकुडी (श.) हि. बं. इ. संबळपूरपा. ४५ मैल. ब्राह्मणी नदीवर.

तालकुंडीनौबहार (श.) हिं. वाय. प्रां. सरहिंद प्रां. लुधियानापा.

तालदो (श.) यू. खं. स्पेनांत तेगस नदीचे कांठीं. [४५ मैल.

तालस (सरां.) हिं. माळवा प्रां. भोपाळ सं.

तालग्राम (श.) हिं. वाय. प्रां. फरकाबाद पर.फत्तेगडपा.२४मैल.

तालचीर (श.) हिं. बं. इ. कटक प्रांताचें नांव व शहर ब्राह्मणी नदीवर.

तालाकाड (श.) हिं. म. इ. मलबार प्रांतांत. काननूरपा. ७९मैल.

तालाजा (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत काठेवाडांत सत्रंजी नदी- [वर.

तालापूर (श.) हिं. म. इ. कडापापा. ४२ मैल.

तालाबुरा (गां.) हिं. वाय. प्रां. बुडान पर. मोरदाबादपा. ३६ मैल नैर्ऋत्येस.

तालामाली (श.) हिं. म. इ. कोईमतूर पर. कोईमतूरपा. ४५ मैल.

तालामांची (श.) हिं. म. इ. नेलोर पर. नेलोरपा. ११ मैल.

तालीकोट (श.) हिं. मुं. इ. विजापूर जि. इ. स. १५६५ त विजयानगरचा राजा व मुसलमान राजे ह्यांची लढाई.

ताल्कोनाह्द (श.) हिं. बं. इ. मायभुनसिंग प्रां. जुमालपूरच्या उ० [११ मैल.

तावाय (पर.) हिं. पूर्वेस ब्रह्मदेशांत.

ताशकंद (श.) आशि. खं. चिनईतार्तरींत.

तासगाईग (श.) हिं. पूर्वेस ब्रह्मदे. इरावती नदीचे कांठीं.

तासगांव (श.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. तालुक्याचें गांव कृष्णेच्या कांठीं येथें कुसुंब्याचा रंग चांगला होतो. आगाशीचे डोंगरांतील कोरीवलेणी.

तासमानीया (बे.) आशि. खं. दक्षि. आस्त्रालिया बे. दक्षिणेस.

तासीसुदन (श.) हिं. हिमालयाचे पायथ्याजवळ भूतान दे. राजधानी गोददान नदीवर.

ताहिती (बे.) आशि. ख. दक्षि. पोलिनिसियाबेटसमूहांत.

ताकुरपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. मोरदाबाद पर. मोरदाबादपा· ८

तिकायार (गां.) हि. वाय. प्रां. सागर व नर्मदा यांमध्यें. [मैल.

तिकोना (कि.) हि. मुं. इ. सातारा जि. सचीव सं

तिकुरी (गां.) हिं. वाय. प्रां. बुडाण पर. बरेलीपा. २९ मैल.

तिकोरीफोर्ट(गां.) हिं. वाय. प्रां. बुंदेलखंडांत रेवा पर.

तिकी (गां) हिं. वाय. प्रां. बरेली पर.

तिकीआलाजील(गां.) हिं. मुं. इ. कच्छ प्रां. भूजपा. ३६ मैल.

तिकेरी (गां) हि. वाय. प्रां अलाहाबाद पर. अलहाबादपा.

तिचलुरा (गां.) हिं. वाय. प्रां जुनापुरपा. २७ मैल. [३६ मैल.

तिजारा (गां.) हि. राजपु. अलवार पर.

तिणवल्ली (श.) हि. म. इ. मधुराजवळ जि.

तिता (श.) आफ्रि. खं. जांबीझी नदीवर.

तितीकाका(सरो.) दक्षि. अमे. खं. पेरू व बोलिविआ ह्या देशांच्या

तितूर (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. पाचोरें ता. [हद्दीवर.

तिनारा (गां.) हिं. वाय. प्रां. सागर पर० [व्यापार चालतो.

तिनेवल्ली (श.) हि. म. इ. कर्नाटक प्रां. जि कापसाचा मोठा

तिफ्लीस (श.) आशि. खं. ट्रान्सकाकेशियाची राज.

तिम्बुनरी (श.) हिं. मध्यप्रां. माळव्यांत हुसंगाबादपा. ४० मैल.

तिमला फोर्ट(श.) हिं. वाय. प्रां. अलमोरा पर.

तिमापुरम (श.) हिं. म. इ. निजामचे राज्यांत.

तिमेरी (श.) हिं. म. इ. अर्कोट जि. अर्कोटपा. ६ मैल.
तिमेरीकोटा (श.) हिं. म. इ. गंतूर पर.
तिमेरौन (श.) हि. वाय. प्रां. भोपाळ सं॰ नर्मदा नदीवर.

ताकाजी (न.) आफ्रि. खं. नैल नदीला मिळते.
ताजपूर (श.) हिं. मध्यप्रदेशांत शिंद्याचे राज्यांत उज्जनीज॰
ताजुल (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. [वळ यात्रेचें ठिकाण.
तिरगुजा (न.) हिं. नेपाळ, तिरहुत, भागलपूर, मोंगीर ह्यांतून वाहत जाऊन घोग्रा नदीस मिळते.
तिरहुत (प्रां.) हिं. बं. इ. बहार प्रां. जि. यास पूर्वीचें नांव मिथिला. येथे आंबे, द्राक्षे, नारिंगें, पु. होतात.
तिरीट (गां.) हिं. काश्मिर दे. [निळीचा व्यापार.
तिरीपुनेटोराय (गां) हि. म. इ. कोचीन सं. कोचीनपा. ७ मैल.
तिरोडा (श.) हिं. मध्यप्रां. भंडारा जि. ता.
तिरोल (प्रां.) यूरो. खं आस्ट्रेलियांत.
तिर्लोट (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. देवगड ता.
तिलकवाडा (श.) हि. मुं. इ. गुजराथ प्रां. गायकवाडचे रा. ता.
तिलची (श.) हिं. वाय. प्रां. बरेली पर. बरेलीपा. ३९ मैल.
तिलजुगा (न.) हिं. नेपाळ दे. कुशी नदीस मिळते.
तिलबेगमपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. बुलंद शहर पर.
तिलवारा (श.) हिं. पं. इ. सरहिंद पर. लुधियानापा.३० मै. २ राजपु. जोधपूर सं. लुनी नदीवर.
तिलसीत (श.) यू. खं. जर्मनींत. [पा. १२ मैल.
तिलहर (श.) हिं. वाय. प्रां. शहाजहानपूर पर. शहाजहानपूर

तिलोई (सं. श) हिं. वाय. प्रां. अयोध्याप्रां. साळून पर.
तिलोथु (श.) हिं. बं. इ. शहाबाद पर. सोन नदीवर.
तिलौरा (श.) हिं. नेपाळ दे.
तिलोट (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. देवगड ता.
तिवरा (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता.
तिवरें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळोण ता.
तिसगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. शेवगांव ता. व नाशिक जि. चांद्वड ता.

तिस्ता (न.) हिं. बं. इ. भागिरथी नदीस मि.
तिहानागंज (श.) हिं. वाय. प्रां अझिमगड पर. अझिमगडपा.
तिळवण (श.) हिं. मुं इ. नाशिक जि. बागलाण ता. [१० मैल.
तुर्कमान (श.) द. अमे. खं. लाप्लाता दे.
तुग्रा (गां.) हिं. बं. इ. बाकरगंज पर.
तुगुरागुवा (पर्व.) द. अमे. इक्वेदोर देशांत.
तुडरपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. बरेली पर.
तुणो (श. बं.) हिं. मुं. इ. कच्छ प्रां.
तुतावार (गां.) हिं. बं. इ. रामगड पर.
तुतीकुंडी (श. बं.) हिं. म. इ. मद्रासच्या दक्षिणेस.
तुतीकोरीन (श. बं.) हिं. म. इ. तिनवेली प्रा. मानारचे अखातावर. कारोमांडल किनाऱ्यावर.
तुदुर (गां.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं. तुंगा नदीवर.
तुनी (गां.) हिं. म. इ. राजमहेंद्रि जि.
तुनीस (सं. श.) आफ्रि. खं. बार्बरी सं.

तुनूर (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं. श्रीरंगपट्टणपा. १० मैल. येथें तलाव आहे त्यास यादवी(मोती) तलाव म्ह.
तुपल (श.) हिं. वाय. प्रां. अलिगड पर.
तुणक्रा (श.) हिं. राजपु. अलनार पर.
तुपराणा (श.) हिं. वाय. प्रां. मुजफरजंग पर. मुजफरजंगपा. [२४ मैल.
तुबकेचोग्रा (गां.) हिं. बं. इ. बुलेश्वर जि.
तुबा (गां.) हिं. बं. इ. ओरिसा प्रां.
तुमकुर (गां.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं.
तुमचाबाद (श.) हिं. वाय. प्रां. काशीपा. १८ मैल.
तुमलथलपूर (गां.) हिं. म. इ. नेलोर पर.
तुमसड(र)(ल)(गां.) हिं. मध्य प्रां. भंडारा जि. येथे तांदुळांचा मोठा व्यापार आहे.
तुमसूर (श.) हिं. मध्य प्रां नागपूर जि. वाईनगंगा नदीवर.
तुमाडी (श.) हिं. म. इ. मच्छलीपट्टण जि. मच्छलीप. पा.
तुमनिकट्टी (गां.) हिं. मुं. इ. धारवाड जि. [१८ मैल.
तुमु (गां.) हिं. ब्रह्मदेशांत.
तुमुलागुडोयम(गां.) हिं. म. इ. निजामचे राज्यांत.
तुराणा (गां.) हिं. मध्य प्रां. होळकराचे सं. उज्जनपा० १२ मैल.
तुरावटी (गां.) हिं. राजपु. जयपूर सं.
तुरावनूर (गां.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं.
तुरावक (गां.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं.
तुर्कस्तान (दे.) आशि. व यूरोपखंडांत. मुसलमान लोकांचा.
तुर्कीकाव (समु.) आशि. खं. पश्चिमेस.

तुर्भे (बे.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि.

तुलसीआ (गां.) हिं. बं. इ. भागलपूर प्रां.

तुलवांडी (गां.) हिं. पं. इ. रेचनादुआबांत चिनाब नदीवर.

तुला (गां. श.) यु. खं. रशियांत.

तुलाबा (श.) हिं. पं. इ. बारीदुआबमध्यें रावी नदीवर.

तुन्हूज (श.) यु. खं. फ्रान्स देशांत.

तुलो (श. व) यु. खं. फ्रान्स देशांत.

तुळजाई (गां. कि.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. पन्हाळा जहागिरींत.

तुळजापूर (श.क्षे.) हिं. निजामचे रा. येथे देवीचें स्थान आहे. भीमेच्या कांठीं.

तुळशी (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. साष्टी ता. येथील तलावाचें पाणी मुंबई शहरांत नेलें आहे.

तुळशीराम सेनापतीचा देश (दे.) हिं. ब. इ. चे पूर्वेस काचार व मणिपूर ह्या सं. दक्षिणेस

तुळसीपूर (गां.) हिं. वाय. प्रां. अयोध्या पर.

ते (न.) यु. खं. स्कानलंदांत जर्मन स. मिळते.

तेक्सास (श.प्रा.) उ. अमे. युनायतेदस्तेतसमध्ये.

तेक्सेल (बे.) यु. खं. हालंद दे.

तेगस (न.) यु. खं. स्पेन दे. आतलांतिक महा. सा. मिळते.

तेजपूर (श.) हिं. ब्रम्हदे. असाम प्रा.

तेतुवान (बं श.) आफ्रि. खं. मोरोको सं.

तेन (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. गायकवाडचे रा.

तेनासरीम (प्रां श.) हिं. ब्रह्मदेशांत.

तेबल (उपसा०) द. आफ्रि. खं. केपकालनींत.

तेर (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. पनवेल ता.
तेरा (श.) हिं. मुं. इ. कच्छ प्रांतांत.
तेरादेल फुइंगो (बे.) द. अमे. खं. पातागोनिया दे. दक्षिणेस.
तेरेखोल (खाडी.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चे दक्षिणेस.
तेरेतरीज (प्रां.) उ. अमे. खं. स्वतंत्र सं.
तेलारी (पर. श.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत सुरत जि. गायकवाडचा [प्रदेश.
तेलीचरी (श. बं) हिं. म. इ. कारोमांडळ कि.
तेलोजे (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. पनवेल ता.
तेशुलंबु (श.) हिं. उत्तरेस तिबेटांत चाग मां.
तेहरान (श.) आशि. ख. इराणची रा. दिमाबंद पर्वताजवळ.
तेहरी (स श.) हिं. वाय. प्रां. बुंदेलखंडांत. जनावरांच्या पितळे- च्या मूर्ति तयार करितात.
तेहू (अखा.) अमे. खं. मध्य अमे. पूर्वेस.
तेहेलीन (न.) आशि. खं. रशियांत.
तैग्रीस (न.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत तारस पर्व. पा. निघून इराणचे अखा. मिळते. लांबी १५४० मै.
तैताओ (द्वीप.) द. अमे. खं. पाटागोनिया दे.
तैबर (न.) यू. खं. इतालींत. इचे कांठीं रोम शहर.
तैरोल (प्रां.) यू. खं. आस्त्रियांत.
तोकावतिक्स(न.) द. अमे. अमाझोन नदीस मिळते.
तोकांतित्स (न.) द. अमे. रिओपारा खाडीस मिळते.
तोडापूर (गां.) हिं. मु. इ. खानदेश जि. जामनेर ता.
तोडीकोंबीट (गां) हिं. म. इ. मधुरा पर. मधुरापा. ३५ मैल.

तोबोल (श.न.) आशि. खं रशियांत तोबोल नदीवर. तोबोळ ओषीस मिळते.

तोबोलस्क (श.) आशि. खं. रशियांत पश्चिम सैबिरियाची रा. तो-

तोम (न.) आशि. खं. रशियांत. [बोल नदीवर-

तोमस्क (श.) आशि. खं. रशियांत तोम नदीवर.

तोमुर्क (सरो.) आशि. खं. चिनईतार्तरींत. [दीचे कांठीं.

तोरखेडें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. शाहादें ता. तापी न-

तोरगल (श.सं.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. तील बेळगांव जि.

तोरणामाल (गां.) हिं. मुं इ. खानदे. जि. शहादे ता. येथें मोठा तलाव आहे.

तोरणा (कि.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. सचिवाचें सं.

तोरा (गां.) हिं. पं० इ. पेशावर पर. व नागपूर गां.

तोरागल (श.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि.

तोरांतो (श.) अमे. खं. उ. अमे. हड्सन बेच्याजवळ.

तोरेन्स (सरो.) यू. खं. आस्ट्रिया दे.

तोलानूर (श.) आशि. खं. चीनदे. पेकीनच्या उत्तरेस.

तोलिमा (पर्व.) द. अमे. पश्चिमभागीं आहे.

तोलेदो (पर्व.) यू. खं. स्पेन दे. [बेटसमूहांत.

तोसा (श.) आशि. खं पूर्वेस सित्कोक बेटांत. जपानदेशाचे

तोळा (गां.) हिं. वाय. प्रां. कुमान पर. घोग्रा नदीवर.

तौटौली (श.) हिं. वाय. प्रां. रोहटक प्रां.

तौंडान (श.) हिं. ब्रह्मदे. पेगूप्रां. इरावती नदीवर प्रोमचा.

तौंदापूर्ती (गां.) हिं. म० इ. बल्लारी पर. [१० मैल.

तौंदामुरी (गां.) हिं. म० इ. बल्लारी पर.

तंगुडा (गां.) हिं. म० इ. गंतुर जि.
तंगुल (गां.) हि. सिकीमचे रा. तिस्ता नदीवर.
तंजोर(तंजावर) (श.) हिं. म. इ. तंजोर जि. चें शहर. हें व्यंकोजी भोसल्याकडे होतें. कावेरी नदीवर उत्तमप्रकारचें देऊळ आहे. रेशीम, मलमल, वाद्यें व शिशाचीं भांडीं करणें ह्यांचे कारखाने आहेत.
तांगान (न.) हिं. बं० इ. दिनाजपूर प्रां. महानंदेला मिळते.
तांगानिका (सं.) आफ्रि. खं. अलवर्तनाएशाचे नैर्ऋत्येस.
तांगु (श.) आशि. खं. ब्रह्मदे. सितांग नदीचे कांठीं.
तांग्रेह (श.) हिं. बं० इ. कैंजूर सं.
तांडा (श.) हिं. वाय. प्रां. बरेली पर. याच्या भोंवतालची हवा दलदलीमुळें वाईट आहे.२ अयोध्या प्रां.वर्त्ते [होतात.
तांडी (श.) हिं. पं० इ० लाहोर पर.
तांडेकाय (श.) हिं. म० इ. मच्छलीपट्टण प्रां. मच्छ.—पा. १२ [मैल.
तांतीगड्ड (सं.) आशि. खं. चिनांत.
तांद्रा (श.) हि. पं० इ. सतलज नदीवर.
तांदुळवाडी (गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. कोरेगांव ता. येथें श्रीकोल्हेश्वराचें देवालय आहे.
तांदूर (न.) हिं. म० इ. निजामचे राज्यांत. भीमेला मिळते.
तांदली (गां.) हि. अयोध्या प्रां. आलमोडा. पर.गोरखपुरा जवळ
तांदुह (गां.) हिं. वाय. प्रां. मिरत पर. यमुना नदीवर,
तांपी (गां.) हिं. राजपु. जोधपूर सं. लुनी नदीवर.
तांपीको (श.) अमे. खं. मेक्सिको देशांत. [पूर्वेस.
तांबडा (समु.) आशि. खं. आरबस्तानचे पश्चिमेस, व आफ्रिकेच्या

तांबडी (न.) अमे. खं. स्वतंत्र स. मिसिसिपी नदीला मिळते.
तांबवें (गां.) हि. मु. इ. सातार जि. फलटण सं० मध्यें.
तांबा (गां.) हि. मुं. इ. सोलापूर जि. [अखातास मिळते.
तांबारानेरी (न.) हि. म० इ. तिनवेली जि. तून निघून मानारचे
तांब्याचीवाडी (गां.) हि. मुं. इ. कोल्हापूर सं. भुदरगडपेठ्यांत. येथे. चित्रे करण्याची प्लास्टर आफ् पारिस नांवाची भुकणी करण्याचे दगड सांपडतात
तांबी (गां.) हि. मु. इ. सातार जि. जावळी ता.
तांबूर (न.) हि. हिमालयाचे दक्षिणेस नेपाळांतून वाहत जाऊन कुशीस मिळते.
तांस (न.) हि मध्य प्रां. सागर नर्मदा प्रांतांतून जाऊन भागीरथीला मिळते. इचा २०० फूट उंचीचा धबधबा आहे.
तांसे (न.) हि. वाय. प्रां. गरवाल प्रा. यमुनेला मिळते.
तिंदेवनम (श.) हि. म० इ. अर्काट. जि. कडलोरपा. ३८ मैल.
तुंग (कि.) हि. मुं. इ. सातारा जि. सचिवाचे सं.
तुंगत (गा.) हि. मुं. इ. सोलापूर जि. पंढरपूर ता.
तुंगभद्रा (न.) हि. म० इ. म्हैसूर सं. निघून कर्नुलाजवळ
तुंगवाला (श.) हि. पं० इ० रेचनादुआवांत. [कृष्णेस मिळते.
तुंगा (श.) हि. भूतान देशांत. [राजपु. जयपूर सं.
तुंगा (न.) हि. म० इ. म्हैसूर सं. भद्रानदीला मिळते. २
तुंगारी (गां.टेक.) हि. मुं. इ. ठाणे जि. वसई ता. येथील हवा उष्णकाळांत सुखावह असते.
तुंगी (कि.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. मावळ तालुक्यांत.

तुंग्रु (शिख.) हि. हिमालयाचे एका शिखराचे नांव.
तुंबजी (गां.) हि. मुं. इ. सोलापूर जि. [लिंगपा. १२ मैल.
तुंमलुंग (श.) हि. हिमालयाचे पायथ्यास सिकीमची रा. दार्जि-
तुंमलुक (श.) हि. बं० इ. मिदनापूर पर. कुशी नदीवर.
तेंग्रीनार (सरो.) हि. हिमालयाचे उत्तरेस तिबेटांत.
तेंदुरखेडें (श.) हि. मध्य प्रां नरसिंगपूर जि. येथें लोखंडाच्या खाणी असून तवे, कढया वगैरे तयार होतात.
तेंगपट्टण (श.) हि. म० इ. त्रावणकोर सं.
तोंडापूर (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. जामनेर ता.
तोंगकयांग (न.) आशि. खं. चीनदेशांत.
तोंगसु (श.) हि. भूतान दे.
तोंगू (प्रां. श.) हि. ब्रह्मदे पेगु प्रांताचा भाग.
तोंदला (श.) हि मध्य प्रां. माळव्यांत जांबुआ पर.
त्राफलगार (भू.) यु. खं. स्पेन दे. अंदालुशीया प्रां फ्रेंच, स्पा-
त्रिकोटी (पर्व.) हि. पंजाबांत. [निश व इं. ल. १८०५
त्रिकोलम (श.) हि. म० इ. मलबार पर.
त्रिचनगड (श.) हि. म० इ. सालेम पर. सालेमपा. २९ मैल.
त्रिचनापल्ली (श.) हि. म० इ. कावेरी नदीवर. येथे किल्ला आहे.
त्रिचापुंडी (गां.) हि. म० इ. तंजावर पर.
त्रिचुर (श.) हि. म० इ. कोचीन सं.
त्रिटनी (श.) हि म० इ. अर्काट जि. अर्काटपा. २६ मैल.
त्रिनिदाद (बे.) अमे. ख. मध्य अमे. पूर्वेस अतलांतीक महासागरांत वेस्टइंदिज बेटसमुहांत.

त्रिनोमाली (श.) हिं. म. इ. अर्काट जि. इं. व हैदर लढाई.
त्रिपती (श.) हिं. म. इ. अर्काट प्रां. जरळगिरी सं. [१७६७.
त्रिपतूर (श.) हिं. म० इ. मदुरा पर.
त्रिपुनायपोराय(श.)हिं. म. इ० कोचीनपा. ७ मैल.
त्रिपेटी (श.) हिं. म. इ. अर्काट. जि.
त्रिपोली (बं. श.) आफ्रि., खं. बार्बरी सं. भूमध्यसमुद्राचे कांठीं.
त्रिबिझोंद (बं. श.) आशि. खं. काळ्या समुद्रावर आर्मिनीया प्रां.
त्रिमलगम (श.) हिं. म० इ. मदुरा पर. मदुरापा. ११ मैल.
त्रिमलरायनपटम (श.) हिं. म० इ. कारिकल पर.
त्रिमाव (न.) हिं. पं. इ. झेलम, चिनाव,रावी मिळून हें नांव.
त्रियेस्त (श. बं.) यू. खं. इतालींत.
त्रिलोकनाथ (श.) हि. काश्मिर सं. चंद्रा नदीवर.
त्रिवानूर (श.) हि. म० इ. अर्काट जि. अर्काटपा. २२ मैल.
त्रिवानानेल्लूर (श.) हिं. म० इ. अर्काट जि. कडलोरपा. २९ मैल.
त्रिवालम (श.) हिं. म० इ. अर्काट जि. अर्काटपा. ८ मैल.
त्रिवूर (श.) हिं. म० इ. मच्छलीपट्टण पर.
त्रिवेणी (श.) हिं. बं० इ. जेसोर पर.
त्रिवेलोर (श.) हिं. म० चिंगलपट पर. मद्रासपा. २६ मैल.
त्रिवेंद्रम (श) हिं. म० इ. त्रावणकोर सं. ची राजधानी.
त्रिशीर्ष (डो.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. नाशिक शहरापा. ५ मैलांवर. ह्यांत कोरीवलेणीं आहेत.
त्रिष्युतरीम (श.) हिं. बं. इ. ओरिसा प्रांताचे पश्चिमेस.
त्रिसूरगंगा (न.) हि. हिमालयांतून निघून गंडकीला मिळते.
त्रुतुलव्हासेल (गां.) हिं. म. इ. तंजावर पर.

त्रुहिल्लो (श.) द. अमे. पेरू देशांत. २ यू. खं. स्पेनदे.
त्रांकिबार (श.) हिं. म. इ. कारोमांडल किनाऱ्यावर.
त्रिकोमाली (बं.श.) हिं. द. सिलोनमध्यें.
त्रेंत (न.) यू. खं. इंग्लंदांत. २ आस्त्रियांत श.
त्र्यंबक (क्षे.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. नाशीक ता. नाशिकपा. १८ मैल. १२ ज्योतिर्लिंगांपैकीं. मुख्यस्थान. हिंदूंचें पवित्रस्थान येथील ब्रह्मगिरी डोंगरापा. गोदावरी नदी निघते.

त्युरीन (श.) यू. खं. इतालींत पिद्मांत प्रांताची राजधानी.
त्वाव्हे (गां.) हिं. वाय. प्रां. मुजफरजंग जि.
त्विद (न.) यू. खं. स्कातलंदांत उत्तर समुद्रास मिळते.
त्सेनजेनगेज (गां.) हिं. ब्रह्मदे. इरावतीचे कांठा.

थ.

थट्टेआ (गां.) हिं. वाय. प्रां. फरकाबाद पर. कानपुराजवळ.
थडगांव (गां.) हिं. मध्य. प्रां. नागपूरपा. ४१ मैल.
थडझेंग (घा.) हिं. पूर्वेस पेगु व आराकान ह्यांमधील डोंगरांतील रस्ता.

थनेश्वर (श.) हिं. पं. प्रां. सरहिंदमध्यें कर्नुलपा. ११ मैल. सरस्वतीचे कांठीं स. १०११ त महमुदानें [लुटिलें.
थर आणि पारकर (सं.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रांतांत.
थराद (सं.) हिं. मु. इ. गुजराथ प्रां. पालनपूर एजन्सींत.
थरावली (श.) हिं. वाय. प्रां. गोरखपूर पर.
थरोरा (गां.) हिं. मध्य प्रां. नागपूर जि.

थरौड (सं.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. [सह्याद्रिंतील रस्ता.

थळघाट (घा.) हिं. मुं इ. मुंबईकडून नाशिकाकडे येण्याचा

थाकील (टेंक. गां.) हिं. वाय. प्रां. कुमान पर. काळी व सरजु ह्या नद्यांमध्यें येथें स्लेटीच्या रंगाचा दगड सांपडतो.

थान (श.) हिं. ब्रह्म दे. इरावतीचे कांठीं आव्हापा. ३१ मै.

थानमौ (घा.) हिं. पूर्वेस आराकान व पेगू ह्यांमधील डोंगरी [रस्ता.

थाना (श.) हिं. राजपु. बुंदी सं.

थानाचौकी (श.) हिं. बं. इ. शहाबाद जि.

थानाट (श.) हिं. राजपु. जेसलमीरमध्यें.

थानापूर (श.) हिं. वाय. प्रां. कानपूरपा. ३८ मैल.

थानाबोहान (गां.) हिं. वाय. प्रां. सहारणपूर पर.

थामैन (गां.) हिं. ब्रह्मदे. इरावतीचे कांठीं.

थयालुसा (गां.) हिं. बं. इ. काचार पर.

थारवाडी (गां.) हिं. ब्रह्म दे. पेगू पर.

थारूवाडा (प्रा.) हिं. ब्रह्म दे. पेगू पर.

थारेट कांग (गां.) हिं. ब्रह्म दे. आव्हापा. २६ मैल.

थालवन (श.) हिं. पं. इ. जालंदर दुआबमध्यें सतलज नदीवर, लधियानापा. १८ मैल.

थालू (घा.) हिं. ब्रह्म दे. आराकान व पेगू ह्यांमधील डोंगरांतील रस्ता.

थाळनेर (गां. कि.) हिं. मुं. इ. खानदेश. जि. शिरपूर ता० तापी [नदीचे कांठीं.

थिइस (न.) यू. खं. आशिया देशांत.

थिनडुआ (गां.) हिं. अयोध्या प्रां. चौकी नदीवर.

थिप्स (श.) यू. खं. ग्रीस देशांत फार प्राचीनकाळचें मुख्य [शहर.
थिबो (श.) हिं. ब्रह्म देशांत.
थुगांव (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां.·उमरावती जि. पूर्णानदीचे कांठीं.
थुमैइ ओल खोलेल (गां.) हिं. बं. इ. मणिपूर सं. मणिपूरपा.
थुरी (गां.) हिं. नेपाळ दे. कटमांडूपा. ४८ मैल. [१२ मैल.
थुली (गां.) हिं. राजपु. जयपूर सं. जयपूरपा. २४ मैल.
थुलेडी (गां.) हिं. अयोध्या प्रां. बेन्सवारा पर.
थुलासेरी (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि.
थुवाई (श.) हिं. मुं.इ. गुजराथ प्रां.गायकवाडचे रा.डुभई पर.
थेआग (गां.) हिं. पं. इ. सिमला व कोटगड ह्या दरम्यान किल्ला.
थेऊर (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. येथे पहिले माधवराव पेशवे इ. स. १७७२ त मृत्यु पावले.
थेकाटुलिआर (गां.) हिं. म. इ. टिनवेली प्रां. टिनवेलीपा. २५ मैल.
थेनकोशी (गां.) हिं. म. इ. टिनवेली प्रां. टिन. पा ३० मैल.
थेरवारा(डा) (प्रां.) हिं. मुं. इ. गुजराथचे वायव्येस लहानसा प्रदेश.
थेराय (श.) हिं. वाय. प्रां. आग्रा पर. आग्र्यापा. १० मैल.
थेलार (श.) हिं. म. इ. अर्काट. जि.
थैमाह (गां.) हिं. मध्य प्रां. सागर जि. सिवनी पर.
थैर (गां.) हिं. म. इ. निजामचे राज्यांत.
थैरना (न.) हिं. म. इ. निजामचे राज्यांत १०० मैल वाहत जाऊन मांजरा नदीस मिळते.
थोगान (गां.) हिं. मध्य प्रां. नागपूर जि.
थोबा (गां.) हिं. राजपु. जोधपूर सं. जोधपुरपा. ३० मैल.

थोबाल (श.) हिं. बं. इ. पूर्वेस मणिपूर सं. मणिपूरपा. १३ मैल.

थोर्ला (श.) हिं. बं. इ. टिपरा प्रां. टिपरापा. १८ मैल.

थौट (श.) हिं. राजपु. जोधपूर सं. नसिराबादपा. ४१ मैल.

थौरी (गां.) हिं. अयोध्या प्रां. गोमतीचे कांठीं.

थंगलिंग (पर्व.) हिं. काश्मिर सं. उत्तरेस.

थांगडू (श.) हिं. पू. ब्रह्मदे. आराकान प्रां.

थांबा (श.) हिं. वाय. प्रां. अलाहाबाद जि. अलाहाबादपा. २९ मैल.

थुंडीभवानी (देऊळ) हिं. हिमालयाचे सरभुरशिखरावर देवीचें स्थान.

थौंगऐनमैंईट (न.) हिं. ब्रह्म दे. सयाम दे.

ध्यानशान (पर्व.) आशि. खं पूर्वतार्तरी व रशियनतार्तरीमध्यें.

ध्युलीयन (पर्व.) यू. खं. नार्वेत.

ध्येटिवो (श.) हिं. ब्रह्म दे. इरावती नदीवर. येथें लष्करची छावणी. [देवळें.

भ्रिपागोडास (गां.) हिं. ब्रह्म दे. तेनासरीम पर. फार मोठीं तीन

द.

दचपुली (श.) हिं. म. इ. गंतुर प्रां.

दड्डी (गां.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि. चिकोडी ता.

दतवाड (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. शिराळे पेट्यांत.

दतीया (सं.) हिं. वाय. प्रां. झांशीच्या वायव्येस.

दतु (भू.) आशि. खं. दक्षि. बोर्निओ बे. पश्चिमेस.

द-दोआब (मध्यप्र.) हिं. म इ. कृष्णा व तुंगभद्रा ह्या नद्यांमधील.

दनेनहेद (भू.) यू. खं. स्कातलंद दे. उत्तरटोंक.

दफळापूर (श.) हि. मुं. इ. द. महाराष्ट्रांत जत सं.
दब्लीन (श.) यू. खं. अयर्लंद दे. लिफी नदीचे कांठीं.
दमण (श.) हि. मुं. इ. उत्तर कोंकणांत पोर्तुगीज लोकांचें सं. येथे सेंट हिरोनिमस या नांवाचे देऊळ आहे.
दमणगंगा (न.) हि. मुं. इ. सह्याद्रींतून निघून अरबी समुद्रास मिळते. [मिळते.
दमन (न.) हिं. मुं. इ. सह्याद्रींतून निघून अरबी समुद्रास
दमार (गां.कि.) आशि. खं. अरबस्तान दे. येमेन प्रां.
दमास्कस (श.) आशि. खं. तुर्कस्तान दे. सिरिया प्रांतांत जार्दन नदीचे कांठीं. येथे योहान्नाची कबर.
दमोह (श.प्रां.) हि. मध्य प्रां. विंध्याद्रीच्या उतरणीवर जि. व ता.
दर (न.) हिं. आफ्रि. खं. नैल नदीला मिळते.
दरमुदर (श.) हिं. नेपाळ दे. खटमांडूपा० १९ मैल.
दरापुरा (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. गायकवाडचे रा.
दराया (श.) आशि. खं. आरबस्तान दे. मध्यभागीं नज्द प्रां.
दरिकी (श.) हि. बं. इ. कटक प्रां. कटकपा. ३६ मैल.
दरियाद (श.प्रां.) हिं. वाय. प्रा. अयोध्या जि.
दरूर (गा.) हि. मु. इ. बेळगाव जि. अथणी ता.
दरेशी (श.) हिं. म. इ. नेलोर प्रां. अनगोलपा. १० मैल.
दर्ग (सरो.) यू. खं.अयर्लंद दे.
दर्जी (श.) हिं. हिमालयाचे पायथ्याजवळ भुतान दे.
दर्यापुर (श.) हिं. वऱ्हाडांत एलिचपूर जि. तालुक्याचे ठिकाण.
दर्बीशायर (श.) यू. खं. इंग्लंदांत. येथें कोसंड सांपडते.
दर्वेतवातर (सरो.) यू. खं. इंग्लंदांत.

दर्शनगंज (श.) हिं. वाय. प्रां. पंचमिरट पर. घोघरा नदीचे कांठीं फैजाबाद पा. ५ मैल.

दर्हम (श. प्रां.) यू. खं. इंग्लंद दे.

दल (सरो.) हि. उत्तर काश्मिरांत.

दवलघाट (श.) हि. म. इ. निजामचे राज्यांत.

दशार्णव (क्षे.) हि. मुं. इ. काटेवाडांत.

दशाबाईची टेंकडी (टेंक.गां.) हि. मु. इ. नगर जि. पारनेर ता. पारनेरपा. ३ मैल.

दश्नु (श.) हिं. वाय. प्रां. दिल्लीपा० १८ मैल. मिरन पर.

दसक्रोई (गां.) हि. मुं. इ. गुजराथेंत अमदाबाद जि. तालुक्याचें गांव पण ठाणे अमदाबाद शहरीं.

दस्तगीर (गां.) हि. वऱ्हाडांत उमरावती जि.

दसनुगड (श.) हि. बं. इ. सिल्हट प्रां. सिल्हटपा. ३६ मैल.

दहिवडी (गां.) हि. मुं. इ. सातार जि. माण ता.

दहिवद (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. अमळनेर ता

दहिवली (गां.) हि. मुं. इ. ठाणे जि. कर्जत ता. उल्हास नदीचे कांठीं.

दहिवेल (गां) हि. मुं. इ. खानदेश जि. पिंपळनेर ता.

दहिसर (गां.) हि. मुं. इ. ठाणे जि. कल्याण ता.

दहिगांव (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापुर जि. माळशिरस ता.

दक्षिण (प्रां.) हिं. विंध्याद्रि पर्वताचे दक्षिणेकडील प्रदेशाचें नांव.

दक्षिणअर्काट (प्रां.) हि. म. इ. कर्नाटक परगण्याचा भाग, त्यास कदलोर म्हणतात.

दक्षिणकानडा (प्रां.) हि. म. इ. मलबार किनाऱ्यावरचा प्रांत.

दक्षिणकेप (भू.) आशि खं. चिनच्या पूर्वेस फोर्मोसा बेटाचे दक्षिणेस.

दक्षिणकोंकण(प्रां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जिल्ह्यांतील प्रदेशाचें नांव.

दक्षिणपन्नार (न.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं. नंदीदुर्गाच्या डोंगरापा. नि. पोंदेशरी ज. बंगालच्या समु. मिळते. कांठीं पोर्त सेंत देवीड.

दक्षिणमहाराष्ट्र(प्रां.)हिं. मुं. इ. ह्या प्रांतांत बेळगांव, धारवाड कलादगी व कारवार हे जिल्हे आहेत व यांत कानडी भाषा चालते.

दक्षिणमहासागर(समु.) आशि. खं. द. दक्षिणध्रुवासभोंवतीं.

दमांड (न.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. कृष्णेस मिळते.

दाऊतपूर (गां.) हिं. अयोध्या प्रां. लखनौ व सुलतानपूर ह्यांचेमध्यें.

दाऊदनगर (श.) हिं. बं. इ. बहार प्रां. व्यापाराचें ठिकाण. [मैल.

दाऊदपूर (श.) हिं. बं. इ. वीरभुम प्रां. मुरशीदाबाद पा. २०

दागो (बे.) यु. खं. बाल्तिक समु. [२० मैल.

दाजा (गां.) हिं. वाय. प्रां. अलाहाबाद पर. अलाहाबादपा.

दाजीपूर (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. भुदरगड पेट्यांत.

दातीवरें (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. माहिम ता. व याच गांवाची खाडी.

दात्या (श.) हि. मध्यप्रां. बुंदेल खं. येथें दिवे व किल्लीनें उघडतांना दोन वेळां अवाज होणारीं कुलुपें तयार होतात.

दादर (श.) आशि. खं. बलुचिस्थानांत शहर २ मुंबईजवळ रेल्वेस्टेशन.

दान उर्फ दोन (न.) यू. खं. रशियांत यूनोफ सरो० निघून अझोप समु. मिळते. ११०० मै. लां.

दान्युब (न.) यू. खं. जर्मनींतून वादन प्रां. निघून काळ्या समु० मिळते. १६३० मै. लांब.

दापुर (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. सिन्नर ता.

दापुरी (गां.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. पुण्यापा. ४ मैल येथें मुंबईचे गवरनर साहेबांचा रहाण्याचा बंगला आहे.

दापोडी (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. हवेली ता. पवना व मुळा ह्यांचे संगमावर येथें दु. बाजीरावाची इंग्लिशांबरोबर इ. १८१७ त लढाई झाली. [होती.

दापोली (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. तालुका येथें छावणी

दाभट (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.

दाभाडी (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. मालेगांव ता. गिरणेच्या कांठीं येथें गूळ, कमोद पु. होतो.

दाभील (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.

दाभोळ (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी. जि. दापोली ता. येथें मशीद पाहण्यासारखी आहे व लुगडीं तयार हो.

दामणगंगा (न.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. पेठ ता. तून ठाणें व सुरत ह्यांचे हद्दींतून जाऊन अरबी स. मिळते.

दामणगांव (गां.) हिं. वऱ्हाडांत उमरावती जि. उमरावतीपा. २९ मैल.

दामियता (श.) आफ्रि. खं. इजीप्त दे. नैल नदीचे मुखाजवळ.

दामुक (श.) हिं. वऱ्हाडांत उमरावती जि. उमरा. पा.२५मैल.

दामुदा (न.) हिं. बं० इ. छोटा नागपूर मां. निघून हुग- ळीस मिळते.

दामोदर (न.) हिं. बं० इ. रामगडच्या डोंगरांतून निघून हुगळीजवळ बंगालच्या उपसागरास मिळते काांठीं बरद्वान.

दायरबकर (मां.) आशि. खं. तुर्कस्तान देशांत कुर्दिस्तानांत.

दारणा (न.) हिं. मुं. इ. इगतपुरी ता. निघून गोदावरीस मिळते.

दारव्हा (गां.) हिं. वऱ्हाड मां. वणी जि. तालुका आहे.

दारागंज (श.) हिं. वाय. प्रां. अलाहाबाद जि. गंगेच्या कांठीं.

दारानगर (श.) हिं. वाय. मां. अयोध्या पर.

दारापुर (श.) हिं. पं. इ. झेलमच्या कांठीं. [च्या कांठीं.

दारापुराम (श.) हिं. म. इ. कोइमतूर मां. अमरावती नदी-

दारियन (अखा.) अमे. खं. कोलंबिया दे.

दार्जिलिंग (श.) हिं. हिमालयाचे पायथ्याशीं सिकीमच्या द. येथील हवा उत्तम आहे. बं. इ. जि.

दार्दानेल्स (सामु.) यू. खं. तुर्कस्तान दे.

दार्दोन (न.) यू. खं. फ्रान्सांत बिस्केच्या उपसा. मिळते.

दार्चंग (न.) हिं. पं. इ. सतलज नदीला मिळते.

दार्लिंग (न.) यू. खं. आस्ट्रेलियांत असून मरे नदीला मिळते.

दाल (न.) यू. खं. स्विदनांतून बाल्तिक समु. मिळते.

दालफिन्सनोज(भू.) हिं. म. इ. विजागापट्टणाजवळ.

दालमेशिया (मां.) यू. खं. आस्ट्रिया दे.

दालंग (श.) हिं. बं. इ. अमहर्स्ट मां. मोलमेनपा. १८मैल.

दावगुद् (श.) हिं. म. इ. नेल्लोर मां. अनगुळपा. १२ मैल.

दावडी निंबगांव(गां.) हिं. मुं. इ. पुणे जि.

दावणपूर(ध. प्रां.) हिं. वाय. प्रां. दिल्लीचे उत्तरेस कुंजपुरचे जहागिरीपैकी.

दावदनागुती (ग्रा.) हिं. म. इ. मदुरा प्रां. मदुरापा. २१ मैल.

दावनकोंडा (ग्रा.) हिं. म. इ. बल्लारी प्रां. [मैल.

दावीपूर (ग्रा.) हिं. वाय. प्रां. मुरादाबाद प्रां. मुरादाबादपा. १२

दावेरकोंड (ग्रा.) हिं. म. इ. निजामचें रा.

दावेरहुल्ली (ग्रा.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं. [मैल.

दामपुरी (ग्रा.) हिं. वाय. प्रां. मिदनापूर पर. मिदनापूर पा. ३१

दासोरी (ग्रा.) हिं. राजपु. जोधपूर सं

दाहोद (ग्रा.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. खेडा जि. तालुका.

दाहोमी (प्रां.) आफ्रि. खं. कांगोमध्यें.

दिदोंग (न.) हिं. ब्रह्मदे. अमामोतून नि. ब्रह्मपुत्रेस मिळते.

दिनवली (गा.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि.

दिनन्ही (ग्रा.) हिं. बं. इ. शहाबाद प्रां.

दिनाघपूर (ग्रा.) हिं. बं इ. पाटणा प्रा. गंगेच्या कांठी. पाटणापा. १० मैल. येथें लष्करची छावणी.

दिनानुगर (ग्रा.) हिं. प इ. लाहोर प्रा.

दिनापूर (ग्रा.) हिं. ब इ. बहार प्रा. येथें लष्करची छावणी आहे. येथें नकशीकाम उत्तम होते. [पूर्वेस.

दिनारीक अल्प्स(पर्व.) यु. खं. ऑस्ट्रियन डाल्मेशिया प्रांताचे

दिपला (ग्रा.) हिं. मुं इ. सिंध प्रा हैद्राबाद जि. तालुक्याचें.

दिपाळ (ग्रा.) हिं. नेपाळ दे. खटमांडू. ५१ मैल. [दिशेस.

दिपाळपूर (ग्रा.) हिं. पं. इ. रावीचे कांठी.

दिबांग (न.) हिं. पू. ब्रह्मपुत्रेला मिळते.

दिमावंद (पर्व.) आशि. म. इराण दे.

दियरबकर (श. प्रां.) आशि. स. तुर्कस्तान दे.

दिरंग (गां.) हिं. बं. इ. ब्रह्मपुत्रा नदीचे कांठीं.

दिरवो (न.) हिं. आसामांतून निघून ब्रह्मपुत्रेस मिळते.

दिलाहेग (श.) यु. नं. फ्रान्स देशांत उत्तरेस.

दिल्ली (श.) हिं. वाय. प्रां. यमुना नदीवर फार प्राचीन-कालचें शहर. हें मोगलांचें राज. शहर होतें. ही पांडवांची प्रथम रणभूमि. येथें फार मोठमोठ्या लढाया व अनेक बादशहा होऊन गेले. हस्तिदंतावर चित्रें कोरणें, दागिन्यांचे पत्रीकाम, भिन्याचे काम, वाद्यांच्या तारा हीं कामें उत्तम [होतात.

दिलेडका (न.) यु. द. इटाली दे. आग्नेयीस.

दिलोद (श.) हिं. माळव्यांत भोपाळ सं. भोपाळचा. १७ मैल.

दिव (बे.) हिं. मुं. इ. काठेवाडच्या द. पोर्तुगीज सं.

दिवारनगर (श.) हिं. बं. इ. सिल्हट प्रां. सिल्हट प. ११ मैल.

दिवें (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. पुरंदर ता. यास मोठाला अवघड घाट आहे.

दिसा (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. येथे लष्कराची छावणी [आहे.

दिसांग (न.) हिं. बं. इ. ब्रह्मपुत्रेला मिळते.

दी (न.) यु. मं. इंग्लंडांत व स्कॉटलंडांत.

दीग (श.कि.) हिं. वाय. प्रां. कानपूर पर. काल्पीच्या. १५ मैल. २ गंगेच्या कांठीं अलाहाबाद पर. ई. होळकर

दीगची (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. औंध सं. [ल. १८०४.

दीग्रस (गां.) हि. वऱ्हाड प्रां. वणी जि. येथे बैलांचा मोठा बाजार भरतो.

दीजी (न.) हि. मुं. इ. ठाणे जि. अरबी समु. मिळते.

दुकौचा (गां.) हि. वाय. प्रां. मुरादाबाद पर. मुरादाबादचा.

दुग (श.) हि. मध्य प्रां. नागपूर जि. [२९ मै.

दुगदुगी (श.) हि. वाय. प्रां. फत्तेपूर प्रा. गंगेच्या काठीं.

दुघाड (गां) हि. मुं. इ. ठाणे जि. भिवंडी ता.

दुडी (श.) हि. मुं. इ. बेळगांव जि. बेळगांवचा. १६ मैल.

दुदस (न.) आशि. मं. तुर्कस्तान दे.

दुदर (न.) हि. मुं. इ. सिंध देशांत.

दुदाना (श.) हि. मुं. इ. गुजराथेंत.

दुधगंगा (न.) हि. मुं. इ. कोल्हापुर सं. पैंस वाऊन कृष्णेस

दुधगांव (गा.) हि. मुं. इ. सातारा जि. वाळवे ता. [मिळते.

दुधधारा (गां.) हि. मध्यप्रां. मंडळ जि. नर्मदा नदीचा धबधबा.

दुधना (न.) हि. निझामचे राज्यांत. हैद्राबाद शहराजवळून जाते. [१९ मैल.

दुनागिरी (श.) हि. वाय. प्रां. कमाऊन पर. अलमोड्याचा.

दुना (न) यु. प. रशियांत रीगा शहराजवळ बाल्टिक समुद्रास मिळते.

दुवस (न.) यु. प. फ्रान्सांत. ही ऱ्होन नदीस मिळते.

दुमकोट (श.) हि. वाय. प्रां. गुरवळ पर. श्रीनगरचा. १६ मैल.

दुमज (श.) हि. नेपाळ दे. काटमांडूचा. १५ मैल.

दुमाजी (गां.) हि. मध्य प्रां. शिवणी जि.

दुमाजी	(गां. न.)	हिं. मु. इ. सिंधप्रां. येथें उन्हाळ्यांत पाणी मु- [ळीच नसतें.
दुरक	(श.)	हिं. वाय. प्रां. अयोध्या पर.
दुरमापूर	(श.)	हिं. वाय. प्रां. औंध पर. घोग्रा नदीपा. ● मैल.
दुरवाई	(श.)	हिं. वाय प्रां. बुंदेलखं. जहागीर.
दुरहट	(श.)	हिं. बं. इ. हुगळी प्रां. कलकत्त्यापा. १२ मैल.
दुरामो	(श.)	हिं. वाय. प्रां. अयोध्या पर. फत्तेपूरपा. ५५ मैल.
दुराला	(गां.)	हिं. बं. इ. सरहिंदमध्यें कर्नुलपा. १० मैल.
दुरो	(न.)	यु. ख. स्पेन. व पोर्तुगाल ह्यांतून आऊन अत- लांतिक महासा. मिळते.
दुरंग	(श.)	हिं. ब. इ. जि. [होतें.
दुर्ग	(श.)	हिं. मध्य प्रां. रायपूर जि. ता. येथें कापड चांगलें
दुर्गवाडी	(गां.)	हिं. मु. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूण ता.
दुर्गा	(गां.)	हिं. शिंद्याचे रा. ग्वाल्हेर पर.
दुर्गादास	(गां.)	हिं. वाय. प्रां. कानपूर पर.
दुर्गानग	(गां.)	हिं. वाय. प्रां. रामपूर पर. बरेलीपा. ४८ मैल.
दुर्गापूर	(श.)	हिं. बं. इ. मेमनसिंग प्रां.
दुलथे	(न.)	द. अमे. ब. त्याच्याच नदीला मिळते.
दुलासीदा	(गां.)	हिं. वाय. प्रां. बुंदेलखंडांत.
दुली	(श.)	हिं. ब. इ. सिरहून प्रां.
दुलीपगंज	(गां.)	हिं. वाय. प्रां. औंध पर. शहाजानपूरपा. २४ मैल. येथें बाजार मोठा भरतो.
दुलीया	(श.)	हिं. वाय. प्रां. फरकाबाद प्रां. रामगंगेच्या कांठीं.
दुवा	(श.)	हिं. म. इ. मच्छलीपट्टण प्रां. मच्छलीपट्टण पा. ५१ मैल.

दुशक (श.) आशि. खं. अफगाणिस्तानांत शेहिस्तान प्रां. जरा सरोवराचे पूर्वेस शेहिस्तानचें मु. श.

दुसखेड (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश. जि. भुसावळ ता.

दुसाणें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. पिंपळनेर ता. येथें कमोद तांदूळ पु. होतो.

दुस्तारपूर (श.) हि. वाय. प्रां. औध पर. सुलतानपूरपा. २६ मैल.

दुहली (श.) हि. वाय. प्रां. इटावा पर.

देऊड (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता.

देऊडगांव (गां.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता.

देऊळगांव राजा(गां.)हि. वऱ्हाड प्रां. बुलढाणें जि.

देऊळघाट (गां.) हि. वऱ्हाडांत अजिंठ्याचे डोंगरांत. येथें पोलादी सामान चांगलें होतें.

देतफर्द (श.) यू. खं. इंग्लदांत.

देनमार्क (दे.) यू. खं. देश आहे. येथील लोकांस देन्स म्हण.

देब्रेत्सीन (श.) यू. खं. आस्ट्रिया दे. हंगारी प्रां.

देबोइत (न.) अमे. खं. कानडाचे रा. सेमक्लेअर सरोवराजवळून निघते.

देराइस्मायलखान(श.) हिं. पं. इ. सिंधुनदाचे कांठीं.

देरागाजीखान(श.) हिं. प. इ. सिंधूचे कांठीं.

देराजत(दामन)(प्रा.)हि. पं. इ. पेशावरच्या द. सुलेमान पर्वत आणि सिंधुनद ह्यांचे मध्यें.

देरादून (प्रां.) हि. वाय. प्रां. गरवालच्या दक्षिणेस.

देरामोबतेत (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. हैदराबाद जि. ता.

देराही (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. शिकारपूर जि. तालुका.

देजें (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. जव्हार सं.

देलगादो (भू.) आफ्रि. खं. पूर्वेस.

देलागोआ (उप.) आफ्रि. खं. पूर्वेस.

देलावेर (न. उप.) द. अमे. खं. युनैतेदस्तेतमध्यें.

देवगड (गां. सं.) हिं. मुं. इ रत्नागिरी. जि. ता. २ गुजराथेंत सं. ३ मध्यप्रां. छिंद्वाडा जि. ही गोंडराजाची रा. होती. ४ मोगलाईंत ह्यास हल्लीं दौलताबाद म्हणतात.

देवगडबारीया (श. सं.) हिं. मु. इ. गुजराथेत रेवाकाठा एजन्सीमध्यें संस्थान.

देवथळ (गां.) हि. नेपाळच्या द. ल १८१५ नेपाळी व इं.

देवदार (श. सं.) हिं. मुं. इ. वायव्येकडे सं.

देव (न.) हि. मुं इ. नगर जि. नगर व राहुरी ता. तून जाऊन मुळेस मि. २ नाशिक जि. सिन्नर ता. इचे कांठीं सिन्नर.

देवनहल्ली (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं. येथें टिपूचा जन्म झाला.

देवपूर (गां.) हि. मुं. इ. नाशिक. जि. सिन्नर ता. [गीर गांव.

देवरगांव (गां.) हि. मुं. इ. नाशिक जि. चांदवड ता. जहा-

देवराज (गां.) हि. नेपाळच्या द. ल. १८१४ नेपाळ व इं.

देवराष्टें (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. खानापूर ता.

देवरी (गां.) हि मध्यप्रां. सागर जि. येथे धान्याचा व्यापार.

देवरू (न.) हिं. आसामांतून निघून ब्रह्मपुत्रेस मिळते.

देवरूख (गां.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. संगमेश्वर ता.

देवलपाडा (गां.) हिं. वऱ्हाडांत वर्धा नदीचे कांठीं.

देवळाणें (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. येवलें ता. येथे मोठी यात्रा भरते.

देवळाली (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. नाशिक ता.

देवळी (श.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. २ मध्यप्रां. वर्धा जि. गुरांचा मोठा व्यापार.

देवळें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. संगमेश्वर ता. २ सोलापुर जि. सांगोलें ता. माण नदीचे कांठीं.

देवा (श.) आफ्रि. खं. नैजर नदीचे कांठीं. [भरते.

देवाव (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. एलिचपूर जि. येथें मोठी यात्रा

देवलवाडा (गां.) हिं. मध्य प्रां. वर्धा नदीचे कांठीं.

देवसाने (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि.

देवासें(स) (श.सं.) हिं. मध्य प्रांतांत माळव्यांत पवारांचें.

देवीमणी घांट(गां. घां.) हिं. मु. इ. धारवाड जि. सिरसीहून कुमठ्यास जाण्याचे रस्त्यावर. [मध्ये.

देवीस (सामु.) अमे. ख. ग्रीनलांद बे. व उत्तर अमे. ह्यांच्या

देसमाने (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. येवलें ता.

देसवंडी (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. राहुरी ता. देवनदीचे कांठीं.

देमूर (गां.) हिं. मु. इ. बेळगांव जि. बेळगांव ता.

देहरी (गां. घां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. डाहाणु ता. २ नगर जि. *नगर व राहुरी यांमध्ये घांट.*

देहू (गां.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. इंद्रायणी नदीचे कांठीं. *येथें म. साधु तुकाराम बोवांची समाधि आहे.*

देहेगांव (गां.) हिं. मुं.इ. गुजराथ प्रां. गायकवाडचे रा.कडी.ता-

दैठाण (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. जामखेड ता. [लुक्यांत.

दोडी (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. सिन्नर ता.

दोदांड (श.) हिं. बं.इ. भागलपूर प्रां. राजमहालपा. ४४ मैल.

दोनिगाल(उपसा.) यू. खं. अयर्लंद दे.

दोनेत्स (न.) यू. खं. रशियांतून निघून अझोप स. मिळते.
दोरा (श.) हिं. वाय. मां. भोपाळ सं. भोपाळपा. १८ मैल.
दोरावीड (श.) हिं. म. इ. निजामचे राज्यांत.
दोहद (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ मां. पंचमहालमध्यें तालुका.
दौफ्रेन (पर्व.) यू. खं. नार्वे स्विदन ह्यांचे मध्यें उत्तर दक्षिण ५०० मैल लांब आहे. [यात्रा भरते.
दौराई (गां.) हिं. राजपु. अजमीरपा. ४ मैल. येथे मोठी
दौलतगड (श.) हिं. राजपु. उदेपूर मां. कोरी नदीचे कांठीं.
दौलतपूर (श.) हिं. मुं. इ. सिंधमध्ये सिंधुनदापा. १० मैल. २ वाय. मां. साहरणपूर पर. मोठा बाजार भरतो.
दौलताबाद (श. कि.) हिं. म. इ. निजामचे रा. येथें खर्ची कागद
दौलेश्वर (श.) हिं. म. इ. उत्तर सरकारमध्ये. [चांगले होतात.
दंदी (श. बं.) यू. खं. स्कातलंदांत. तागाचे वस्त्राकरितां प्रसिद्ध.
दंद्राहेड (भू.) हिं. द. सिलोनच्या द.
दंफ्रीस (श.) यू. खं. स्कातलंदांत.
दंबळ (श.) हिं. मुं. इ. धारवाड जि. तालुक्याचें गांव.
दांटा (श. रं.) हिं. मुं. इ. गुजराथ मां. महिकांठा एजन्सींत. येथें संगमरवरी दगड सांपडतो.
दांतिवाड (गां.) हिं. राजपु. जोधपूर सं जोधपुरपा. २१ मैल.
दांपूर (श.) हिं. वाय. मां. अलिगडपा. २२ मैल.
दिंडोरी (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. तालुका. धामण नदीचे कांठीं.
दिंदिगल (श. कि.) हिं. म. इ. मधुरा शहराचे उ. [कांठीं.
दुंग्रा (गां.) हिं. वाय. मां. कमाऊन पर. लोहगरू नदीचे

दांजिक (श.) यू. खं. जर्मनी देश. धान्याचे व्यापाराचें श.
दोंडाईचें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. शिंदखेड ता.
दोंदाबेता (शिख) हिं. म. इ. निलगिरीचें शिखर.
दौंड (श.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. भिमथडी ता. येथें रे-
लवे स्टेशन.
द्रवीळ (इ) (दे.) हिं. म. इ. मधुरा जावली ह्या जि. प्रदेशाचें नांव.
द्रसोनशन (बे.) द. अमे. खं. पाटागोनियाचे. द.
द्रानथीम (श.) यू. खं. नार्वेत पश्चिम अंगास.
द्राव (न.) यू. खं. आस्त्रिया दे. दान्यूब नदीला मिळते.
द्राविळ (दे.) हिं. म. देशाचे पूर्वीचे नांव.
द्राहा (न.) आफ्रि. खं. अतलांतिक महासा. मिळते.
द्रेसदेन (श.) यू. खं. जर्मनींत साक्सनीची राजधानी.
द्वारका (श. क्षे.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत काटेवाडच्या वायव्येस
गायकवाडचे सं. येथें श्रीकृष्णाचे देवालय आहे.
द्रिना (न.) यू. खं. रशियांत अर्केजल शहराजवळ श्वेत-
समु. मिळते. ७६० मे. लां.

ध.

धडगांव (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. तळोदे ता.
धधुका (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. अमदाबाद जि. ता.
धनची (श.) हिं. नेपाळांत काटमांडूपा. ४२ मैल.
धनवड (गां.) हिं. म. इ. मोगलाईंत गदवाल सं. येथें लुगडीं
चांगलीं होतात.
धनेला (श.) हिं. सिंद्याचे राज्यांत ग्वालेर पा. ११ मैल.
धमटेरी (श.) हिं. मध्य प्रां. रायपूर जि. गहूं, कापसाचा व्यापार.
धमधा (गां.) हिं. मध्य प्रां. रायपूर जि.

धयाबंग (श.) हि. नेपाळांत कटमांडूपा २९ मैल.

धरणगांव (श.) हि. मुं. इ. खानदेश. जि. एरंडोल ता. येथें भिल्ल पलटण आहे.

धरमपूर (श.सं.) हिं. म. इ. सालेमपा. ३३ मैल. २ ठाणें जि. चे उत्तरेस सं. रजपुत राजाचें.

धरमपुरी (श.) हिं. माळव्यांत धार सं. धारपा. २९ मैल.

धरोल (सं. श.) हि. मुं. इ. गुजराथेंत सं.

धर्मपुरी (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापुर जि. माळशिरस ता.

धर्मशाळा (श.) हि. हिमालय पर्वतावर आहे. येथे इ. स. १८६३ त लार्ड एलजिन ग. ज. मरण पावला.

धवलगिरि (शिख.) हिं. हिमालय पर्वताचें शिखर उं. २६८२६ फूट.

धाडरी (श.) हिं. माळव्यांत धार सं. महुपा. ४९ मैल.

धाता (श.) हिं. वाय. प्रां. फत्तेपूर पर. यमुनेच्या कांठीं.

धान (न.) हिं. मुं. इ. कृष्णेस मिळते.

धानरा (श.) हिं. वाय. प्रां. गुरवळ पर.

धानापूर (श.) हि. वाय. प्रां गाझीपूर पर. गंगेच्या कांठीं.

धानोरें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. चोपडें ता.

धावडी (श.) हि. म. इ. निजामचे रा. औरंगाबादपा. ३० मैल.

धावर (सरो.) हि. मुं. इ. गुजराथेंत.

धात्रा (श.) हि. मध्य प्रां. चंद्रापा. ३० मैल. चांदा जि. येथें वैनगंगा व वर्धा यांचा संगम झाला. मग इला प्राणहिता म्हणतात.

धामणगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. अकोलें ता.

धामणंद (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. खेड ता.

धामणसें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता.
धामनूर (श.) हि. वाय. प्रां. बिजनूर पर. मुरादाबादपासून १७ मैल.
धामा (श.) हि. बं. इ. संबळपूर पर. संबळपूरपा. १६ मैल.
धामापूर (गां.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. मालवण ता.
धामूड (गां.) हि मु. इ. कोल्हापूर सं. करवीर पेट्यांत.
धायडी (प्रव.) हि. मध्य प्रां. नेमाड जि. नर्मदेचा.
धार (श. सं.) हि. माळव्यांत इंदुरचे पश्चिमेस पवारांचें सं. येथें किल्ला आहे दु. बाजीराव इ. स. १७७२ त
धारजण (न.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. जव्हार सं. [जन्मला.
धारमंडा (श.) हि. बं. इ. मिदनापूर पर. मिदनापूरपा. ६ मैल.
धारवाड (श.) हि. मुं. इ. द. महाराष्ट्रांत जि. चे ठिकाण.
धारा (श.) हिं. बं. इ. भागलपूर पर. राजमहालपा. ५० मैल. [मैल.
धारानगर (श.) हि. वाय. प्रां. अयोध्या पर. फत्तेपुरपा. ४०
धारी (श.) हि. मुं. इ. काठेवाडांत गायकवाडाचे सं. [मैल.
धारीडेब (गां.) हिं. वाय प्रां. कमाऊन पर. श्रीनगरपा. १०
धारूर (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा.
धालगांव (श.) हि. मुं. इ. सातारा. जि. मिरज सं.
धावरी (न.) हि. मुं. इ. ठाणे जि. कल्याण ता. [वाड सं-
धिणाकी (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. काटेवाड पर. गायक-
धिणोधर (शिख.) हिं. मुं. इ. कच्छ प्रां. मध्यधार पर्वताचें.
धिनीसा (श.) हिं. नेपाळ दे. [मैल.
धिरीयापूर (श.) हि. वाय. प्रां. अलिगड पर. अलिगडपा. १९

धुनडगड (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा. हैदराबादपा.
धुनगुरी (श.) हिं. वाय. प्रां. औद पर. [१९ मैल.
धुनटालेओ (गां.) हिं. शिद्याचे राज्यांत.
धुनवा (श.) हिं. राजपु. जेसलमीर पर. जेसलमीरपा.५मैल
धुपदाळ (गां.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि. गोकाक ता.
धुम (श.) हिं. नेपाळांत.
धुमडा (श.) हिं. मध्य प्रां. नागपूर जि.
धुमरा (श.) हिं. बं. इ. कटक प्रां.
धुरकोट (श.) हिं. नेपाळ देशांत. [४१ मैल.
धुरी (गां.) हिं. वाय. प्रां. सरहिंद पर. लुधियानापा.
धुरीयापूर (श.) हिं. बं. इ. गोरखपूर पर. अजिमगडपा.३४मैल.
धुलीअट (श.) हिं. शिंद्याचे रा. महूपा. ८० मैल.
धुस (श.) हिं. वाय. प्रां. बनारस प्रां. बनारसपा. १० मैल.
धुळें (श.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. चें ठिकाण. पांझरेच्या काठीं. कापसाचा व किराणे जिनसांचा पु. व्यापार चालतो. स. १८७२ त पुरानें वाहावलें होतें.
धूपगड (शिख.) हिं. मध्य प्रां. सातपुड्याचें उंच शिखर.
धोआ (श.) हिं. शिंद्याचे रा. ग्वाल्हेरपा. २० मैल.
धोडप (गां. कि.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. चांदवड ता. येथें काळीचा चुना होतो.
धोडंबें (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. चांदवड ता. येथें विड्याचीं पानें व केळीं पु. होतात.
धोत्री (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापुर जि. सोलापुर ता.

धोत्रें (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. कोपरगांव ता. येथें मोठी यात्रा भरते.

धोपेश्वर (गां.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता. २ सातारा [जि. वांईपा. १२ मैल.

धोवहंग (गां.) हि. नेपाळ दे.

धोम (गां.) हि. मुं. इ. सातारा जि. साताऱ्याजवळ.

धोळका (श.) हि. मुं. इ. गुजराथ प्रां. अमदावाद जि. ता. येथे कापूस चांगला होतो. [दीचे उत्तरेस.

धोलपूर (श. सं.) हि. वाय. प्रां. आग्याचे नैर्ऋत्येस व चंबळा न-

धोलपुरी (श.) हि. वाय. प्रां. मुरादाबादपा. १६ मैल.

धोलरा (श.बं.) हि मुं. इ. गुजराथ प्रां. अमदावाद जि. बंदर. येथे मीठ फार पिकते.

धोलवड (गां.) हिं. मुं. इ. टाणे जि. डहाणू ता.

धोलाटघांट (घां.) हिं. नेपाळ दे. काटमांडूपा. २७ मैल.

धौली (न.) हिं. वाय. प्रां. घोघरा नदीस मिळणारी.

धंतुरीया (बे.) हिं. मु. इ. गुजराथ प्रां. भडोच जि. नर्मदा नदींत.

धांगद्रा (श.) हि. मु. इ. गुजराथ प्रां. झाल सं. चे.

धांदरफळ (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. संगमनेर ता.

धोल (गा.) हि. मुं. इ. महिकांठा एजन्सींत हालरमध्ये.

न.

नकरीकाह्र (श.) हिं. म. इ. गंतूरपा. १५ मैल.

नगणइनपोल (श.) हिं. निजामचे रा. गोदावरीचे कांठीं.

नगनर (श.) हिं. म. इ. उत्तरकानड्यांत.

नगर (अहमदनगर) (श.) हि. मुं. इ. नगर जि. चें टाणें. हे शहर इ. स. १४९० निजामशहा बादशहानें वस-

मिळें. येथें इ. स. १७०७ त औरंगजेब मेला. २ सिंधुनदाचे कांठीं व्यापाराचें श. १ पं. जाबचे उत्तरेस गांव येथील बायकांची सौंदर्याविषयीं ख्याती आहे.

नगरकोट (श.) हिं. पं. इ. गिजनीचा महमूद ह्यानें लुटलें होतें.

नगरदेवळें(गां.जहा.)हिं. मुं. इ. खानदेश जि. पाचोरे ता.

नगरसुल (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. येवलें ता.

नगरसोगा (श.) हिं. म. इ. निजामचे राज्यांत.

नगरिया (श.) हिं. वाय. प्रां. फरकाबाद प्रा. फरकाबा.पा. १८ मैल. २ अलिगड प्रां.

नगलदिनी (श.) हिं. म. इ. बलेरी प्रां. [३६ मैल.

नगलपिली (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा. हैदराबादपा.

नगवरम (श.) हिं. म. इ. राजमद्रीपा. १५ मैल.

नगलीया (श.) हिं. वाय. प्रां. मुरादाबाद प्रां. गंगेच्या कांठीं.

नगशिवरी (न.) हिं. वऱ्हाड प्रां. एलिचपूर जि.

नगेरी (श.) हिं. म. इ. अरकाट प्रां. अरकाटपा. १२ मैल.

नगोर (गां.) हिं. वाय. प्रां. औंध पर. गंगेच्या कांठीं कानपूरपा. ३० मैल.

नगोरी (न.) हिं. बं. इ दिनाजपूर प्रां. निघून महानदीस मिळते. २ मद्रास इ. तंजावर प्रा.

नग्रा (श.) हिं. वाय. प्रां अजिमगड पर.

नघीर (श.) हिं. मध्य प्रां. नागपूर जि.

नजफगड (श.) हिं. वाय. प्रां. दिल्ली जि. दिल्लीपा. १६ मैल. ल. इ. स. १८५७ बंडवाले व इं.

नजरी (श.) हि. मुं. इ. सातारा जि.

नजिराबाद (श.) हिं. वाय. प्रां. बिजनूर पर. येथें नजीबउद्द्वल्याची कबर आहे.

नज्द (प्रां.) आशि. खं. अरबस्तान दे. मध्यभागीं येथील मु. श. रैद. येथें घोडे उत्तम होतात.

नडियाद (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. खेडा जि. तालुका.

नणदी (गां.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि. चिकोडी ता.

नदबा (श.) हि. बं इ. परनीथ प्रां. परनीथपा. २१ मेल.

नदामीई (गां.) हिं. वाय. प्रां. मिनपुरी पर. काळी नदीचे कांठीं.

नद्या (गां.) हिं. वाय. प्रां. भागीरथीचे कांठीं. येथे संस्कृत पाठशाळा होती. [जि.

नदिया (श.) हि. बं इ. प्राचीन राज. दिल्लीच्या दक्षिणेस

नदुवतम (गां.) हिं. म. इ.

ननमोई (शिख.) हि. मु. इ. कच्छमां. चांदवा पर्वताचें.

नबाबगंज (श.) हिं. बं. इ. दिनाजपूर प्रां. दिनाजपूरपा. ४६ मैल. २ राजशाई प्रां. ३ रंगपूर प्रां. रंगपूरपा.

नभा (सं. श.) हि. पं इ. शिकलोकांचें. [२ मैल.

नरखेड (गां.) हि. मध्यप्रां नागपूर जि.

नरगड (श.) हिं. शिंद्याचे रा. ग्वाल्हेर सं. निमचपा. ३०मैल.

नरगाणहाठी (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं.

नरगल (श.) हिं. मुं. इ. धारवाड जि.

नरगुंद (श.) हि. मुं. इ. धारवाड जि. ता. हें संस्थान इ. स. १८५७ त. खालसा केलें.

नरवडें (गां.घां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. माल्वण ता.

नरडाणी (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. शिंदखेड ता.
नरदेवघांट(गां.घां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि.
नरनाला(श. कि.) हिं. मध्यप्रां. नागपूर जि.
नरवडें (घां. गां.) हिं. मु. इ. रत्नागिरी जि. देवगड ता.
नरसापूर (श.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. मुंबईपा. ३८ मैल.
नरसिंगगड (श.) हिं. बं. इ. पुरणिया. जि.
नरसिंगनुगड(श.) हिं. बं. इ. टिप्रा जि. टिप्रापा. ३९ मैल.
नरसिंगपूर (श.) हिं. मध्य प्रां. जि. सागरच्या दक्षिणेस व्यापाराचें ठिकाण आणि कोळसा सांपडतो.
नरसिंगपेठ (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा. [२८ मैल.
नरसिंगबील (श.) हिं. म. इ. विजगापट्टण प्रां. विजगापट्टण. पा.
नरसिंगा (श.) हिं. बं. इ. पूर्वेस ओरिसा प्रां.
नरसीपूर (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं.
नरसिंहगड(गां.कि.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. पूर्वेस.
नरसिंहपूर (श.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. इंदापूर ता. निरा व भीमा ह्यांचे संगमावर.
नरसोबाचीवाडी (श.) हिं. मुं. इ. कृष्णेच्या कांठीं.
नरीकाळाबाग(गां.) हिं. पं. इ. येथपा. सिंधु नदीस अटक हें नांव मिळालें आहे.
नरियाद (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. खेडा जि. तालुका.
नरेगल्ल (श.) हिं. मुं. इ. द. महाराष्ट्रांत धारवाड जि.
नर्तशिन्स्क (श.) आशि. खं. चीन दे.
नर्मदा (न.) हिं. मध्य प्रांतात गोंडवणांतून अमरकंटक पर्वतापा. निघून पश्चिमेस भडोच्या जवळ अरबी स.

मिळते. इला उगमाजवळ पिलधारा व दूधधारा असे दोन धबधबे आहेत. लां. ८०० मै.

नलचिरा (श.) हि. बं. इ. बकरगंज प्रां. हे व्यापाराचे ठिकाण.

नलटी (श.) हि. बं. इ. विरभूम प्रां.

नलनवाड (श.) हि. मुं. इ. सोलापूर जि.

नलदुर्ग (श.कि.) हि. म. इ. निजामचे रा.

नलगड (श.) हि. म. इ. निजामचे रा. भीमेच्या कांठीं.

नलिंग (गां.कि.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. मालेगांवपा. २४मैल.

नलीया (श.) हि. मुं. इ. कच्छप्रां.

नवगांव (श.) हि. बं. इ. जि.

नवलपूर (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. तळोदे. ता.

नवसरी (श.) हि. मुं. इ. सुरत जि. गायकवाडचे रा.

नवागड (श.) हि. राजपु. उदेपूर प्रां. २ मध्यप्रां. बिलासपूर. जि.

नवानगर (श. सं.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. काठेवाड पर.

नवापूर (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. पिपळनेर ता. येथील हवा फार रोगकारक आहे.

नवाबगंज (श.) हिं. वाय. अलाहाबादपा. १२ मैल. २ औध प्रां. लखनौपा. १५ मैल. ३ बरेलीपा. २० मैल. ४ बं. इ. पुरणियापा. १५ मैल. [चित्रपट होतात.

नवाशहर (श.) हि. पं. इ. जलंदर प्रां. येथे कापडावरील

नवीजुनीबेज (गां.) हि. मुं. इ. नाशिक. जि कळवण ता. येथे गूळ व कमोदी तांदूळ पुष्कळ होतो.

नसरापूर (गां.) हि. मुं. इ. पुणे जि. शिवगंगा नदीचे कांठीं. भोर सं. येथे आंबे चांगले होतात.

नसिराबाद (श.) हिं. बं. इ. मेमनसिंग प्रां. २ मुं. इ. खानदेश जि. ३ राजपु. अजमीर सं. ल. छा.

नस्तरपुर (गां.) हिं. मुं इ. नाशिक जि. नांदगांव ता. येथें शनीचें स्थान आहे.

नहरगुर (श.) हिं. रजपुतस्थानांत.

नहान (श.) हिं. वाय. प्रां. गरवाळ पर. सिरमूरची राजधा.

नाअ (श.) हिं. बं. इ. व ब्रह्मदेश ह्यांचे सीमेवर.

नाईल (न.) हिं. म. इ. कोईमतूर प्रां. निघून कावेरीस मिळते.

नाईलरसी (सरो) यू. खं. रशिया देशांत.

नागचाना (श.) हिं. राजपुतान्यांत जेसलमीर प्रां. वाळवंटांत.

नागज (गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. तासगांव ता.

नागडें (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. येवलें ता. येथें लुगडीं चांगलीं होतात.

नागनवाडी (श.) हिं. मध्य प्रां. माळव्यांत.

नागनूर (गां.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि. गोकाक ता.

नागपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. गुरवळ मा. २ मध्यप्रांताचें मुख्य श. नागनदीच्या कांठीं ही भोंसल्याची राजधानी स० १८५३ त इंग्रजसरकारचे ताब्यांत आली. देशी कापडाचा व्यापार चालतो. या प्रांतांत अभ्रक, संगमरवरी दगड सांपडतात.

नागमती (न.) हिं. मुं. इ. कच्छ प्रां.

नागरतास (गां.) हिं. वऱ्हाडांत वासिम जि. येथें कार्तिक महिन्यांत मोठी यात्रा भरते.

नागरा (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. भडोच जि. तालुका.

नागल (श.) हिं. वाय. प्रा. विजनूर पर. हरिद्वारपा. २२ मैल.

नागलकोट (श.) हिं. पं इ. पजाब जि.

नागलगांव (गा.) हिं मु. इ. नगर जि. शेवगाव ता. येथे सि- [तागुफा आहे.

नागलवाडी (श) हिं. मध्य प्रा. माळव्यात.

नागवा (गा.) हिं. वाय प्रा. गुरवळ पर. येथे नारिंगे फार होतात २ मुजफरनगर प्रा.

नागा (डों) हिं ब. इ पूर्वेस आसामात.

नागाई (तला.) हिं मु. इ. खानदेश जि. पिंपळनेर ता. गाव अ- सून तेथें तलाव आहे.

नागापट्टण (श.ब) हिं. म इ. कारोमांडल किना यावर.

नागाबाई (न.डो) हिं मु इ. नगर जि नगर ता. या नदीचा नळ बाधून आणून नगर शहरात पाणी आणिले आहे.

नागांव (श गा) हिं. वाय. प्रा. मुरादाबाद पर. मुरादाबादेपा. २८ मैल. २ असामात गोहातीच्या पूर्वेस. ३ मु. इ. अलिबाग जि

नागासाकी (श ब) आशि. य. जपान दे कियुसियु बेटात.

नागुल (न.) हिं. म इ. गजाम प्रा. तिथून शिकाकोलम- वरून बंगालच्या उपसा मिळते. [वाची खाडी.

नागोटणा (श) हिं मु. इ. कुलाबा जि. अबानदीवर याच ना-

नागोर (श) हिं. राजपुता येथे लोखडी काम चागले होते.

नाचणखेडे (गा.) हिं. मु. इ खानदेश जि जामनेर ता.

नाजफगड (श.) हिं. वाय. प्रा कानपूर पर. २ दिल्लीपा १५ मै.

नाझरें (गा.) हिं. मु इ. सोलापुर जि. सागोले ता. माण नदीचे काठीं.

नार्टिंगहाम (श.) यू. खं. इंग्लंदांत ट्रेंट नदीवर. येथें जाळीदार कापड तयार होतें.

नार्टे (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता.

नाडगांव (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. भुसावळ ता.

नाताल (दे.श.) आफ्रि. खं. द. आफ्रिकेंत.

नातु (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. खेडें ता.

नातुरी (श.) हिं. बं. इ. राजशाई प्रां.

नातेंपोतें (गां,) हिं. मुं. इ सोलापूर जि. माळशिरस ता.

नादगिरी (गां.कि.) हिं. मुं. इ. सातार जि. कोरेगांव जि.

नादोर (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. रेवाकांठा एजन्सींत राजपिंपळा सं.

नाधवडें (गां.) हिं. मुं इ. कोल्हापूर सं. बावडा जहागिरींत.

नानकीन (श.) आशि. खं. चिनांत येथें साटीन चांगली होते.

नानच्यांगफू (श.) आशि. खं चिनांत.

नानज (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. संगमनेर ता.

नानडीया (श.) हिं. राजपु. शिरोई पर.

नानमो (गां.) हिं. वाय. प्रां. कानपूर पर. फत्तेगडपा. ४९ मैल. येथें मोठा बाजार भरतो.

नानलिंग (पर्व.) आशि. खं. चिनांत.

नानून (श.) हिं. वाय. प्रां. मिरत पर.

नानोरी (श.) हिं. बं. इ. शहाबाद पर.

नानौन (गां.) हिं. वाय. प्रां. अलिगड प्रां. अलिगडपा.११ मै.

नान्टस (श.) यू. खं. फ्रान्स दे. आरमाराची जागा.

नापसीर (गां.) हिं. राजपुतान्यांत.

नापूत (श.) हिं. बं. इ. पूर्वेस पेगू प्रां.
नाप्लिआ (श.बं.) यू खं. ग्रीस देशांत.
नाभा (सं.श.) हिं. प. इ.
नामगो (श.) हिं. बं. इ. सिक्कीमांत दार्जिलिंगपा. ४० मैल.
नामजंग (श.) हिं. नेपाळांत काली नदीचे कांठीं.
नामनगर (श.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. चे उत्तर हद्दीवर धरम-
पूर सं. व शहर ह्याचें पूर्वीचे नांव.
नामलिंग (पर्व.) आशि. खं. चीन देशांत. [कांठीं.
नामुकी (श.) हिं. पं. इ. भावलपूर सं. सतलज नदीचे
नामदिंग (श.) हिं. ब. इ. पूर्वेस असाम दे.
नामपूर (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. बागलाण ता. मोसम
नदीचे कांठीं. वमोद व गूळ पु. होतो.
नामूर (श.) यू. खं. बेलजममध्यें.
नायकोट (श.) हिं. नेपाळ दे. [कांठीं.
नायगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. सिन्नर ता. गोदावरीचे
नायग्रा (न.) अमे. ख. कानडाच्या द. इरी व अंतारियो या
दोन सरोवरांच्या मध्यें आहे. इचा जो धबधबा
आहे तसा पृथ्वीवर दुसरा कोठेंही नाहीं.
नायडोंगरी (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. नांदगांव ता.
नारकाफ (गां.) यू. खं. इंग्लंदांत.
नारकी (श.) हिं. वाय. प्रां. आग्र्यापा. २५ मैल.
नारगोल (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. डाहाणू ता.
नारजोली (श.) हिं. बं. इ. मिदनापूर प्रां.
नारदी (न.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. येवलें ता. निघून

नगर जि. कोपरगांव ता. संवत्सराजवळ गो-
देस मिळते.

नारफाक (प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत पूर्वेकडील.

नारमिनी (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. हैदराबाद जि. तालुका.

नारविच (श.) यू. खं. इंग्लंद दे. नारफाक प्रांताचें.

नारायणगड (गां.) हिं. वाय. प्रां. सरहिदमध्यें. येथें मातीचा किल्ला
असून भोंवतालीं मोठा खंदक आहे. २ बंगाल
इ. मिदनापूर प्रां. ३ मुं. इ. पुणें जि. जुन्नर
ता. किल्ला.

नारायणगांव (श.) हिं. मुं.इ.पुणें जि. जुन्नर ता. भीमानदीचे कांठीं.

नारायणगंज (श.) हिं. बं. इ. डाका प्रां. डाकापा. ६ मैल.

नारायणपूर (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा. हैदराबादपा. ३०
मैल. २ मध्यप्रां. नागपूर जि.

नारिंग्रे (गां.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. देवगड ता.

नारिशा (न.) हिं. भूतानांतून येऊन ब्रह्मपुत्रेस मिळते.

नारुकोट (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. पंचमहाल एजन्सींत.

नार्ते (भू.) द. अमे. खं. द. अमे. दक्षिणेस.

नार्थऐलँद (बे.) आशि. खं. चे आग्नेयीकडे न्युझीलंद बेटसमू-
हांत हें आहे.

नार्थचानल(खाडी.) यू. खं. इंग्लंद व ऐर्लंद ह्यांचेमध्यें सेंतजार्जची
खाडी व ऐरिश समु. ह्यांमध्यें.

नार्थंबर्लंद (प्रां.) यू. खं. इंग्लंद दे. उत्तरेस.

नार्थसी (समु.) यू. खं. इंग्लंद व देन्मार्क ह्यांचेमध्यें.

नार्दकिन (भूमि.) यू. खं. नार्वे देशाचें उत्तर टोंक.

नार्दलंद (प्रां.) यू. खं. स्वीदन देशाचा एक प्रांत.

नार्विथ (श. बं.) यू. खं. इंग्लदांत.

नार्वे (दे.) यू. खं. उत्तरेकडील देश. यांत लोखंड पु. सांपडते. व आगपेट्या होतात.

नालकीहार (गां.) हिं. बं. इ. ढाका जि. येथें मोठी यात्रा भरते.

नालगुण (न.) हिं. मुशायरमध्ये.

नालचा (श.) हिं. माळव्यात धार सं. महूपा. २७ मैल. येथे मोठा बाजार भरतो.

नालापटन (गां.) हिं. वाय. प्रां. गुरवळ पर. केदारनाथ पा. १८ मैल.

नालंदाचा विहार(मठ.) हिं. बं. इ. बहार प्रां.

नाविगेतर्स (बे.) आशि० खं. पासिफिक महासागरांत पोलिनिशिया विभागांत.

नाशिक (श.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. गोदावरीचे कांठीं प्रसिद्ध क्षेत्र. येथें दर बारा वर्षांनीं मोठी यात्रा भरते ती वर्षभरपर्यंत चालू असते. तांब्यापितळेचीं व चांदीचीं भांडीं उत्तम होतात. गोदेच्या एका बाजूस नाशिक व दुसरे बाजूस पंचवटी; तशींच दोहीं अंगांस घाट, देवळें पुष्कळ असल्यामुळे गोदेच्या कांठचा देखावा फार मनोरम दिसतो. असा हिंदुस्थानांत देखावाही कोठे नाहीं.

नासा (श. सं.) यू. खं जर्मनी द.

नासाऊ (श.) अमे. खं. मध्यअमेरिकेच्या लगत्यास न्यू प्राविदेन्स बेट आहे त्याचे मुख्य शहर.

नासूमान (श.) हिं. पं. इ. चिनाव नदीचे कांठीं.

नाहन (श.) हिं. डोंगरी सं. सिरपुर प्रां. येथें पाहण्यासारखीं तीन देवळें आहेत.

नाहनी (श.) हिं. बं. इ. छोटानागपूर प्रां.

नाहपरा (श.) हिं. बं. इ. बिरभूम प्रां.

नाहुरबदी (गां.) हिं. राजपु. जोधपूर सं. जोधपूरपा. १२ मैल. येथे दोन तलाव आहेत.

नाळेगांव (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. वसई ता.

निकचो (श.) हिं. राजपु. जयपूर प्रां.

निकरी (श.) हिं. बं. इ. कटक प्रां. कटकपा. १७ मैल.

निकेया (श.) हिं. पं. इ. ह्यास हल्लीं मोंग शहर म्हणतात.

निकेशिया (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानाचे प. सैप्रस बेटांत.

निकोबार (बे.) आशि. खं. द. अंदमान बेटाचे दक्षिणेस.

निकोलेएफ (श.बं.) यु. खं. रशियांत तुर्की समुद्रांत येथें दारूगोळा व आरमार हीं असतात.

निकोलैवस्क (श.) आशि. खं. रूस दे.

निगडी (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. कोरेगांव ता. येथें रंगनाथस्वामींची समाधी आहे.

निगापट्टण (श.) हिं. म. इ. त्रिचनापल्ली परगण्यांत.

निगोग (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. नगरपा. १२ मैल.

निगोही (श.) हिं. वाय. प्रां. शहाजहानपूर प्रां. शहाजहानपूरपा. १७ मैल.

निग्राईस (भू.) हिं. पू. ब्रह्म दे. च्या नैर्ऋत्येस. [दक्षिणेस.

निघिशिया ऊर्फ सौदान (दे.) आफ्रि. खं. सहारा वाळवंटाच्या

निग्रेस (भू.) हिं. ब्रह्म दे. पेगूच्या दक्षिणेस.

निग्रो (न.) अमे. खं. पाटागोनिया दे. उत्तरेस.

निग्रोपांत (बे.) यु. खं. ग्रीस देशाचे पूर्वेस.

निघोज (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. पारनेर ता.

निजने इकोलिन्स्क (बे.) आशि. खं. चीनदे. कोलिया नदींत.

निजामचें राज्य (सं.) हिं. म. इ. उत्तरेस, मुंबई इ. पूर्वेस. ह्याचें. मुख्य शहर हैदराबाद मुशी नदीचे कांठीं. हें निजामउल्मुल्खानें स. १७१९ त स्थापिलें.

निजामपूर (श.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. २ ठाणे जि. भिवंडी-जवळ, ३ वऱ्हाड प्रां. ४ कुलाबा जि. माण ता.

निजामाबाद (श.) हि. वाय. प्रां. अजिमगड प्रां. अजिमगड पा. ८ मैल. २ प. इ. गुजराणवाला जि. येथें चाकू होतात त्यांस स्क्रू, हूक, कानस, कातर, बूच काढण्याचा स्क्रू व तीन पातीं अशीं असतात.

निसर (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. नंदुरबार ता. [६ मैल.

निडपुटी (गां.) हि. वाय. प्रां. अलाहाबाद पर. अलाहाबादेपा.

निदगुंदा (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा.

निदजीगळ (श.) हिं. म. इ म्हैसूर प्रां.

निदाबोली (श.) हि. म. इ. मच्छलीपट्टण प्रां.

निदीगळ (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं.

निनवा (श.) हिं. राजपुतान्यांत. येथे मोटा बाजार भरतो.

निनवी (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत प्राचीनकाळीं मोठें व्यापाराचें शहर होतें. हें १८४६ त सांपडलें.

निनिटल (श.) हिं. वाय. प्रां. कमाऊन प्रां.

निपाणी (श.) हिं. मुं. इ. दक्षिणमहाराष्ट्र दे. बेळगांव जि.

निपाळ (दे.) नेपाळ पहा. [कांठीं.

निफाड (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. तालुका. कादवेच्या

निफोन (बे.) आशि. खं. पूर्वेस जपान देश. त्यापैकीं एक बेट.

निमगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. मालेगांव ता.

निमच (श.) हिं. राजपु. जोधपूर सं. अजमीरपा. ४५ मै. येथें लष्करची छावणी. १८५७ त बंड.

निमपो (भू.बं.) आशि. खं. चीन देशांत.

निमरा (गां.) हिं. मुं. इ. सिंध देशांत.

निमरुत (श.) आशि. खं. तुर्कस्तान दे. मोसल नदीचे कांठीं.

निमसुराई (गां.) हिं. वाय. मां. अलाहाबादपा. ७ मैल.

निमसोर (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. खटाव ता.

निमोण (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. संगमनेर ता.

नियंगबेथ (श.) हिं. ब्रह्म दे. इरावतीचे कांठीं.

नियपर (न.) यू. खं. रशियांतून निघून काळ्या समुद्रास मिळते. १२०० मैल लांब. [मिळते.

नियमन (न.) यू. खं. रशियांतून निघून बाल्तिक समुद्रास

निया (श.) हिं. मुं. इ. कच्छ प्रांतांत.

नियाकोट (श.) हिं. नेपाळ दे. झेलमपा. ३३ मैल. [३४ मैल.

नियागड (श.सं.) हिं. बं. इ. ओरिसा प्रां. २ रेवा प्रां. रेव्यापा.

नियागांग (श.) हिं. वाय. प्रां. साहरणपूर जि.

नियागांव (श.) हिं. बं. इ. मिडनापूर प्रां. मिडनापूरपा. २८ मैल.

नियाबास (गां.) हिं. वाय. प्रां. बुलंद प्रां. दिल्लीपा. १० मैल.

निरगुडसर (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. घोडनदीचे कांठीं.

निरती (गां.कि.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. वेंगुर्ले ता.
निरबद (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. [भोर, सांगवी.
निरा (न.) हिं. मुं. इ. भोर सं. निघून भीमेला मिळते. कांठीं
निरिदा (श.) अमेरि. सं. न्यूकातनचे राजधानीशहर.
निर्गुडा (न.) हिं. वऱ्हाड प्रां. अजिंठ्याचे डोंगरांतून निघून वर्धा नदीस मिळते.
निर्मळ (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा. गोदावरीचे कांठीं. ठाणे जि. वसई ता. येथे यात्रा भरते.
निलकुमार (न.) हिं. बं. इ. ब्रह्मपुत्रेला मिळते.
निलकोट (श.) हिं. म. इ. मदुरा प्रां. मदुरापा. २८ मैल.
निलगड (श.) हिं. व. इ. ओरिसा प्रां.
निलगा (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा.
निलगिरी (पर्व.) हिं. पूर्व व पश्चिम घांटांचीं टोंकें सांधणारा मद्रास इ. पूर्वपश्चिम डोंगर. येथे वाद्यें तयार [करितात.
निलगुंदीर (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा.
निलगुलाब (श.) हिं. पंजाबांत.
निलियालियम (श.) हिं. म. इ. मलबार प्रां.
निलेगांव (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि.
निलो (श.) हिं. मुं. इ. सिंधमध्यें झेलम नदीवर.
निवलगड (श.) हिं. वाय. प्रां. औंधमध्ये.
निवळी (गां.) हिं. मुं. रत्नागिरी जि० चिपळूण ता.
निवा (न.) यू. सं. रशियांतून निघून सेंतपीतर्स शहराजवळून बाल्तिक समु. मिळते.
निवाहाला (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. हैदराबादपा. १० मैल.

निवेंडी (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता.
निस्तर (न.) यू. खं. रशियांत ओदेसा शहराजवळ तुर्की स-मुद्रास मिळते.
निळी नैल (न.) आफ्रि. खं. अबिसिनियांतून निघून पांढरी न-दीस मिळते. [पर्वताच्या उत्तरेस.
निळे पर्वत (पर्व.) पासिफिक महासाग. आस्ट्रालिया बे. बोरगान
नुकुर (श.) हिं. वाय. प्रां. सहारणपूर पर. सहा. पा. १४
नुगीना (गां.) हिं. वाय. प्रां. गुरवळ जि. [मैल.
नुटवाबारा (श.) हिं. बं. इ. रामगड पर.
नुधोयापूर (गां.) हिं. वाय. प्रां. कानपूर पर.
नुनी (श.) हिं. बं. इ. भागलपूर प्रां.
नुनिओ (श.) हिं. राजपुतान्यांत जोधपूर प्रां. [मैल.
नुबीगंज (श.) हिं. वाय. प्रां. मिनपुरी प्रां. मिनपुरीपा. २४
नुम (न.) हिं. वऱ्हाड प्रां. अकोला जि. पूर्णेस मिळते.
नुरनगर (श.) हिं. बं. इ. टिपरा प्रां. टिपरापा. २० मैल. २ वाय. प्रां. मुजफरपा. २२ मैल.
नुरपूर (श.) हिं. पं. इ. बारीदुआबमध्ये. येथें शाली हो-तात. २०० फूट उंचीचा किल्ला आहे. २ ल-खनौपा. १४ मैल. ३ सिंधमध्यें झेलमपा. २२ मैल. ४ वाय. प्रां. बिदनूर प्रां.
[illegible]धड (श.) हिं. माळव्यांत भोपाळ सं. भोपाळपा. ४१ मैल.
[illegible]खळ (श.) हिं. वाय. प्रां. कानपूरपा. १८ मैल.
नुरी (श.) हिं. वाय. प्रां. गाझीपूर पर. गाझीपूरपा. २९ मैल. गंगेच्या कांठीं.

नुरीयावल (गां.) हिं. वाय. प्रां. बरेलीमध्यें.
नुरे (गां.) हिं. वाय. प्रां. औधमध्यें.
नुरेंबर्ग (श.) यू. खं. जर्मनींत बवेरियांत येथें पुस्तकालय आहे व कारागिरीचे जिन्नस पुष्कळ होतात.
नुलकर (श.) हि. भूतान सं.
नुरचिरला (श.) हि. म. इ. मच्छलीपट्टण प्रां.
नुलावाडी (श.) हिं. वाय. प्रां. गोरखपूर पर. येथें मातीचा किल्ला आहे. गोरखपूरपा. ४५ मैल.
नुवरी (गां.) हिं. वाय. प्रां. कानपूर पर. काल्पीपा. २२ मैल.
नुवीपूर (गां.) हिं. वाय. प्रां. कानपूर पर. येथें मुसलमान लोकांची वस्ती फार आहे.
नुसरपूर (श.) हि. मुं. इ. सिंध प्रां. हैद्राबाद पर.
ने (सरो.) यू. खं. आयर्लंदांत. [नदीस मिळते.
नेकर (न.) यू. खं. जर्मनींत वर्तमबर्ग सं. तून जाऊन न्हैन
नेकली (श.) हि. बं. इ. मेमनसिंग प्रां.
नेग्रा (न.) अमे. खं. अतलांतिक महा. मिळते.
नेग्राईस (भू.) आशि. खं. पूर्वेकडील द्वीपकल्पाचे पश्चिमेस.
नेझ (भू.) यू. खं. नार्वे देशाचे दक्षिणेस.
नेदरलंद (हालंद) (दे.) यू. खं. बेलजमच्या उत्तरेस.
नेदाद (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत राजपिंपळा सं.
नेन (न.) यू. खं. इंग्लंदांत.
नेपाळ (दे.) हिं. हिमालय पर्वताचे पायथ्याजवळ स्वतंत्र सं. गुरखे लोकांचा देश.
नेबखीरा (श.) हिं. वाय. प्रां. बुलंद प्रां.

नेमाड (प्रां.) हि. मध्यप्रांतांत वऱ्हाडच्या उत्तरेस नर्मदेच्या कांठीं. यांत लोखंड सांपडतें.

नेर (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. धुळें ता. येथें मोठा बाजार भरतो.

नेर परसोपंत (गां.) हिं. वऱ्हाडांत वणी जि. येथें रंग चांगला होतो.

नेर पिंगळाई (गां.) हि. वऱ्हाडांत उमरावती जि.

नेरी (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. जामनेर ता. वाघुर नदीचे कांठीं. येथें गुरांचा मोठा बाजार भरतो.

नेरळ (गां.) हिं. मु. इ. कुलाबा जि. कर्जत ता. येथून माथेरानच्या डोंगरावर जाण्याचा रस्ता १० मैल चढणीचा आहे.

नेरें (गां.) हि. मुं. इ. कुलाबा जि. पनवेल ता.

नेरोली (श.) हि. राजपुतान्यांत जयपूर सं. २ वाय. प्रां. मुरादाबादपा. २५ मैल.

नेर्ले (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. वाळवें ता.

नेलसन (न.) अमे. खं. हृदसनच्या उपसागरास मिळते.

नेलूर (श.) हि. म. इ. पन्यार नदीच्या कांठीं. याच नांवाचा प्रांत. व जि.

नेवरें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी. जि. रत्नागिरी ता. २सोलापुर जि. माळशिरस ता.

नेवादा (श.) अमे. खं. स्वतंत्र सं.

नेवासें (ग.) हिं. मुं. इ. नगर जि. नेवासें, ता. नेवासें बुद्रुक व खुर्द अशीं आहेत. बुद्रुक चंद्रचूड यांस जहागीर आहे.

नेस (न.) यू. खं. स्कातलंदांत उत्तर खाडीस मि.

नेसरी (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. कापशी ता.

नेमून (न.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. पिंपळनेर ता.

नैकनारी (घां.) हिं. म. इ. उत्तर अर्काटांत.

नैजर(जोलिबा)(न.)आफ्रि. खं. सौदन दे. येऊन दोन मुखांनीं गिनीच्या अखातास मिळते. २३०० मैल लांब.

नैताळें (गां.) हि. मुं. इ. नाशिक जि. निफाड ता. येथे शनीची यात्रा भरते.

नैदरलंद (दे.) यू. ख. हालंद देशाचे नांव.

नैनीताल (श.) हिं. हिमालयांतील डोंगरी प्रदेशांत आहे. तेथें युरोपिअन लोकाची वस्ती पुष्कळ आहे.

नैयाग्रा (न.) अमे. ख. उ. अमे. ब्रिटिश अमेरिकेत. या नदीस मोठमोटाले धबधबे आहेत.

नैल (न.) आफ्रि. ख. मिसर दे. विक्टोरिया नाएंजा सरोवरांतून निवून भूमध्य स. मिळते. सर्व पृथ्वींत लांब आहे. लांबी ३००० मैल.

नैसरी (श.) हि. मुं. इ. कोल्हापूर सं. बेळगांवपा. १९ मैल.

नैसा (सरो.) आफ्रि. ख. मध्य आफ्रिकेंत.

नोक (गा.) हि. राजपुताना जसलमीर सं.

नोबनगंज (गां.) हिं. वाय. प्रां. औध पर. फत्तेगडपा. ५० मैल.

नोयलगंज (श.) हि. वाय. प्रां. औध पर.

नोयवाला (श.) हिं. पंजाब इ. येथे गहूं फार पिकतो.

नोवाझेम्ब्ला (बे.) आशि. ख. रशियाचे उत्तरेस. याच नांवाची सामुद्रधुनी.

नोवास्कोशिया(प्रां.) अमे. खं. कानडाचे राज्यांत

नोशहरा (श.) हि. मुं. इ. सिंध प्रां. शिकारपूर जि. तालुका.

नोसम (श.) हिं. म. इ. कडपा जि. येथें कातड्यावर चित्रें काढितात.

नौशहा (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. हैदराबाद जि. तालुका.

नंदगंज (गां.) हि. वाय. प्रां. गाझीपूरपा. १० मैल.

नंदगड (श.) हिं मुं. इ दक्षि. महारा. बेळगांव जि.

नंदनवन (श) हि. म. इ. नेलोर प्रां. नेलोरपा. ८० मैल.

नंदपूर (श.) हि. मध्य प्रां. नागपूरपा. ४४ मैल.

नंदलापूर (गां.) हि. वाय. प्रां. आग्र्यापा. ९ मैल.

नंदादेवी (शिख.) हि. हिमालयाचें शिखर कमाऊन प्रां.

नंदापूर (श.) हिं. म. इ. निजामचें रा.

नंदीगण (श.) हि. म. इ. मच्छलीपट्टण प्रां.

नंदीदुर्ग (श.) हि. म. इ. म्हैसूर सं. बंगलोरच्या उत्तरेस.

नंदीयल (श.) हि. म. इ. कर्नुल प्रां. कर्नुलपा. ३८ मैल.

नंदुरबार (श.) हि. मु. इ. खानदेश. जि. तालुका.

नंदोली (श.) हि. वाय. प्रां. अलिगड प्रां. आग्र्यापा. ४१ मैल. येथे आठवड्यांतून दोन वेळ बाजार भरतो.

नंबळगिरी (श.) हि. म. इ. बलारी प्रां.

नांद (गां.) हि. राजपु. अजमीर स.

नांदगांव (श.) हि. मुं. इ. ठाणे जि. मुंबईपा. ४० मै. २ नाशिक जि. तालुका व रेलवेस्टेशन. ३ मोगलाईत जाण्याचा रस्ता. एलीचपूरपा. १० मैल. ४ मध्य प्रां. रायपूर जि. सं. श.

नांदगांवकाजी (गां.) हि. वऱ्हाडांत उमरावती जि.

नांदणी (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. शिरोळ पेट्यांत
नांददेवी (पर्व.) हिं. हिमालयापैकीं एका रांगेस ह्म. कमाऊन प्रां.
नांदन (श.) हि. वाय. प्रां. आग्र्यापा. २० मैल.
नांदरूख (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. मालवण ता.
नांदल (गां.) हि. मुं, इ. सातारा जि. फलटणजहा.
नांद्रा (गां.) हिं. राजपु. जोधपूर प्रां. [कांठीं.
नांद्रें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. जळगांव ता. गिरणेच्या
नांदिवडें (गां.) हिं मुं. इ रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता.
नांदु (गां.) हिं. वाय. प्रां. गुरवळ पर.
नांदुनूज (श.) हि. म. इ. निजामचे रा. नगरापा. ५० मैल.
नांदुर (गां.) हि. मुं. इ. नगर जि. राहुरी ता. निरेच्या कांठीं.
२ नाशिक जि. निफाड ता. गंगेच्या कांठीं.
नांदुरा (गां.) हिं. वऱ्हाडात बुलढाणा जि. घाण नदीचे कांठीं.
नांदेड (श.) हि. म. इ. निजामचे रा. गोदेच्या कांठीं. २
खानदेश जि. एरंडोल ता. तापीच्या कांठीं.
नांदेर (श.) हिं. म. इ. निजामचे. रा. गोदेच्या कांठीं. येथें
लहान मुलांकरितां कालेज आहे.
नांदोद्रा (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. अमदाबादेपा. ११ मैल.
निंगपो (श. बं.) आशि. खं. चीन दे. पूर्वकिना.
निंभोरें (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. सांवदे ता. रेलवेस्टे.
निंबगांव जावळी (गां.) हि. मुं. इ. नगर जि. संगमनेर ता. येथें
त्रिंबकजी डेंगळ्याचे वंशज राहतात. २ पुणें जि.
निंबगांव दावडी (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. खेड ता.
निंबसर (श.) हिं. मुं. इ. साताऱ्यापा. १५ मैल.

निंबळक (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. राहुरी ता. येथून देव
नदी निघाली आहे.

निंबाळकर (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. फलटणचे जहागिरींत.

निंबेरा (गां.) हिं. राजपु. येथें उत्तम प्रकारचीं देवळें आहेत.

न्यासी (सरो.) आफ्रि. खं. पूर्वभागीं.

न्याहाळोद (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. धुळें ता. [बेटांत.

न्यु आयर्लंद (बे.) आशि. खं. द. पासिफिक महासा. आश्चालेशिया

न्यु आरलीयन्स (श.) अमे. खं. उ. अमे. मिसिसिपी नदीवर. का-
पसाकरितां प्रसिद्ध.

न्यु कातेल (श.) यू. खं. स्वित्सर्लंदांत.

न्यु कालिफोर्निया (प्रां.) अमे. खं. युनैतेद्स्तेतसमध्यें पश्चिमेस प्रांत.

न्युकासल (श.) यू. खं. इंग्लंदांत. येथें दगडी कोळशाच्या मो-
ठाल्या खाणी आहेत.

न्युकालिदोनिया (बे.) आशि.खं. द. पासि. म. साग. आश्चोलिशियांत.

न्युगिनी (बे.) आशि. खं. द. पासि. म. सा. आश्चेलिशियांत.

न्युग्वातीमाला (श.) अमे. खं. मध्य अमे. ग्वातीमाला देशाची राज.

न्युचानेन (सरो.) यू. खं. स्वित्सर्लंदमध्यें.

न्युन (भू.) आफ्रि. खं. उत्तर आफ्रिकेच्या पश्चिमेस.

न्यु पोर्ट (श.) यू. खं. इंग्लंदांत मन्मौथ प्रां. अस्क नदीवर.

न्युप्राविदेन्स (बे.) अमे. खं. मध्य अमे. जवळ.

न्युफौंदलंद (बे.) अमे. खं. कानदाच्या राज्याच्या पूर्वेस.

न्युबीया (प्रां.श.) आफ्रि. खं. उत्तर आफ्रि. इजिप्तच्या राज्यांत.

न्युबेलन (पर्व.) आफ्रि. खं. पूर्व आफ्रिकेंत.

न्युब्रन्सविक (गां.) अमे. खं. कानडाचे रा.

न्युब्रितन (बे.) आशि. खं. द. पासिफिक महा. आस्ट्रेलियांत.

न्युयार्क (श.) अमे. खं. युनैतेदस्तेतसमध्यें मिसिसिपी नदीचे काठीं. जगांत दुसरे प्रतीचें मोठें व श्रीमान् शहर.

न्युरी (बं. श.) यू. खं. आयर्लंदांत. येथें तागाचें व कापसाचे कापड तयार होतें.

न्युसैबिरिया (बे.) यु. खं. उत्तरेस आर्तिक महासागरांत. [बेटांत.

न्युसौथवेल्स(प्रां.) आशि. खं द. पासिफिक महासाग. आस्त्रालिया

न्युहालंद (बे.) आशि.खं. द. पासि. महासाग. पूर्वीचे आस्त्रालिया बेटाचें नांव. [बेटसमूहांत.

न्युहेब्रेदीज (बे.) आशि. ख. द. पासि. महासाग. आस्त्रालिया

न्हावी (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. सावदे ता. २ सातारा जि. न्हावी नांवाचा घाट आहे. पुणें जि.

न्हावें (गां.) हिं. मुं. इ. टाणे जि. मुरबाड ता.

प.

पचमढी (शिख.) हिं. मध्य प्रदेशांत उत्तम हवेचें ठिकाण. हुसंगाबाद जि.

पट्टण (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत गायकवाड सं ता.२ नेपाळ दे. येथे पंचरंगी लहानमोठ्या घंटा करितात.

पटणा (सं. श.) हिं. मध्य प्रां. संबळपूर जि.

पडघें (गां.) हिं. मु. इ. टाणें जि. भिवंडी ता.

पणदरें (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. भिमथडी ता.

पतकोई (पर्व.) हिं.हिमालयाचा पूर्वेकडील आसाम प्रांतांतील फाटा.

पतियाला (सं. श.) हिं. पं. इ. सं. सीक लोकांचे सं.

पतिरम (श.) हिं. बं. इ. दिनाजपूर प्रां.

पथरिया (गां.) हिं. मध्य प्रां. दमोह जि.

पदमगड (कि.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. मालवण ता.

पद्मा (न.) हिं. गंगानदीस जलधी नांवाचा फांटा फुटल्यावर हें नांव आहे.

पद्मालय (डों.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. एरंडोल ता. एरंडोला-जवळ. या डोंगरावर गणपतीचें स्थान व तलाव आहे.

पद्माळें (तळें.) हिं. मुं. इ. कोल्हापुराजवळ. [पुष्कळ होतें.

पनवेल (श. बं.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. तालुका. येथें मीठ

पनामा (श.संयो.अखा.) अमे. खं. द. अमे. व.उ. अमे. ह्यांस जोड-णारी जमीन; शहर व अखात.

पन्ना (श. सं.) हिं. मध्य हिं. पन्ना सं. येथे हिरे सांपडतात.

पन्नागड (श.) हिं. मध्य प्रां. जबलपूर जि. लोखंडाच्या खाणी.

पन्नार (न.) हिं. म. इ. हैसूर सं. चंद्रदुर्ग किल्ल्याज-वळून निघून नेलुरावरून बंगालच्या उपसा. मि.

पन्यार (गां.) हिं. माळव्यांत सिंद्याचे रा. ग्वाल्हेरच्या द. १२ मै.ल. १८४३ सिंदे व ई.

पन्हाळा (कि. गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. कोल्हापुराप. ६ कोशांवर. येथें गोपीचंदन, पिवडी, शाडू, हुरमुजी सांपडते.

पवना (श.) हिं. बं. इ. जि. [छावणी आहे.

परतवाडा (श.) हिं. वऱ्हाड प्रां. एलीचपूर जि. येथें लष्करची

परतापपुरी (श.) हिं. बं. इ. मिडनापुर प्रां. मिडनापुरपा. २८ मैल. २ वाय. प्रां. मिनपुरी प्रां.

परतापपुर (गां.) हिं. वाय. प्रां. मिरत जि. मिरतपा. ८ मैल.

परतूर (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा.

परदु (शिख.) यू. खं. स्पेन दे. पिरिनीज पर्वताचें.

परशुराम क्षेत्र (दे.) हिं. मुं. इ. सह्याद्रीचे पश्चिमेकडील पट्टी. ह्यास कोंकण म्हणतात.

परसगड (श.) हिं. मुं. इ. दक्षिण महा. बेळगांव जि. तालुका.

परसवाडा (श.) हि. मध्य प्रां. बालाघाट जि. ता.

पराशीका (दे.) आशि. खं. इराण देशाचें पूर्वीचें नांव.

परिंचें (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. पुरंदर ता.

परीम (बे.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत भरूचच्याजवळ नर्मदा नदीचे मुखाजवळ.

परुळें (गां.) हि. मुं. रत्नागिरी जि. वेंगुर्लें ता.

पर्गुंकिउर्ले (पर्व.) आशि. खं. चिनई तार्तरींत.

पर्थ (श.) यू. खं. स्कातलंदांत व्यापाराकारितां प्र.

पर्वान (गां.) आशि. खं. अफगाणिस्तानांत द. पिशेनदरीजवळ–ल. १८४० दोस्तमहमद व इं.

पलनी (डों.) हि. म. इ. मदुरा परगण्याचे उत्तरेकडील रांग.

पलसवारा (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि.

पलिकत (सरो.) हिं. म. इ. कर्नाटकांत कारोमांडल किनाऱ्यावर. लां. ४० मैल व रुंदी ६ मैल.

पलिटाणा (श. सं.) हिं. मुं. इ. काठेवाडांत गोहिलवाडा भागांत

पलियद (श.) हि. मुं. इ. गुजराथेंत राजकोटपा. ४१ मैल.

पल्लिकोट (बे.) हिं. म. इ. मद्रासचे उत्तरेस.

पळूस (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. तासगांव ता.

पवनमावळ (गां.) हिं. मुं. इ. भोर सं.

पवना (न.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. लोहगडाखा. निघून दा-
पोडीजवळ मुळेस मिळते. इचे कांठीं चिचवड
[आहे.

पवनी (गां.) हिं. मध्यप्रां. वैनगंगेचे कांठीं.

पश्चिम तार्तरी (दे.) आशि. खं. तार्तरी देशाचा पश्चिम भाग.

पश्चिमेकडील डोंगराळ प्रदेश. (दे.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां.
कराची जि. भाग. [सौंदत्ती येथें.

पसरगा (गां.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि. ता. गांव, पण कचेरी

पसरगी (गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. वांई ता.

पसरणी (गां. घां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि.

पसेसावली (गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. खटाव ता.

पहूर (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. जामनेर ता.

पळसण (गां.) हिं. मुं इ. नाशिक जि. पेठ ता.

पळसदेव (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. भीमेच्या कांठीं.

पळसनेर (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. सिरपूर ता.

पळसी (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. खंडाळें पेट्यांत.

पळस्पें (गां.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. पनवेळ ता. [वर.

पॉइंट दिगाली (श.बं.) आशि. खं. सिलोन बेटांत दक्षिण किनाऱ्या-

पॉइंट पेद्रो (श.बं.) आशि. खं. सिलोन बेटांत. [मिळते.

पाईनगंगा (न.) हिं. वऱ्हाडांत अजिंठ्याचे डों. निघून वर्धा नदीस

पाईन घांट (प्रां.) हिं. वऱ्हाडांत घांटाखालचा प्रदेश.

पाकचन (श.) हिं. पूर्वेस तेनासरीम प्रां.

पाकणगोलो (श.) हिं. हिमालयाचे पायथ्याशीं नेपाळ दे.

पाकणी (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. सोलापूर ता.

पाकांग (सरो.) हिं. काश्मीर दे. याची लांबी १०० मैल, रुंदी ३ मैल आहे. यांतून श्यायक नदी निघते.

पाकोलिया (श.) हिं. वाय. प्रां. गोरखपूरपा. ३६ मैल.

पाक्स (पास्को) (बे.) यू. खं. भूमध्य समु. अयोनियन बेटांत.

पाग (श.) हिं. भूतान दे. गोदावरीचे कांठीं

पागड (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं.

पाघमम्यु (श.) हिं. ब्रम्ह दे. इरावतीचे कांठा.

पाचगणी (डों.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. कृष्णेच्या उजवे आंगच्या रांगेतील डोंगर.

पाचमारी (श.) हिं. वऱ्हाडांत महादेवाचे डोंगरावर. येथें नागपूरचे आपासाहेब इ. स. १८१८ सालीं लपून बसले होते.

पाचवड (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. वांई ता.

पाचीपोन्त (गां.) हिं. म. इ. विशगापट्टणमध्ये.

पाचु (गां.) हिं. वाय. प्रां. कमाऊन पर.

पाचेगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. राहुरी ता. मुळा आणि प्रवरा ह्यांच्या संगमावर.

पाचेरी सडा (गां.) हिं. मु. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूण ता.

पाचोरें (श.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. तालुक्याचें गांव. हिवरा नदीच्या कांठीं.

पाटकूळ (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापुर जि. माढें ता.

पाटगांग (श.) हिं. वं. इ. रंगपुरी प्रां.

पाटगांव (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. भुदरगड पेठ्यांत.

पाटण (श.) हिं. वाय. प्रां. कमाऊन पर. २ सातारा जि. ता. चें गांव.

पाटणा (पाटलीपुत्र, कुसुमपुर) (श.) हिं. बं. इ. बहार प्रां. गंगेच्या कांठीं. चंद्रगुप्ताची राज. जि. २ खानदेश जि. चाळीसगांव ता. किल्ला.

पाटणा सांगवी (गां.) हि. मध्य प्रां. नागपूर जि.

पाटणें (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. मालेगांव ता. गिरणेच्या कांठीं. येथें गुळ व कमोदी तांदूळ पुष्कळ होतो.

पाटन (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. गायकवाडचे रा.

पाटपूर (गां.) हिं. वाय. प्रां. कानपूर जि. काल्पीपा. २० मैल.

पाटरी (गां.) हि. वाय. प्रां. गुरवळ जि. भागीरथीचे कांठीं.

पाटस (गां.) हि. मुं. इ. पुणें जि. भिमथडी ता. रेलवेस्टे.

पाटागोनिया (दे.) अमे. खं. द. अमेरिकेंत.

पाटोडी (श.) हि. राजपु. जोधपूर सं.

पाटोधी (गां. जहा.) हि. वाय. प्रां. जुधर प्रां. या गांवीं जाण्याचे रस्ते वाळवंटाचे आहेत व. गाड्या चालत नाहींत.

पाठणकोट (श. कि.) हिं. पं. इ. शहाजहान बादशहानें बांधला.

पाडळी (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. तालुक्यांत.

पाणिपत (गां. रणभूमि.) हि. पं. इ. यमुना नदीवर. येथें फार मोठ्या लढाया झाल्या. ल. १७६१ पेशवे व गिलचे.

पातनाताल (श. बं.) अमे. ख. द. अमे. ब्राझिल दे.

पाताळगंगा (न.) हि. मुं. इ. ठाणे जि. अरबी समु. मिळते.

पातुडें (गां.) हिं. वऱ्हाडांत अकोला जि.

पातुर (गां.) हिं. वऱ्हाडांत अकोला जि. येथील डोंगरांत खोदींव देऊळ आहे.

पातोस (सरो.) अमे. खं. द. अमे. ब्राझिल दे.

पातोंडें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. चाळीसगांव ता. येथें पेरू व लिंबें चांगलीं व पुष्कळ होतात. २ खानदेश जि. एरंडोल ता. तापीचे कांठीं.

पात्री (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा. गोदावरीचे कांठीं. २ गुजराथेंत अमदाबाद जि. येथें मोठा तलाव आहे.

पाथर्डी (श.) हिं. मुं. इ. नगर जि. शेवगांव ता. व्यापाराची पेठ. २ नाशिक जि. नाशिकजवळ गांव.

पादर (श.) हिं. म. इ कोईमतूर पर.

पादरा (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रा. गायकवाडचे रा.

पादशहागंज (गां.) हिं. मु. इ. खानदेश जि. सुलतानपूर पर.

पादशहापूर (श.) हिं. वाय. प्रां. गुरवळ पर. दिल्लीपा. २५ मैल.

पादशहामहाल (श.) हिं. वाय. प्रां. सहारणपूर जि. येथें शहाजहान बादशहानें राजवाडा बांधिला आहे.

पादशहापूर (गां.) हिं. मु. इ. द. महाराष्ट्र दे. बेळगांव जि. तालुका. पण येथील ठाणें बेळगांवीं असतें.

पादांग (श.) आशि. खं. द. पासिफिक महासा. मलाशिया बेटांतील संदा बेटांत. अचीन याचे राजधा. श.

पाद्रा (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत बडोद्यापा. ८ मैल.

पाद्रु (श.) हिं. मध्य प्रा. राजपु. लुनी नदीवर.

पान (न.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. पिंपळनेर ता.

पानगानी (न.) आफ्रि. खं. हिंदीमहासागरास मिळते.

पानात (दे.) हिं. वाय. प्रां. काल्पी प्रांताचे नांव.

पानकांग (सरो.) हिं. पं. इ. हें १०० मैल लांब आहे.
पानगांव (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापुर जि. बार्शी ता.
पानवाडा (श.) हिं. बं. इ. भागलपूरपा. २५ मैल.
पानिगांग (श.) हिं. बं. इ. पू. असाम दे.
पानीथ (गां.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. बडोद्याहून २८ मैल.
पान्सवळ (श.) हिं. म. इ. तंजावर प्रां. तंजावरपा. २७ मैल.
पापडी (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. वसई ता.
पापरघाट (गां.) हिं. वाय. प्रां. औधमध्यें सुलतानपूर प्रां.
पापासा (श.) अमे. खं. लाप्लाता दे. अंदीज पर्वताचे पूर्वेस.
पावंग (श.) हिं. बं. इ. पू. ब्रह्मदे.
पावळ (गां.) हि. मुं. इ. पुणें जि. शिरूर ता.
पामनी (श.) हिं. मध्य प्रां. नागपूर जि.
पामपूर (श.) हिं. म. इ. नेलोर प्रां.
पामवर (श.) हिं. पं. इ. चिनाब नदीचे कांठीं.
पामबेन (सामु.) हि. दक्षिणेस हिंदुस्थान व रामेश्वर बेट ह्यामध्यें.
पामिरेनिया (प्रां.) यू. खं. जर्मनींत प्रशिया सं.
पायसुनी (न.) हिं. वाय. प्रां. बुंदेलखंडांत.
पायांगहु (सरो.) आशि. खं. चिनांत.
पार (न.) हिं.मुं.इ. गुजराथ प्रां. सुरत जि. तापीस मिळते.
पारकर (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. हैदराबाद जि. ता.
पारगांग (श.) हिं. बं. इ. संबळपूर प्रां.
पारगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. श्रीगोंदें ता. येथें विड्याचीं पानें चांगलीं होतात.
पारघांट (घां.) हि. मुं. इ. सातारा जि. महाबळेश्वराजवळ.

पारनेर (श.) हिं. मुं. इ. नगर जि. ता. हंगा नदीचे कांठीं. येथें लुगडीं, अडकित्ते चांगले होतात. ह्यास पाराशरक्षेत्र ह्मणतात.

पारनेरा (डों.) हि. मुं. इ. गुजराथ प्रां. सुरतेजवळ.

पारपुनद (श.) हि. म. इ. पारपुनद जि. तालुका.

पारमबलोरी (श.) हि. म. इ. त्रिचनापल्लीपा. ४२ मैल.

पारमा (श.) यु. खं. इताली दे. येथें पन्हेर चांगली होते.

पारस (श.) हिं. वऱ्हाडांत रेलवेस्टेशन.

पारसनाथ (देऊळ) हिं. ब. इ. छोटानागपूरचे डोंगरावर जैन लोकांचे पवित्र स्थान.

पारा (नं. श.) अमे. खं. ब्राझिल दे.

पाराग्वे (दे.) अमे. खं. द. अमेरिकेंत देश.

पारांतीज (श.) हि. मुं. इ. गुजराथ प्रां. अमदावाद जि. तालुका

पारादंग (श.) हि. बं. इ. रंगपूरपा. २९ मैल.

पाराना (न.) अमे. खं. द. अमे. पाराग्वे दे. रिओपारा खाडीस मिळते.

पारानावाईना (न.) अमे. खं. द. अमे. ब्राझिल दे. निघून अतलांतिक महा. सा. मिळते.

पारामा (भू.) अमे. खं. दक्षिण अमे. पेरू दे. वायव्येस.

पारामांता (श.) आशि. खं. द. पासिफिक महा. आस्त्रालेशियांत न्युसौथवेल्सांत.

पारामारीवो (श.) अमे. खं. द. अमे. डच ग्वायनाची राज.

पारालाह (घां.) हि. हिमालय पर्वतांत. [कादवेस मिळते.

पाराशरी (न.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. निफाड ता. तून जाऊन

पारी (श. बे.) हिं. राजपु. सिरोही पर. सिरोहीपा. ५ मैल. २ भुतानांत दार्जिलिंगपा. ७५ मैल. ३ अमे. खं. आटलांटिक महासागरांत.

पारीना (भू.) अमे. खं. द. अमे. पेरू दे. दक्षिणेस.

पारीस (श.) यु. खं. फ्रान्स दे. राजधानी. सीन नदीचे कांठीं. पृथ्वींत उत्तम शहरांतलें हें एक आहे.

पारो (श.) हिं. भुतान दे. २ बंगाल इ. छोटानागपूर प्रां.

पारोपामिसस (पर्व.) आशि. खं. इराण दे. उत्तर हद्दीवर.

पारोळें (श.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. अंमळनेर ता. व्यापाराची पेठ.

पार्डी (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. सुरत जि. तालुका.

पार्वती (न.) हिं. वाय. प्रां. माळव्यांतून नि. चंबळेस मिळते. २ सिंद्याचे रा. सिप्री गांवाजवळ निघून सिंद नदीस मिळते.

पाल (गां.) हिं. राजपु. जोधपूर सं. जोधपुरापा. ५ मैल. २ मुं. इ. सातारा जि. कऱ्हाड ता.

पालकी (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां.

पालकोट (श.) हिं. बं. इ. छोटानागपूर प्रां. [कांठीं.

पालखेड (गा.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. दिंडोरी ता. कादवेचे

पालगड (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.

पालगु (श.) हिं. बं. इ. बहार प्रां.

पालघर (गां.) हिं. मुं. इ. टाणें जि. माहीम ता.

पालघांट (प्रां. बं.) हिं. म. इ. मलबार प्रां. येथें हैदरअल्लीनें एक उत्तम किल्ला बांधिला आहे.

पालटी (सरो.) आशि. खं. तिबेटांत.

पालता (श.) अमे. खं. द. अमे. लाप्लाता दे.

पालदिओ (श.) हिं. वाय. प्रां. बुंदेलखंडात.

पालनपूर (श. सं.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत.

पालपा (श.) हिं. नेपाळ दे.

पालपूर (श.) हिं. सिंद्याचे राज्यांत.

पालम (श.) हिं. वाय. प्रां. दिल्लीपा. १० मैल.

पालमकोट (श.) हिं. म. इ. तिनवेली प्रां.

पालमाऊ (गां.) हिं. बं. इ. येथें दगडी कोळशाच्या खाणी.

पालमीरा (श. भू.) आशि. खं. तुर्कस्तान देशांत दमास्कस प्रां. २ सिंहलद्वीपच्या उत्तरेस भूशीर. ३ म. इ.

पालमीरास (भू.) हिं. बं. इ. कटक प्रां. [वैतरणा न. कांठीं.

पालमैरा (तादमोर) (श.) पालमीरा पहा.

पालरी (गां.) हिं. राजपुतान्यांत जोधपुर सं.

पालर्मो (श.) यू. खं. इटाली दे. दक्षि. सिसिली बेटाची राज.

पालव्हरम (श.) हिं. म. इ. चिंगलपट प्रां. चिंगलपटपा. ११

पालशेत (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूण ता. [मैल.

पालस्तैन (प्रां.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत पश्चिमेकडील प्रांत. यांत येशू ख्रिस्त जन्मला.

पाला (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि.

पालाकोलु (श. बं.) हिं. म. इ. कारोमांडल किनाऱ्यावर येथें प्रथम डच लोक आले.

पालातीवेत (प्रां.) यू. खं. जर्मनींत.

पालार (न.) हिं. म. इ. कर्नाटकांतून निघून मद्रासचे दक्षिणेस बंगा. उपसा. मिळते. कांठीं अर्काट शहर.

पाली (श.) हिं. राजपु. जयपूर सं. चंद्रळेच्या कांठीं. लष्करची छावणी. २ वाय. प्रां. औधमध्यें गोमतीचे कांठीं. ३ गुरवळ प्रां. ४ गोरखपूर प्रां. ५ मुं. इ. ठाणे जि. कर्जत ता. ६ भोर सं. आंबा नदीचे कांठीं.

पालीकोंडा (श.) हिं. म. इ. अर्काटपा. २६ मैल.

पालीठाणा (श.) हि. मुं. इ. गुजराथेंत. येथें जैनांचीं देवाल्यें पाहण्यासारखीं आहेत.

पालीलोर (गां.) हि. म. इ. येथें बेली साहेबाचा हैदरअल्लीनें पराभव केला, सन १७८१.

पालूर (ग्रा.) हिं. म. इ. सिरमुर प्रां.

पार्ले (गां.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. महाड ता. महाडपा. एक मैलावर. येथें कोरींव केणीं आहेत.

पाल्क (सामु.) हि. द. हिं. व सिलोन बेट ह्यांचे मध्ये.

पावगड (डों.) हि. मुं. इ. गुजराथ प्रां. पंचमहाल जि.

पावनगड (कि.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं.

पावस (गां.) हिं. मु. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता.

पाव्हनसी (ग्रा.) हिं. म. इ. तंजावर पर.

पासको (श.) अमे. खं. द. अमे. पेरू देशांत.

पासारो (भू.) यू. खं. इताली दे.

पासिफीक (महासा.) आशिया खं. पूर्वेस व अमेरिका खं. पश्चिमेस.

पासिस (न.) आशि. खं. ग्रान्सकाकेशियांतून निघून काळ्या समु. मिळते.

पाहाडी (गां.) हिं. मुं. इ. टाणें. जि. भिवंडी ता.
पाहारगड (श.) हि. सिंधाचे रा. ग्वालेरपा. २८ मैल.
पाहारपूर (श.) हि. पं. इ. सिंधूचे कांठीं. २ वाय. प्रां. फरक्काबाद प्रां. फत्तेगड पा. ७ मैल.
पाळधी (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. जामनेर ता. [मैल.
पिओरा (गां.) हिं. वाय. प्रां. कमाऊन जि. अलमोरापा. ९
पिकलो (श.) हि. बं. इ. कटक प्रां. कटकपा. १८ मैल.
पिक्कापूर (श.) आशि. खं. इंग्लिशांचे ताब्यांत.
पिगा (श.) हिं. वाय. प्रां. मुरादाबाद जि.
पिर्चीचा (पर्व.) अमे. खं. द. अमे. इक्केदोर देशांत.
पिजा (श.) यू. खं. इतालींत. हे विद्यालयाकरितां प्र.
पिटमपूर (गां.) हि. वाय. प्रां. कानपूर प्रां. इटावापा. ५ मैल.
पिटवर्ग (श.) यू. खं. इंग्लंदांत तेन नदीवर
पिटलाद (श.) हि. मुं. इ. गुजराथ प्रां. गायकवाडाचे रा.
पिटोन (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा. गोदावरीचे कांठीं.
पितरमारित्सबर्ग (श.) आफ्रि. खं. दक्षिणेस नानालची राज.
पित्सबर्ग (श.) अमे. खं. उ. अमे. युनैतेद्स्तेत्समध्यें. लोखंडाचे कारखान्याकरितां प्र.
पित्रा (श.) आशि. खं. आरबस्तान दे. हेजिजाद प्रां.
पित्रिआ (प्रां.) आशि. खं. आरबस्तान दे. यास सिलामय म्हण.
पिदमांत (प्रां.) यू. खं. इतालींत. [शांचे ता.
पिनांग (बे.) आशि. खं. मयाला द्वीपकल्पाचे पश्चिमेस. इंग्लि-
पिम्रा (दगड)(श.) आशि. खं. आरबस्तानांत उजाड आहे. येथील घरें दगड कोरून केलेलीं आहेत.

पिपचो (श.) हिं. बं. इ. रामगड प्रां. रामगडापा. १९ मैल.

पिपरवानी (गां.) हिं. मध्य प्रां. शिवनी जि.

पिपरा (श.) हिं. वाय. प्रां. गोरखपूर प्रां.

पिपरेंडा (श.) हिं. वाय. प्रां. बांडा जि. बांडापा. १० मैल. येथें मोठा बाजार भरतो.

पिपली (गां.) हिं. वाय. प्रां. बिजनूर प्रां. मुरादाबादपा. ४४ [मैल.

पिपलीजालेश्वर (गा.) हिं. बं. इ. सुवर्णरेखा नदीचे कांठीं.

पियदमोंत (शि.) यु. खं. इतालींत आल्प्स पर्वताचें शिखर.

पिरकोण (गां.) हिं. मुं. इ. टाणें जि. पनवेल ता.

पिरगंज (श.) हिं. बं. इ. रंगपूर प्रां. रंगपूरपा. २८ मैल. २ पुरणीयापा. ९ मैल. ३ दिनाजपूर प्रां. दिनाजपूरपा. २६ मैल.

पिरनगर (गां.) हिं. वाय. प्रां. औध प्रां. लखनौपा. १७ मैल-

पिरनीज (पर्व.) यु. खं. फ्रान्स व स्पेन यांचे हद्दीवर. २ आस्ट्रे-लिया बेटसमूहांत व्हिक्टोरिया बे. पर्व.

पिरामिद (इमा.) आफ्रि. खं. मिसर दे. फार उंच व फार मोठ्या प्राचीन काळच्या इमारती.

पिरोफ (न.) हिं. वऱ्हाड प्रां. एलिचपूर जि.

पिलकोमायो (न.) अमे. खं. बोलिवियांत. इचे कांठीं चुकीसाका.

पिलदी (श.) हिं. म. इ. अर्काट प्रां. मद्रासपा. ३८ मैल.

पिलीबेट (श.) हिं. वाय. प्रां. बरेली पर. येथील तांदुळ फार उत्तम. व्यापार मोठा चालतो.

पिवादे (अखा.) अमे. खं. मीनलांदचे उत्तरेस.

पिशवी (गां.) हि. मुं. इ. कोल्हापूर सं. पन्हाळे पेठ्यांत.
पिस्का (बे. उप.) अमे.खं.द. अमे. पेरू देशा. पश्चिमेस. [आहेत.
पिसगांव (गां.) हि. वऱ्हाडांत वणी जि. येथें कोळशाच्या खाणी
पिसोरखांड (गां.) हि. मुं. इ. नगर जि. श्रीगोंदें ता. येथे कोकजाईचे पर्वत आहेत. [समु. मिळते.
पिहो (न.) आशि. खं. चिनांत खोई पर्व. निघून पूर्वेस पीत
पीत (समु.) आशि. खं. चीन देशाचे पूर्वेस.
पुकोली (श.) हि. बं. इ. मेमनसिंग प्रां.
पुगड (श.) हि. बं. इ. रामगड प्रां.
पुचपोरा (गां.) हिं. वाय. प्रां. मिनपुरी प्रां.
पुचोरिया (गां.) हि. वाय. प्रां. बरेली पर.
पुणतांबें (श.) हि. मुं. इ. नगर जि. कोपरगांव ता. गोदावरीचे कांठीं यात्रेचें ठिकाण. चांगदेवाची समाधि.
पुणें (श.) हि. मुं. इ. पुणे जि. मुळामुठा नदीचे कांठीं. हें मुं. इ. दुसरे प्रतीचें शहर. सर्व प्रकारच्या सुधारणांनीं नांवाजलेलें. गवरनर कांहीं दिवस येथें राहतात. नळाचे पाणी विपुल आहे. हवा उत्तम. वस्ती एक लाख. जवळ पर्वती म्हणून टेंकडी आहे. पेशव्यांचें मु. शहर होते. रेलवे-स्टेशन आहे. जवळ मुंढवें येथें कागदाची गिरणी, चतरसिंगी, गवरनरचा बंगला, पर्वती, फर्ग्युसन कालेज, जरतारीचा कारखाना वगैरे गोष्टी पाहाण्यासारख्या आहेत.
पुतकोट (सं. श.) हिं. म. इ. तंजावर प्रां.

पुतपरगंज (श.) हिं. वाय. प्रां. बुलंद शहरामध्यें. मोठा बाजार भरतो.

पुतासहारेनास(श.) अमे. खं. द. अमे. पातागोनियाची राज.

पुतौरा (गां.) हिं. वाय. प्रां. बांडा जि.

पुतुमायो (न.) अमे. खं. द. अमे. अमाझोनला मिळते.

पुथ (श.) हिं. वाय. प्रां. मिरत पर.

पुथीया (गां.) हिं. वाय. प्रां. मिनपुरी प्रां. [पा. २१ मैल.

पुथोना (श.) हिं. वाय. प्रां. अलाहाबाद प्रां. अलाहाबादे-

पुदुकोटा (श. स.) हिं. म. इ. मदुरा जि. त्रिचनापल्लीच्या उत्तरेस.

पुदोरा (गां.) हिं. वाय. प्रां. अलिगड पर.

पुनगर (गां.) हिं. वाय. प्रां. बांडा जि. जबलपूर पा. २० मैल. २ बरेली पर.

पुनवा (गां.) हिं. वाय. प्रां. अलाहाबादपा. ३८ मैल.

पुनाखा (श.) हिं. भुतान देशांत.

पुनासा (श.) हिं. माळव्यांत ग्वाल्हेरचे (सिंद्याचे) राज्यांत.

पुरगी (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा. हैदराबादपा. ४१ मैल.

पुरणगड (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी. जि. रत्नागिरीपा. १२ मैल.

पुरण्या (श.) हिं. बं. इ. जि. येथे बिदरी काम चांगलें होतें.

पुरनीपूर (गां.) हिं. वाय. प्रां. अलाहाबाद पर.

पुरबानी (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा.

पुरसर (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत राजकोटपा. ४१ मैल.

पुरसा (श.) हिं. बं. इ. दिनाजपूर प्रां. दिनाजपूरपा. ३९ मैल.

पुरा (श.) हिं. वाय. प्रां. कानपूर पर. मोठा बाजार भरतो.
पुराल्या (न.) आशि. खं. बलुचिस्तानांत लस प्रां. बेला शह- राजवळ. [ऊळ आहे.
पुरी (श.) हिं. बं. इ. ओरिसा प्रां. येथें जगन्नाथाचें दे-
पुरूस (न.) अमे. खं. द. अमे. अमाझोनला मिळते.
पुरोक (गां.) हिं. वाय. प्रां. मिनपुरी पर. मिनपुरीपा. ८ मैल.
पुरोली (गां.) हिं. वाय.प्रां. फरकाबाद मां. फत्तेगडपा. ४४मैल.
पुर्गुकिवुले (पर्व.) आशि. खं. चिनई तार्तरींत.
पुर्णगड (गां. कि.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता.
पुर्णा (न.) हिं. वऱ्हाड प्रां. सातपुड्यांतून जाऊन तापीस मिळते.
पुरंदर (गां. कि.) हि. मुं. इ. पुणे जि. येथील हवा चांगली आहे. या तालुक्याचें ठाणें सासवड येथे आहे. तह; स. १७७६ त पेशवे व इंग्लिश.
पुलरा (गां.) हिं. वाय. प्रां. मुजफरनगर मां.
पुलवारी (श.) हिं. बं. इ. पाटणा प्रां. पाटणापा. ९ मैल.
पुलाडम (श.) हिं. म. इ. कोईमतूरपा. २१ मैल.
पुलार (न.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं. निघून बंगालच्या उप- सा. मिळते.
पुलींद (दे.) आशि. खं. बलुचीस्तान देशाचें नांव.
पुलुमकोटा (श.) हिं. म. इ. तिनवेली मां. येथें फौजेची छा- वणी आहे.
पुलोपिनांग (श.) आशि. खं. द. मलाकाचे सामु. जवळ.
पुलोवो (श.) आशि. खं. द. मसाल्याचे बेटांत.

पुष्कर (श. सरो.) हिं. राजपु. अजिमगडाजवळ प्रसिद्ध क्षेत्र आहे.
पुष्पावती (न.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. जुन्नर ता.
पुसद (श.) हिं. वऱ्हाडांत वासीम जि. तालुक्याचें ठिकाण.
पुसलें (गां.) हिं. वऱ्हाडांत उमरावती जि.
पुसेगांव (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. खटाव ता. [स्थान.
पुळें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता. गणपतीचें
पूर्व केप (भू.) आशि. खं. रशियाचे उत्तरकेपाचें नांव.
पुर्वेकडील घांट (पूर्व घांट) (पर्व.) हिं. म. इ. कर्नाटकच्या उत्तरेकडील भागापा. उत्तरसरकार्सपर्यंत दक्षिणोत्तर पूर्वकिनाऱ्याकडील डोंगर.
पूस (न.) हिं. वऱ्हाडांत अजिंठ्याचे डोंगरांतून निघून पैनगगा नदीस मिळते.
पेईहो (न.) आशि. खं. चीन दे. इचे कांठीं पेकिन शहर.
पेकिन (श.) आशि. खं. चिन्नाची रा. पेईहो नदीचे कांठीं.
पेक्यान (न.) आशि. खं. चिनांत सिक्यांग नदीस कंतान शहराजवळ मिळते.
पेगू (श. प्रां. न.) हिं. ब्रह्मदे. याच नांवाच्या नदीच्या कांठीं श्रीमान् शहर. स. १८५३ त इंग्लिशांनीं घेतलें.
पेचिनी (प्रां.) आशि. खं. चीन देशांत. [रंगून पा. ६२ मैल.
पेचिली (अखा.) आशि. खं. चिनई तार्तरीचे दक्षिणेस.
पेचोरा (न.) यु. खं. रशियांत आर्तिक महासा. मिळते.
पेट (न.) हिं. वऱ्हाडांत अकोला जि.
पेटपूर (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. साबरमतीचे कांठीं अमदाबादपा. १५ मैल.

पेटलाद (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. गायकवाडचे रा. ता.
पेडगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. कर्जत ता. भीमा नदीचे कांठीं. येथे बाहादूरगड नांवाचा किल्ला आहे.
पेडावा (न.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. कृष्णेस मिळणारी नदी.
पेड्रो (भू.) हिं. द. सिलोनच्या उत्तरेस
पेण (श.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. तालुका आहे. येथें मिठाचें उत्पन्न पुष्कळ होतें.
पेणगंगा (न.) हि. वऱ्हाडांत अजिंठ्याचे डोंगरांत देऊळघांटाजवळ उत्पन्न होऊन वर्धा नदीस मिळते.
पेत्रोपालोस्क (श.) आशि. खं. रशियांत. कामश्चाटकामध्यें इशीम नदीचे कांठीं.
पेथोरागड (श.) हि. वाय. प्रां. कमाऊन प्रां. येथे मोठा बाजार भरतो. हे काळी नदीचे कांठीं.
पेदेल (गां.) यु. खं. इंग्लंद देशांत यार्कशायर प्रांतांत.
पेद्रोतालागेला (पर्व) हिं. द. सिलोनमध्ये.
पेनाकोंडा (श.) हिं. म. इ. बल्लारी प्रां.
पेनेर (न.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं. कडलुराजवळ समुद्रास [मिळते.
पेन्झन्स (श.) यु. खं. इंग्लंद दे. कार्नवाल प्रां. दक्षिण किनाऱ्यावर.
पेन्सिल व्हॅनिया (प्रा.) अमे. ख. युनैतेदस्तेत्स प्रां. यांत फिलादेलफिया शहर आहे.
पेपरघाट (श.) हिं. बं. इ. सुलतानपूर प्रां.
पेमगिरी (डों.) हिं. मुं. इ. नगर जि. संगमनेर ता. पश्चिमेस.
पेरगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. नगरपा. १९ मैल.

पेरास (श.) यू. खं. आर्किपेलेगोंत. येथ संगमरवरी दगड सांपडतात.

पेरिकोप (अखा.संयो.) यू. खं. रशिया आणि क्रिमिया यांमध्यें.

पेरिपट्टण (पेरियापट्टण) (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर मां. येथें तीन देवालयें पाहण्यासारखीं आहेत.

पेरी (श.) हिं. वाय. मां. गोरखपूर मां.

पेरू (दे.) अमे. खं. द. अमेरिकेंत.

पेरूज (सामु.) आशि. खं. पूर्वेस साघलीन व मचमाय ह्यांचेमध्यें.

पेरोत (पर्व.) अमे. खं. मेक्सिको दे.

पेलिंग (पर्व.) आशि. खं. चिनांत.

पेलू (बे.) आशि. खं.द् पासि. महासाग. ओशियानियाच्या ईशान्येकडेस मैकोनेशियांत.

पेलूर (श.) हिं. म. इ. नेलोर मां.

पेवें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूण ता.

पेशन्स (भू.) आशि. खं. पूर्वेस साघलीन बेटाच्या पूर्वेस.

पेशावर (श.) हिं. वायव्येस आफगाण लोकांची प्राचीन रा. लष्करची छावणी.

पेस्त (श.) यू. खं आस्त्रिया दे. हंगेरीची रा.

पेसली (श.) यू खं. स्कातलंदांत व्यापाराकरितां प्रसिद्ध.

पेहरी (गां. जा. इ.) हि. वाय. मां. बुंदेलखंडांत.

पैगा (श.) हिं. पं. इ. सिंधूपा. ११ मैल.

पैठण (श.) हि. मुं. इ. निजामाचे रा. गोदावरीचे कांठीं. हें शालिवाहनाचें रा.श. यास प्रतिष्ठान म्हणतात.

पैनगंगा (न.) पेणगंगा पहा.

पैणघांट (घां.) हि. म. इ. कानडा. प्रांतांत.

पैंपौस (सरो.) यू. खं. रशियांत.

पो (न.) यू. खं. इताली दे. आल्स व आपिनैन पर्व.निघून आद्रियातिक समु. मिळते.

पोकर (श.) हि. राजपु. अजमीर प्रां. या शहरासभोंवती वाळूचीं मैदानें आहेत. हें हिंदूंचें पवित्र स्थान आहे. आश्विनी पौर्णिमेस मोठी यात्रा भरते. लुनी व सरस्वती ह्या नद्या निघतात. येथील द्राक्षे मोठीं व गोड अशी प्रसिद्धि असून शिराज येथील द्राक्षांसारखीं उत्तम होतात. येथें मोटमोठाले बाग आहेत.

पोकरी (श.) हि. वाय. प्रां. बांडा पर. अजगड्या. २० मैल. २ कमाऊन प्रांतात. पर्वताच्या पायथ्याशीं. पर्वतावर देवदाराचीं झाडें फार आहेत. या गांवीं तांब्याच्या खाणी आहेत.

पोखरण (श.) हि. राजपु. जोधपूर प्रां. हें व्यापाराचें मोठें ठिकाण आहे.

पोखरी (घां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. आंबेगांव घोडे या गांवांजवळील डोंगरांत.

पोगलापुडी (श.) हि. म. इ. निजामचे रा. गोदावरीचे कांठीं.

पोजन (गां.) यू. खं. प्रशियांत वार्ता नदीचे कांठीं.

पोती (श.) आशि. खं. ट्रान्सकाकेशियांत मिंग्रेलिया प्रां. काळ्या समुद्राचे कांठीं पासिस नदीचे मुखाजवळ.

पोतोमाक (न.) अमे. खं. युनैतेद्स्तेत्समध्यें. हिचे कांठीं वाशिंग-
तन शहर.

पोतोसी (श.) अमे. खं. मेक्सिको दे. [खाणी आहेत.

पोल्की (गां.) हिं. वाय. प्रां. कमाऊन प्रां. येथें तांब्याच्या

पोनपुढा (श.) हिं. म. इ. मलबार प्रां. [नदीचे कांठीं.

पोनानी ऊर्फ पन्यानी (श.) हिं. म. इ. मलबार प्रां. पुनानी

पोपोक्यातोपीतल (ज्वा. मु.) अमे. खं. म. अमे. मेक्सिको दे.

पोफरण (गां.) हिं. मुं. इ. टाणें जि. माहिम ता.

पोफळी (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूण ता.

पोयंजे (गां.) हिं. मु. इ. ठाणे जि. पनवेल ता. [कांठीं

पोरबंदर (श. बं.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत काठेवाडांत. अरबी समुद्राचे

पोर्ट वाताल (बं. श.) आफ्रिका खं. पूर्व आफ्रिकेंत.

पोर्ट विलो (श.) यु. खं. स्कातलंदांत फ्रिथ आफ फोर्थजवळ.

पोर्ट ब्लेअर (गां.) हिं. ब्रह्म. दे. दक्षिणेस अंदमान बेटांत. येथें
इ. स. १८७२ त लार्ड मेयो ग. ज. मारिले गेले.

पोर्टस् मौथ (बं. श.) यु. खं. इंग्लंदांत हंट्स प्रां. हें आरमाराकरितां
प्रसिद्ध आहे.

पोर्त आदेलेद (श.) आशि. खं. द. पासि. महा. साग. आस्त्रालेशियांत
विक्टोरिया बेटांत.

पोर्त आलग्रे (श. बं.) अमे. खं. द. अमे. ब्राझिल दे.

पोर्त निग्रो (श. बं.) अमे. खं. द. अमे. ब्राझिल दे.

पोर्तलांद (श.) आशि. खं. द. पासि. महासाग. आस्त्रेलियांत
विक्टोरियांत. २ अमे. खं. युनैतेद्स्तेत्समध्यें.

पोर्त सेंत (श.) आफ्रि. खं. इजिप्त दे. सुवेझच्या कालव्याचे उत्तर द्वाराजवळ. २ हिं. म. इ.

पोर्त सांताक्रुथ(श.वं.) अमे. खं. पाटागोनियांत.

पोर्तुगाल (दे.) यू. खं. स्पेन दे. पश्चिमेस.

पोर्तोनोवो (श.) हि. म. इ. पोर्तसेंत देविदच्या द. येथें लोखंडाचा कारखाना चालतो. इं.व है. ल. १७८१. पोंदेशरीच्या द. ३२ मैल.

पोर्तोवेलो(ज्वा.प.) अमे. खं. मेक्सिको दे.

पोलची (श.) हिं. म. इ. कोईमतूर प्रां. कोईमतूरपा. २६ मैल.

पोलंद (प्रां.) यू. खं. रशिया, आस्त्रिया व प्रशिया ह्या तिघांनीं वाटून घेतला. ह्याचे राजधानीशहर वार्सा.

पोलिकास्त्र(अखा.) यू. खं. इतालीच्या नैर्ऋत्येस.

पोलूर (श.) हिं. म. इ. अर्काटपा. ११ मैल.

पोलेनिशिया(बे.समु.) आशि. खं. द. पासि. महा. साग. आस्त्रालिया बेटांपैकीं एक समूह.

पोवनगड (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. बडोद्यापा. २२ मैल.

पोशीतरू (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत गायकवाडचे राज्यांत.

पोश्री (न.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. अरबी समुद्रास मिळते.

पोहनी(पौनी)(श.) हिं. मध्यप्रां. भंडारा जि. वैनगंगेच्या कांठीं रेशमी व सुती कापडाचा व्यापार.

पोहोर (न.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. खेड ता.

पौड (गां.) हि. मुं. इ. पुणें जि. हवेली ता. मुळशी पेट्याचें मुख्य गांव.

पौनार (गां.) हिं. मध्यप्रां. वर्धा जि.

पौनी (गां.) हिं. मध्य प्रां. भंडारा जि. वैनगंगेच्या कांठीं.

पंचगंगा (न.) हिं. मुं. इ. सह्याद्रि प. निघून कोल्हापुरावरून जाऊन कृष्णेस मिळते.

पंचतनबोर्लेई (श.) हिं. मुं. इ. जंजिरा सं. तालुक्याचें ठिकाण.

पंचनदी (न.) हिं. पं. इ. रावी, चिनाब झेलम, सतलज, बियास ह्या मिळून झाली आहे. ही मिथन कोटाजवळ सिंधूस मिळते.
(गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.

पंचमनगर (गां.) हिं. मध्य प्रां. दमोह जि. येथें कागद चांगला [होतो.

पंचमहाल (जि.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. जिल्हा.

पंचवटी (गां. क्षे.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. नाशिकाच्या पूर्वेस लागनच गंगेच्या कांठीं. येथें श्रीराम वनवासांत असतां राहिले होते. त्यांचें भव्य व मजबूत असें मंदीर आहे. हें मंदीर स. १७९० त बांधिलें. नाशिक शहराप्रमाणेंच या बाजूस गंगेस घांट, पटांगणें, देवालयें आहेत. व पंचवटींतून नाशिक येथें जाण्या येण्यास टिकठिकाणीं लहान लहान सांडवे असून भव्य पूल व पाण्याच्या संचयास्तव मोठा बंधारा बांधिला आहे. का. म. थत्ते. शिवाय सीतागुंफा, तपोवन हीं ठिकाणें आहेत. गोदेस स. १८७२ त सिंहस्थपर्वणीचे दिवशीं महापूर येऊन पुष्कळ बैरागी वाहून गेले.

पंचाळें (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. सिन्नर ता.

पंजाब (प्रां.) हि. वाय. प्रां. वायव्य कोनास, पांच नद्या ज्या प्रदेशांतून वाहतात तो. सिंधप्रांताचे उत्तरेस.

पंढरपूर (श. क्षे.) हि. मुं. इ. सोलापूर जि. ता. भीमा नदीचे कांठीं येथे श्रीविठ्ठलमंदीर असून आषाढी व कार्तिकी ह्या एकादशींस मोठी यात्रा भरते.

पंढाना (प्रां.) हि. मध्यप्रां. नेमाड जि. भीमानदीचे कांठीं.

पंदरान (भू.) आशि. खं. पूर्वेकडील द्वीपकल्पाचे पूर्वेस.

पांगरी (गां.) हि. मुं. इ. सोलापूर जि. बार्शी ता.

पांचाळ (गां.) हि. मु. इ. खानदेश जि. पाचोऱ्याचे पूर्वीचे गांव.

पांझर-रा (न.) हि. मुं इ. खानदेश जि. निघून धुळ्यावरून जाऊन तापीस मिळते. हीस १८७२ त मोठा पूर येऊन धुळे गांवची अर्धी पेठ वाहून गेली [होती.

पांडवगड (गां. कि.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. वाई ता.

पांढुरना (गां.) हिं. मध्यप्रां. नागपूर जि.

पांडेवाडी (गां.) हिं मुं. इ. सातारा जि. वाई ता. येथें वामन पंडित प्रसिद्ध कवी ह्यांची समाधी आहे.

पांड्य (देश.) हि. म. इ. अरकाट आहे तो देश. [गांव.

पांढरकवडा (गां.) हिं. वऱ्हाडांत वणी जि. वेताळपूर ता. चे मुख्य

पांढरीनैल (न.) हिं. आफ्रि. खं. व्हिक्टोरिया नायँझा सरोवरांतून अलबर्टनायँझ्यांतून न्यूबिया प्रांतांतून मिसर देशाचे उत्तरेस भूमध्यसमु. मिळते.

पांढुरणें (श.) हि. मध्यप्रां. छिंदवाडा जि. येथें कापूस होतो.

पांदुरी (श.) हिं. मध्यप्रां. हैदराबाद जि. इलिचपूरपा.

पांढरली (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. सिन्नर ता. [२१ मैल.

पांदेतन (गां.) हिं. काश्मिर दे. श्रीनगरपा. ४ मैल. येथें तळ्यांत देवालय आहे, तें पाहण्यासारखें आहे.

पांदेचरी (श.) हिं. म. इ. मद्रासचे द. फ्रेंच लोकांचे ताब्यांत.

पांध्री (गां. श.) हिं. मुं इ. सोलापूर जि. २ वाय. प्रां. वैतूल-पा. ३७ मैल.

पांपूर (श.) हिं. काश्मीरमध्ये झेलमनदीचे कांठीं. येथें पुष्कळ बाग व पुष्कळ कमानींचा पूल आहे व दोन मोठाल्या मशिदी आहेत. [नाडांत.

पांप्लेना (श.) यू. खं. स्पेन दे. २ अमे. खं. द. अमे. न्युग्रा-

पांबेन (सामु.) हिं. द. हिंदुस्तान व रामेश्वरबेट ह्यांमध्यें.

पिंपळगांव (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. पाचोरे ता.

पिंपळगांव काळ्यांचें (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रा. अकोला जि.

पिंपळगांव जलाल (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. येवले ता.

पिंपळगांव बसवंत (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. निफाड ता.

पिंपळगांव बुद्रुक (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश. जि. भुसावळ ता.

पिंपळगांवराजा (गां.) हिं वऱ्हाडांत बुलढाण जि. पाणनदीचे कांठीं.

पिंपळनेर (श.) हिं. मुं. इ. खानदेश. जि. तालुक्याचे गांव. पांझरा नदीचे कांठीं. [कांठीं.

पिंपळवंडी (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. जुन्नर ता. कुकडी नदीचे

पिंप्राळें (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. जळगांव ता.

पिंप्री (गां.) हि. मुं. इ. नाशिक जि. नाशिक ता.

पिंग (श.) हिं. ब्रम्हदे. इरावतीपा. १९ मैल. [आहे.

पिंजर (गां.) हिं. वऱ्हाडांत अकोला जि. येथें हेमाडपंती देऊळ

पिंदुस (पर्व.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत.

पेंडुर (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी. जि. मालवण ता.
पेंठ (श.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. तालुक्याचे गांव हे पूर्वी मुसलमानी स. होते. येथील हवा पाणी वाईट [आहे.
पेंबा (बे.) आशि. खं. हिंदीमहासागरांत.
पेंब्रोक (प्रां. श.) यू. खं. इंग्लंदांत वेल्समध्ये.
प्रुथ (न.) यू. खं. रोमेनियामध्ये दान्यूब नदीला मिळते.
प्याकटना (श.) हि. वाय. प्रां. कमाऊन जि. अलमोदापा.
प्याकबर (गा.) हि. वाय. प्रां. मुरादाबाद जि. [१९ मैल.
प्युएर्तोरिको (बे) अमे. ख. मध्य अमेरिकेच्या लगत्याची बेटे, प्रेतर अंतिलीस वगैरे आहेत त्यांत हें आहे. [कांठीं.
प्रकाशे (श.) हि. मु. इ. खानदेश जि. शहादे ता. तापीच्या-
प्रचितगड (कि.) हिं. मु. इ. रत्नागिरी जि. संगमेश्वर ता. २ सातारा जि. पाटण ता.
प्रचंडगड (कि.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. भोर सं.
प्रतापगड (कि.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. जावली ता. २ अयोध्या प्रां. जि. ३ राजपुतान्यांत सं. वन्सवाड्याचे उत्तरेस.
प्रतापपूर (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. पिंपळनेर ता.
प्रभानवल्ली (गां.) हि. मु. इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता.
प्रभासपट्टण (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. जुनागड सं. येथें स. १८९१ त ताबुताच्या वेळीं हिंदु मुसलमानांत मोठा दंगा झाला.
प्रयाग (श.क्षे.) हिं. बं. इ. गंगा यमुना यांच्या संगमावर.
प्रवरा (न.) हिं. मुं. इ. नगर जि. रतनगडाजवळून निघून

टोंक शहरावरून जाऊन गोदावरीस मिळते. इचें पाणी फार हलकें आहे.

प्रवरासंगम (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. नेवासें ता. प्रवरा व गोदा यांच्या संगमावर आहे.

प्रशिया (दे.) यू. खं. जर्मनीदेशाचा एक भाग.

प्राग (श.) यू. खं. इतालींत बोहिमिया प्रां. राज.

प्राणहिता (न.) हिं. मध्यप्रां. वर्धा व वैनगंगा मिळोन झालेली नौ. ही गोदेस मिळते. कांठीं शहर शिरोंच्या. [शहर.

प्रितोरिया (श.) आफ्रि. खं. दक्षिण आफ्रिकेंत त्रान्सवालरिपचें

प्रिन्स ऑफ वेल्स (बे.) अमे. खं उत्तर अमे. आर्तिक महासागरांत.

प्रिन्सेस एदवर्द हेलंद (प्रां.) अमे. खं. उ. अमे. कानडाचे राज्यांत.

प्रिपेत (न.) यू. खं. रशियांत निपर नदीस मिळणारी नदी.

प्रियामन (श.) आशि. खं. पूर्वेस पासि. महासा. मसाल्याचे [बेटांत.

प्रेसबर्ग (श.) यू. खं. आस्त्रिया दे.

प्रेमगिरी (गां.) हिं. बं. इ.

प्रेस्टन (श.) यू. खं. इंग्लंदांत लँकेशायरमध्यें रिबन नदीचे कांठीं. येथें बांगड्या करण्याच्या भट्टया आहेत.

प्रोम (श.) हिं. ब्रम्हदे. इरावतीचे कांठीं.

प्रोमहेन (प्रां.) हिं. ब्रम्हदे. पेगू प्रांताचा भाग.

प्रांतीज (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत अमदाबाद जि. तालुका.

प्लामनरोहेद (भू.) यू. खं. इंग्लंदांत.

प्लिनलिमन (पर्व.) यू. खं. इंग्लंदांत वेल्समध्ये. [प्रसिद्ध आहे.

प्लिमौथ (श.बं.) यू. खं. इंग्लंदांत डेव्हन प्रां. आरमाराकरितां

प्लासी (श.) हिं. बं. इ. भागीरथी नदीचे कांठीं. येथें ल. इ.

स. १७५७ क्लैव व सुजाउद्दवला. कलकत्यापा. ९६ मैल.

फ.

फतुआफत्रा (श.) हिं. बं. इ. पाटणा जि. पुनपुन व भागीरथी ह्या नद्यांचे संगमावर हें पवित्र स्थान आहे. पाटणापा. १० मैल.

फतेखेलडे (गां.) हि. वऱ्हाड. प्रां. बुलढाणा जि. पाईनगंगेस मिळणाऱ्या भोगावती नदीचे कांठीं.

फत्तेगड (श.) हि. वाय. प्रां. गंगेच्या कांठीं.

फत्तेपुरशिक्री (श.) हि. वाय. प्रां. जि. आग्र्याजवळ. येथें बाबर व संग ह्यांची इ. स. १५२७ त व बंडवाले व इं. ह्यांची स. १८५७ त लढाई. दगडावर कोरींव काम उत्तम करितात.

फनसे (गां.) हि. मुं. इ. ठाणें जि. डाहाणू ता.

फरुकाबाद (श.) हि. वाय. प्रा. गंगेच्या कांठीं जि. स. १८०५ त होळकर व इंग्लिश ह्याची लढाई.

फरगाण (प्रां.) आशि. ख. तार्तरी देशांत.

फरन्यान्देपो (श.) आफ्रि. खं. सेनिगाल नदीचे कांठीं.

फरा (श.) आशि. खं. अफगाणिस्तानांत.

फरिदकोट (श.सं.) हिं. पं. इ. शीख लोकांचें. [सं. श.

फरिदपूर (गां.सं.श.) हि. ब. इ. ब्रह्मपुत्रेच्या कांठीं जि. २ पं. इ.

फरिस्तान (प्रां.) आशि.खं.इराणांत या प्रांतांत शिराज शहर आहे.

फलटण (श.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. निंबाळकरांचें जहागिरीचें गांव बाणगंगेचे कांठीं.

फाकलंद (बे.) अमे. खं. द. अमे. पाटागोनियाचे दक्षिणेस.
फाची (श.) हि. राजपुताम्यांत जयपूर सं. येथें मोठा बाजार भरतो.
फापामो (गां.) हि. वाय. प्रां. अलाहाबाद जि. गंगेच्या कांठीं.
फाबल (न.उपसा.) यू. खं. अयर्लंडांत.
फारिया (न.) यू. खं. स्विदनांत बालतिक समु. मिळते.
फार्तक (भू.) आशि. खं. अरबस्तानच्या दक्षिणेस.
फार्तयार्क (श.) अमे. खं. कानडा दे.
फाल्कर्क (श.) यू. खं. स्कातलंडांत.
फालमौथ (श.) यू. खं. कार्नवाल प्रा. दक्षिण किनाऱ्यावरील.
फाल्सबे (उपसा.) आफ्रि. खं. द. आफ्रिकेत.
फिजी (बे.) आशि. खं. पूर्वेस पासि. महासा. आस्त्रेलिशियांत.
फिनलंद (अध्या.) यू. खं. रशियांत लापुंदाच्या पश्चिमेस बालतिक
फिना (गां.) हि. वाय. प्रां. बिजनूर प्रा. [समुद्राचे कांठीं.
फिनिस्तर (भू.) यू. खं. स्पेनदेशाचे वायव्येस.
फिरिया (श.) हि. नेपाळांत काटमांडूपा. ३७ मैल.
फिरोजपूर (श.) हि. पं. इ. घारानदीचे कांठीं जि. लाहोर पा. ४० मैल. शीख व इं. ल. १८४५.
फिरोजाबाद (श.) हि. पं. इ. येथे शीख व इंग्लिश ह्यांची लढाई झाली. [वेनिया प्रां-
फिलादेलफिआ (श.) अमे. खं.उ. अमे. युनैतेदस्तेत्समध्यें पेन्सल.
फिलिक्स (बे.) द. अमे. चिलीच्या पश्चिमेस.
फिलीपेन (बे.) आशि. खं. हिंदी महासाग. याची रा. मानिला.
फुचू (बं.) आशि. खं. चीन देशांत. [स्पेनच्या ताब्यांत.

फुचूफू (श.) आशि. खं. चीन दे. फोकेन प्रां.

फुणगुस (बं.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. संगमेश्वर ता.

फुनेन (बे.) यू. खं. देन्मार्क दे.

फुलगड (श.सं.) हिं. ब. इ.

फुलतांब (श.) पुणतांबे पहा.

फुलपूर (श.) हि. वाय. प्रां. अलाहाबाद प्रां. येथें मोठा बाजार भरतो.

फुलमरी (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा. औरंगाबाद जि.

फुलवारी (श.) हि. बं. इ. पाटणापा. ९ मैल.

फेअरहेद (भू.) यू. खं. अयर्लंदांत.

फेजान (दे.प्रां.) आफ्रि. खं. बार्बरी सं. दक्षिणेस हा सुपीक प्रदेश आहे.

फेनपूर (श.) हि. मुं. इ. खानदेश. जि. जामनेर ता.

फेरनांदेज (श.बे.) अमे. खं. द. अमे. चिल्लीच्या पश्चिमेस.

फेराआईल्स (बे.) यू. खं. स्कानलंदच्या उत्तरेस.

फेरोजपूर (श.) फिरोजपूर पहा.

फेरोजशाहा (काल.) हिं. प. इ. हरियाना प्रांतांतून यमुनेचा कालवा बिकानेरपर्यंत नेला आहे त्याचे नांव.

फेरोजशाहा (श.) हिं. अयोध्या प्रां. सितापूर जि. याचे पूर्वींचें नांव तारापूर. येथे तोडरमल्ल जन्मला. व १५८९ त मृत्यु पावला. हा क्षत्री जातीचा होता.

फैजपूर (श.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. सावदे ता. येथें रंगीत पासोडे चांगले होतात.

फैजाबाद (श.) हिं. वाय. प्रां. अयोध्या प्रां. जि.

फैटापूर (गां.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत गायकवाडचे राज्यांत.

फॅल (श.) यू. खं. अयर्लंदांत याच नांवाचा उपसागर आहे. तेथेंच नदी आहे.

फोकेन (प्रां.) आशि. खं. चिनांत. यांत फुचुफू हें मुख्य शहर [आहे.

फोरमेनतारा (बे.) यू. खं. स्पेन देशांत.

फोर्त (न.) यु. खं. स्कातलंदांत.

फोर्त सेंतदेवीद (श.कि.) हिं. म. इ. द. पन्यार नदीचे कांठीं.

फोर्तु (अखा.) यू. खं. स्कातलंदांत.

फोर्थ (न.) फोर्त पहा.

फोर्मोसा (बे.) आशि. खं. चीनच्या पूर्वेस फोर्मोसा व चीन यांचे मध्ये याच नांवाची सामुद्रधुनी.

फोलंग (श.) हि. भूतान सं.

फौलंद(न्युफौलंद) (बे.) अमे. खं. कानडाचे राज्याचे पूर्वेस.

फंदी (उपसा.) अमे. खं. कानडाचे रा. पूर्वेस न्यूब्रन्सविक व नोवास्कोशिया यांच्यामध्ये.

फंचीरा (पर्व.) आफ्रि. ख. अबिसीनियांत. [पोलिनीशियांत.

फेंदली (बे.) आशि. खं. द. पासि. महासा. ओशियानियामध्यें

फोंडें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. देवगड ता. याच [नांवाचा घाट.

फ्रानेनबर्ग (श.) यू. खं. प्रशिया दे.

फ्रान्स (दे.) यू. खं. देश आहे. [पूर्वेस.

फ्रिओ (भू.) आफ्रि. खं. दक्षिणेस. २ द. अमे. ब्राझिलच्या

फ्री तौन (श.) आफ्रि. खं. सिएरालीओनची राज.

फ्रिथफोर्थ (समु.) यू. ख. स्कातलंदांत.

फ्रिबुर्ग (श.) यू. खं. स्वित्सर्लंदमध्यें.

फ्रेदरिक तौन(श.) अमे. खं. न्यूब्रन्सविक प्रांतांत.

फ्रेद्राल (सरो.) अमे. खं. स्वतंत्र संस्थानांत.
फ्रोरो (फ्रेर्यु) (बे.) यू. खं. देनमार्क दे.
फ्रोवार्द (भू.) अमे. खं. दक्षिणेस. [राजाचे पुतळे आहेत.
फ्रांकफुर्त (श.) यू. खं. जर्मनीत मेन नदीचे कांठीं येथें प्राचीन
फ्रेंजर (न.) अमे. खं. जुआनदीफुकाचे सामु. मिळते.
फ्रातरी (न.) अमे. खं. युनैतेद्स्तेत्समध्यें.
फ्रारिदा (द्वीप.स.) अमे. खं. युनैतेदस्तेत्समध्यें.
फ्रारेन्स (श.) यू. खं. इतालीत आर्नोनदीचे कांठीं. येथे कोल्हापुरचे राजाराम राजे स. १८७०त मरण पावले. येथील चित्रकाम व खोदीव काम पाहण्यासारखें
फ्रिट (प्रां.श.) यू. खं. इंग्लंदमध्ये. वेल्स प्रा. [आहे.

ब.

बक्कर (श.) हि. मुं. इ. सिंध प्रां. सिंधुनदाचे कांठीं.
बकसार (श.) हि. ब. इ. बहार प्रां येथें मिर कासिम व इंग्लिश ह्यांची स. १७६४ त लढाई.
बक्तेगान (सरो.) आशि. खं. इराण देशांत.
बगदाद (श.) आशि. खं. तुर्कस्तान दे. तैग्रीस नदीचे दोन्ही थडींस वसलेलें आहे. हे कालिफाचें राजधानी
बचाऊ (श.) हि. मुं. इ. कच्छ प्रां. [शहर होतें.
बटवा (न.) हिं. वाय. प्रां. बुंदेलखंडांत यमुना नदीस मिळते.
बटेविआ (श.) हि. द. हिंदी महासा. जावाबेटांत. [मैल. रे.स्टे.
बडनेर (गां.) हि. वऱ्हाडांत उमरावती जि. उमरावतीचा. ५
बडवाई (गां.) हि. मध्य प्रां. नर्मदेच्या कांठीं उत्तर बाजूस. येथून ओंकारेश्वर ६ मैल.

बडोदें (श.) हिं. मुं. इ. गायकवाडच्या राज्याची राज. विश्वामित्रीच्या कांठीं. येथें मोठमोठ्या इमारती पाहण्यासारख्या आहेत रे. स्टे.

बत्तिसशिराळें (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. वाळवें ता.

बदकशान (प्रां.) आशि. खं. नार्तरीत.

बदनूर (गां.) हि. मध्य प्रां. बैतूल जि.

बदरीकेदार (गां.) हिं. वाय. प्रां. हिमालयपर्वतांत शंकराचें स्थान.

बदरीनाथ (शिख.) हि. हिमालयपर्वताचे, उंची फूट २३४४१.

बदलापूर (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. कल्याण ता.

बदामी (श.) हिं. मुं. इ. विजापूर जि. तालुका येथें भुईकोट [किल्ला आहे.

बनकुरा (श.) हिं. बं. इ. जि.

बनखडी (श.) हिं. मध्य प्रां. हुसंगाबाद जि. पंचमढीस जाण्याचें हे रे. स्टे. आहे. [बालाघाट जि.

बनपूर (श.) आशि. खं. बलूचिस्थानांत. २ हिं. मध्य प्रां.

बनवासी (गां.) हिं. मुं. इ. उत्तर कानड्यांत.

बनारस (काशी) (श.क्षे.) हिं. वाय. प्रां. भागीरथीचे कांठीं. हिंदूंचे पवित्र स्थान. येथें भागीरथीस मोटमोठे घाट बांधिलेले आहेत. हें सर्व शास्त्रांचे मूळपीठ आहे. येथील रस्ते फार अरुंद आहेत.

बनास (न.) हिं. भूतान दे. निघून ब्रह्मपुत्रा नदीस मिळते. २ राजपु. अरवली प. निघून चंबळा नदीस मिळते.

बनासा (श.) हिं. वाय. प्रां. गुरवळ प. यमुना नदीवर.

बन्नु (श.) हि. पं. इ. जि.

बन्सवाडा (श.सं.) हि. राजपु. डोंगपुरच्या दक्षिणेस.

बमनी (गां.) हिं. मध्य. प्रां. मंडला जि.

बरक (न.) हिं. ब्रह्मपुत्रा नदीस मिळते.

बरगड (श.) हिं. मध्यप्रां. संबळपूर जि. ता.

बरगेन (बर्जेन) (श.बं.) यू. खं. नार्वे देशांत पश्चिमेस.

बरड (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. फलटण जहागिरींत.

बरद्वान (श.सं.) हि. बं. इ. जि. येथें कोळशाच्या खाणी आहेत. दामोदर नदीचे कांठीं. [दक्षिणेस.

बरवानी (श.सं.) हि. मुं. इ. गुजराथेंत. २ मध्य हिं. नर्मदेच्या

बरहामपूर (श.) हि. म. इ. उत्तर सर्कार्स प्रां. येथें फौजेची छावणी आहे.

बराकपूर (श.) हि. बं. इ. कलकत्त्याच्या उत्तरेस १६ मैल. लष्कराची छावणी. स. १८५७ त बंड.

बराहत (श.) हिं. वाय. प्रां. गरवाल जि.

बरेच (प्रां.) हिं. वाय. प्रां. अयोध्येचा एक भाग.

बरेला (गां.) हिं. मध्यप्रां. जबलपूर जि.

बरेली (श.) हिं. वाय. प्रां. रोहिलखंडांत. जि. येथें सतार, विणा ह्यांस लागणाऱ्या तारा तयार करितात.

बऱ्हाणपूर (श.) हिं. मध्यप्रां. नेमाड ता. तापीचे कांठीं. येथें लुगडीं, कलाबतूचें काम, अमरी तंबाखु, गुडाखु उत्तम होतो. [१८५७ बंड.

बऱ्हामपूर (श.) हिं. बं. इ. जि. कलकत्त्यापा. ५८ कोस. स.

बर्कनहेड (श.) यू. खं. इंग्लंदांत चेशायर प्रां. मर्सी नदीवर.

बर्क्री (गां.) यू. खं. इंग्लंदांत.

बर्दाव (श.) हिं. बं. इ. जि.

बर्नेट (न.) आशि. खं. पू. पासि. महासा. आस्ट्रेलियांत मरे नदीला मिळते.

बर्ने (श.) यू. खं. स्वित्सर्लंदची राज. आर नदीचे कांठीं.

बर्फांते वेंतूर (अखा.) आफ्रि. खं. बार्बेरी सं. चे उत्तरेस.

बर्मिंगहाम (श.) यू. खं. इंग्लंदांत. येथें लोखंडी व पोलादी सामान तयार होतें.

बर्म्युदा (बे.) अमे. खं. युनैतेदस्तेत्सच्या पूर्वेस; हीं बेटें सुमारें [तीनशें आहेत.

बर्लिन (श.) यू. खं. जर्मनींत प्रशियाची रा. स्प्री नदीचे कांठीं.

बर्विक (श.) यू. खं. इंग्लंदांत त्वीद नदीचे कांठीं.

बल्क (श.) आशि. खं. अफगाणिस्तानचे उत्तरेस बुखारा प्रां.

बलगेरिया (प्रां.) यू. खं. तुर्कस्तान दे.

बल (सरो.) हि. काश्मिर सं.

बळवडी (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. सांगोले ता. माण न- [दीचे कांठीं.

बलसाड (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. सुरत जि. तालुक्याचें ठिकाण.

बलसोर (बलेश्वर) (श.) हि. बं. इ. ओड्या प्रां. कटक जि. उत्तरेस. याच नांवाची खाडी.

बलक (श.) आशि. खं. अफगाणिस्तानांत.

बलालपूर (श.) हि. मध्यप्रां. चांदा जि.

बळारी (श.) हिं. म. इ. जि. कर्नाटक प्रां. डोंगरी किल्ला लष्करची छावणी, कापसाचा व्यापार.

बलूचिस्तान (दे.) आशि. खं. हिंदुस्थानच्या पश्चिमेस मुसलमान लोकांचा देश.

बलेश्वर (श.खाडी.) हिं. बं. इ. ओढीसा प्रां. बलेश्वराजवळ.

बल्हेरी (गां.) हिं. मध्य प्रां. जबलपूर जि. येथे विड्याची [पानें होतात.
बवेरीया (सं.) यू. खं. जर्मनींत.
बसणी (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता.
बसरा (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत युफ्रातीस नदीचे कांठीं.
बस्तार (सं.) हिं. मध्य प्रां. चांदा जि. छत्तिसगडाचे दक्षिणेस डोंगराळ प्रदेश.
बस्ती (श.) हिं. वाय. प्रां. काशीच्या उत्तरेकडील मैदानांत.
बहरअलतबारा (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत सिरिया प्रां. यांतून जार्दन नदी वाहते.
बहरअलतहुन(श.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत सिरिया प्रां. यांतून जार्दन नदी वाहते.
बाहदरपूर (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. अमळनेर ता.
बाहादूरगड (सं.श.) हिं. वाय. प्रां.
बाहार (मगद) (प्रां.श.) हिं. बं. इ. उत्तरेकडील प्रांत.
बाहाळ (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. चाळीसगांव ता.
बहियर (श.) हिं. मध्यप्रां. बालाघाट जि. ता.
बहुलें (गां.) हिं. मु. इ. सातारा. जि. पाटण ता.
बळसाणे (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश. जि. पिंपळनेर ता.
बाइन ऑफ बेनीन (उप.) आफ्रि. खं. वरच्या गिनींत.
बाइन (न.) यू. खं. अयर्लंडांत.
बाक (श.) अमे. खं. उ. अमे. स्वतंत्र. सं.
बाकरगंज (प्रां.) हिं. बं. इ. जि. जबलपूर व टोका यांचे उत्तरेकडील प्रांत. येथें तांदुळांचा व्यापार फार मोठा [चालतो.
बाकीपूर (श.) हिं. बं. इ. बहार प्रां.

बाकू (श.) आशि. खं. रशियांत ग्रास्काकेशियांत कास्पि-
यन समुद्राचे कांठीं येथें जळते झरे आहेत.
बाग (गां.) हि. मुं. इ. घोरघाटांत कोरींव लेण्याकरितां प्रसिद्ध.
बागतैस (न.) यू. खं. दान्यूब नदीला मिळणारी नदी.
बागमनी (न.) हि. वाय. प्रां. भागीरथीस मिळणारी नदी.
बागलकोट (श.) हिं. मुं. इ. कलादगी जि. तालुक्याचें ठिकाण.
बागलघाट (घा.) हिं. मुं. इ. बागलकोटाजवळ.
बागलाण (प्रा.) हि. मु. इ. नाशिक जि. तालुक्याचे मुख्य टाणें.
बागेवाडी (श.) हि. मुं इ. कलादगी जि. तालुका.
बाणकोट (श.बं.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता. बंदर,
येथेंच या नांवाची खाडी.
बाणगंगा (न.) हि. मुं. इ. नाशिक जि. निफाड ता. २ सातारा
जि. फलटण जहागिरींत निरेस मिळते.
बातेनबर्ग (श.) यू. खं. जर्मनींत.
बाथ (श.) यू. खं. इंग्लंडांत समरसेट प्रां.
बाथनिया (अज्ञा.) यू. खं. रशियाचे पश्चिमेस.
बाथर्स्त (श.) आशि. खं. द. पासि. महासागरांत आस्ट्रेलियांत.
येथे सोन्याच्या खाणी आहेत.
बादन (प्रा.) यू. ख. जर्मनीत. [पुरापा. ७ मैल.
बादशहानगर (श.) हि. वाय. प्रां. बादशहानगर प्रां. शहा जहान-
बान (न.) हिं. वाय. प्रां. यमुना नदीस मिळणारी. २ यू. खं.
बाबई (गां.) हि. मध्यप्रां. हुसंगाबाद जि. [अयर्लंदांत नदी.
बाबदेव (घा.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. हवेली ता. हद्दीवर. २
खेडाळे घाटांसही म्हणतात.

बाबीलन (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत. येथें शिकंदर बादशाहा इ. स. ३२३ वे वर्षी मरण पावला.

बाबुबंद (गां.) हिं. मध्यप्रां. नागपूरपा. ११ मैल.

बाबेलमांडेब (सामु.) आशि. ख. पश्चिमेस तांबडा समुद्र व हिंदी महासागर ह्यांच्या मध्यें.

बाभळी (गां.) हिं. वऱ्हाडांत एलिचपूर जि.

बाभूळगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. २ वऱ्हाड प्रां. वणी जि. येथें बैलांचा मोटा बाजार भरतो.

बामरा (सं.श.) हिं. मध्यप्रां. संबळपूर जि.

बामीयान (श.) आशि. खं. स्वतंत्र तार्तरींत.

बाह्मणवेल (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश. जि. पिंपळनेर ता.

बायड (श.) हिं. गुजराथ प्रां. महीकाठा एजन्सींत ईदरचें सं.

बायडा (न.) हिं. मु. इ. गुजराथ प्रां. अमदाबाद जि.

बायरी (डों.) हिं. मध्यप्रां. नरसिंगपूर जि. विंध्याद्रीचा फांटा.

बायोन्ना (बं.श.) यू. खं. फ्रान्सांत.

बारडोई (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. सुरत जि. तालुका.

बारडोली (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. सुरत जि. तालुका.

बारन (बे.) हिं. ब्रह्मदेशालगत.

बारनल (श.) आशि. खं. रशियांत.

बारबेदोज (बे.) आशि. खं. द. पासि. महा. सा. लेसर अँतिलीस बेटसमूहांत. इंग्लिशांचे ताब्यांत.

बारफ्लूर (भू.) यू. खं. फ्रान्सांत.

बारसिलोर (श.) हिं. म. इ. मलबार किना. हें शिवाजीनें इ. स. १६६७ त लुटलें होतें.

बाराबंकी (श.) हि. अयोध्या प्रां जि.

बारामती (श.) हि. मु. इ. पुणे जि. भिमथडी ता. कऱ्हाडीचे काठीं. प्रसिद्ध कवी मोरोपंत व श्रीधरस्वामी हे ह्या ठिकाणी होऊन गेले. रेशिमकाठी धोतरजोडे [चांगले होतात.

बारामुळा (श.) हि. काश्मिरांत.

बारासजुन (श.) आशि. खं. इराणांत बुशायरपा. ४६ मै. ई. व इराणी लोक. ल. १८५७ त.

बारासेत (प्रा) हि. व. इ यातून हुगळी, कबडक, जबुना ह्या नद्या वाहतात.

बारिंगा (मरा.) आफ्रि. खं. दक्षिण अगास.

बारीया (सं.श.) हि मु. इ. गुजराथ प्रा. [प्रदेश.

बारीदोआब (प्रा.) हि प. इ. रावी आणि ब्यास ह्या नद्यांमधील

बारू (सामु) अमे. खं. कानडाचे राज्याजवळ बाफीनचा उपसागर व आर्टिक महासागर ह्यामध्ये.

बार्का (प्रां.श.) आफ्रि. ख. बार्बरी सं. पैकीं त्रिपोली सं.

बार्डबरी (गा) यु. खं. नार्वेम. येथें ता. २१ मे पा. ता. २१ जुलैपर्यंत २ महिन्याचा एक दिवस असतो.

बार्नेहोम (बे) यू. ख. दक्षिणेस भूमध्यसमुद्रात.

बार्बर (दे) आफ्रि. ख. अरबस्तान देशाचे नांव.

बार्बरी (दे) आफ्रि. ख. संस्थान.

बार्शी (श.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. तालुका. रेलवे स्टे. येथे कापसाचा व्यापार मोठा चालतो.

बार्शिलोना (श.ब.) यू. खं. स्पेनदेशांत

बान्या (सं.) हि. मु. इ. गुजराथ प्रां. रेवाकाठा एजन्सींत.

बाल्कन (पर्व.) यू. खं. तुर्कस्तानामध्यें.

बाल्कश (सरो.) आशि. खं. स्वतंत्र तार्तरींत.

बाल्टन (श.) यू. खं. इंग्लंदांत लांकेशायरमध्यें क्रोल नदीवर.

बाल्तिक (समु.) यू. खं. स्वीदन, जर्मनी व राशिया यांजमध्यें.

बाल्फ्रूर (श.बं.) आशि. खं. इराणांत.

बाल्बेक (श.) आशि. खं. तुर्क. लेबनन पर्वताजवळ.

बाल्तीमोर (श.) अमे. खं. उत्तर अमे. युनैतेद् स्तेत्समध्यें. मेरालांदामध्यें.

बाल्हीक (दे.) आशि. खं. सिरिया, शाम, हलब हे प्रांत मिळून [झालेला देश.

बालंग (गां.) हि. खं. इ. बोनाई याचे गांव.

बालाघाट (प्रां.) हिं. मध्यप्रां. जि. यांत गेरु व सुरमा सांपडतो. २. सोलापुर जि. बार्शी ता. उत्तरेस. या नांवाचा डोंगर.

बालातोनसी (सरो.) यू. खं. आस्ट्रिया व हंगरी यांमध्यें.

बालारम (श.) हि. म. इ. निजामाचे रा. येथे निजामाची फौज [असते.

बालशिनोर (सं.) हि. मुं. इ. गुजराथ प्रां. मुसलमानी सं. रेवा[काठा एजन्सींत.

बालासूर (श.ब.) हिं. बं. इ. ओडीसा प्रां.

बालाहिसार (कि.) आशि. खं. काबूल दे. काबूलच्या किल्ल्याचें नांव.

बालिआरिक (बे.) यू. खं. स्पेनच्या द. भूमध्य स. माजोर्का, मिनोर्का, इविसा, फोरमेनतारा इ. बेटांस म्हणतात.

बालेवार (श.बं.) अमे. खं. द. अमे. वेनेजुएला देशांत.

बालोत्रा (गां.) हि. राजपु. जोधपूर सं. लुनीचे कांठीं.

बालोद (गां.) हिं. मध्यप्रां. रायपूर जि.

बांव (गां.न.) हि. मुं. इ. सावंतवाडी सं. कुडाळ पे.

बावंजें (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. पनवेल ता.

बावडा(गा.सं.शा.कि.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. देवगड ता. २ कोल्हापूर संस्थानांत पोट सं. यांत गोपीचंदन, पिवडी, हुरमुजी हीं सांपडतात.

बावडें (गां.सं.) हि. मुं. इ. गुजराथ प्रां. रेवाकाठा एज. २ पुणें जि. इंदापूर ता. [सांवर.

बावधन (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. सातान्यापा. १ को-

बास (सामु.) आशि. ख. द. पासि. महासाग. आस्ट्रेलेशिया व तासमानिया ह्यांचमध्यें

बासन्या (प्रां.) यू. खं. आस्ट्रियांत हंगेरीमध्यें. [रितां प्रसिद्ध.

बासल(बाल)(श.) यू. खं. स्वित्झर्लंडांत. हें रेशमाचे कारखान्याक-

बासीं (श.) हिं. ब्रम्हदे. इरावतीचे मुखाजवळ.

बासीन (न.) हि. ब्रम्ह दे. इरावतीचा दुसरा फाटा बंगालच्या उपसागरास मिळतो त्याचे नांव.

बास्तन (श.) अमे. ख. उत्तर अमे. युनैटेडस्टेट्समध्ये. मासाच्युसेत प्रां. व्यापाराचे ठिकाण.

बास्पोरस (सामु.) यू. खं. मारमोरा व काळा समुद्र ह्यांमध्यें.

बाहामा (बे.) अमे. खं. उत्तर अमे. जवळ पुष्कळ बेटें आहेत. त्यांत ५०० बेटे ह्या नांवाचीं आहेत. [मध्यें.

बाहिआ (सानसाल्वादोर) (बं.श.) अमे. खं. द. अमे. ब्राझील-

बाहेरी (बारेली) (श.) हि. वाय. प्रां. रोहिलखं. राजधानी. येथें लाकडी व धातूचे काम चांगलें होतें.

बिएला (न.) यू. खं. रशियांत वोलगा नदीस मिळते.

बिकानीर (नेर) (श. सं.) हिं. राजपु. सं. भावलपुरच्या पूर्वेस. येथें

काशाच्या सुरया व त्यावर पितळेची नकशी करितात. [मैल.

बिगनबारी (गां.) हिं. बं. इ. मीमनसिंग प्रां. जुमालपुराहून १९

बिचन (न.) हिं. वऱ्हाड प्रां. सातपुड्यांतून निघून पूर्णा नदीस मिळते.

बिचींहेद (भू.) यू. खं. इंग्लंदांत द. किनाऱ्यावर.

बिजनोर (श.) हिं. बं. इ. जि.

बिजरा गोगड (गां.) हिं. मध्यप्रां. जबलपूर जि.

बिडी (श.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि. तालुका. [मिळते.

बिदर्भा (न.) हिं. वऱ्हाडांत अजिंठ्यांतून निघून पेणगंगेस

बियाल्का (न.) यू. खं. रशियांत वोलगा नदीस मिळते.

बियाना (गां.) हिं. वाय. प्रां. आग्र्याप. ५० मैल.

बियास (व्यास) (न.) हिं. पं. इ. पंजाबमध्यें हिमालयांतून निघून सतलजला मिळते. लां. २९० मैल.

बिरभूम (श.) हिं. बं. इ. जि. [कांठीं.

बिरवाडी (गां. कि.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. महाड ता. काळनदीचे

बिरसिंगपूर (गां.) हिं. वाय. प्रां. बुंदेलखंडांत.

बिरसिलपूर (गां.) हिं. राजपु. जसलमिराहून ९० मैल.

बिरुत (श. बं.) आशि. खं. सिरिया प्रां.

बिलासपूर (श.) हिं. मध्यप्रां. जि. रेवा सं. दक्षिणेस.

बिल्हरी (गां.) हिं. मध्यप्रां. जबलपूर जि.

बिशनमती (न.) हिं. नेपाळ सं. इचे कांठीं खाटमांडू.

बिसवापूल (गां.) हिं. वऱ्हाडांत स्टेशन. [राजधानी.

बिसाओ (श.) आफ्रि. खं. सेनिगांबियांत पोर्तुगीज सं. ची

बिसौली (गां.) हिं. पं. इ. रावीचे कांठीं.

बिस्क (उपसा.) यु. खं. फ्रान्स देशाचे पश्चिमेस.

बेळाशी (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. शिराळे पेठ्यांत.

बीड (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा. येथें पागोटीं चांगलीं होतात. २ कोल्हापूर सं.

बीर (श.) आशि. खं. तुर्कस्थानांत युफ्रातिस नदीचे कांठीं.

बीरपूर (गां.) हिं. वं. इ. फत्तेगडाहून १७ मैल.

बीरभूम (प्रां.) हिं. बं. इ. भागलपूर प्रां. दक्षिणेस. यांतून भागीरथी नदी वाहते. यांत अशुद्ध लोखंड व कोळसे पुष्कळ सांपडतात. [राज.

बुएनोसएरीस(श.) अमे. खं. द. अमे. आरजेन्टैन (लाप्लाता) ची

बुकारिया (प्रां.) आशि. खं. चिनई तार्तरींत मोंगोलियाजवळ [प्रांत.

बुकास (सरो.) आशि. खं. तिबेटांत.

बुकेफाला (श.) हिं. पं. इ. झेलम नदीचे कांठीं.

बुखारा (श.) आशि. खं. पश्चिम तार्तरीची रा. कोहिक नदीचे कांठीं महंमदी धर्मविषयीं प्रसिद्ध.

बुखारेस्त (श.) यु. खं. रोमानियाची राज.

बुचांग (श.) आशि. खं. चिनांत यांगसी नदीचे कांठीं.

बुटींगंगा (न.) हिं. बं. इ. डाका शहरावरून गेली आहे.

बुढा (श.) हिं. मध्यप्रां. बालाघाट जि. वाईनगंगेवर ता.

बुतवाल (गां.) हिं. वाय. प्रां. अयोध्या पर. नेपाळ व ई. ल.

बुथिया (अखा.) अमे. खं. ब्रिटिश अमे. उत्तरेस. [१८१४.

बुधगया (देवालय) हिं. बं. इ. गयाक्षेत्रापा. ६ कोसांवर अरण्यांत.

बुधपाचे गांव (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. खटाव ता.

बुधली (गां.) हिं. मुं. इ. काठेवाड प्रां. राजकोटचा. ११ [मैल.
बुधावळ (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. तळोदे ता.
बुनास (न.) हिं. मुं. इ. कच्छचे अखातास मिळते.
बुरंबाड (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. संगमेश्वर ता.
बुराइ (न.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. पिंपळनेर ता.
बुरेंदा (घा.) हिं. हिमालयांत घाट.
बुरोंडी (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.
बुर्गा (श.) यु. खं. स्पेन देशांत.
बुर्वो (बं.) आफ्रि. खं. पूर्व आफ्रिकेजवळ फ्रेंच लोकांचें.
बुलढाणा (श.) हिं. वऱ्हाडांत जि. व तालुका. याचे जवळ लो- [णारचें सरोवर.
बुलर (सरो.) हिं. काश्मीरांत.
बुलस्तन (श.) अमे. स. कानडाचे राज्यांत.
बुलोन (श. बं.) यु. खं. फ्रान्सांत.
बुलंदर शहर (श.) हिं. व. इ. जि.
बुशायर (श.बं.) आशि. खं. इराण दे. इराणी अखाताचे कांठीं इं- ग्लिशांच्या ताब्यांत. २ हिं. पं. इ. जमु. सं. जवळ पाहडी सं.
बुसा (श.) आफ्रि. खं. मध्य आफ्रिकेंत नैगर नदीचे कांठीं.
बुहिलो (श.) अमे. खं. मध्य अमे.
बूग (न.) यु. खं. रशियांत नीपर नदीस मिळते.
बेगंपूर (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. ता. भीमेच्या कांठीं.
बेजवाडा (गां.) हिं. मुं. इ. कृष्णानदीचे कांठीं. येथें शेतकी- साठीं मोठमोठे कालवे आहेत.

बेटावद (श.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. शिंदखेड ता. पांझरा नदीचे कांठीं. येथें गेरू व बोरें चांगलीं होतात.

बेडफर्ड (श.) यू. खं. इंग्लंदांत नेम्स नदीवर.

बेडन (श.सं.) यु. खं. आस्त्रियांत दान्युबनदीचे उगमाजवळ सं. बव्हेरियाचे पश्चिमेस.

बेदनूर (श.कि.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं. तुंगभद्रेच्या कांठीं टिपू व इंग्लिश यांची लढाई, स. १७८३. मंगळूरपा. ५४ मैल.

बेदर (श. न.) हिं. म. इ. निजामचे रा. मांजरा नदीचे कांठीं. हे मुसलमानी रा. होतें. येथें धातूवर सोन्या-रुप्याचें मुलाम्याचें काम चांगलें होतें. २ राजपु. तून बुंदेलखंडांतून जातें.

बेनकुलेन (श.) आशि. स. द्. सुमात्रा बेटांत. २ संज्ञा बेटांत मिनाक म. की त.

बेमनवीस (पर्व.) यु. खं. स्कॉटलंदांत. [होतात.

बेनी (ग्रा.) हि. मध्य प्रां. भंडारा जि. येथे जाजमे तयार

बेपूर (बं.श.) हिं. म. इ. मलबार किनाऱ्यावर कालीकोट

बेरच (श.) हिं. अयोध्या प्रां. जि. [बंदराचे खालीं.

बेरबीस (न.) अमे. सं. द. अमे. ग्वायनांतून निघून अतलांतिक महासागरास मिळते.

बेरली (श.) हिं. वाय. प्रां. येथे तांदुळाचें पीक चांगलें होतें.

बेरसोव (श.) आशि.खं. रशियांत.

बेलग्रेस (श.) यू. खं. सर्वियामध्यें.

बेलजम (दे.) यू. खं. फ्रान्स देशाचे उत्तरेस.

बेलफास्ट (श.उपसा.) यू. खं. अयर्लंडांत तागाच्या कापडाकरितां [प्रसिद्ध.

बेलसर (गां.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. पुरंदर ता.

बेला (श.) हिं. मुं. इ. कच्छ प्रां.

बेलापूर (श.गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. राहुरी ता. प्रवरेचे कांठीं. २ कुलाबा जि. पनवेल ता. येथें मीठ फार होते.

बेलीज (श.) अमे. खं. उ. अमे. हांडुरासची रा.

बेलुरताग (पर्व.) आशि. खं. स्वतंत्र तार्तरीत पश्चिम व पूर्व ता- [र्तरीमध्यें.

बेल्हे (गां.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. जुन्नर ता.

बेसवाडा (श.) हिं. म. इ. उत्तर सरकार्स प्रां. कृष्णेवर.

बेहरिंग (सामु.) आशि. खं. ईशान्येस आशि. व अमेरिका. यां. मध्यें. [समु.

बेहरिंग (बं.) आशि. खं. आरबस्तानच्या पश्चिमेस तांबड्या

बेळगांव (श.कि.) हिं. मुं. इ. द. महाराष्ट्र दे. जि. चें ठिकाण. येथे लष्कराची छावणी.

बैकल (सरो.) आशि. खं. सैबीरिया दे. हें सर्व पृथ्वींत मोठें व गोडे पाण्याचें आहे.

बैतुल (श.) हिं. मध्यप्रां. बैतुल हें जि. व ता. चें ठिकाण. येथून तवकुनच नर्दीचा उगम आहे. येथें मा- तीची भांडीं उत्तम होतात.

बैणा (न.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. पश्चिमवाहिनी. [अरबे.

बैरामघाट (गा.) हिं. वऱ्हाड प्रां. एलिचपूर जि. येथें मोठी यात्रा

बैला (श.) आशि. ख. बलुचिस्तान प्रां. शहरपुराच्या नदीचे-

बोकटे (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. एवलें ता. [कांठीं

बोगरा (श.) हिं. बं. इ. जि.

बोगोता (श.) अमे. खं. द. अमे. कोलंबियाची राजधानी.

बोजदोर (भू.) आफ्रि. खं. द. पूर्वेकडील द्वीपक. द. लुझोन बेटाचे उत्तरेस.

बोजादोर (पर्व.) आफ्रि. खं. सहारा वाळवंटाचे पश्चिमेस.

बोथ्या (गां.) हिं. वऱ्हाड. प्रां. बुलढाणे जि.

बोदवड (ध.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. भुसावळ ता. रेलवेस्टे. निंबोरा तेथून तीन मैल.

बोधेगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि शेवगांव ता.

बोन (भू.) आफ्रि. खं. बार्बरी सं. टुनीसचे उत्तरेस.

बोनाई (सं.) हिं. बं. इ. च्या नैर्ऋत्यसीमेवर.

बोनीन (बे.) आफ्रि खं. द. पासि. महासाग. मेक्रोनेशियांत

बोनिफासीओ(सामु.) यु. खं. भूमध्यसमु. सार्डीनिया व कार्सिका. बेट यांच्यामध्ये

बोयसर (गा.) हिं. मुं. इ. ठाणे. जि. माहिम ता. रेलवेस्टे.

बोर (न.) हिं. मुं. इ. सातार जि. जत जहागिरींतून निघून सोलापूर जि. भीमेस मिळते.

बोरकुंड (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. धुळे ता.

बोरगांव (गां.) हिं. वऱ्हाडांत उमरावती जि. रेलवेस्टे. व सोलापूर जि. माळशिरस ता.

बोरघाट (घा.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. मावळ ता. खंडाळे गांवाजवळ खोपवलीकडे जातांना लागतो.

बोरडी (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. डाहाणु ता.

बोरद (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. तळोदे ता.

बोरनार (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. जळगांव ता.

बोरसाद (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. खेडा जि. तालुका. येथें मोठा किल्ला आहे.

बोरी (न.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. निघून अमळनेराहून जाऊन तापीस मिळते. २ वऱ्हाडांत वणी जि. गांव.

बोरीवली (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. भिवंडी ता.

बोर्लईमांडले (गां.) हिं. मुं. इ. जंजिरा सं. तालुक्याचे ठिकाण.

बोर्डी (न.) हिं. वऱ्हाड प्रां. अकोला जि. पर्णेस मिळते.

बोर्दो (श.) यु. फ्रां. जान्सदे. येथून दारू परमुलखास जाते.

बोर्निओ (बे.) आशि. मं. द्. हिंदीमहासागर यांत्री रा. बुर्नी. थान दालचिनी, सोने, रुपे व हिरे सापडतात. हे डच लोकांचें.

बोर्नु (मं.) आफ्रि. म. सोदान निग्रीशियांत. [जवळ.

बोऱ्या (न.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. गुहागर ता. गुहागरा-

बोलन (घा.पर्व.) आशि. म. बलुचिस्तानांतून हिंदुस्तानांत ये-

बोलरताग (पर्व.) आशि. म. तार्तरीन. [ण्याचा मार्ग.

बोलारम (अलवार) (श.) हिं. म. इ. निजामचें रा. येथे इंग्रज सरकारची छावणी आहे.

बोलीविआ (दे.) अमे. मं. द. अमेरिकेंत. [परगणा.

बोलेश्वर (श.प्रां.) हिं. मुं. इ. गुजराथ. प्रां. गायकवाडाचे राज्यांत

बोलोना (श.) यु. मं. इटालींत. येथे युनिव्हर्सिटी आहे.

बोस्टन (श.) यु. मं. इंग्लंड दे. लिंकनशायर प्रा.

बोहीमिया (प्रा.) यु. म. आस्ट्रिया व हंगेरी यांमध्ये.

बंका (बे.) आशि. मं. पूर्वेकडील बेटसमूहांत.

बंकापूर (श.) हिं. मुं. इ. धारवाड जि. तालुका.

बंगळूर (लोर) (श.) हि. म. इ. म्हैसूर सं. येथें उत्तम बगीचे आहेत. ल. छावणी.

बंगाल (प्रां.उपसा.अखा.) हि. पूर्वेकडील भागाचें नांव यांची कलकत्ता हे रा. श. ह्या भागास बंगाल इलाखा म्हणतात. जवळच दक्षिणेस बंगालचा उपसागर.

बंजर (न.) हि. मु. इ. नर्मदेला मिळणारी नदी.

बंजर (गां.) हि. मध्यप्रां. मंडला जि. येथें अभ्रकाची खाण.

बांका (बं.) आशि. सं. द. सुमात्रा बेटाचे पूर्वेस. येथें कथील [सांपडतें होतें.

बांकीपूर (श.) हि. बं. इ. बहार प्रां.

बांकुरा (श.) हि. बं. इ. बरद्वानचे पश्चिमेस. येथें दगडी कोळशांच्या खाणी आहेत.

बांकोक (श.) हि. ब्रह्मदेशाचे पूर्वेस मयामदे. मिनाम नदीचे [काठीं.

बांगमांडले (गां.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.

बांटम (श.) आशि. सं. द. जावा बेटांत मुख्य श.

बांटवा (श.सं.) हि. मुं. इ. काठेवाडांत सोरठ विभागांत.

बांदा (श.बे.) हि. वाय प्रां. पन्ना प्रां. जि. २ आशि. सं. द. मोलुका बेटाजवळ येथें जायफळें चांगलीं होतात. १ मध्य प्रां. सागर जि. ता.

बांदिवडें (गां.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. मालवण ता.

बांदनबुर्ग (प्रां.) यु. नं. जर्मनीत प्रशिया सं.

बुंदी (सं.श.) हि. राजपुतान्यांत. [रच्या आग्नेयेस.

बुंदेलखंड (प्रां.) हि. वाय. प्रां. माळव्याचे उत्तरेस, ग्वाल्हे-

बेंबळा (न.) हि. वऱ्हाडांत अजिंठ्या पर्व. निघून वर्धा नदीस मिळते.

बेंबळें (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. माढें ता. भीमेच्या

ब्बेयन (श.) अमे. खं. कानडा प्रां. [कांठीं.

ब्याक्ट्रिया (खं.) आशि. खं. हिमालयाचे वायव्येस.

ब्याडगी (श.) हिं. मुं. इ. द. महाराष्ट्रदे. धारवाड जि.

ब्यानुम (श.बं.) आशि. खं. रशियांत ट्रान्सकाकेशियांत काळ्या समुद्राचे कांठीं.

ब्यारन (बे.) हिं. द. हिंदीमहासा. अंदमान बेटाजवळ. येथें ज्वालामुखी पर्वत आहे. [शहर.

ब्यासेन (न.श.) हिं. ब्रह्मदे. इरावर्तीचा फांटा. व याच नांवाचें

ब्युडा (श.) यु. खं. आष्ट्रियादे. हंगेरी प्रां.

ब्युलका (शिखा.) आशि. खं. अल्ताई पर्वताचें शिखर. [कांठीं.

ब्यांकोक (श.) हिं. ब्रह्मदे. सयामची राज. मिनाम नदीचे

ब्रडफर्ड (श.) यु. खं. इंग्लंदांत यार्क प्रां. एअर नदीवर.

ब्रन (श.) यु. खं. आष्ट्रियांत मोराविआची राज.

ब्रन्सवाडा (श.) हिं. म. इ. उत्तर सर्कार्स प्रां. कृष्णा नदीचे

ब्रन्सविक (सं.) यु. खं. जर्मनीत. [कांठीं.

ब्रह्मदेश (दे.) आशि. खं. हिंदुस्थानचे पूर्वेस देश आहे. हा देश स. १८९० त हिंदुस्थानास जोडिला.

ब्रह्मनाळ (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. तासगांव ता.

ब्रह्मपुरी (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. कोरेगांव ता. व मध्यप्रां. चांदा जि. ता. येथें बरमी आहे, मोठी चांगली होतात; वैनगंगेचे कांठीं. व सोलापूर जि. पंढरपूर ता. भीमेच्या कांठीं.

ब्रह्मपुत्रा (नद.) हिं. हिमालयाचे उत्तरेस तिबेटांतून निघून हिं·

दुस्तानची पूर्व सिमा करून बंगालच्या उपसा. मिळतो. छां. १८०० मै.

ब्रह्मावर्त (श.) हि. वाय. प्रां. भागीरथीचे कांठीं. यास बिठूर, म्हण. येथें दुसरे बाजीराव स. १८५१ मृ. पावले. बंडवाले व ई. १८५७ ल. [खाणी.

ब्रह्मायणी (श.) हि. वाय. प्रां. नरसिंगपूर जि. ता. येथें तांब्याच्या

ब्रा (न.) यु. खं. फ्रान्स दे. ही सेन नदीला मिळते.

ब्राइटन (श.) यु. खं. इंग्लंडांत ससेक्स प्रां.च्या किनाऱ्यावर.

ब्राकन (पर्व.) यु. खं. आल्प्स पर्वताचा फांटा.

ब्राझील (दे.) अमे. ख. द. अमेरिकेंत देश.

ब्राद्फर्ड (श.) यु. खं. इंग्लंडांत.

ब्राह्मणगांव (गां.) हि. मुं. इ. नाशिक जि. बागलाण ता. गिरणेच्या कांठीं. २ नगर जि. कोपरगांव ता.

ब्राह्मणबाग (श.) हि.. मु. इ. सिंधप्रां. मोडकळीस आलेले.

ब्राह्मणवाडा (गां.) हि. मुं. इ. नगर जि. अकोला ता. [खाण.

ब्राह्मणी (गां.) हि. मध्यप्रां. नरसिंगपूर जि. येथें तांब्याची

ब्राह्मणी (न.) हि. बं. इ. छोटा नागपूर. प्रां. तून बंगालच्या उपसा. मिळते.

ब्राह्मणोद (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. सावदे ता.

ब्रिटन अयर्लंद(बे.) अमे. खं. उत्तर अमे. कानडाचे राज्यांत प्रिन्स- एद्वर्द अयर्लंद बेटाचे पूर्वेस. [राज्य.

ब्रिटिश गियाना(सं.) अमे. खं. द. अमे. गियाना दे. इंग्लिशांचें

ब्रिटिश बेलजिम (श.) अमे. खं. उ. अमे. कानडाचे रा. प्रिन्सएद्- वर्द एलंडचे पूर्वेस.

ब्रितीश हांदुरास (श.) अमे. खं. उत्तर अमे. मध्य अमेरिकेत.
ब्रिन्दिसी (श.बं.) यु. खं. इतालींत आद्रिआतीक सामुद्राचे कांठीं.
ब्रिसबेन (श.) आशि. खं. द. पासि-महा-साग. आस्त्रेलेशियांत क्वीन्सलांदची राजधानी.
ब्रिस्तल (श.बं.) यू. खं. इंग्लंदांत ग्लस्तर प्रांतांत.
ब्रिस्तल (खाडी.) यू. खं. इंग्लंदांत याच नांवाची खाडी आहे.
ब्रूक्लिन (श.) अमे. खं. उ. अमे. युनैतेदस्तेत्समध्ये.
ब्रूगा (श.) यू. खं. पोर्तुगाल दे.
ब्रूजीस (श.) यू. खं. बेलजममध्ये. [पर्वताच्या पायथ्याजवळ.
ब्रूसा (श.) आशि. खं. इराणांत. २ तुर्कस्तानांत ओलिम्पस.
ब्रूसेल (श.) यू. खं. बेलजमदे. राज. सेननदीचे कांठीं.
ब्रेकनाक (प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत वेल्समध्ये. [नदीवर.
ब्रेकटन (श.) यू. खं. इंग्लंदांत वेल्समध्यें वेकनाक प्रां. अस्क
ब्रेडफर्ड (श.) यू. खं इंग्लंदांत मिड्लसेक्स प्रां. तेम्स नदी·
ब्रेतन (बे.) अमे. खं. याचे सिदनी. मुख्य शहर. [वर.
ब्रेनफर्दशायर (प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत.
ब्रेमन (सं.श.) यू. खं. जर्मनींत स्वसत्ताक शहर.
ब्रेसबेन (श.) यू. खं. जर्मनींत पिसलार विभागाचें मु. श.
ब्रेसलौ (श.) यू. खं. जर्मनांत
ब्रेस्त (श.बं.) यू. खं. फ्रान्समध्ये आरमाराची जागा.
ब्रैतन (श.) यू. खं. इंग्लंदांत.
ब्रौन (पर्व.) अमे. खं. ब्रितिश अमेरिकेंत.
ब्लाकबर्न (श.) यू. खं. इंग्लंदांत चेशायरमध्यें डारवेन नदीवर.
ब्लाकहोरस्त (पर्व.) यू. खं. आस्त्रियांत बवेरियाचे पश्चिमेस.

ब्लागोशेन्स्क(श.) आशि. खं. रशिया देशांत. [१५७१२.
ब्लांक (शिख.) यू. खं. इतालींत आल्प्स पर्वताचें. उंची फूट

भ.

भगवंतगड(गां.कि.)हिं. मुं. इ. रत्नागिरी. जि. मालवण ता.
भगुर (गां.) हि. मुं. इ. नाशिक जि. व ता. येथें गोरी फौज असते. रे. स्टे.
भटकळ (गां.) हि. मुं. इ. द. महा. दे. उत्तर कानड्यांत.
भडगांव (श.) हि. मुं. इ. खानदेश. जि. पेठ्याचें गांव. गिरणेच्या बेळक्यामध्यें. २ कोल्हापूर सं. कापशी पहा.
भडोच (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. जि. नर्मदेच्या मुखाजवळ.
भद्र (देश.) आफ्रि. खं. मिसर देशाचें नांव.
भद्रा (न.) हि. म. इ. म्हैसूर सं. निघून तुंगेस मिळते.
भद्राचलम (गां.) हिं. मध्यप्रां. भिरोंच्या जि. तापीचे कांठीं.
भद्रेश्वर (श.) हि. मुं. इ. कच्छ प्रां. येथे जैनधर्माचीं देवालयें [आहेत.
भयगड (गां.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. पूर्वेस.
भरतगड (गां.कि.) हिं मुं. इ. रत्नागिरी जि. मालवण ता.
भरतगंज (गां.) हिं. वाय. प्रां. अलाहाबादेपा. ४० मैल.
भरतपूर(श.कि.सं.) हि. राजपुतान्यांत सं. आग्र्याचे पश्चिमेस ३० मैलांवर. जाट लोकांचें. जाट व इं. ल. १८२६. येथील खाणींतील लाल दगड ताजमहाल ह्या इमारतीस लाविला आहे.
भराई (गां.) हि. मु. इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता.
भवानी (न.) हि. म. इ. कुर्ग प्रां. कावेरीला मिळणारी नदी.
भाकुरी (गां.) हिं. वाय. प्रां. अलीगडपा. ७ मैल.

भागलपूर (श.) हिं. बं. इ. बहार प्रां. गंगेच्या काठीं. जि. स. १८५५ त सांथल लोकांचें बंड.

भागीरथी (न.) हि. हिमालयांतून गंगा व यमुना ह्या नद्या निघून त्या प्रयागाजवळ एक झाल्यावर तिला हें नांव आहे. ही बंगालच्या उपसागरास सहस्र मुखांनीं मिळते. हींत नावा चालतात लां. १५२० मै.

भाटकल (गां.) हिं. मुं. इ. द. महाराष्ट्रदे. उत्तरकानड्यांत. येथे मोठें देवस्थान आहे.

भाटी (गां.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता.

भातवड (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. नंदूरबार ता.

भातसा (न) हिं. मु. इ. ठाणे जि. पश्चिमवाहिनी नदी.

भाताचातांडा (श.) हिं. मु. इ. सिंध प्रां. हैदराबाद जि. तालुका.

भादर (न.) हिं. मुं. गुजराथ मां. काठेवाडमध्ये.

भादली भाद (गां.) हिं. मु. इ. खानदेश जि. जळगांव ता.

भादाणें (गां.) हि. मुं. इ. ठाणे जि. वसई ता.

भाद्रण (श.) हि. मुं. इ. गुजराथ प्रां. गायकवाडचें रा.

भानपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. गोरखपूर प्रां.

भानपुरा (गां.) हि. माळव्यात इंदूर सं.

भानसी (न.) हिं. भूतान सं. ब्रह्मपुत्रेस मिळते. २ ठाणे जि.

भानेर (शिख.) हि. मध्यप्रां. सातपुड्याचें उंच शिखर.

भामनगर (गां.) हिं. वाय-प्रां. भूदन प्रां.

भामपूर (श.मां.) हि. वाय-प्रां. माळव्यांत चंबळा नदीचे काठीं.

भामा (न.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. भीमेस मीळणारी नदी.

भामू (गां.) हि. ब्रह्मदे. इरावतीचे कांठीं.

भामेर (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. पिंपळनेर ता.

भायंदर (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. बंदर. येथें मिठाचा मोठा व्यापार चालतो.

भारखस (गां.) हिं. वाय. प्रां. गुरवळ प्रां. दिल्लीपा. ५० मैल.

भारोळी (गां.) हि. वाय. प्रां. मिनपुरी पा. २३ मैल.

भालवली (गां.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता.

भालोद (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. सावदे ता.

भावनगर (श.सं.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत काठेवाडमध्यें गोहिलवाडा विभागांत. २ अमदाबाद जि. शहर.

भावलपूर (श.सं.) हिं. राजपुतान्याचे उ. पंजाब इ. घारा व सिंधूचे दक्षिणेस. २ बहार प्रां. गंगेवर.

भाळवणी (गां.) हि. मुं. इ. सातारा जि. खानापूर ता. २ सोलापूर जि. पंढरपूर ता.

भिकारीफार (गां.) हि. वाय. प्रां. बरेलीपा. ४० मैल.

भिश्री (गां.) हिं. वाय. प्रां. गंगा नदीवर काशीपा. २८ मैल.

भिलकोट (गां.) हि. वऱ्हाडांत उमरावती जि. [द्रे?]च्या कांठीं शहर.

भिलवडी (गां.) हि. मुं. इ. सातार जि. तासगांव ता. २ तुंगभ·

भिलवण (गां.) हि. मुं. इ. पुणें जि. इंदापूर ता.

भिल्लाल (गां.) हि. मुं. इ. ठाणें जि. डहाणु ता.

भिवापूर (गां.) हिं. मध्यप्रां. नागपूर जि.

भीमगड (गां.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. पूर्वेस.

भीमथडी (प्रां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. भीमा नदीचे कांठच्या प्रदेशास ह्मणतात. हा तालुका असून ठाणें पाटस येथें आहे.

भीमा (न.) हि. मुं. इ. पुणें जि. खेड ता. भीमा शंकराचे डों-
गरापा. निघून कृष्णेस मिळते. कांठीं पंढरपूर.

भीमाशंकर (शिख.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. खेड ता. सह्याद्रि पर्वताचें
शिखर. येथून भीमा नदी निघाली आहे.

भुईज (गां.) हि. मु. इ. सातारा जि. वाई ता.

भुटीयाना (प्रां.) हि. वाय. प्रां. [२२ मैल.

भुनियाना (गां.) हि. राजपुतान्यांत जोधपूर सं. पोखरणपा.

भुलव (श.) हि. बं. इ. जि. व तालुका.

भुलेश्वर (देऊळ.) हि. मुं. इ. मुंबईत प्रसिद्ध देवालय आहे.

भुवनगीर (गां.) हिं. निजामचे रा. हैद्राबादेपा. ३२ मैल.

भुसावल (श.) हि. मुं. इ. खानदेश. जि. तालुका रे. स्टे. येथें
तापी नदीस मोठा पूल आहे.

भूज (श.) हि. मुं. इ. कच्छ प्रां. मुख्य श. हे राव श्रीखें-
गारजी ह्यांनीं संवत् १६०५ त बांधिलें. कापडा-
वरील चित्रपट तयार होतात.

भूतान (दे.) हिं. हिमालयाचे पायथ्यापाशीं स्वतंत्र सं. ह्याची
राज. तासीसदन.

भूदरगड (श.) हि. मुं. इ. कोल्हापूर सं. तालुका. तांबडी, जां-
भळी, पांढरी या रंगांची माती सांपडते.

भूमध्य (समु.) यु. खं. दक्षिण अंगास व आशि. खं. तुर्कस्ता-
नचे पश्चिमेस. आफ्रि. खं. उत्तरेस.

भूयगांव (गां.) हि. मु. इ. ठाणे जि. वसई ता.

भूषणगड (गां.कि.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. खटाव ता.

भूळ (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. चोपडें ता.

भेडस (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. पन्हाळे पेट्यांत.
भेडाघोंट (गां.) हिं. मध्य प्रां. जबलपूर जि. नर्मदेच्या कांठीं.
भेरा (श.) हिं. मुं. इ. शहापुर जि. येथें हस्तीदंती चुडे चांगले होतात.
भेलसई (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. खेड ता.
भेलसा (श.) हिं. शिंद्याचे राज्यांत बतवा नदीवर भोपाळचे सरहद्दीवर.
भैसदेही (गां.) हिं. मध्य प्रां. बैतूल जि.
भोकर (न.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. सावदे ता.
भोकार (सं.श.) हिं. बं. इ. छोटानागपूर प्रां. सं.
भोकारीरी (श.) हिं. वाय. प्रां. मुजफरनगरपा. १४ मैल गंगानदीचे कांठीं. [मल.
भोगपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. साहरणपूर प्रां. हरिद्वारपा. १३
भोगावती (न.) हिं. मु. इ. खानदेश जि. भुसावळ ता. २ भागीरथीस मिळणारी नदी. ३ सोलापूर जि. सीना नदीस मिळणारी नदी.
भोज (प्रां.) हिं. काशी आहे तो देश.
भोजडे (गां.) हि. मुं. इ. नगर जि. कोपरगांव ता.
भोजापूर (गां.) हि. मुं. इ. नाशिक जि. सिन्नर ता. येथे बांगड्यांचा कारखाना आहे.
भोदर (न.) हि. मुं. इ. गुजराथेंत कांठेवाडमध्यें.
भोपाळ (श.स.) हि. मध्यप्रां. माळव्यांत; येथें बेगमचें राज्य आहे. जवळच फत्तेगड किल्ला आहे. [बाचें.
भोर (श.सं.) हि. मुं. इ. पुणें जि. अष्टप्रधानांपैकी पंत सचीव

भोरकस (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. हवेली ता. मुळशी पे-[त्यांत.
भोसें (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. तासगांव ता.
भंडारकवठें (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. व ता. भीमेच्या कांठीं.
भंडारा (श.) हिं. मध्यप्रां. जिल्हा आहे. वेनगंगेवर पित-ळेचीं भांडीं होतात.
भांडूप (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. स्टेशन. येथें दारू काढ-ण्याचे कारखाने आहेत.
भांदक (श.) हिं. मध्यप्रां. चांदा जि. येथें कोरींव लेणीं आ-हेत. विड्याचीं पानें होतात.
भिंगार (श.) हिं. मुं. इ. नगर जि. व ता. गांवांत हौद आहेत. लुगडीं चांगलीं होतात. सरकारचा तोफखाना आहे.
भिग्री (श.) हिं. वाय. प्रां. गोरखपुरापा. ५० मैल.
भिंवडी (श.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. तालुका आहे.
भेंडाळी (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. निफाड ता.
भोंकरपाडा (न.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. कर्जत ता. खालापूर पेट्यांत.
भोंसें (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. पंढरपूर ता.

म.

मकरपुरा (गां.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. गायकवाडचें राज्यांत बडोद्याजवळ. येथील राजवाडा फार उत्तम आहे.
मकराई (सं.श.) हिं. मध्य प्रां. हुसंगाबाद जि.
मकरान (प्रां.) आशि. खं. बलुचिस्तानांत.
मकला (श. बं.) आशि. खं. अरबस्तानांत हैद्रामान प्रां.
मकवानपूर (श.) हिं. नेपाळ सं. येथें इंग्लिश व नेपाळी लोक यांची मोटी लढाई झाली. स. १८१६.

मक्का (श.) आशि. खं. अरबस्तान दे. हेदजद प्रां., राजधानी. येथें मुसलमानी धर्म स्थापणारा महंमद स. ५७० त जन्मला.

मक्कासर (श.सामु.) आशि. खं. द. बोर्निओ बेट व सेलिबीज बेट यांमध्ये सामु. व सेलिबीज बेटांत शहर.

मकाव (बे.) आशि. खं. चीनदेशाजवळ चिनई समु. पोर्तुगीज लोकांचे ताब्यांत.

मक्किनेझ (श.) आफ्रि. खं. मोरोक्कोमध्यें. [कांठी.

मक्कुला (श.बं.) आशि. खं. अरबस्तानांत हिंदिमहासागराचे

मगुई (श.) हिं. पं. इ. पूर्वेस मणिपूरपा. २२ मैल. [वर.

मचनेनलाक (श.) यु. ख. इंग्लंदांत आपशायरमध्यें सेवर्न नदी-

मचिवाडा (गां.) हिं. पं. इ. सरहिंद प्रां. लुधियानापा. २२

मचू (न.) हिं. मुं. इ. कांठेवाडमध्यें हालर सं. [मैल.

मचेरी (श.) हिं. राजपु. अलवार प्रां. नसिराबादपा. ३ मैल. पूर्वी मोठे शहर होते. [मैल.

मच्छली (श.) हिं. वाय. प्रां. जोतपूर प्रां. जोतपुराहून ११

मच्छलीपट्टण (श.बं.) हिं. म. इ. कारोमांडल किनाऱ्यावर उत्तरसरकार्स प्रां. जि. कृष्णा नदीवर.

मछिंद्रगड (कि.) हि. मुं. इ. सातारा जि. वाळवे ता.

मजदे (श.) हि. मुं. इ. सिंध प्रां. कराची जि. तालुका.

मढ (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. कर्जत ता. खालापूर पे. येथें श्रीगणपतीचें स्थान आहे.

मढी (गां.श.) हि. मु. इ. नगर जि. शेवगांव ता. कान्होबाचें देऊळ आहे. २ गुजराथ प्रां. गायकवाडचें शहर.

मणिपूर (श.सं.) हि. बं. इ. पूर्वेस असाम प्रां. आग्नेयीस.

मणेराजुरी (गां.) हि. मुं. इ. कोल्हापूर सं. आजरें ता. इचलकरंजीकरांचें सं.

मतभगा (न.) हि. बं. इ. सुंदरबनाजवळ भागीरथीचा फांटा.

मतवाडा (गां.) हि. वाय. प्रां. माळव्यांत.

मंत्रबीज (श.) हि. मुं. इ. सिंध प्रां. कराची जि. तालुका.

मत्स्य (दे.) हि. प्रयाग, कानपूर ह्या प्रांतांचे पूर्वीचें नांव.

मथुरा (श.) हि. वाय. प्रां. यमुनेच्या कांटीं जि. येथें श्रीकृष्णाचा जन्म झाला. लांकडावर चित्रें खोदण्याचे काम चांगले होतें.

मदपूर (श.) हि. म. इ. म्हैसूर प्रां. श्रीरंगपट्टणपा. ३४ मैल.

मदनगड (कि.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.

मदनपूर (गां.) हि. वाय. प्रां. गोरखपूरपा. ३० मैल. अयोध्या प्रां.

मदरामेयो (श.) हि. ब्रह्मदे. आव्हापा. २९ मैल. इरावतीवर.

मदापोल्लम (श.) हि. म. इ. येथें कापसाचीं वस्त्रें निघतात.

मदिगोले (श.) हि. म. इ. विजगापट्टणपा. ४० मैल.

मदीना (गां.) हिं. वाय. प्रां. हासी शहरापा. ३१ मैल. २ अरबस्तानांत मक्केच्या उत्तरेस. येथें महंमद स. ६३२ त मेला.

मदीरा (बे.) यु. खं. पोर्तुगाल दे. पश्चिमेस अतलांतिक महासागरांत.

मदुधूर (श.) हिं. म. इ. तिनेवेल्लीपा. २९ मैल.

मदुरा (श.) हिं. म. इ. मथुरा जि. ही पांड्य वंशाच्या राजाची रा. होती. दिंदीगलपा. ३३ मैल.

मदुरू (श.) हिं. म. इ. मच्छलीपट्टणपा. २२ मैल.

मदेरसपट्टण (कि.) हिं. म. इ. येथेच फोर्त सेंत जार्जचा किल्ला आहे. हें इ. स. १६३९ त चंद्रगिरीच्या राजानें इंग्लिशांस दिलें. यास मद्रास म्हणतात. [मिळते.

मदेरा (न.) अमे. खं. द. ब्राझील दे. तून अमाझोन नदीला

मद्रपूर (श.) हिं. बं. इ. भागलपूर प्रां. भागलपूरपा. २२ मैल.

मद्रास (श.बं.) हिं. म. इ. मुख्य शहर कारोमांडल किनाऱ्यावर. येथें गवरनर राहातात. फोर्त सेंत जार्ज किल्ला आहे, व्यापार मोठा चालतो. इमारती पहाण्यासारख्या आहेत. रेलवेसंबंधानें या शहरच्या सूर्योदयाप्रमाणें सर्व हिंदुस्थानांत घड्याळें लावितात. शिक्के खोदण्याचें काम होतें.

मद्दर (गां.) हिं. म. इ. मच्छलीपट्टणापा. २२ मैल.

मधराजपुरा (गां.) हिं. राजपु. जयपूर सं.

मधुपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. बरेली प्रां. बरेलीपा. ११ मैल.

मधुपुरा (श.) हिं. राज. जयपूरपा. २९ मैल. २ नशिराबादपा. १०० मैल.

मधुरा (श.) हिं. म. इ. मदुरा शब्द पहा.

मधुवनञ्जी (गां.) हिं. म. इ. कोइमतूर प्रां. [मुलूख.

मध्यआशिया (दे.) आशि. खं. स्वतंत्र तार्तरीचे आसपासचा

मध्यधार (पर्व.) हिं. मुं. इ. कच्छ प्रां. एक पर्वताची ओळ.

मध्यप्रांत (दे.) हिं. वऱ्हाडचे उत्तरेस, ज्यास हल्लीं सेंत्रल प्राविन्सीज म्हणतात; यांत नागपूर मुख्य शहर. हा प्रां. भोसल्यापासून १८५३त इंग्लिशांस मिळाला.

मध्यहिंदुस्थान (दे.) हि. महाराष्ट्र देशाचे उत्तरेस जो प्रांत तो. यांत माळवा प्रांत येतो.
मन (न.) हि. वऱ्हाड. प्रां. अकोला जि. पूर्णेस मिळते.
मनखेड (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक. जि. पेंठ ता.
मनगोळी (श.) हिं. मुं. इ. विजापूर जि.
मनमाड (श.) हिं. मुं. इ. नाशिक. जि. चांदवड ता. रे. स्टे.
मन्मौथ (श.) हि. यु. खं. इंग्लंदांत पश्चिमेकडील प्रांतांत वायनदीवर.
मनरोविया (श.) आफ्रि. खं. प. आफ्रि. सेविरियाची राज.
मनस्तर (प्रां.) यु. खं. अयर्लंदांत.
मनिरी (गां.) हि. मुं इ. ठाणे जि. साष्टी ता.
मनु (गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. औंध सं.
मनोर (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. माहिम ता.
मयुराबाद (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. जळगांव ता.
मरकारा (श.) हि. म. इ. कुर्ग सं. राजधानी.
मरडी (गां.) हि. मुं. इ. बेळगांव जि.
मरळी (गां.) हि. मुं. इ. सातारा जि. पाटण ता.
मरुत (दे.) हिं. अजमीर मारवाड इ. देशांचें पूर्वीचें नांव.
मरू (न.) हिं. वऱ्हाडांत सातपुड्याजवळून निघून पूर्णानदीस मिळते.
मरे (न.) आफ्रि. खं. द. पासि. महासा. आस्ट्रालियांत वारगाण पर्वतांतून निघून पासि. महा. मिळाली.
मरोळी (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. डाहाणू ता. [लो. सं. १२००.
मरंबिजी (न.) पासि. महासा. आस्ट्रालियांत मरे नदीला मिळते.

मकांरा (श.) हिं. म. इ. मरकारा शब्द पहा.

मर्गुई (बे.) हिं द. हिंदीमहासागरांत. तेनासरीमध्या प.

मर्चिसन (पर्व.) अमे. खं. ब्रिताश्र अमेरिकेंत. २ आस्ट्रेलियांत नदी.

मर्थरतिदविल (श.) यु. खं. इंग्लंदांत वेल्समध्यें टाप नदीवर.

मर्व (श.) आशि. खं. प. तार्तरींत बुखाऱ्याचे दक्षिणेस.

मार्सि (श.) यु. खं. इंग्लंदांत लांकेशायर प्रां. इचे कांटीं लिवरपूर श.

मलआफ्ग्यालोवे (भू.) यु. खं. स्कातलंदांत दक्षिणटोंक.

मलकापूर (श.) हिं. वऱ्हाडांत बुलढाणे जि. तालुका. रे. स्टे.

मलखेड (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा.

मलग्रेव (बे.) आशि. खं. द. पासि. महासाग. पोलिनिशीयापैकीं एक बेटसमूह.

मलप्रभा (न.) हिं. सह्याद्रींतून तोरगल सं. निघून विजापूर जि. कृष्णेस मिळते.

मलबार (प्रां.) हिं. म. इ. पश्चिम अंगास समुद्रकिनाऱ्याची पट्टी. ह्या प्रांतांत वाद्यें तयार करितात.

मलवठ (गां.) हि. मुं. इ. पुणे जि. शिरूर ता.

मलवडी (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. माण ता.

मलाक्का (बे. प्रां) आशि. खं. पूर्वेकडील द्वीपकल्पाच्या द.

मलागा (श. बं.) यू. खं. स्पेन दे. दक्षिणेकडील भागांत.

मलादेता (शि.) यू. खं. स्पेन देशांत.

मलाया (दे.) हिंदिमहासाग. मलाया व सुमात्रा बेट ह्यांचेमध्यें मलाक्काची सामुद्रधुनी आहे.

मलारी (गां.) हिं. वाय. मां. कमाऊन प्रां. येथील लोक घरांस कुलुपें न घालतां दारांत कुत्रीं बांधितात. हे रजपुत लोक आहेत. [आहे.

मलाशिया (बे.) आशि खं. द. पासि. महासा. बेटसमुहास नांव

मलीनहेड (भू.) यू. खं. अयर्लंदच्या उत्तरेस.

मलीमणीघाट (घा.) हिं. मुं. इ. धारवाड जि. सिदपुराहून गेरसापास जाण्याच्या रस्त्यावर.

मलेश्वर (गां) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. नवसरी महालांत.

मलंगड (कि.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. कल्याण ता. कल्याणपा. ८ मैल. येथील पिराजवळ ब्राह्मणाची पूजा आहे.

मलिंगपूर (गां.) हिं. मुं. इ. बेळगांवापा. ५८ मैल.

मल्याड (दे.) हिं. म. इ. मंगळूर प्रांत ह्याचें पूर्वीचें नांव.

मल्ल (बे.) यू. खं. अतलांतिक महासागरांत.

मल्हारगड (कि.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. पुरंदर ता.

मशाद (श.) आशि. खं. इराणांत.

मसुर (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. कऱ्हाड ता.

मसुरी (गां.) हिं. वाय. प्रां. गुरवळपर. देरादून प्रां. हद्दीवर इंग्लिशानीं लोकांस औषधाकरितां स्थापलेलें ठिकाण. अफगाण लोकांची वस्ती असून येथें याकूबखानास कैदेंत ठेविलें होतें.

मसुरें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. मालवण ता.

मसुवा (श.बं.) आफ्रि. खं. अबिसिनीया दे.

मसेलबर्ग (श.) यु. खं. स्कातलंदांत एदिबरो प्रां. फिथ आफ् फोर्थ जवळ.

मस्कत (श.बं.) आशि. खं. अरबस्तानचे पूर्व किनाऱ्यावर. येथें डाळिंबें उत्तम होतात.

मस्किमो (अखा.) अमे. खं. मध्य अमेरिकेच्या पूर्वेस.

मस्ताद (सं.) यु. खं. जर्मनीत.

महतपूर (श.) हिं. मध्य प्रां. माळव्यांत.

महत्ताई (गां.) हिं. आराकान प्रां. आराकानपा. ८ मैल.

महमदखानतांडा (श.) हिं. मुं. इ. सिंधप्रां. हैदराबाद जि. तालुका.

महमदपूर (श.) हिं. वाय. प्रा. मुरादाबादेहून १४ मैल. २ आ-ग्र्यापा. ४६ मैल. [व्यापार चालतो.

महमदापूर (श.) हिं. मुं. इ. नगर जि. कोपरगांव ता. येथें गुरांचा

महर (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. शिकारपूर जि. तालुका.

महा (न.) हिं. मध्यप्रां. रायपूर जि. शहावा येथून निघून पूर्वेकडे जाऊन बंगालचे उपसा. कटक जवळ मिळते. यांत सोनें व हिरे सापडतात.

महागांव (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. विशाळगड सं. २ वऱ्हाड प्रां. नागपूरपा. ६९ मैल. अरुणा न-

महाड (श.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. तालुका. [दीवर.

महादीपूर (श.) हिं. निजामचे रा. गोदावरीचे काठीं.

महादेव (कि.शिख.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. आजरें सं. २ मध्यप्रां. छिंदवाडा जि. सातपुड्याचें शिखर.

महानंदा (न.) हिं. हिमालयाचे पायथ्यास सिक्कीमचे उत्तरेस उगम होऊन भागीरथीस मिळते.

महाबळीपूर (श.) हिं. म. इ. प्राचीन शहर. बळी राजाची राजधानी होतें.

महाबळेश्वर (शिख.) हिं. सह्याद्रि पर्वताचें शिखर. येथून कृष्णा नदी निघाली आहे. येथील हवा उत्तम आहे. गवरनर व इतर साहेब हे उन्हाळ्यांत राहतात.

महारगंज (श.) हिं. वाय. प्रां. गोरखपूर पर. गोरखपूरपा. २८ मैल.

महारगंजी (श.) हिं. वाय. प्रां. बनारसपा. २२ मैल.

महाराजदुर्ग (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर प्रां. मंगळूरपा. ७३ मैल.

महाराजपूर (श.) हिं. मध्यप्रां. शिंद्याचे राज्यांत ग्वाल्हेरपा. १५ मैल, येथें इ. स. १८४३ त शिंदे व इंग्लिश ह्यांचे मध्यें लढाई. २ मध्यप्रां. मंडला जि. बंजर नर्मदा ह्यांचें संगमावर ल. १८५७ बंडवाले व ई.

महाराष्ट्रदेश (दे.) हिं. सातपुड्याचे द. पासून कोल्हापूर गोंवेपर्यंतचा देश.

महाशीन (गां.) हिं. बं. इ. ओड्या प्रां. संबळपुरापा. १०४ मैल.

महासिंगपूर (श.) हिं. मध्यप्रां. अलीगडपा. २६ मैल.

महाळुंगी (न.) हिं. मुं. इ. नगर जि. अकोला ता. निघून संगमनेर ता. प्रवरेस मिळते.

महि (न.) हिं. मध्यप्रां. माळव्यांतून निघून खंबायतचे अखातास मिळते. कांठीं खंबायत शहर.

महिकांठा (सं.) हिं. मुं. इ. गुजराथच्या ईशान्य भागास ह्मणतात, यांत पुष्कळ जहागिरी आहेत.

महिदपूर (श.) हिं. मध्यप्रां. माळव्यांत उज्जनीच्या उत्तरेस. येथें होळकर व इंग्रज ह्यांची इ. स. १८१७ त लढाई झाली.

महिपतगड (कि.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी. जि. संगमेश्वर ता.

महिमानगड (डों.कि.घा.गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. शंभुमहादेवाचे डोंगराचे ओळींत. माण ता.

महु (श.) हिं. मध्यप्रां. माळव्यांत इंदूरचे दक्षिणेस १२ मैल. येथें इंग्लिश फौजेची छावणी आहे.

महुधा (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. खेडा जि.

महेश्वर (श.) हि. मध्यप्रां. नर्मदा नदीचे कांठीं होळकराचे राज्यांत. येथें महासाध्वि अहिल्याबाई हिनें नर्मदेस मोठमोठे घाट बांधिले आहेत.

महोबा (श.) हिं. वाय. प्रां. बुंदेलखंडांत बांदापा. ३५ मैल.

महंमदगड (गां.) हि. मु. इ. रत्नागिरी जि. पूर्वेस.

मळगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. मालेगांव ता.

मळा (गा.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. संगमेश्वर ता.

मळोली (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापुर जि. माळशिरस ता.

माई (गां.) हिं. वाय. प्रां. मिनपुरपा. १९ मैल.

माईलस्त्राम (भोवरा.) यू. खं. नार्वेचे उत्तर किनाऱ्यास आहे.

माकिंझी (न.) अमे. खं. उ. अमे. कानडाचे रा. तून जाऊन आर्टिकमहासागरास. मिळते. लां. मै. २०००.

माकुरिया (प्रां.) आशि. खं. चिनई तार्तरींत प्रांत. यांतून अमूर नदी वाहते.

माखजन (गां.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. संगमेश्वर ता.

मागद (दे.) हिं. बं. इ. पूर्वेस मणिपूर आहे. त्या देशाचें पूर्वीचें नांव.

मागदाला (कि.) आफ्रि. खं. अबसीनियांत प्रसिद्ध डोंगरी किल्ला.

मागदालिना (श.बं.न.) अमे. खं. द. अमे. कोलंबियांत. २ आंदीजपर्व. निघून कारेबीअन समु. मिळते.

माग्रसहोप (पर्व.) आफ्रि. खं. दक्षिण आफ्रिकेत.
माग्देबुर्ग (श.) यू. खं. जर्मनींत एल्ब नदीचे काटीं.
मागेरू (बे.) यू. खं. नार्वेचे किनाऱ्यावर.
मागेलन (सामु.) अमे. खं. द. अमे. पाटागोनिया व टेराडेलफुईगो ह्यांचे मध्यें. [तटबंदीचें शहर.
माचमय (बे.श.) आशि. खं. जपान दे. उत्तरेस. यसो बेटांत मोठें
माचरोल (श.) हिं. मध्यप्रां. रेव्यापा. २४ मैल.
माचुंडी (गां.) हिं. वाय. प्रां. बरेलीपा. ४३ मैल.
माचुला (गां.) हिं. म. इ. गंतूर प्रां. गंतूरपा. ७३ मैल.
माचेरी अलनार (श.) हिं. राज. अलवार प्रां. अलवारपा. ७६मैल.
माजीओरे (सरो.) यू. खं. इताली दे.
माजोर्का (बे.) यू. खं. स्पेनदे. भूमध्य समुद्रांत.
माजोगोया (श.) हिं. ब्रह्मदे. उत्तर असामांत शिवपूरपा. ६७ मैल.
माजंकदिरा (प्रां.) आशि. खं. इराणांत एलबुर्ज पर्वताचे उत्तरेस.
माट (गां.) हिं. राजपु. मुत्रा व अलिगड यांमध्यें.
माटवण (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.
माडवगण (सं.श.) हिं. मध्यप्रां. माळव्यांत धार सं. एक लहान स.
माडाजेसी (गां.) हिं. म. इ. म्हैसूर प्रां. श्रीरंगपट्टणच्या उत्तरेस.
माढें (श.) हिं. मुं. इ. सोलापुर जि. तालुका.
माण (श.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. तालुका. २ कुलाबा जि. तालुका. [गांवाजवळ भीमेस मिळते.
माण (न.) हिं. मुं. इ. सोलापुर जि. पंढरपुर ता. सरकोली
माणकी (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूण ता.
माणगांव (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर स. कागल स.

माणिकपुंज (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. मालेगांव ता. [नदीवर.
माणिकपूर (गां.) हिं. वाय. प्रां. अलाहाबादेपा. ३८ मैल. गंगा
माणिखांब (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. इगतपुरी ता.
मातर (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. खेडा जि. तालुक्याचें
मातापान (भू.) यू. खं. ग्रीस दे. मोरियाचे दक्षिणेस. [शहर.
माताभंग (न.) हिं. बं. इ. गंगानदीचा एक फांटा
माथेरान (डों.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. नेरळ गांवाजवळ उंच डोंगर. येथील हवा चांगली आहे. नेरळपा. उं. फू. २५००.
माद्रीड (श.) यू. खं. स्पेनची राज. मांझानारेस नदीच्या कांठीं. येथें वाजवाडे व बागा पुष्कळ आहेत. [बेटाचा भाग.
माद्रीयान (बे.) आशि. खं. द. पासि. महासाग. पोलिनिशिया
माधनपूर (श.) हिं. राजपुतान्यांत जयपूर सं. जयपूरपा. १९ मैल.
मान (न.बे.) यू. खं. फ्रान्स दे. सेन नदीला मिळते. २ पॅरिस
मानगंज (श.) हिं. वाय. प्रां. कानपुराहून ५० मैल. [समु. बे.
मानचूरिया (प्रां.) आशि. खं. चिनई तार्तरीचा भाग
मानफिया (बे.) आफ्रि. खं. हिंदीमहासागरांत. बेट.
मानभूम (श.) हिं. बं. इ. जि. व तालुका.
मानस (सरो.) हिं. हिमालयाचे उत्तरेस तिबेटांत.
मानसा (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. ईदर सं. [संगमावर.
मानहीम (श.) यू. खं. जर्मनींत बेदन सं. ऱ्हैन व नेकर ह्यांचे
माना (गां.) हिं. वऱ्हाडांत उमरावती जि. व तालुका. रे. स्टे.
मानार (अखा.बे.) हिं. हिंदुस्थान व सिलोन ह्यांच्या मध्यें. व त्यांत या नांवाचें बेट.

मान्झानारीस (न.) यू. खं. स्पेन दे. इचे कांठीं माद्रीड श.
मानितोना (प्रां.) अमे. खं. कानडाचे राज्यांत.
मानिला (श.) आशि. खं. द. हिंदीमहासाग. फिलिपैन बेटांत.
मानूर (गां.) हिं. म. इ. निजामचे रा. नगराहून ४१ मैल.
माप (बे.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळोण ता. चिपळोणच्या खाडीत.
मायणी (गां.) हिं. मुं इ. सातारा जि. खटाव ता. येथें मोठा तलाव आहे.
मायमयचीन (श.) आशि. खं. चिनई तार्तरींत.
मायावरम (श. क्षे.) हिं. म. इ. पवित्र शहर व क्षेत्र आहे.
मारगरतन (पर्व.) यू. खं. स्वित्सलँदांत इगिरो सरोवराचे पूर्वेस.
मारवाड (जोधपूर) (स.) हिं. राजपु. मोठें सं.
माराकेबो (सरो.) अमे. खं. द. अमे. वेनिजुएला देशांत.
मारानाओ (श. बं.) अमे. खं. द. अमे. ब्राझील दे.
मारानाका (श.) अमे. खं. द. अमे. वेनिजुएलांत.
मारास (न.) यू. खं. दान्युब नदीला मिळणारी नदी.
मारिट्झा (न.) यू. खं. तुर्कस्तानांत. इचे कांठीं आद्रियानोपल श. अर्किपेलेगोला मिळते.
मारितेन (पर्व.) यू. खं. स्वित्सलँदांत अल्प पर्वताचा नागमोडीसारखा जिर्नावासरोवरा जवळील भागाचें नांव.
मारियाना (बे.) आशि. खं. द. पासि. महासा. पोलिनिशीयाचा भाग.
मारिशस (बे.) आफ्रि. खं. पूर्वेस भूमध्यसमु. येथें साखर व ऊंस उत्तम होतो.
मारोवा (न.) यू. खं. दान्युब नदीला मिळणारी नदी.
मार्कंडेय (न.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि.
मार्की (गां.) हिं. वऱ्हाडांत उमरावती जि.

मार्किसास | (बे.) आशि. खं. द. पासि. महासा. पोलिनिशीयाचा
मार्किसा | भाग.

मार्ताबान (श.) हि. ब्रह्मदे. पेगूचे द. मार्ताबान प्रां. सालवीन नदीचे कांठीं. ह्याचे जवळ याच नांवाचें अखात.

मार्तिनीक (बे.) अमे. खं. उत्तर अमे. जवळ वेस्टइंडिज बेटांत. हें फ्रेंच लोकांचे ताब्यांत.

मार्मोरा (समु.) यू. खं. तुर्कस्तान व आशि. खं. तुर्कस्तान ह्यां- [मध्यें

मार्लेश्वर (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. संगमेश्वर ता.

मार्शल (बे.) आशि. खं.द. पासि. महासा. मैक्रोनेशिया बेटांचे समुदायाचा भाग कारोलैन बे. पूर्वेस.

मार्सेल्स (श.बं.) यू. खं. फ्रान्सांत मोठें व प्रसिद्ध बंदर.

मालकमपेठ (श.) हिं. मुं इ. सातारा जि. जावळी ता. मालकम साहेबानें वसविलेली.

मालखेड(मलखेड) (श.) हिं. निजामचे रा.

मालगुंड (श.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी. ता.

मालडा (श. बं) हिं. बं. इ. बंगालच्या उपसागरावर. [ताब्यांत.

मालता (श.कि.) यू. खं. इताली दे. सिसिली बे. द. इंग्लिशांचे

मालदह (श.) हि. बं. इ. जि. व तालुका.

मालदीव (बे.) हिं. द. हिंदिमहासाग. ह्यास पोवळ्यांची बेटें [म्हणतात.

मालदो (न.) यू. खं. दान्यूब नदीला मिळते.

मालदोनादो (श.) अमे. खं. द. अमे. युराग्वे दे.

मालधा (गां.) हिं. बं. इ. मौंगिरपा. ४६ मैल.

मालपूर (गां) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. पिंपळनेर ता. येथें जाजमें तयार होतात. २ गुजराथ प्रां. ईदर सं.

मालव (सं. दे.) हिं. माळव्यांत नेमाड व इंदूर ह्या प्रांतांचें पूर्वीचें [नांव.
मालवण (श. बं.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. तालुका.
मालवाडा (श.बं.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. ता.
मालाड (गां.) हि. मुं. इ. ठाणे जि. साष्टी ता.
मालीनहेद (भू.) यू. खं. अयर्लंदांत. [पाराची पेंठ.
मालें (श.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. पन्हाळे पेट्यांत. व्या-
मालेगांव (श.) हि. मुं. इ. नाशिक जि. मोसम नदीचे कांठीं. येथें लष्कराची छावणी असते. भुईकोट किल्ला आहे.
मावलीपूर (श.) हि. मुं. इ. उत्तर अर्काटांत. येथें प्राचीन देवळें व कोरींव लेणीं आहेत.
मावळ (प्रां.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. पश्चिम सह्याद्रीचे माथ्यावर. तालुक्याचें ठिकाण खडकाळें.
मास(म्यूज) (न.) यू. खं. हालंद व बेलजम यांतून जाऊन जर्मन समु. मिळते. कांठीं रातरदाम आहे.
मासकितो (ग.) अमे. खं. उ. अमे. मध्यअमे. निकाराग्वेजवळ.
मासाचूसेत (प्रां.) अमे. खं. उ. अमे. युनैतेद स्तेतसमध्यें. यात बोस्तन श.
मासिक (बे.गां.) आफ्रि. खं. हिंदीमहासा. २ वाय. प्रां. लखनौपा. ३७ मं. गोमती नदीवर.
मासिडोन (प्रां.) यू. खं. ग्रीसदे. येथील राजा अलेक्झांडर धि ग्रेत ह्याने हिंदुस्थानावर इ. स. पू. ३२७ वे वर्षी [केली.
मासेकईओ (श.) अमे. खं. द. अमे. वेनिजुएलांत.
मास्क (सरो.) यू. खं. अयर्लंदांत. मायो व गाळवे ह्यांमध्यें.
मास्को (श.) यू. खं. रशियाची जुनी राज. मास्को नदीचे कांठीं.

माहाड (श.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. ता.

माहापाड (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. खेडा जि.

माहामू (गां.) हिं. हिमालयाचें शिखर उं. ९१४० फूट. येथें चिनी धर्तीवर बांधिलेलें शिवालय आहे.

माहिजी (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. पाचोरे ता. येथें पौष शु. १५ पा. तीन महिने मोठी यात्रा भरते. रे. स्टे.

माही (श.) हि. म. इ. मलबार किनाऱ्यावर फ्रेंचांचें.

माहीम (श.) हि. मुं. इ. ठाणे जि. तालुक्याचें ठिकाण.

माहुली (श.गां.) हि. मुं. इ. सातारा जि. कृष्णेच्या कांठीं. येथे वेण्या कृष्णेस मिळते. २ ठाणे जि. शहापूर येथें किल्ला असून पेठ आहे.

माहुधवार (गां.) हिं. वाय. प्रां. गाझीपूर पर. गाझीपुराशा. ४९मैल.

माहूर (श.) हि. निजामाचें रा. महाराष्ट्र देशाची सरहद्द. पायने नदीवर

माळदांड (डो.) हि. मुं, इ. नगर जि. संगमनेर ता. उत्तरेस.

माळवा (प्रा.) हि. नर्मदेच्या उत्तरेस मुलूख. इंदूर, भोपाळ. धार, देवास, रतलाम वगैरे सं. आहेत तो, यात अफू गहूं पुष्कळ होतो.

माळशिरस (गां.घा.) हि. मुं. इ. पुणे जि. जुन्नराजवळ घाट आहे.

माळेगांव (गां.) हि. वऱ्हाडांत अकोला जि.

मिओसन (सरो.) यू. खं. नार्वेत. [समुद्राचे कांठीं.

मिग्रेलिया (प्रां.) आशि. खं. रशियात श्वानकाकेशियांत काळ्या

मिचिगान (सरो.) अमे. खं. उ. अमे. युनैटेड स्टेट्समध्यें कानडाचे राज्यांतील सरोवराजवळ.

मिचंच (सामु.) यू. खं. स्कातर्लंद. व लुईज बेट ह्यांमध्यें.

मिझर (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. नंदूरबार ता.

मिरबाब (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. देवगडता. २ नदी साळसीचे पूर्वेस डोंगरांतून निघून या गांवाजवळ [मिळते.

मिट्टलवर्ग (बं.) हिं. द. लंकेच्या उत्तरेस.

मिटोळा (न.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. सुरत जि.

मिडवे (न.) यू. खं. इंग्लंदांत तेम्स नदीला मिळते.

मिढोला (न.) मिटोळा पहा.

मिथनकोट (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. सिंधुनदीवर मोठें व्यापाराचें ठिकाण. येथें पंचनद सिंधूस मिळतो.

मिदनापूर (श.) हिं. बं. इ. मिदनापूर प्रां.

मिना (न.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. जुन्नर ता. नून घोडनदीस मिळते. कांठीं नारायणगांव आहे.

मिनांम (न.) आशि. खं. सयाम दे. कांठीं सयाम व बांकोक हीं शहरें. सयामचे अखातास मिळते. [मध्यें.

मिनाय (सामु.) यू. खं. इंग्लंदांत केर नार्व्हेन व अँगलसी ह्याचे

मिनी (न.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. गायकवाडचे राज्यांत.

मिनीम (मरां.) अमे. खं. द. अमे.

मिनोर्का (बे.) यू. खं. स्पेनच्या द. भूमध्यसमुद्रांत.

मिन्दोरो (बेटसमु.) आशि. खं. पूर्वेस ह्याच बेटाजवळ.

मियाको (श.) आशि. खं. जपान दे. निफोनबे. येथे धर्माध्यक्ष [राहतो.

मियागंज (श.) हिं. वाय. प्रां. लखनौपा. १४ मैल.

मियागांव (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. गायकवाडचे रा.

मियानी (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. हैदराबाद जि. हैदराबाद-पा. तीन कोस. येथें इंग्लिश व अमीर ह्यांची स. १८४३ त लढाई.

मियामीर (श.) हिं. पं. इ. लाहोराजवळ लष्करची छावणी.

मियावरम (श.) हिं. म. इ. त्रिचनापल्ली प्रां.

मिरगड (श.) हिं. पं. इ. भावलपूर सं.

मिरज (श.) हिं. मुं. इ. द. महाराष्ट्रदे. पटवर्धन ह्यांचें सं.

मिरजगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. कर्जत ता.

मिरझापूर (श.) हिं. बं. इ. कटकपा. ३० मैल. पूर्वेस. २ वाय. प्रां. गंगेच्या कांठीं जि. सुपीक प्रदेश येथें आंबे पुष्कळ होतात. साखर चांगली होते.

मिरझी (गां.) हिं. म. इ. उत्तरकानडा प्रां. येथे किल्ला आहे.

मिरत(ट) (श.) हिं. वाय. प्रां. जि. येथें लष्करची छावणी.

मिरपूर (श.) हिं. मुं. इ. सिंधप्रां. शिकारपूर जि. व तालुका. २ गुजराथ प्रां. कराची जि. तालुका.

मिऱ्या (गां.डो.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी. ता.

मिलफर्डहेवन (श.बं.) यु. खं. इंग्लंदांत वेल्समध्यें.

मिलव (श.) यु. खं. इतालींत.

मिलाज (पर्व.) आफ्रि. खं. अबिसिनियांत.

मिलान (श.) यु. खं. इतालींत लांबर्डी प्रां.

मिलार (सरो.) यु. खं. स्वीदन दे.

मिसुरी (गां.) हिं. हिमालयावर चांगल्या हवेचें ठिकाण.

मिसिसिपी (न.) अमे. खं. उ. अमे. युनैतेद्स्तेत्समध्यें मोठी नदी. मेक्सिकोच्या अखातास मिळते. लां. मै. २४००.

मिसौरी (न.) अमे. खं. उ. अमे. राकीपर्व. निघून १५०० मैल जाऊन मिसिसिपी न. मिळते.

मुकटी (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. धुळें ता.

मुक्तागिरी (डो.गां.) हिं. वऱ्हाडांत एलिचपूर जि. येथें जैनांचीं देवा-[लयें आहेत.

मुखेड (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. येवलें ता.

मुंगी (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. शेवगांव ता. गोदावरीचे कांठीं.

मुघर (गां.) हिं. वाय. प्रां. गोरखपूर प्रां. गोरखपुराचा. १८ [मैल.

मुचकुंदी (न.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता. तून निघून पूर्णगडाजवळ मिळते. येथे इला पूर्णगडची खाडी [म्हणतात.

मुजफरगड (श.) हिं. पं. इ. जि.

मुजफरनगर (श.) हिं. वाय. प्रा. जि. येथें कागदाचीं कलमदाने, पेट्या, करंडे करून त्यावर नक्षीकाम करितात.

मुजफरपूर (श.) हिं. बं. इ. तिरहूतचा. २० मैल.

मुझर्क (श.) आफ्रि. खं. सहारावाळवंटांत शहर.

मुटला (बं. श.) हिं. बं. इ. बंगालच्या उपसागरावर.

मुटाट (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. देवगड ता.

मुठा (न.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. मावळ ता. तून निघून पुण्याचे उत्तरेस मुळेस मिळते.

मुडकी (श.) हिं. पं. इ. येथें शिक व इंग्लिश यांची लढाई स. १८४५. लाहोरच्या द. ४४ मै.

मुडावद (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. सिंदखेड ता. पांझरा नदीचे कांठीं.

मुतवारीमस्कल (बे.) हिं. बं. इ. चितगांवच्या दक्षिणेस.

मुदेविहाळ (श.) हिं. द. महाराष्ट्र देशांत विजापूर जि. ता.
मुद्रा (श.बं.) हिं. मुं. इ. कच्छ सं.
मुधोळ (सं.श.) हिं. द. महाराष्ट्र देशांत बेळगांव जि. हें घो-
रपडे यांजकडे आहे.
मुनवळी (श.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि.
मुरगुई (श.) हिं. ब्रह्मदेशांत. तेनासरीम प्रां. चे दक्षिणेस.
मुरगुड (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. कागल जहागिरींत.
मुरगोड (गां.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि.
मुरडें (गा.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. खेड ता.
मुरबाड (श.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. ता.
मुरवारा (गा.) हिं. मध्यप्रां. जबलपूर जि. ता.
मुरवी (सं. श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. काठेवाडांत मचु नदीवर.
मुरवें (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. माहीम ता.
मुरादाबाद (श.) हिं. वाय. प्रां. जिल्हा व तालुका गंगेवर. लाख
भरलेली नकशीचीं पितळेचीं भांडीं करितात.
मुरार (श.) हिं. सिंद्याचे राज्यांत ग्वाल्हेरजवळ. येथें ल. छा-
मुरूड (श.) हिं. मुं. इ. जंजिरा सं. तालुक्याचें गांव. [वणी.
मुर्तिजापूर (श.) हिं. वऱ्हाड प्रां. उमरावती जि. ता. रे. स्टे. इकडून
तूप चांगलें व पुष्कळ बाहेर जातें. [यांच्या खाणी.
मुर्शिया (प्रां. श.) यू. खं. स्पेन देशांत. यांत तांबें, लोखंड, शिसें
मुर्शिदाबाद (श.) हिं. बं. इ. जि. व ता. भागीरथीचे कांठीं. ही सु-
राज उद्दवल्याची राजधानी होती. नीळ व रे-
शीम याचा व्यापार चालतो. बेद्रीकाम उत्तम
मुलगुंद (गां.) हिं. मुं. इ. धारवाड जि. [होतें.

मुलताई (गां.) हिं. मध्य प्रां. बेतुल जि. ह्या गांवाजवळून तापी नदी निघाली आहे. अफू व गूळ ह्यांचा व्यापार.

मुलतान(मर्ली) (श.) हिं. पं. इ. जि. चिनाब नदीवर. ल. छावणी. हस्तीदंती चुडे व जाळींचे काम चांगलें होतें.

मुल्हेर (गां.कि.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. बागलाण ता. मोसम नदीचे कांठीं. उद्धवस्वामींची समाधि आहे.

मुल्हेरगड (गां.) हिं. माळव्यांत होळकराचे राज्यांत निमच्या. १० मैल.

मुशी (न.) हिं. निजामचे राज्यांत कृष्णा नदीस मिळते. कांठीं हैदराबाद शहर आहे.

मुसाड (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. खेड ता.

मुळगुंद (गां.) हिं. मु. इ. धारवाड जि.

मुळशी (गां.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. हवेली ता. पेटा आहे. टाणें पौड येथें असतें.

मुळा (न.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. मावळ ता. तून पुण्याजवळ मुठेस मिळते. व पुढें दोन्ही भीमानदीस रांजणगांवाजवळ मिळतात. २ नगर जि. अकोले ता. तून पाचे गांवाजवळ प्रवरेस मिळते.

मेकल (डो.) हिं. मध्य. प्रां. मंडला जि.

मेकलन बुर्गस्वेरीन (श.सं.) यू. खं. जर्मनींत सं.

मेकलनबुर्ग स्केत्ररीन (सं.) यू. खं. जर्मनींत सं.

मेकूलीन (मेक्लीन) (श.) यू. खं. बेलजम दे. जाळीदार कापड व तागाचीं वस्त्रें ह्यांकरितां प्रसिद्ध. [चिनांत.

मेकयांग (कांबोज) (न.) आशि. खं. इंडियन चायनांत कोचीन-

मेक्रान (प्रां.) हिं. मुं. इ. सिंधदेशाचे पश्चिमेस. [बेटसमूहांत.
मेक्रोनेशिया (बे.) आशि. खं. द. पाशि. महासा. ओशिआनियाचे
मेग्ना (न.) हिं. बं. इ. ही सुर्मानदीस मिळाल्यावर तिला
मेघेलीन (श.) यू. खं. इतालींत. [हें नांव आहे.
मेजन (अखा.) यू. खं. रशियाच्या उत्तरेस.
मेज्म (श.) यू. खं. जर्मनींत मोसेले नदीचे कांठीं.
मेझन (न.) यू. खं. रशियांत आर्तिक महासागरास मिळते.
मेडवे (श.) हिं. ब्रम्हदे. इरावतीचे कांठीं.
मेडलाक (न.) यू. खं. इंग्लंदांत लांकेशायरमध्यें.
मेडस्टोन (श.) यू. खं. इंग्लंदांत केंटमध्ये मिड्वे नदीवर.
मेढे (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. जावली ता.
मेणवली (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. वाई ता. हें नानाफ-
डणविसाचे जाहागीरगांव.
मेत्रान (श.) अमे. खं. उ. अमे. साजुआन नदीचे कांठीं.
मेदितेरीअन(समु.) भूमध्य समुद्राचें नांव.
मेदिनीपूर (श.) हिं. बं. इ. जि. व तालुका.
मेनाडो (श.) आशि. खं. द. सेलीबीज बे.
मेमदाबाद (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. खेडा जि. तालुका.
मेमेनसिंग (श.) हिं. बं. इ. ब्रह्मपुत्रेच्या कांठीं.
मेरीलान्ड (प्रां.) अमे. खं. युनैतेदस्तेत्स प्रांतांत मु. श. बाल्तीमोर.
मेरिआनेथ (प्रां.) यू. खं. वेल्समध्ये.
मेरिदा (श.) अमे. खं. उ. अमे. मेक्सिको दे.
मेरु (गां.) हिं. पं. इ. कुनावर प्रां. जुळा व सतलज ह्यांचे
संगमावर. येथें द्राक्षें उत्तम होतात.

मेरुलिंग (डों.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. वेण्णा नदीच्या पूर्वे-कडून सातारा तालुक्यांतील सह्याद्रीचा फांटा.

मेरोई (श.) आफ्रि. खं. न्युबिया देशांत नैल नदीवर.

मेलबोर्न (श.) आशि. खं. द पाशि. महासा. आस्ट्रेलियांत विक्तोरिया भागाची राजधानी

मेलीन (पर्व.) आशि. खं. चिनांत. [हूर आहे.

मेलेस (न.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत. इचे कांठीं स्मर्ना श.

मेवड (प्रां.) आशि. खं. कंदाहार व हेलमंद नदी ह्यांचे मध्यें.

मेवाड(उदेपूर) (सं.) हिं. राजपु. मोठें सं.

मेवात (प्रां.) हिं. राजपुतान्याचे उत्तरेस प्रां.

मेवासी (सं.प्रां.) हिं. मुं. इ. रेवाकांठा सं. २ नर्मदा नदीचे द-क्षिण अंगास आहे तो प्रांत. [णारी नदी.

मेशवो (न.) हिं. मुं. इ. गुजराथेंत साबरमती नदीस मिळ-

मेशी (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. कळवण ता.

मेश्वा (न.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. खेडा जि.

मेसिना (बं.सामु.) यु. खं. इटाली व सिसिली बेट ह्यांमध्यें.

मेक्सिको (दे.श.) अमे. खं. मध्य अमे. देश. या देशाजवळ याच नांवाचे अखात.

मेहकर (श.) हिं. वऱ्हाडांत बुलटाणें जि. तालुका.

मेहमदाबाद (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. खेडा जि. तालुका.

मेहरूण (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. जळगांव ता.

मेहुणबारें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. चाळीसगांव ता. गिर-णेच्या कांठीं धुळ्याहून चाळीसगांवचे वाटेवर.

मेहेकरी (न.) हिं. मुं. इ. नगर जि. नगर ता. तून जामखेड ता. शिवा नदीस मिळते.

मेळघाट (श.) हिं. वऱ्हाडांत एलीचपूर जि. चिखलदरा तालुक्याचें ठिकाण. येथील हवा चांगली आहे.

मैथील (दे.) हिं. नेपाळ दे. जवळ गोरखपूर आहे तो देश.

मध्रुव (दे.) हिं. आग्रा प्रांताचें पूर्वीचें नांव.

मैन (न.) यू. खं. ऱ्हैन नदीस मिळते. [खोऱ्यांत.

मैनघोल (जंगल.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. भोगावती नदीच्या

मैनपूर (प्रदे.) हिं. वं. इ. जिल्हा. व तालुका.

मैनाम (न.) आशि. खं. पूर्वेकडील द्वीपकल्पांत असून सयामद्. सयामचे अखातास मिळते. कांठीं बांकोक

मैमनसिंग (श.) हिं. बं. इ. जि. व तालुका. [शहर.

मैसाना (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. गायकवाडचे राज्यांत.

मोईला (श.बं.) आशि. खं. अरबस्तानांत तांबड्या समुद्राचे कांठीं.

मोकंदरा (गां.) हिं. राजपु. कोठा सं. कोठापा. १२ मैल. चंबळा नदीचे कांठीं.

मोखा (श.बं.) आशि. खं. अरबस्तानांत येमेन प्रां. तांबड्या समुद्राचे कांठीं. येथें बुंद चांगलें होतें. [काण.

मोखाडे (श.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. शहापूर ता. पेठ्याचें ठि-

मोजगड (श.) हि. पं. इ. भावलपूर सं. भावलपूरपा. १७ मैल.

मोजडें (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. कोपरगांव ता. येथें मोठी यात्रा भरते.

मोजांबीक (दे.) आफ्रि. खं. पूर्व आफ्रिकेंत. देश याची राजधानी. याच नांवाचें शहर. हें पोर्तुगीज लोकांचें.

मोजेल (न.) यू. खं. ऱ्हैन नदीला मिळते. [नांवें.

मोडनिंबें (श.सं.) हिं. मुं. इ. सोलापुर जि. मिरजकर पटवर्ध·

मोदेना (प्रां.श.) यू. खं. इटालींत द्राक्षें, रेशीम, मध होतो.

मोनस (न.) हिं. हिमालयांतून निघून ब्रम्हपुत्रा नदीस मिळते.

मोबील (श.) अमे. खं. द. अमे. कोलंबियांत.

मोमबाज (श.) आफ्रि. खं. पूर्व आफ्रिकेंत जांझिबारमध्ये.

मोर (न.) हि. पं. इ. भावलपूर सं. तून निघून मार्गीर-थीस मिळते. २ खानदेश जि. सावदे ता. तून मुसावळ ता. तापीस मिळते.

मोरगांव (श.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. पुरंदर ता. कन्हा नदीचे कांठीं श्रीगणपतीचें प्रसिद्ध स्थान.

मोरकंबे (अखा.) यू. खं. इंग्लंदांत लांकेशायरचे वायव्येस.

मोरगिरी (गा.कि.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. पाटण ता.

मोरटका (श.) हि. मध्यप्रां. नेमाड जि. ता.

मोरबत (पर्व.) हि. पुणे जि. भोर सं. या टेकडीवर शिवाजीनें स. १६४६ त रायगड किल्ला बांधिला. [णेस.

मोरबात (श.बं.) आशि. खं. अरबस्तानांत हॅद्रामौत प्रां. दक्षि·

मोरवणे (गां.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळोण ता.

मारवाड (सं.) हि. मुं. इ. गुजराथेच्या उत्तरेस राजपुतान्यांत.

मोरवी (सं. श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ. प्रां. काठेवाडमध्यें हालर विभागांत.

मोरवें (गां.) हि. मुं. इ. सातारा जि. वाई ता. खंडाळें पेट्यांत.

मोरसा (गां.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. अमदाबाद जि. येथें साबू, कांच करण्याचे कारखानें आहेत.

मोरा (श.) हिं. मुं. इ. सिंधप्रां. हैदराबाद जि. तालुका.

मोरार (श.) हिं. मध्यप्रां. सिंधाचे राज्यांत ग्वाल्हेरीजवळ इंग्लिशांचे शहर. येथें छावणी आहे.

मोरिया (द्वीप.) यू. खं. ग्रीसदेशांत.

मोरे (अखा.) (सरो.गां.) यू. खं. स्कानलंदांत. २ हिं. मुं. इ. ठाणे जि. पनवेल ता.

मोरोकाईबो (अखा.) अमे. खं. द. अमे. वेनिझुएलाचे उत्तरेस.

मोरोको (सं.श.) आफ्रि. खं. बार्बरी सं. एक सं. आहे.

मोरोविया (प्रां.) यू. खं. आस्ट्रियाचा भाग. [शियांत विक्टोरियांत.

मोर्नबे(किन्सलांद) (सं.) आशि खं. द. पासि. महासाग. आस्ट्रेलि-

मोर्न (पर्व.) यू. खं. अयर्लंदांत

मोर्ना (न.) हिं. वऱ्हाड प्रां. अकोला जि. पूर्णानदीस मिळते.

मोर्शी (गां.) हिं. वऱ्हाडांत उमरावती जि. व ता.

मोलका (बे.) आशि. खं. द. पासि. महासा. मलाशियांत.

मोलदावा (न.) यू. खं. दान्यूब नदीला मिळते.

मोलेदीवया (श.) यू. खं. तुर्कस्तानांत रुमेनियांत.

मोलमेन (श.बं.) आशि. खं. इंदियन चायनांत ब्रह्मदे. आसाम प्रां. तेनासरीमपरग. आम्हर्स्त भागांत. येथें चित्रें [चांगलीं काढितात.

मोवाड (श.) हिं. मध्य प्रां. नागपूर ज़ि.

मोसम (न.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. बागलाण ता. साल्हेरडोंगरांतून येऊन मालेगांवाजवळ गिरणेस मिळते.

मोसल (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत तैग्रीस नदीचेकांठीं. कुर्दीस्तानमध्ये.

मोहखेड (श.) हिं. मध्यप्रां. छिंदवाडा जि. येथें तुपाचे बुधले [होतात.

मोहगांव(मोहतूर) (गां. शि.) हिं. मध्यप्रां. छिंदवाड जि. सातपुड्याचें शिखर.

मोहनपूर (सं.श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. महिकाठा एजन्सींत.

मोहना (न.) हिं. मुं. इ. तापीस मिळणारी नदी.

मोहपाडा (गां.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. पनवेल ता.

मोहळ (श.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. माढें ता.

मोहाडी (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. दिंडोरी ता. [होतात.

मोहाळी (गां.) हिं. मध्यप्रां. भंडारा जि. येथें लुगडीं चांगलीं

मोहोपानी (गां.) हिं. मध्य प्रां. नरसिंगपूर जि. येथील कोळशाच्या खाणी प्रसिद्ध आहेत.

मंगरूळ (श.) हिं. वऱ्हाड प्रां. वासीम जि. तालुका. [प्रसिद्ध.

मंगलूर (श.बं.) हिं. म. इ. मलबार किनाऱ्यावर व्यापाराक.

मंगळवेढें (श.) हिं. मुं. इ. द. महाराष्ट्रदे. बेळगांव जि. सांगली सं. तालुक्याचें गांव. भीमेच्या कांठीं पंढरपुराजवळ. येथें पंढरीभक्त दामाजीपंत साधु होऊन गेला.

मंचर (पेठ.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. २ पुणे जि. खेड ता. येथें लुगडीं चांगलीं होतात.

मंचोबो (श.) हिं. ब्रह्मदे. पूर्वीची राजधानी.

मंजराबाद (गां.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं. सेरिंगपट्टा. ७२ मैल. येथें डोंगरावर किल्ला आहे.

मंडणगड (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता. पेटा असे.

मंडले (श.) हिं. ब्रह्मदेशाची. राजधानी इरावतीचे कांठीं.

मंडलेश्वर (श.) हिं. मध्यप्रां. माळव्यांत नर्मदेच्या कांठीं यहूच्या द. ३० मै. शेवटचा पेशवा माल्कम साहेबास शरण गेला. स. १८१८.

मंडळा(ला) (श.) हिं. मध्यप्रां. माळव्यांत नर्मदेच्या कांठीं. येथें मोटा धबधबा आहे. येथें पंचरशी धातूंचीं भांडीं उत्कृष्ट होतात.

मंडोट (कि.) हिं. पं. इ. सरहिद प्रां. सतलज नदीवर. [ता.

मेंढापुर (गां.सं.) हिं. मुं इ. सोलापुर जि. मिरजकराचें. मोडनिंब

मंदावर (श.) हिं. वाय. प्रां. येथे कागदाची कलमदानें, पेट्या, डबे करून त्यावर नकशी करितात.

मंद्रुळ (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. पाटण ता.

मंद्रूप (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. व ता.

मांक्रिगर्ले (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. शिरोळे पेट्यांत.

मांगेतुंगे (डों.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. कळवण ता. येथें जैन-लोकांचीं देवालयें आहेत.

मांचुरीया (प्रां.) आशि. खं. चिनई तार्तरींत.

मांचेस्टर (श.) यू. खं. इंग्लंदांत लांकेशायरमध्यें इरवेंत नदीवर. हें कापसाचे वस्त्राकरितां प्रसिद्ध.

मांजरा (न.) हिं. मुं. इ. निजामाचे राज्यांत गोदावरीस मिळते.

मांजरोद (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. शिरपूर ता. तापीचे कांठीं.

मांटओहोळ (न.) हिं. मुं. इ. नगर जि. पारनेर ता. वासुदेव गांवाजवळून निघाली आहे व इला येथें तीनशें हात [उंचीचा धबधबा आहे.

मांटगोमरी (श.) यू. खं. इंग्लंदांत.

मोंगीर (श.) हि. बं. इ. गंगेच्या कांठीं मोठा किल्ला आहे.
मोंझ (भू.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. कराचीचे पश्चिमेस.
मोंतओलिंपस (शिख.) यू. खं. तुर्कस्तानांत उंच शिखर.
मोंतपारनेसस (पर्व.) यू. खं. ग्रीस दे. उंच पर्वत.
मोंतयार्क (पर्व.) आफ्रि. खं. द. पासि. महासा. आबेलिशियांत.
मोंतरे (श.) अमे. खं. उ. अमे. युनायतेदस्टेतसमध्यें.
मोंत रोजा (शिख.) यू. खं. स्वित्सर्लंदांत अल्पपर्वताचें.
मोंतसेंतगोथार्द (शिख.) यू. खं. स्वित्सर्लंदांत अल्पपर्वताचें.
मृत (समु.सरो.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत पालस्तैन प्रां. यांत मासे वांचत नाहींत, व झाडें होत नाहींत. पाणी जड घट्ट आहे त्यावर चालतां येतें.
म्यान (बे.) यू. खं. इंग्लंदांत पैरीस समुद्रांत.
म्युज (न.) यू. खं. वेलजममध्यें जर्मन समुद्रास मिळते.
म्युनीक (श.) यू. खं. जर्मनींत बवेरियाची राज. नायझर नदीचे कांठीं.
मुंदरा (श.बं.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां कच्छ सं.
मुंबई (श.बं.) हिं. मुं. इ. मुख्य शहर, हें पोर्तुगीज राजानें स. १६६१ त इंग्लिशांस आंदण दिलें. तेव्हां फार थोडी वस्ती होती. हल्लीं वस्ती सु. सात लक्ष अ-सून हिंदुस्थानांत पहिल्या प्रतीचें सुधारणेनें, व्या-पारानें श्रेष्ठ आहे. पृथ्वीवरील सर्व देशांतील लोक येथें आहेत. गवरनर साहेब येथेंच राहा-तात. अनेक यंत्रें, पाण्याचे नळ, ग्यासचे दिवे, गिरण्या, छापखाने, वगैरे कारखाने, व्हिक्टोरिया

टरमिनस, राजाबाई टावर, दीपस्तंभ, पोष्टऑफीस. हैकोर्ट, क्राफर्डमार्किट, कालेजें वगैरे मोठ्या व सुंदर अशा इमारती पाहण्यासारख्या आहेत. रेलवे स. १८५३ त सुरू झाली. स. १८९३ त मुसलमान व हिंदूंत मोठा दंगा झाला.

मेंढोशी (गा.) हि. मुं. इ. सातारा जि.

मेंदोसेना (भू.) अमे. खं. द. अमे. युनैतेद्स्तेत्समध्यें.

मोंगलपूर (श.) हि. पं. इ. दिल्ली शहराजवळच मोंगल लोकांनीं वस्ती केली त्यांचे नांव.

मोंगोलीया (प्रां.) आशि. खं. चिनई तार्तरीचा पूर्वेकडील प्रांत. चीनदेशाचे उत्तरेस.

मोंगीर (श.) हि. बं. इ. बहार प्रां. जि. भागीरथीच्या कांठीं. येथे सुपारीच्या लांकडाचे डागिने करतात.

मांडवण (गां.) हि. मुं. इ. नगर जि. श्रीगोंदे ता.

मांडवी (श.व.न.) हि. मु. इ. कच्छ सं. २ पुणे जि. जुन्नर ता. नदी. ३ सुरत जि. तापीच्या कांठीं बंदर.

मांडवे (गां.जाहा.) हि. मुं. इ. नगर जि. संगमनेर ता. हे होळकराचे दिवाण पळशीकर ह्यांचे.

मांडूलगड (गां.) हि. राजपु. उदेपूर सं. अजमीर पा. ५६ मैल.

मांतिनीग्रो (दे.) यु. खं. तुर्कस्थानाचे दक्षिण व पश्चिम अंगास.

मांत्रीआल (श.) अमे. खं. उ. अमे. कानडाचे रा. सेंनलारेन्स व ओटावा ह्यांचे संगमावर.

मांतुवा (श.) यु. खं. इतालींत.

मांतेविडीओ (श.) अमे. खं. द. अमे. युराग्वे दे.

मांदाड (बं.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. माणगांव ता. मिठाचा मोठा व्यापार.

मांद्रेक (भू.) आशि. खं. अरबस्तानांत दक्षिणेस.

मांधाता(ओंकार) (क्षे.) हिं. मध्यप्रां. नेमाड जि. नर्मदेच्या कांठीं १२ ज्योतिर्लिंगांपैकीं एक पवित्र स्थान. येथील वस्ती डोंगराचे उतरणीवर वसलेली आहे. येथील राजा कोळी जातीचा आहे.

मिंदोरा (समु.) आशि. खं. द. पासि. महासाग. मिंदोरो [बेटाजवळ.

मुंगेली (श.) हिं. मध्यप्रां. बिलासपूर जि. ता.

मुंडगांव (गा.) हिं. वऱ्हाडांत अकोला जि. अकोला ता.

मुंडगी (श.) हिं. मुं. इ. धारवाड जि.

मुंडी (गां.) हिं. मध्यप्रां. नेमाड जि. बऱ्हाणपूर ता.

म्हशेळें (श.) हिं. मुं. इ. जंजिरा सं. तालुक्याचें ठिकाण.

म्हसदी (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. पिंपळनेर ता.

म्हसवड (श.) हिं. मुं. इ. सातार जि. माण ता.

म्हसवें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. अमळनेर ता.

म्हसाईपाठार(जंगल.)हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. वारणानदीचे स्रोत्यांत.

म्हसावद (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. जळगांव ता. गिरणेच्या कांठीं रे. स्टे.

म्हसें (गां.) हिं. मुं. इ. टाणे जि. मुरबाड ता.

म्हाडाळ (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.

म्हानारादेव (डों.) हिं. मुं. इ. नगर जि. शेवगांव ता. यांतून ढोरा नदी निघाली आहे.

म्हासरें (जंग.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. वेदगंगेच्या कांठीं.

झुली (श.) हिं. मध्यप्रां. चांदा जि. तालुका.

झेरवाडा (प्रां.) हिं. राजपुतान्यांत.

झोस (न.) हिं. वऱ्हाडांत अकोला जि. बाळापूर ता. काठीं [बाळापूर.

झोसूर (सं. श.) हिं. म. इ. हें हिंदुराजाचे ताब्यांत असून यांत श्रीरंगपट्टण रा. श. आहे. यांत सुर्मा, सिसें, कच्ची चांदी, काफी हीं होतात. येथें हैदर व टिपू हे पराक्रमी राजे होऊन गेले. यांनीं इंग्लिशां-बरोबर पुष्कळ लढाया केल्या. हैदर स. १७८२ त व टिपू स. १७९९ त मेला.

य.

यज्द (श.) आशि. खं. इराणांत इराक अरबी प्रां. येथें गालीचे चांगले होतात.

यदो (श.) आशि. खं. जपान दे. निफोन बेटांत.

यद्रो (गां.) हि. ब्रह्म दे. चिंडवन नदीपा. १८ मैल.

यमकन (गां.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि.

यमगें (गां.) हि. मुं. इ. कोल्हापूर सं. कागल जहागिरींत.

यमुना (न.) हि. हिमालयांतून जमनोत्रीपा. निघून प्रयागा जवळ गंगेला मिळते. कांठीं आग्रा, दिल्ली शहरें आहेत. लां. ८६० मै.

यरुशलेम (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत पालस्तैन प्रां. येथें येशू ख्रिस्त जन्मला व मेला. याच्या शकास आज १८९५ वर्षें झालीं.

यवतमाळ (श.) हि. वऱ्हाडांत, वणी जिल्ह्याचें मुख्य ठिकाण. व्यापार मोठा चालतो.

यत्रतेश्वर (डो.) हि. मुं. इ. सातारा जि. साताऱ्याजवळ डोंगर आहे, व त्यावर श्रीयवतेश्वराचे स्वयंभू स्थान आहे.

यवनदेश (दे.) आशि. खं. यलख, बुखारा वगैरे देश.

यशवंतगड (कि.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी. जि. राजापूर ता.

यसो (बे.) आशि. खं. जपानदेश चार बेटे मिळून झाला आहे; त्यापैकी एक बेट.

यक्षु(आक्सस) (न.) आशि. ख. तातरींत हिंदुकुश प. निघते. व आरल समु. मिळते. इचे कांठचे प्रदेश सुपीक आहेत. इचे कांठी माणकें वैडूर्य, सोने हीं सांपडतात. इचे दक्षिणेस समर्कंद शहर. [नीरावर.

याकुत्स्क (श.) आशि. ख. रशियांत लेना नदीच्या डाव्या

यानान (श.) हिं. म. इ. कारोमांडल किनाऱ्यावर गोदावरीचे मुखाजवळ राजमहेंद्रीजवळ फ्रेंचांचे. [शिखर.

याब्लानाय(शिख.) आशि. खं. रशिया दे. द. अलनाई पर्वताचे

यामौथ (श.) यु. खं. इंग्लदांत नारफाक प्रा बेअर नदीवर.

यार्क (श.) यु. खं. इंग्लंदात यार्क प्रा. औसनदीवर.

यार्कंद (न.श.) आशि. खं. चिनईतार्तरांत.

याक्यांग (न.) आशि. ख चिनईतार्तरांतून जाऊन लोबनोर सरोवरास मिळते. [निकाम स. १४७१ त जन्मला.

यार्न (गा.) यु. खं. प्रश्यादे. विस्तुला नदीचे कांठी. कोप-

यावरी (न.) अमे. ख. द. अमे. आमाझोन नदीला उजव्या बाजूने मिळते.

यावल (श.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. सावदे ता.

यासी (श.) यु. खं. रुमानियामध्ये.

यी (प्रां.) हिं. ब्रह्मदे. तेनासरीम प्रां. यांत इमारती लांकूड [उत्तम होतें.
युकातान (द्वीप.) अमे. ख. उ. अमे. मेक्सिको दे.
युदीया (श.) आशि. खं. पूर्वेकडील द्वीपकल्पांत सयामदे. जुनी [राजधानी.
युननान (प्रां.) आशि. खं. चीन दे.
युननानफू (श.) आशि. खं. चीनदे. युनान प्रां.
युनल्यांग (न.) आशि. ख. चीनदेशांत पिहीहो नदीस मिळते.
युनानी (बे.समु.) यू. खं. ग्रीसदेशाचे पूर्वेस बेटसमूह. [णतात.
युनैतेदस्तेत्स (दे.) अमे. खं. उ. अमेरिकेन. स्वतंत्र संस्थानास म्ह-
युफ्रातीस (न.) आशि. खं. तुर्क. तारस पर्वतांतून निघून बसरा शहराजवळ तैग्रिस नदीला मिळते. लां. १७०० मै.
युबेओन (न.) अमे. ख. उ. अमे. कामश्चाटकाचे समु. मिळते.
युमेडांग (पर्व.) हिं. पू. ब्रह्मदेश. ईशान्येस.
युराग्वे (दे.न.) अमे. खं. द. अमे. युराग्वे देशांत नदी.
यूकोन (न.) अमे. ख. उ. अमे. युनैतेदस्तेत्समध्यें.
यूनलींग (पर्व.) आशि. खं. चिनांत.
यूरोप (ख.) यू. खं. आशियाखंडाचे पश्चिमेस.
यूसेल (बे.) यू. खं. बाल्टिक समुद्रांत.
ये (प्रां.) हिं. ब्रह्मदेशांत.
येजिन (अग्र.) आशि. ख. रुसदे. पूर्वेस.
येज्द (श.) आशि. खं. इराणांत येथें पार्शी लोकांचे मुख्य गुरु राहतात. गालीचे चांगले होतात.
येनसी (न.) आशि. खं. रशियांत अलताई पर्वतांतून निघून येनीसियीचे अखातास मिळते. लां. २९०० मै.
येनूर (गा.) हिं. म. इ. मंगळुराहून २२ मैल.

येबी (न.) हिं. मध्यप्रां. महानदीला मिळणारी नदी.
येमीने (भू.) यु. खं. तुर्कस्तानांत आद्रिआतिक समुद्रांत.
येमेन (प्रां.) आशि. खं. अरबस्तानांत पश्चिमेकडील विभागाचें नांव. [चांगलीं होतात.
येरंड (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. शेवगांव ता. येथें पागोटीं
येरंडोल (श.) हिं. मुं. इ. खानदेश. जि. तालुक्याचें ठिकाण. येथें खर्चीं कागद चांगले होतात.
येलागिरी (गां.) हिं. म. इ. सालेम प्रां. [तालुका.
येल्लापूर (श.) हिं. मुं. इ. द. महाराष्ट्र दे. उत्तर कानडा जि.
येवत (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. भिमथडी ता.
येवती (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. माढें ता.
येवलें (श.) हिं. मुं. इ. नाशिक. जि. येवलें ता. येथें जरीकांठी पीतांबर, पैठण्या उत्तम होतात. इ. स. १८९३ त हिंदुमुसलमानांत दंगा.
येव्री (न.) हिं. व. इ. महानदीला मिळणारी नदी.
येशवंतगड (कि.) यशवंतगड पहा.
येसो (श.वे.) यसो पहा.
योक्रुकु (श.) आशि. खं. चिनांत गोकनाक प्रां.
योम (पर्व.) हिं. ब्रह्मदे. व असाम यांतील रांगेचें नांव.
योमादुरंग (पर्व.) हिं. ब्रह्मदे. पेगूच्या पश्चिमेस. [कांठीं.
यंबु (बं.श.) आशि. खं. अरबस्तानांत तांबड्या समुद्राचे
यंबो (श.बं.) आशि. खं. अरबस्तानांत हेजाझ प्रां. मदीना पा. १०० मैल.

यांगसेकयांग (न.) आशि. खं. चीनदे. कोई पर्वतांतून निघून पीत समु. मिळते. लां. २९०० मैल.

यांदाबु (गां.) हिं. ब्रम्हदे. येथें इंग्लिश व ब्रह्मी राजा यांचा स. १८२६ त तह झाला.

र.

रइत (श.बं.) आशि. इराणांत काळ्या समुद्राचे कांठीं.

रक (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. [१६ मैल.

रघुगड (श.) हिं. मध्य प्रां. सिंद्याचे राज्यांत गुणा शहरापा.

रटलंद (प्रां.) यु. खं. इंग्लंदांत. [जवळ.

रडतोंडी (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. शहापूर ता. कासारे घाटा-

रतनगड (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. अकोले ता. येथून प्रव-रानदी निघाली आहे.

रतनपूर (श.) हिं. मध्यप्रां. विलासपूर जि.

रतलाम (सं.श.) हिं. मध्यप्रां. माळव्यांत इंदूरच्या पश्चिमेस.

रतींबर (श.कि.) हिं. राजपु. जयपुराहून ७५ मैल बुंदी संस्था-नचे हद्दीवर.

रत्नपूर (श.) हि. ब्रह्म दे. आवा शहराचें पूर्वीचें नांव.

रत्नागिरी (श.बं.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. व ता. येथें शिल्प-शाळा आहे त्यांत काम चांगलें तयार होतें. मुं-बईपा. १०० मैल दक्षिणेस या जिल्ह्यांतील लोक तीक्ष्ण बुद्धीचे आहेत.

रधनपूर (सं.श.) हिं. गुजराथ प्रां. [जाहागीर.

रनाळें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. नंदुरबार ता.

रने (गां.) हिं. मध्यप्रां. दमोह जि.

रशियनतार्तरी (दे.) आशि. तार्तरीचा जो भाग रशियानें घेतला तो.

रशिया (दे.) आशिया व यूरोप ह्या दोन्ही खंडांत उत्तरेकडील देश. ह्याच्यामध्ये उराल पर्वत आहे.

रसाळगड (कि.) हि. मु. इ. रत्नागिरी जि. खेड ता.

रस्त (श.) आशि. इराण दे. कास्पिअनसमु. काठीं.

रहातगड (श.) हि. मध्यप्रां. सागर जि. येथे चरमी जोडे व दुसरें कापड होतें.

रहिमतपूर (श.) हि.मु.इ. सातारा जि. कोरेगांव ता.

रहेली (गा.) हि. मध्यप्रांत. सागर जि. येथे गुळाचा कारखाना.

राई (गा.) हि. मुं. इ. ठाणे जि. साष्टी ता. घोडबंदराजवळ. मिठाचा मोठा व्यापार आहे. [१६००० मै.

राकी (पर्व.) अमे. खं. उत्तर अमे. द. उत्तर आहे. लां.

राक्सबर्ग (प्रा.) यू. ख. स्कातलंदांत.

राचडेल (श.) यू. ख. इंग्लंदांत लंकेशायरमध्ये रोच नदीवर.

राजकोट (श.सं.) हि. मुं. इ. गुज. प्रा काठेवाडमध्ये. येथे राजकुमार कालेज आहे. २ रत्नागिरी. जि. मालवण ता. किल्ला.

राजखेडा (गा.) हि. राजपु. धोलपूर सं.

राजगड (गा.कि.) हि. ब. इ येथे दगडी कोळशांच्या खाणी आहेत. २ मुं. इ. पुणे जि. भोर सं. हा किल्ला तोरणा किल्ल्याच्या आग्नेयीस दीड कोसावर स. १६४६ त शिवाजीनें बांधिला. [गजर्सोत.

राजपिंपळा (सं.श.डों.) हि. मु. इ. गुज. प्रा. पश्चिमेस रेवाकांठा

राजपुताना (प्रा.) हि. मु. इलाख्याचे उत्तरेस व पंजाब इ. दक्षिणेस. हा बहुतेक वालुकामय प्रदेश आहे. हा रजपुत लोकांचा देश. ह्यांत पुष्कळ. सं. आहेत.

राजपुरी (गां.खा.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. जंजीरा जंजिऱ्याजवळ.
राजमहाल (श.) हिं. बं. इ. येथें दगडी कोळशांच्या खाणी आहेत. गंगानदीवर. स. १८५५ त सांथल लोकांचें बंड.
राजमहेंद्री (श.बं.) हिं. म. इ. पूर्वकिनाऱ्यावर गोदावरीचे कांठीं जि.
राजमाची (कि.) हिं. मुं. इ. पुणें मावळ ता.
राजवाडी (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. संगमेश्वर ता.
राजशाही (गां.श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. काठेवाडांत. २ बं. इ. जि.
राजसेज (पर्व.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. दिंडोरी ता. येथून बाणगंगा निघते. येथील दगड फार कडक.
राजापूर (श.बं.) हिं.मुं.इ. रत्नागिरी जि. २ नाशिक जि. येवलें ता.
राजीम (श.) हि. मध्यप्रां. महानदीचे कांठीं. रायपूर जि. येथें लाखेचा व्यापार.
राजुरी (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. जुन्नर ता.
राजूर (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. अकोलें ता. येथें तांदुळांचा व्यापार मोटा चालतो.
राजेगांव (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. भिमथडी ता.
राठेहाळी (गां.) हिं. मुं. धारवाड जि. कोड ता.
राडनार (गां.) यु. खं. इंग्लंडांत नेल्समध्यें.
राणीगंज (श.) हिं. बं. इ. येथ कोळशांची खाण आहे.
राणेबिदनूर (श.) हिं. मुं. इ. धारवाड जि. तालुका.
रातरदाम (श.) यु. खं. हालंद दे. म्यूज नदीचे कांटीं मोठी व्यापाराची जागा.
रातंजन (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. बार्शी ता.
राथ (भू.) यु. खं. स्कातलंदांत उत्तरेस.

राथलीन (बे.) यू. किं. अयर्लंद बे. उत्तरेस.

राधनपूर (सं.श.) हिं. मुं. इ. गुज.प्रां. पालनपूर एजन्सींत.

रानमळा (गां.) हिं.मुं. इ. खानदेश जि. धुळें ता. जहागीर गांव.

रापर (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. कच्छांत.

रापती(राप्ती)(न.) हिं. अयोध्या प्रांतांतून भागीरथीस मिळते.

रामगड (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. मालवण ता. येथें नरम दगडाची भांडीं चांगलीं होतात. २ छोटा-नागपूरचे उत्तरेकडील प्रांतांत. यास हजारी बाग म्हणतात. ३ मध्यप्रां. मंडला जि ता.

रामगंगा (न.) हिं. बं. इ. भागीरथीला मिळणारी.

रामघाट (घा.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. वेंगुर्लें ता.

रामटेक (श-डो.) हिं. मध्यप्रां. नागपूर जि. येथे विड्याचीं पानें चागलीं व पुष्कळ होतात.

रामदुर्ग (सं.श.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि. पूर्वेस भावे यांचें.

रामनगर (श.) हिं. पं. इ. चिनाब नदीचे कांठीं. २ मध्यप्रां. मंडला जि. ही गोंड राजाची राजधानी होती.

रामनद (सं.श.) हिं. म. इ. मदुरा पर.

रामनाथ (ग.) हिं. म.इ. वेगा नदीचे कांठीं मधुरा जि.

रामपायली (ग.) हिं. मध्यप्रां. भांडारा व संबळपूर जि.

रामपूर (सं.श.) हिं. वाय. प्रां. रोहील खं. कोशिला नदीवर.

रामरी (बे.) हिं. ब्रम्हदे. आराकान प्रां. पश्चिमेस बेट.

रामाचासेतू (पूल.) हिं. हिंदुस्थान व सिलोन बेट यांच्या मध्ये.

रामापूर (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. औंध सं.

रामास (भू.) हिं. मुं. इ. गोव्याचे द. मलबार किनाऱ्यावर.

रामेश्वर (गां.) हिं. मुं. इ. कळवण ता. २ हिं. दक्षिणेस बेट.

रायगड (कि.सं.) हिं. मुं. इ. सह्याद्रि पर्वतांत. कुलाबा जि. महाड ता. येथे श्रीशिवाजी महाराजांनीं आपल्यास स. १६७४ त राज्याभिषेक करवून घेतला. व स. १६८० त ते गुडघीरोगानें स्वर्गवासी झाले. २ मध्यप्रां. संबळपूर जि. सं. श. ता.

रायचूर (श.) हिं. म. इ. निजामचे रा. कृष्णा व तुंगभद्रा ह्या नद्यांचे दुआबांत. रे. स्टे.

रायपाटण (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता.

रायपूर (श.) हिं. मध्यप्रां. जि. छत्तीसगड प्रां. कोसाज कापड, लाख, कापूस ह्यांचा व्यापार. ल. छावणी. २ खानदेश जि. पिंपळणेर ता.

रायबरेली (श.) हिं. अयोध्याप्रां. गोमतीच्या फाट्यावर जि.

रायबाग (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. शिराळे पे.

रायमुर्दे (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. साष्टी ता.

रायमोहो (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. जामखेड ता. निजामाचे राज्यांतील गांव.

रायरी (कि.) हिं. मुं. रत्नागिरी जि.

रायसिंगपूर (सं.श.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. तळोदे ता. लगत.

रालदंग (शिख.) हिं. हिमालयाचे शिखर.

रावणऱ्हद (सरो.) हिं. हिमालयाचे उत्तरेस तिबेटांत सतलज न॰[दीचे उगमाजवळ.

रावर (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. कच्छ सं.

रावळपिंडी (श.) हिं. पं. इ. उत्तरेस काबूलचे वाटेवर. झेलम व सिंधु ह्यांमध्यें ल. छावणी, जि.

रावी (न.) हिं. पं. इ. कुलू प्रांतांतून निघून चिनाबला मिळते. लां. ४५० मैल.

रावेर (श.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. सावदे. ता. पेटा आहे.

राशिवडें (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. बावडा जहागिरींत.

राशीन (श.) हिं. मुं. इ. नगर जि. कर्जत ता. जहागीर.

रासअलहद (भू.) आशि. खं. अरबस्तानचे पूर्वेस.

रासगाल (भू.) आशि. खं. सिलोन (लंका)च्या दक्षिणेस.

रासमौज (भू.) हिं. मुं. सिंध प्रां. कराचीचे पश्चिमेस.

राहतगड (गां.) हिं. मध्यप्रां. सागर जि.

राहतें (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. कोपरगांव ता.

राहुरी (श.) हिं. मुं. इ. नगर जि. तालुका. येथे धान्याचा व्यापार चालतो.

राक्षसभुवन (श.) हिं. मोगलाईंत (निजामचे राज्यांत) गोदावरीचे [कांठीं.

राळेगांव (गां.) हिं. वऱ्हाडांत वणी जि.

राळेरास (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. बार्शी ता.

रिओकार्दोभा (श.) अमे. खं. द. अमे. व्हाल्टाना देशांत.

रिओकोलोरादो (न.) अमे. खं. उ. अमे. युनैटेड्स्टेट्समध्ये.

रिओदेजानेरो (श.) अमे. खं. द. अमे. ब्राझील देशाची राजधानी.

रिओदेलाप्लाता (खाडी.) अमे. खं. द. अमे. युराग्वेमध्ये.

रिओपारा (श.खाडी.) अमे. खं. द. अमे. ब्राझीलच्या ईशान्येस.

रिचमंड (रा.श.) अमे. खं. उ. अमे. युनैटेड्स्टेट्समध्ये. व्हर्जिनिया [प्रां.

रिडींग (श.) यु. खं. इंग्लंडांत बर्कस प्रा. केनेट नदीवर.

रिधपूर (गां.) हिं. वऱ्हाडांत उमरावती जि.

रिबल (न.) यु. खं. इंग्लंडांत लंकेशायर मध्ये.

रियाद (श.) आशि. खं. अरबस्थानांत मध्य प्रांतांत नज्द.पर.
रिओग्रांददेलनार्त (न.) अमे. खं. उ. अमे. युनैतेदस्तेतसमध्यें. लां. १४०० मैलं.
रिसवड (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. वाशिम जि. येथें रंग चांगला
री (सरो.) यु. खं. अयर्लंदांत.
रीस (सरो.) यु. खं. अयर्लंद दे. [होतो.
रुआतन (बे.) अमे. खं. मध्य अमे. हांदुरासच्या उपसागरांत.
रुआंग (श.) यु. खं. फ्रान्स दे.
रुई (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. कागल जहागिरींत.
रुकडी (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. वडगांव ता.
रुकमावती (न.) हिं. मुं. इ. गुज.प्रां. कच्छ सं.
रुगेन (बे.) यु. खं. जर्मनीचे नाक्यांत बाल्तिक समु.
रुडकी (श.) हिं. वाय. प्रां. सहारणपूर पर. येथे शिल्पशास्त्र शिकविण्याची शाळा आहे.
रुद्रपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. रुद्रपूर प्रां. [मिळाली आहे.
रुपनारायण (न.) हिं. बं. इ. छोटानागपूर प्रां. नून हुगळी नदीस
रुपर्टलांद (प्रां.) अमे. खं. हडसनबेच्या हद्दींतील. [नांव.
रुमशाम (श.) यु. ख. तुर्कस्तानांत कान्स्तांतिनोपल शहराचें
रुमानिया (दे.) यु. खं. तुर्कस्तानांत. उत्तरेस देश.
रुर्कीस (श.) हिं. वाय. प्रां. मिरत प्रा.
रुस (दे.) आशिया व यूरोपखंडांतील उत्तरेकडील देश.
रेचनादोआब(प्रां.) हिं. पं. इ. रावी व चिनाब यांचे मधील प्रदे
रेटेरबुद्रुक (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. कऱ्हाड ता. [शाचें नांव.
रेडी (गां कि.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. वेंगुर्लें ता.

रेणावें (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. खानापूर ता.
रेदरिवर (न.) अमे. खं. मिसिसिपी नदीला मिळते. लां. १५०० [मैल.
रेन्फ्रू (प्रां.) यू. खं. स्कातलंदांत.
रेमरा (गां.) हिं. मध्यप्रां. संबळपूर जि.
रेराखोल (सं.श.) हिं. मध्यप्रां. संबळपूर जि. [तयार होतात.
रेवदंडा (श.कि.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. येथें पीतांबर व कांट
रेवल (श.) यू. खं. रशिया दे. मोठें व्यापाराचें शहर.
रेवा (सं.श.) हिं. वाय. प्रां. बुंदेलखं. रेवा सं. बेहर नदीवर.
येथें लांखेचे चुडे अनेक प्रकारचे करितात.
रेवाकाठा (सं.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. यांत पुष्कळ संस्थानें आहेत.
रेस (भू.) अमे. खं. उ. अमे. न्यूफौंडलांद बेटांत.
रेसिफी (बं.) अमे. खं. द. अमे. ब्राझील दे.
रेगा (श.बं.) यू. खं. रशियांत दुनानदीचे मुखाजवळ बाल्तिक
रैन (न.) हिं. यमुना नदीस मिळणारी. [समुद्राचे कांठीं.
रैमस (श.) यू. खं. फ्रान्स दे.
रोका (भू.) यू. खं. पोर्तुगाल दे. पश्चिमेस.
रोच (न.) यू. खं. इंग्लंदांत लांकेशायरमध्यें.
रोजा (पर्व.) यू. खं. इतालींत पूर्वेस.
रोटावद (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. जामनेर ता.
रोण (श.) हिं. मुं. इ. द. म. धारवाड जि. ता.
रोदस (बं.) आशि. खं. तुर्कस्तानचे पश्चिमेस भूमध्यसमु.
रोन(=होन) (न.) यू. खं. फ्रान्स दे. लायनचे अखातास मिळते. लां.
रोपळे (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. करमाळें ता. [५९०मै.
रोम (श.) यू. खं. इतालींत राजधानी, तैबरनदीचे कांठीं.

रोमानिया (भू.) आशि. खं. इंदियनचायनांत मलायाचे दक्षिणे.
रोराईमा (पर्व.) अमे. खं. द. अमे वेनिजुएलांत.
रोरी (श.) हिं. मुं. इ. सिंधप्रां. सिंधूचे कांठीं.
रोसेता (श.) आफ्रि. खं. इजिप्त दे. नैल नदीच्या मुखाजवळ.
रोहत (गां.) हिं. मुं. इ. काठेवाड प्रां.
रोहिलखंड (प्रां.) हिं. वाय. प्रां. रोहिले लोकांचें वस्तीस्थान.
रोहें (श.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. रोहें ता. गांव.
रंकाळें (तला.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. कोल्हापुराजवळ.
रंगपूर (श.) हिं. बं. इ. रंगपूर जि. ॰ आसाम प्रां. सद्याचे नैर्ऋत्येस.
रंगावल (न.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. पिंपळनेर ता.
रंगावा (न.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाडचे रा. डभई महालांत.
रंगून (श.) हिं. ब्रह्मदे. पेगूप्रां. इरावतीचे कांठीं मोठें व्यापाराचें शहर, इंग्लिशांनीं स. १८२५ त घेतलें. या प्रांतांत गिरड्याचें काम (कांवळ्यांचें मखर ७०।८० फूट उंचीचें सात मजली) उत्तम करितात. चित्रें उत्तम करितात. [मोठा धबधबा आहे.
रंधगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. अकोले ता. येथें प्रवरेस
रांगणा (कि.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. सह्याद्रिपर्वतावर व रत्नागिरीकडेस जातांना घाट.
रांची (श.) हिं. बं. इ. छोटानागपूर प्रां. मुख्य शहर.
रांजणगांव (गां.) हिं. मुं इ. खानदेश जि. चाळीसगांव ता. २ पुणें जि. भिमथडी ता. येथें मुळामुठा भीमेस मिळते.

१ नगर जि. पारनेर ता. ४ पुणें जि. शिरूर ता. येथें श्रीगणपतीचें प्रसिद्ध स्थान आहे.

रांटा (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. इडर सं.
रांदेर (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. सुरत जि. तापीचे कांठीं.
रेंदाळ (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. वडगांव ता.
-हींस (श.) यु. खं. फ्रान्स दे.
-हींद (न.) हिं. वाय. प्रां. यमुना नदीस मिळणारी नदी.
-हैन (न.) यु. खं. जर्मनी व हालंद या देशांत असून जर्मन समु. मिळते. लां. ७६० मै.
-होटसगड (कि.) हिं. बं. इ. शहाबाद प्रां. सोननदीवर हें ठिकाण रामचंद्राचा मुलगा कुश ह्यानें शोधून काढिलें असें म्ह. हें रमणीय स्थान आहे.

ल.

लऊळ (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. माढे ता.
लक्सेमबुर्ग (सं.श.) यु. खं. फ्रान्स आणि जर्मनी ह्यांचे मध्यें सं.
लखदीव (बे.) हिं. म. इ. मलबार कि. पश्चिमेस.
लखनादऊन (गां.) हिं. मध्यप्रां. शिवनी जि. ता.
लखनोटी (श.) हिं. वाय प्रां.साहरणपूर प्रां.सहारपूर पा.१५मैल.
लखनौ (श.) हिं. अयोध्या प्रां. ची राजधानी गोमती नदीचे कांठीं जि. सुंदर इमारती आहेत. मातिचीं चित्रें बिद्रीकाम व जाळीचेंकाम होतें.
लखपट (श.बं.) हिं. गुज. प्रां. कच्छ सं.
लखरीकांग (श.) हिं. वाय. प्रां. अलाहाबाद जि. ता.
लखहुंग (श.) हिं. सिकीमचे रा. टिस्ट नदीवर.
लखीमपूर (श.) हिं. नेपाळच्या सरहद्दीवर.

लग (न.) यु. खं. इंग्लंदांत.

लगास्सी (सं.श.) हिं. वाय. मां बुंदेलखंडांत. काल्पीपा. ८६ मैल.

लछमनपूर (श.) हिं. वाय. मां. औध पर. सुलतानपुराहून २२ मै.

लडनो (श.) हिं. राजपुतान्यांत अजमीरपा. ८१ मैल.

लडवो (श.) हिं. पं. इ. सरहिंद मां. कर्नूलपा. २२ मैल.

लदक (प्रां.) हिं. पं. इ. पूर्वी हा प्रांत तिबेटांत मोडत होता.

ललगूण (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. खटाव ता.

ललडंग (श.) हिं. वाय. प्रा. बिजनूर मां.

ललतपूर (श.) हिं. बं. इ. जि. व तालुका.

ललितापट्टण (श.) हिं. नेपाळ सं. काटमांडूपा. ७८ मैल.

लवेल (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. खेड ता.

लष्कर (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. मालेगांव पा. २ मैल. येथें फौजेची छावणी आहे. २ ग्वाल्हेरनजीक इंग्लिशांची छावणी आहे त्यास म्हणतात.

लस (श.) आशि. खं. बलुचिस्तान दे.

लहर (गां.) हिं. वाय. प्रां. काल्पीपा. ५० मैल. [पश्चिमेस.

लहसा (प्रां.) आशि. खं. अरबस्तानांत इराणी अखाताचे

लहेनी (श.) हिं. वाय. मां. फत्तेपूर मां. गंगेच्या कांठीं.

लळींग (गां.कि.) हिं. मुं.इ.खानदेश जि. धुळें ता. धुळ्यापा. ६ मैल.

लाओ (दे.) आशि. खं. पूर्वेकडील द्वीपकल्पांतील देश.

लाकआ (सरो.) यु. खं. स्कातलंदांत.

लाकते (सरो.) यु. खं. स्कातलंदांत.

लाकनेस (सरो.) यु. खं. स्कातलंद दे.

लाकमोरे (सरो.) यु. खं. स्कातलंद दे.

लाकरूस (सरो.) यु. खं. स्कातलंदांत.

लाकलोमंद (स.) यु. खं. स्कातलंदांत.

लाकशीन (सरो.) यु. खं. स्कातलंदांत.

लाकसा (श.) हिं. बं. इ. बरसत प्रां. कलकत्त्यापा. ४० मैल.

लाख (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. राहुरी ता. येथें प्रवरा-नदीस मोठा बंधारा आहे.

लाखपूर (श.) हिं. यं. इ. मिनपुर प्रां. मिनपुरीपा. २० मैल.

लाखलान (न.) आशि. खं. पृ. पासिफिक महासा. आश्लेलिशियांत मरे नदीला मिळते.

लाखुरा (गां.) हिं. पं. इ. मुलतानपा. ५० मैल.

लागवण (श.) हिं. बं. इ. भागलपूर प्रां. राजमहाल पा. ५८ मैल.

लाग्विल्हास (भू.) आफ्रि. खं. दक्षिणेस.

लाट (गां.) हिं. मुं. इ.-कोल्हापूर सं. आजरें ता.

लाटघर (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.

लाताक (श.) आफ्रि. खं. दक्षिणेकडील मध्य आफ्रिकेंत.

लाथी (सं.) हिं. मुं. इ. गुज प्रां. काटेवाड प्रां. गोहिलवाडा विभागांत. [चौ. मै. ११३०.

लादोगा (सरो.) यु. खं. रशिया दे. गोड्या पाण्याचें. याचें क्षेत्र

लाद्रोन (बे.) आशि. खं. पृ. पासि. महासा. मैक्रोनेशियापैकीं एक बेटसमूह.

लान (दे.) हिं. निजामचे रा. वेरूळ आहे तो प्रदेश.

लानचांग (श.) आशि. खं. इंदियनचायनांतील सयाम दे. उ. रेसलाओ देशांत.

लानचौ (श.) आशि. खं. चिनांत यांगसी नदीचे कांठीं.

लान्सेस्टन (श.) यु. खं. इंग्लंदांत कार्नवाल प्रां. टमार नदीवर.

लापलाता (दे.न.) अमे. खं. द. अमे. न. लां. २३५० मै.
लापलांद (प्रां.) यू. खं. रशियांत उत्तरेकडील प्रांत. हा नापीक प्रदेश येथें नेहमीं बर्फ पडतें; यांत दोन महिन्यांचा एक दिवस व दोन महिन्याची एक रात्र होते.
लापाज (श.) अमे. खं. द. अमे. बोलिव्हियामध्यें.
लापू एब्ल (श.) अमे. खं. मेक्सिको दे.
लापोएनेला (श.) अमे. खं. मेक्सिको दे.
लाप्रनित्स (पर्व.) यू. खं. आस्ट्रियांत.
लाबुआन (प्रां.) आशि. खं. द. पासि. महासाग. बोर्निओ बेटांत.
लाब्रेदोर (बे.) अमे. खं. हडसनच्या सामुद्रधुनीवर.
लायनबुर्ग (प्रां.) यू. खं. देन्मार्क दे.
लायन्स (न.) आशि.खं.पू.पासि.महासा. आस्ट्रेलेशियांत. पासिफिक महा. मिळते.२ यू. खं. फ्रान्स दे. दक्षिणेस.
लार (श.) आशि. खं. इराणी अखातावर प्रां. व शहर.
लारखान (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. शिकारपूर जि. [संगमावर.
लालकनिओ (श.) हिं. पं. इ. दुआब प्रां. चिनाब व जेलम ह्यांचे
लालगंज (श.) हिं. बं. इ. तिरहूत प्रां. दिनापूरपा. १८ मैल. २ वाय. प्रां. मिरझापूरपा. २० मैल. ३ औद. पा. २१ मैल.
लालग्ला (न.) हिं. बं. इ. ओरिसा प्रां. बंगालच्या उपसा. मि-
लालपाडी (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. निफाड ता. [ळते.
लालपूर (श.) हिं. मुं. इ. काठेवाडांत बडोद्यापा. २०० मैल. २ वाय. प्रां. मुरादाबादपा. १९ मैल. ३ कानपूरपा. १९ मैल. ४ पर्नीपा. २१ मैल.

लालसोभा (श.) हिं. राज. जयपूर सं. जयपूरपा. ४५ मैल.
लाली (श.) हिं. पं. इ.
लालू (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. पक्कुरपा. ६० मैल.
लालेरफोर्ड (श.) हिं. वाय. प्रां. बोलंद पर. मिरतपा. ६१ मैल.
लासलगांव (गां.) हिं.मुं.इ. नाशि. जि. निफाड ता. धान्यांचा व्या.
पार. येथें भुईकोट किल्ला आहे. [१८०३.
लासवारी (गां.) हिं. वाय. प्रां. मथुरा प्रां. इंग्लिश व मराठे ल.
लासा (श.) आशि. खं. मोठे तिबेट दे. राजधानी सानपू न-
दीचे कांठीं. [नळें आहे.
लासूर (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. चोपडे ता. तेथेंच मोठें
लासेन (श.) यु. खं. स्वित्सर्लंदमध्यें टेकडीवर उत्तम शहर.
लाहुल (प्रां.) हिं. पं. इ. ईशान्येस.
लाहेग (गां.) यू. खं. हालंद दे.
लाहोग (भू.) यू. खं. फ्रान्स दे. उत्तरेस.
लाहोर (श.) हिं. पं. इ. रावीच्या कांठीं. येथें शिकराजाची
मुख्य गादी होती. जि. ले. ग. राहतात. रण-
जितसिंगाचे थडगें आहे. येथें कुसनगारी काम
उत्तम होतें. अनेक प्रकारचे मातीचे सर्प करितात.
ली (श.न.) हिं. पं. इ. लदक सं. २ यू. खं. अयर्लंडांत.
लिएज (श.) यू. खं. बेलजम दे. येथें घड्याळें चांगलीं होतात.
लिजर्ड (भू.) यू. खं इंग्लंद दे. दक्षिणेकडेस.
लिजोन (श.) अमे. खं. मध्य अमेरिकन.
लिडन (बे.) हिं. दक्षिणेस लंकेच्या उत्तरेस.
लिडस (श.) यू. खं. इंग्लंदांत यार्क प्रां. एअर नदीचे कांठीं.

लितलवेल्त (सामु.) यू. खं. देनमार्क दे. फयूनेन व स्लेसविकमध्यें.
लिथ (श.बं.) यू. खं. स्कातलंदांत एदिंबरो प्रां.
लिथज (श.) यू. खं. आस्त्रिया दे. दान्यूब नदीचे कांठीं.
लिद्स (श.) यू. खं. इंग्लंद दे. येथें लोकरीचीं वस्त्रें चांगलीं होतात.
लिद् (न.) आफ्रि. खं. नेल नदीला मिळणारी.
लिनस्तर (प्रां.) यू.खं.अयर्लंद् दे.
लिन्यांती (श.) आफ्रि. खं. मध्य आफ्रिकेंत.
लिपडी (सं.) हिं. पं. इ. काठेवाड प्रां. झालावाड भागांत.
लिपारी (बे.) यू. खं. अतलांतिक महासाग. स्पेनच्या राजाकडे.
लिफी (न.) यू. खं. अयर्लंद दे. हिचे कांठीं दब्लिन शहर. अयरिश समु. मिळते.
लिबा (न.) आफ्रि. खं. जांबोजीला मिळते.
लिबिया (मैदान) आफ्रि. खं. सहारा वाळवंटाचे पूर्वेस.
लिमपो (न.) आफ्रि. खं. द. आफ्रिकेंत.
लिमफिअर्द (अखा.) यू. खं. देन्मार्क दे. जतलंदमध्यें.
लिमरिक (श.) यू. खं. अयर्लंद दे. शानन नदीचे कांठीं.
लिमा (श.) अमे. खं. द. अमे. पेरू दे.
लिपा (गां.) हिं. पं. इ. सिंधसागर दुआबामध्ये.
लियोंग (श.बं.) यू. खं. फ्रान्स दे. आरमाराची जागा
लिवरपूल (श.) यू. खं. इंग्लंदांत लांकेशायरमध्यें मर्सी नदीवर.
लिवर्दऐलंद (बे.) अमे. खं. उ. अमे. लगत्याच वेस्तइंडीज बेटांत.
लिवांट (समु.) यू. खं. द. भूमध्यसमुद्राचा पूर्वभाग.
लिवेज (श.) यू. खं. इंग्लंदांत सक्सेस प्रां. उज नदीवर.

लिस्बोन (श.बं.) यू. खं. पोर्तुगाल दे. राजधानी. स. १७५५ त धरणीकंपानें पडलें होतें. तेगस नदीचे कांठीं.

लीज (न.) यू. खं. बेलजममध्यें. लोखंडी व कापडाचे कामाकरितां प्रसिद्ध.

लील (श.) यू. ख. फ्रान्स दे. कारखान्याकरितां प्रसिद्ध.

लुईस (बे.) यू. खं. अतलांतिक महासागरांत.

लुकू (बे.) आशि. खं चीन दे. पूर्वेस.

लुच्यू (बे.) आशि. खं. चीन दे. पूर्वेस चिनई समुद्रांत.

लुजोन (बे.) आशि. खं. द. पासि. महासाग. ओशियानिया बेट समुदायांत फिलिपैन बेटांत.

लुट्टीपूर (गां.) हिं. वाय. प्रां. मिरझापूरपा. ३१ मैल.

लुदिया (सरो.) आफ्रि. खं. ट्युनीस सं.

लुणावाडा (सं.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. रेवाकाठा एजन्सींत.

लुधीआ (न.) हिं. वाय. प्रां. कमाऊनपर. काळी ऊर्फ सर्जु नदीस मिळते.

लुधिआना (श.) हिं. पं. इ. जि. येथें उत्तम शाली होतात.

लुनी (नं.) हिं. राजपु. अजिमगडाजवळ पुष्कर सरोवरांतून निघून कच्छचे रणास मिळते. लां. ३२० मै.

लुबेक (श.बं.) यू. खं. जर्मनींत बालतिक समुद्राचे कांठीं.

लुरिस्तान (श.) आशि. खं. इराणी अखाताचे कांठीं इराक अरबी प्रांताचे नैर्ऋत्येस.

लुल्या (सरो.) यू. खं. स्विद्नांत.

लुविनापोलपन (भू.) अमे. खं. उ. अमे. रशियन अमे. उत्तरेस.

लुशाई (सं.) हिं. बं. इ. पूर्वेस असामचे पूर्व हद्दीवर.

लुसर्न (श.) यू. खं. स्वित्झर्लंदांत लुर्धन सरोवराचे कांठीं.

लुहडी (गां.) हिं. वाय. प्रां. गाझीपूरपा. २४ मैल.

ले (श.) हिं. उत्तरेस लहान तिबेटाची राजधानी

लेओमिन्स्टर (श.) यू. खं. इंग्लंदांत सालप प्रां. लग नदीवर.

लेकगाडवा (श.) हिं. पूर्वेस आराकान प्रां. आराकानपा. २३ मैल.

लेकग्रेगरी (सरो.) आफ्रि. खं. पू. पासि. महासाग. आस्ट्रेलेशियांत गोड्या पाण्याचें. [उद्भूत झालेलें.

लेकमंडळ (श.) हिं. वाय. प्रां. जनसर पर. यमुनेच्या कांठीं

लेकमिमोगारी (गां.) हिं. नेपाळ सं. मार्कंडेयनदीवर कटमांडूपा.

लेकरकुंड (श.) हिं. बं. इ. बीरभूम पर. [६७ मैल.

लेयार्न (बं.) यू. खं. इतालींत.

लेण्याद्रि (पर्व.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. जुनराजवळ. यांत कोरींव लेणी चांगलीं आहेत. [मैल.

लेधा (श.) हिं. बं. इ. रामगड प्रां. हजारीबागपा. ५२

लेना (न.) आशि. खं. रुस दे. अलताई पर्वतांतून निघून उत्तर महासागरास मिळते. लां. २५०० मै.

लेपसिक (श.) यू. खं. जर्मनींत हें व्यापार व विद्यालय ह्यांकरितां प्रसिद्ध.

लेपांतो (अखा.) यू. खं. ग्रीस दे. ग्रीस आणि मोरिया यांमध्यें.

लेबडोर (श.) हिं. मेघनानदीच्या मुखाजवळ.

लेबानन (पर्व.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत सिरीया प्रां.

लेबंग (श.) हिं. भुशायरमध्यें ह्रोंग नदीच्या किनाऱ्यावर.

लेमनास (बे.) आशि. खं. तुर्कस्तानचे प. भूमध्यसमु. [यांमध्यें

लेमेर (सामु.) अमे. खं. द. अमे. स्तेती व तेरादेलफुइगो बेट

लेया (श.) हिं. मुं. इ. सिंधूचे कांठीं. [मध्यसमु.
लेसबास (बे.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत आशियामैनारचे प. भू-
लेसरआंतीलीस (बे.) अमे. खं. उ. अमे. जवळच्या वेस्टइंदीज बे.
लेह (श.) हिं. काश्मिरांत लदक प्रां.
लेहा (श.) हिं. पं. इ. सरहिंदमध्यें लुधियानापा. १६ मैल.
लेहुमा (पर्व.) आफ्रि. खं. न्युबीया दे.
लैदन (श.) यु. खं. हालंद दे. विद्यालयाकरितां प्रसिद्ध.
लैबिरीया (सं.श.) आफ्रि. खं. वरच्या गिनींत.
लोआर्किपेलागो (बे.) आशि. खं. पू. पा. महासा. पोलिनिशिया
लोआंगो (प्रा.) आफ्रि. खं. खालच्या गिनींत. [बेटसमूहांत.
लोएनदा (श.) आफ्रि. खं. प. आफ्रिकेंत.
लोएल (श.) अमे. खं. कानडाचे रा. बास्टनच्या उत्तरेस का-
पसाच्या व्यापाराकरितां प्र.
लोएसटाफ्ट (श.) यु. खं. इंग्लंदांत सफाक प्रां. पूर्वकिनाऱ्यावर.
लोणार (सरो.) हिं. वऱ्हाडांत बुलठाणे जि. ह्याचें पाणी खारें
असून ह्यापा. अनेक प्रकारचे क्षार होतात.
लोणावळें (गां.) हिं मुं. इ. पुणें जि. मावळ ता. रे. स्टे. खंडाळे
घाटाचे माथ्यावर हवा उत्तम.

लोणीकाळभर (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. हवेली ता.
लोणीभापकर (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. भिमथडी ता. [भांडीं.
लोधीखेडा (श.) हिं. मध्यप्रां. छिंदवाडा जि. येथें तांबेपितळेचीं
लोपाला (भू.) आशि. खं. रशियांत पूर्वेस कामश्चात्कार्चे द-
लोपेज (भू.) आफ्रि. खं. पश्चिम आफ्रिकेंत. [क्षिणटोंक.
लोफोदेन (बे.) यु. खं. नॉर्वेच्या ताब्यांत.

लोबनोर (सरो.) आशि. खं. चिनईतार्तरीत. यास तुरीम नदी [मिळते.
लोबी (न.) हिं. ध. इ. ब्रह्मपुत्रा नदीला मिळते.
लोलंदस (प्रां.) यु. खं. स्कातलंद दे.
लोलांद (बे.) यु. खं. देन्मार्क दे. जर्मन समुद्रांत.
लोसर (गां.न.) हिं. पं. इ. पुनी व लोसर ह्यांचे संगमावर.
लोसान (श.) यु. खं. स्वित्सर्लंदमध्यें.
लोहगड (कि.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. मावळ ता. येथें पेशवे सरकार कैदी ठेवीत असत.
लोहदगा (श.) हिं. बं. इ. जि. व. ता.
लोहार (गां.) हिं. वाय. प्रां. बुंदेलखडांत. [धबधबा आहे.
लोहारीनाइग(गां.) हिं. बं. इ. गुरवळ प्रां. येथें भागीरथीस धब-
लोहारू (सं.) हिं. वाय. प्रां. [किती चांगले होतात.
लोहारें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश. जि. पाचोरें ता. येथें अड-
लोही (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. वणी जि. येथें गुरांचा मोठा बाजार भरतो. [कांठीं.
लोहोणेर (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. कळवण ता. गिरणेच्या
लौबल (श.) अमे. खं. द. अमे. कोलंबिया दे.
लंका (बे.) हिं. दक्षिणसे ह्यास सिंहलद्वीप म्हणतात. यांत मसाल्याचे पदार्थ, खांकूड हस्तिदंत पु. होतो.
लंगूर (कि.) हिं. वाय. प्रां. कमाऊन पर. हा गुरखे लोकांनीं डोंगरावर बांधिला आहे.
लंडी (न.) हिं. पं. इ. सिंधुनदाला मिळते.
लंदन (श.) यु. खं. इंग्लंद दे. राजधानी सर्व पृथ्वींत पहिल्या प्रतीचें पहिलें शहर, येथें चाळीस लाख

वस्ती आहे. हें तेम्स नदीवर दुतर्फा वसलें आहे. ह्या नदीस मोठे असे आठ पूल आहेत. यांत भव्य व सुंदर राजवाडे, पार्लमेंट सभागृह वगैरे इमारती, पदार्थ संग्रहालयें, बागबगीचे, गोदी, यांत्रिक शक्ती वगैरेंचे अनेक मोठमोठे कारखाने असून येथें पृथ्वीवरील सर्व देशांतील लोक आहेत. येथें १६½ तासांचा दिवस होतो.

लंदनदरी (श.बं.) यू. खं. अयर्लंदमध्यें.

लांकेशायर (प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत.

लांकेस्टर (श.) यू. खं. इंग्लंदांत लांकेशायरमध्यें ल्यून नदीवर.

लांगऐलंद (बं.) अमे. खं. उ. अमे. युनैतेदस्तेतच्या राज्यांत.

लांगस्तोन (बे.) यू. खं. इंग्लंदच्या उत्तरेस. [नाऱ्यावर.

लांचू (श.) आशि. खं. चीनदे. होआंगहो नदीचे पूर्व कि-

लांजी (श.) हिं. मध्यप्रां. बालाघाट जि. याचे आसपास लोखंडाच्या खाणी व कळकीचें रान आहे.

लांजें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता. येथें कांबळीं तयार होतात.

लांजेरोत (अखा.) आफ्रि. खं. बार्बेरी सं. उत्तरेस.

लांटोर (बे.) आशि. खं. पू. पासि. महासाग. मसाल्याचे बेटांत.

लांडीखाना(रस्ता.) आशि. खं. अफगणिस्तानांत जातांना खैबरपासमधील फार बिकट रस्ता १२ फूट रुंदीचा व भिंतीसारखा उंच आहे.

लांडूर (गां.) हिं. हिमालय पर्वतावर हवा खाण्याचें ठिकाण.

लांदसएंद (भू.) यू. खं. इंग्लंद दे. पश्चिमेकडील टोंक.

लांबर्डीन (प्रां.) यू. खं. इताली दे.
लांबुवान (श.) आशि. खं. द. पासि. महासाग. मलाशिया बेटसमूहांत बोर्निओ बेटांत.
लिंकनशायर (प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत. [समूहांत लुझोन बेटांत.
लिंगायन (अखा.) आशि. खं. द. पासि. महासाग. फिलिपैन बेट.
लिंपोपो (न.) आफ्रि. खं. मोझांबिकच्या खाडीस मिळते.
लिंब (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. व ता.
लेंगर (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. खानापूर ता.
ल्यार (न.) यू. खं. फ्रान्स दे. बिस्केच्या उपसागरास मिळते.
ल्युबिनजन (श.) यू. खं. जर्मनींत वर्टेंबर्गमध्यें विद्यालयाकरितां प्रसिद्ध.

व.

वजरीबाद (श.) हिं. पं. इ. चिनाब नदीचे कांठीं.
वज्रेश्वरी (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. भिवंडी ता. येथें देवीच्या तीन मूर्ति असून जवळच उष्ण पाण्याचीं कुंडें आहेत.
वझीरगंज (गां.) हिं. वाय. प्रां. औध पर० लखनौपा. ७ मैल.
वझीराबाद (गां.) हिं. पं. इ. चिनाब नदीपा. १ मैल. येथें चिनाब नदी अर्धा मैल रुंद आहे.
वडगांव (गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. खटाव ता. २ पुणें जि. मावळ ता. येथें इंग्लिश पेशवे ह्यांची स. १७७९त लढाई झाली. ३ कोल्हापूर सं. अळते पेठ्यांत.
वडगांवगुप्त (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. नगरापा. १ कोसांवर. येथून नळ बांधून नगरास पाणी आणिलें आहे.
वडनेर (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. चांदवड ता. येथें वि-

त्याचीं पानें होतात. २ वऱ्हाडांत बुलढाणे जि. रे. स्टे. ३ नाशिक जि. मालेगांव ता. मोसम न. कांठीं येथें कमोदी तांदूळ उत्तम होतात.

वडवली (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. वसई ता.

वडवाण (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. काठेवाडांत. [दरचे सं.

वडाळी (सं.श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. महिकाठा एजन्सींत ई-

वडाळीभुई (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. चांदवड ता.

वडांगळी (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. सिन्नर ता.

वडीगुडम (गां.) हिं. मध्यप्रां. सिरोच्या जि.

वडुज (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. खटाव ता.

वडुथ (गां.) हिं. मुं. सातारा जि. सातारा ता.

वडेल (गां.) हिं. मुं. नाशिक जि. मालेगांव ता. मोसमनदी. कांठीं येथें गुळ पुष्कळ होतो. [कांठीं.

वडोली (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. वाई ता. कमंडलु नदीचे

वढवाण (सं.श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. काठेवाडपर. झालवाड-

वढोदे (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. भुसावळ ता. [भागांत

वणी (गां.श.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. दिंडोरी ता. येथून सप्तशृंग देवीचे गडावर जाण्याचा रस्ता. २ वऱ्हाड जि. येथें कोळशांच्या खाणी आहेत.

वणोज (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. एलिचपूर जि.

वना (न.) हिं. मुं. इ. धारवाड जि. वर्धा नदीला मिळते.

वरखेडें (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. दिंडोरी ता.

वरगड (सं.श.) हिं. मध्यप्रां. संबळपूर जि.

वरचागिमी (दे.) आफ्रि. खं. सेनिगांबिआचे दक्षिणेस.

वरजिनीया (प्रां.श.) अमे. खं. उ. अमे. युनायतेद्स्तेत्स प्रां.
वरणगांव (श.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. भुसावळ ता. रे. स्टे.
वरन (भू.) आशि. खं. द. बोर्निओ बेटाच्या पश्चिमेस.
वलजानगर (श.) हिं. म. इ. अर्कॉटपा. ९ कोसांवर.
वलीयांबे (न.) आफ्रि. खं. आंबीजीला मिळते.
वरवंडे (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता.
वरवंडी (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. राहुरी ता.
वरशिंदे (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. राहुरी ता. [अखातावर.
वराकुश्न (बं.) अमे. खं. मध्यअमे. मेक्सिकोंत मेक्सिकोच्या
वराट (दे.) हिं. महाराष्ट्र दे. माहूर वगैरे देश.
वराड (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. मालवण ता.
वरूड (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. उमरावती जि. मध्यप्रां. २ चांदा
जि. तालुका. [आहेत. चांदा जि. ता.
वरोडा (गां.) हिं. मध्यप्रां. येथें दगडी कोळशांच्या खाणी
वरोरे (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. शाहापूर ता.
वरोळी (न.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. पश्चिमवाहिनी.
वरंगळ(वारंगुळ)(श.) हिं. म. इ. तेलंगणच्या रा. राजधानी होती.
वर्गामो (श.) यु. खं. इतालींत.
वर्जर (भू.) आफ्रि. खं. सेनिगांबियाचे पश्चिमेस.
वर्तंबर्ग (श.) यु. खं. जर्मनींत.
वर्दे (भू.) आफ्रि. खं. पश्चिमेस.
वर्दा (भू.) आशि. खं. पूर्वेकडील द्वीपकल्पाचे पूर्वेस.
वर्धनगड (डों.कि.) हिं. मुं.इ. सातारा जि. शंभुमहादेवाच्या ओळींत.
वर्धा (श.न.) हिं. मध्यप्रां. जि. व बेतुलचे जवळ मुलताईचे

डोंगरांतून निघून गोदावरीस मिळते. कांठीं देव-
लवाडा लां. १५० मै. २ धारवाड जि. तुंगभ-
द्रेला मिळते. [वर.

वर्धाघाट (घाट.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. महाडास जाण्याचे रस्त्या-

वऱ्हाड (प्रां.) हिं. मुं. इ. चे पूर्वेस व निजामचे राज्याचे उत्त-
रेस. हा सुपीक प्रांत इ. स. १८५३ त निजा-
मानें इंग्लिशांस दिला. याचे सहा जिल्हे केले
असून ते हैदराबादच्या रेसिडेन्टच्या ताब्यांत
आहेत.

वसई (श.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. तालुका येथे चिमणाजी
आपानें स. १७३९ त पोर्तुगीज लोकांवर जय
मिळविला. दु. बाजीरावानें इ. १८०२ त इंग्लि-
शांबरोबर तह केला. मोठा किल्ला आहे. जवळ
खाडी आहे. या खाडीस रेलवेसाठीं मोठा पूल
बांधिलेला आहे.

वसईधसई (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. मुरबाड ता.

वसना (न.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. कृष्णेस मिळते.

वसंतगड (कि.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. कऱ्हाड ता.

वजासेराय (श.) यू. खं. तुर्कस्तानांत.

वसावी (गां.श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाडचे राज्यांत.

वहिला (न.) हिं. मुं. इ. सिंध दे. शिकारपूर जि. सिंधूस
मिळते.

वळणेश्वर (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूण ता. येथें
महाशिवरात्रीस मोठी यात्रा भरते.

वळसंग (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. सोलापूर ता.
वाई (श.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. कृष्णेच्या कांठीं ता.
ब्राह्मणवस्ती पु. आहे. येथें कृष्णेस मोठमोठे घाट [बांधिलेले आहेत.
वाई(वाय). (न.) यू. खं. इंग्लंडांत.
वाईनगंगा (न.) हि. मध्यप्रां. खुरई डोंगरांतून निघून वर्धेस मिळते.
कांठीं भंडारा, पवनी. लां. ३५० मैल.
वाएलीकसा (श.) यू. खं. रशियांत पोलंडमध्यें. येथील मिठाच्या
खाणीचा घेर ४ कोस आहे.
वाकस (गां.) हि. मुं. इ. कुलाबा जि. कर्जत ता.
वाकानेर (सं.श.) हि. मुं. इ. काठेवाड प्रां. झालवाड भागांत.
वाकी (गां.) हि. मुं. इ. पुणें जि. भीमा नदीचे कांठीं. २ को-
ल्हापूर सं. दुधगंगेच्या उगमाजवळ जंगलाचें नांव.
वाखारी (गां.) हि. मुं. इ. नाशिक जि. कळवण ता.
वागणी (गां.) हि. मुं. इ. सातारा जि. वाळवें ता.
वागवारें (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. तळोदें ता. [मिळते.
वागरी (न.) हि. वऱ्हाड. प्रां. अजिंठ्याचे डों. निघून पेणगंगेस
वाघजाई (कि.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. पन्हाळा सं.
वाघ्रा (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. भडोच जि. तालुका.
वाघरा (न.) हिं. वऱ्हाडांत बुलढाणें जि. जळगंगेस मिळते.
वाघळी (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश. जि. चाळीसगांव ता.
वाघाडी (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. शिरपूर ता.
वाघूर (न.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. भुसावळ ता.
वाघोटण (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. देवगड ता.
वाघोडिआ (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाडचें रा.

वाघोली (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. सोलापूर ता.
वाजपूर (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. गायकवाड सरकारचें मालकीचें.
वाटखेड (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां.
वाटंबरें (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. सांगोलें ता. माणनदीचे कांठीं.
वाठार (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा. जि. फलटण सं.
वाड(वाडें) (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. खेड ता.
वाडा (गां.) हिं. मध्यप्रां. नर्मदेच्या कांठीं.
वाडापीखरण (गां.) हि. मुं. इ. ठाणे जि. डाहाणू ता.
वाडी(सावंतवाडी) (सं.श.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. मालवण ता. पूर्वेस. लांकडी रंगीत सामान उत्तम होतें.
वाडी (तांब्याची) (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. भुदरगड पेठ्यांत. येथें चित्रें करण्याची प्लास्टर आफ् पारिस नांवाची भुकणी करण्याचे दगड सांपडतात.
वाडें (श.) हिं. मु. इ. ठाणें जि. ता. हवा वाईट.
वाडेगांव (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. सांगोलें ता. माणनदीचे कांठीं.
वाडेपडेल (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी. जि. देवगड ता.
वाढीवरें (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. इगतपुरी ता. आम्रारोडवर.
वाण (न.) हिं. वऱ्हाडांत अकोला जि. पूर्णेस मिळते.
वातरफोर्ड (श.) यू. खं. अयर्लंड दे.
वातरलू (श.) यू. खं. बेल्जममध्यें. येथें स. १८१५ त इंग्लिश व फ्रेंच यांची मोठी लढाई होऊन इंग्लिशांस जय मिळाला.
वातापी (श.) हिं. मुं. इ. कलादगी जि. यास बदामी म्हणतात.
वात्रक (न.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. ही साबरमतीस मिळते.

वानकवरऐलंद (बे.) अमे. खं. कानडाचे रा.
वान (श.सरो.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत तारसपर्वताचे पूर्वटोंका-जवळ खारेपाण्याचें. समुद्रापा. साडेपांच हजार [फूट उंच.
वानचौ (श.) आशि. खं. चिनांत.
वानवडी (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. हवेली ता. येथें स. १७१४ त महादजी शिंदे मृत्यु पावले व इंग्लिशांचे फौजेचें ठाणें.
वान्दिमन्सलांद (बे.) आधि. खं. द. पासि. महासाग. आस्ट्रालियांत तासमानिया बेटाचें नांव.
वापगांव (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. डाहाणू ता.
वाफगांव (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. खेड ता.
वामणोली(बामणोली) (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. जावली ता.
वामोरी (श.) हिं. मुं. इ. नगर जि. राहुरी ता. धान्याचा मोठा व्यापार.
वाय (ई) (न.) यू. खं. इंग्लंदांत ब्रिस्टल खाडीस मिळते.
वायगात्स (बे.) यू. खं. रशियाचे उत्तरेस आर्तिक महासागरांत.
वायनाड (प्रां.) हिं. म. इ. मलबार किनाऱ्यावर.
वायव्येकडील प्रां (प्रां.)हिं. बं. इ. चे पश्चिम व वायव्य दिशेस.
वायादगी (श.) हिं. मध्यप्रां. माळव्यांत धार सं.
वायेगांव (गां.) हिं. मध्यप्रां. वर्धा जि. कसबा.
वारणा (न.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. पाटण ता. तून हरी-पुराजवळ कृष्णेस मिळते.
वारन (बे.) आशि. खं. हिंदिमहासा. इंग्रजांचे ताब्यांत.
वाराविक (श.प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत.

वारसे (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. पिंपळनेर ता.
वाराना (न.) अमे. खं. द. अमे. लाप्लाता नदीस मिळते.
वारी (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. कोपरगांव. ता.
वारूड (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. सिंद्खेड ता.
वारंगुळ (श.) हिं. निजामचे रा. तैलंगणच्या रा. राजधानी [होती.
वारें (गां.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. कर्जत ता.
वार्ता (न.) यू. खं. मशिया दे. ओद्र नदीला मिळते.
वार्ना (श.बं.) यू. खं. तुर्कस्तानांत बल्गेरीयांत.
वार्सा (श.) यू. खं. रशियांत विस्तुला नदीचे कांठीं.
वाल (श.) यू. खं. स्वित्सर्लंदमध्यें.
वालपारेसो (श.बं.) अमे. खं. द. अमे. चिलीदे. [वर.
वालसाल (श.) यू. खं. इंग्लंदामध्यें स्त्याफर्डशायर मां. टेननदी-
वाला (गां.) हिं. मुं. इ. गुज. मां. महिकांठा एज. गोहिल-
वालेकिया (मां.) यू. खं. तुर्कस्तानांत इस्तरुमेलियामध्यें. [वाड सं.
वालेन (मां.) यू. खं. स्वित्सर्लंदमध्यें.
वालेनशिया (श.बे.बं.) यू. खं. स्पेन दे. २ अयर्लंदचे पश्चिमेस.
वाल्हेरेन (बे.) यू. खं. हालंद देशाचे ताब्यांत.
वाव (सं.श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ मां. पालनपूर एज.
वावरलें (गां.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. कर्जत ता.
वावी (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. सिन्नर ता. हें शहाजी भोंसल्याचें मूळगांव; ह्यास राजाची वावी म्हण- [तात.
वाश (अखा.) यू. खं. इंग्लंद देशांत. पश्चिम अंगास.
वाशिष्टी (न.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. सह्याद्रींतून निघून अंजनवेलीजवळ समुद्रास मिळते.

वाशिंगतन (श.) अमे. खं. उ. अमे. युनैतेड्स्टेटमध्यें पोतोमाक नदीचे कांठीं स. १७७५ त स्वतंत्र झालें.

वाशिंद (श.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. शहापूर ता. रे. स्टे.

वासडा (सं.श.) हिं. राजपुतान्यांत.

वासदा (सं.श.) हिं. मुं. इ. सुरत जि. पूर्वेस.

वासीम (श.) हिं. वऱ्हाडांत जि. व ता. चें ठिकाण.

वाकी (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. ता.

वाळदे (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. तळोदें ता.

वाळवें (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. भुदरगड पेट्यांत, २ सातारा जि. ता. कचेरी इसलामपूर.

विकलो (पर्व.) यु. खं. अयर्लंदांत.

विकानेर (प्रां.) हिं. राजपुतान्यांत.

विक्तोरिया (प्रां.) आशि. खं. द. पासि. महासाग. आस्त्रालियांत याची राजधानी मेलबोर्न. २ चिनच्या इ. हांगकांग बेटाची रा.

विक्तोरियान्यांजा (सरो.) आफ्रि. खं. मध्य आफ्रिकेंत. क्षे. फळ ५०००० चौ. मैल.

विगन (श.) यु. खं. इंग्लंदमध्यें लंकेशयरमध्यें डग्लस नदीवर.

विचरणा (न.) हिं. मुं. इ. नगर जि. जामखेड ता. शिनानदीला मिळते.

विचित्रगड (कि.गां.) हिं. मुं. इ. सातार जि. सचिवाचे मुलुखांत तालुक्याचें ठिकाण.

विजगापट्टण (श.बं.) हिं. म. इ. कारोमांडल किनाऱ्यावर उत्तर सरकार्स प्रां. जि. येथें शिंगाच्या डब्या चांगल्या होतात.

विजयगड (कि.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूण ता.

विजयानगर (श.) हिं. मुं. इ. तुंगभद्रेच्या कांठीं ह्यास नरसिंहपूर ह्मणत असत. उत्तरसरकार्स प्रां.लष्करची छावणी.

विजयदुर्ग (कि.बं.खाडी.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. देवगड. ता. येथें गव्याच्या शिंगांचें काम उत्तम होतें.

विजागापट्टन(श.) हिं. म. इ. येथें कथलाची भांडीं करितात.

विजानग्रम (श.) हिं. म. इ. उत्तरसरकार्स प्रां. जहागीर.

विजापूर (श.) हिं. मुं. इ. जि. येथें इमारती फार उत्तम आहेत. हें मुसलमान लोकांची रा. होती.

विटे (श.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. खानापूर ता.

विटोलें (गां.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाडचे रा.

विडणी (श.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. फलटण सं.

विध्याम (न.) यू. खं. इंग्लंदांत.

विदर्भ (दे.) हिं. गोंडवण आहे, तो देश.

विदेह (दे.) हिं. वऱ्हाड प्रांताचें नांव.

विदीन (श.) यू. खं. तुर्कस्तानांत. व्यापाराकरितां प्रसिद्ध.

विनिपेग (सरो.) अमे. खं. ब्रिटिश अमेरिकेंत कानडाचे रा. क्षेत्रफळ ९००० चौ. मैल.

विनुकांडा (कि.) हिं. म. इ. गंतूर प्रां.

विनोद (श.) हिं. म. इ. मलबारकिनाऱ्यावर मलबार प्रांतांत.

वियेन्ना (श.) यू. खं. आस्त्रियादे. दान्युब नदीचे कांठीं. येथें रेशमी व कापसाचीं वस्त्रे व चिनई मातीचीं भांडीं करण्याचे कारखाने आहेत.

विरगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. बागलाण ता.

विरजेंद्रपेठ (श.) हिं. म. इ. कुर्ग प्रां. कावेरी नदीवर.
विरदेल (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. शिंदखेड ता.
विरमगांव (श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. अमदाबाद जि. ता.
विराटगड (कि.गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. सचिवाचें सं. तालुक्याचें गांव.
विरार (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. रे. स्टे.
विरिगोंग (पर्व.) अमे. खं. मेक्सिको देशांत.
विलासपूर (श.) हिं. मध्यप्रां. जि. व ता.
विलिनीस्क (पर्व.) आशि.खं रशियादे. आलताई पर्वताच्या उत्तरेस.
विलेबिला (श.) अमे. खं. द. अमे. बोलिविआ दे.
विलास (प्रां.) यु. खं. इंग्लंदांत दक्षिणेकडील प्रांत.
विल्यारिआल (श.) अमे. खं. द. अमे. लाप्लाता दे.
विवजी (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. डाहाणू ता. रे. स्टे.
विवार (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. वसई ता.
विवरें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. सावदें. ता.
विशाखपट्टण (श.) हिं. म. इ. विशाखपट्टण जि. चें मुख्य ठिकाण कारोमांडळ किनाऱ्यावर.
विशाळगड (कि.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. व रत्नागिरी जि. संगमेश्वर ता.
विश्वगंगा (न.) हिं. वऱ्हाडांत बुलढाणाजवळ निघून जयपूर, बाळनेर व चांदूर यांवरून गेली आहे.
विश्वनाथ (श.) हि. बं. इ. ब्रह्मपुत्रानदीचे कांठीं.
विश्वामित्री (न.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. हिचे कांठीं बडोदा शहर.
विसनगर (गां.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाडचे रा.
विसागोंद (बे.) आफ्रि. खं. अतलांतिक महासागरांत.

विसापूर (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. तासगांव. ता. २ पुणें जि. मावळ ता. डोंगरी किल्ला.

विस्तुला (न.) यु. खं. तुर्कस्तानांतील कार्पेथिअन पर्व. निघून जर्मनींतून बालतिक समु. मिळते.

विहाड (सरो.) हि. मुं. इ. ठाणे जि. ठाणें ता. या सरोवराचें पाणी इ. स. १८५७ त मुंबई शहरास नेलें आहे. क्षे. एकर. १५४२. [दक्षिणेस.

विहार (प्रां.) हि. बं. इ. वायव्येस. प्रो. पूर्वेस, नेपाळच्या

वीट (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. करमाळें ता.

वीर (गा.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळोण ता. २ पुणें जि. पुरंदर ता.

वीरगड (गां.) हि. मध्यप्रां. नागपूर पर. वैनगंगानदीचे कांठीं. येथील पिवळे मातीचे टेकड्यांत हिरे सांपडतात.

वुचांग (श.) आशि. मं. चिनांत व्यापाराचें शहर. [वर.

वुडस्टाक (श.) यु. खं. इंग्लंदांत आक्सफर्ड प्रां. इवेनलोड नदी-

वुल्विच (श.) यु. खं. इंग्लंडांत केंत प्रां. तेम्स नदीवर.

वुल्डर (स.) हिं. काश्मिरांत.

वुल्व्हरहॅम्प्टन (श.) यु. खं. इंग्लंदांत स्टफर्डशायरमध्यें स्मेस्टोनजवळ.

वुल्वहार्मतन (श.) यु. खं. इंग्लंडांत. [नदीस मिळते.

वुसंग (न.) आशि. चिनांत शांघाय शहराजवळ कांतान

वुसरवी (भं.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. भिल्ल लोकांचें सं.

वुस्टर (प्रां.श.) यु. खं. इंग्लंडांत.

वेक्सफर्ड (श.) यु. खं. आयर्लंडांत; येथें गुरांचा व्यापार चालतो.

वेचलें (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. उरमोडी नदीचे कांठीं.

वेडशी (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. बार्शी ता.
वेढो (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. माहिम ता.
वेणगांव (गां.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. कर्जत ता. यांत भाकटें व मांठ अशीं दोन अर्धकोमाचे अंतरावर आहेत.
वेण्णा (न.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. सह्याद्रींतून निघून कृष्णेस मिळते. [चालतो.
वेणीकोटें (गां.) हिं. वऱ्हाडप्रां. वणी जि. येथें कापसाचा व्यापार
वेतर (सरो.) यू. खं. स्विडन दे. क्षे. फळ २१३६ चौ. मैल.
वेतारा (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. कराची जि. तालुका.
वेदगंगा (न.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. सह्याद्रि प. निघून पूर्वेस जाऊन कृष्णेस मिळते.
वेरवई (बे.) अमे. खं. मध्य अमेरिकेजवळ वेस्तइंदियन बेटांत लेसर आन्तिलीस बेटांत एक भाग.
वेनर (सरो.) यू. खं. स्विडनमध्ये. क्षे. फळ ८४६ चौ. मैल.
वेनीस (श.अखा.) यू. खं. इटाली दे. पूर्वेस.
वेनेजुएला (अखा.) अमे. खं. द. अमे. वेनेजुएलादेशांत.
वेब (हेयन्स) (न.) आफ्रि. खं. हिंदिमहासागरास मिळते.
वेमौथ (श.) यू. खं. इंग्लंदांत डारसेट प्रां. वेन नदीवर.
वेरवली (गा.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. संगमेश्वर ता.
वेरळा (न.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. खटाव ता. ब्रह्मनाळ गांवा· [जवळ कृष्णेला मिळते.
वेराक्रुज (श.) अमे. खं. मेक्सिको दे.
वेरूळ (गां.) हिं. निजामचे रा. दौलताबादेजवळ शिवाजीमहाराजांचे पाटीलकीचे गांव। येथें डोंगरांत लेणीं फार उत्तम असून पुष्कळ आहेत.

वेलस्ली (प्रां.) आशि. खं. इंदियनचायनांत मलाया प्रां.

वेलार (न.) हिं. म. इ. अनोराजवळ उगम पावून पार्तोनोवो जवळ समुद्रास मिळते.

वेलिंगतन (श.) आशि. खं. द. पासि. महासाग. आस्ट्रेलियांत न्युझिलंद् बे. वार्थंलंद् बेटांत.

वेलिंगामो (बे.) हिं. सिलोनच्या उत्तरेस.

वेलोर (श.) हिं. म. इ. वेलोर जि. पालार नदीवर लष्करची छावणी. बंड सन १८०६. येथें श्रीकृष्णाचे सुं-दर मंदीर आहे.

वेलशपूल (श.) यु. खं. इंग्लंदमध्यें वेल्स प्रां. सेवर्न नदीवर.

वेल्स (प्रां.) यु. खं. इंग्लंद दे. प्रांत.

वेल्हें (गा.) हिं. मु. इ. पुणे जि. पुरंदर ता.

वेसवी (गां.) हिं. मु. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.

वेसावें (बं.) हिं. मु. इ. ठाणे जि. साष्टी ता.

वेसुवियस (पर्व.) यु. खं. इतालो दे. नेपल्स शहराजवळ.

वेस्तइंदीज (बे.) अमे. खं. उ. अमे. लगत्यास बेटसमूह.

वेस्तफेलीया (प्रां.) यु. खं. जर्मनीत.

वेळ (न.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. खेड ता. निवृन सांगवीपाशीं भीमेस मिळते.

वेळणेश्वर (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळोण ता.

वेळवंडी (न.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. भोर सं.

वेळास (गां.) हिं. मु. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.

वेळंब (गा.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळोण ता.

वैगा (न.) हिं. म. इ. मदुरा जि. नून समुद्रास मिळते.

वैर (श.) हिं. म. इ. मद्रास जि. व ता.
वैजाली (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. शहादे ता.
वैणगंगा (न.) हिं. वाईनगंगा पहा.
वैतर्णी (न.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. त्र्यंबकेश्वरापा. निघून पश्चिमेस अरबी समु. मिळते. २ बं. इ. छोटानागपूर प्रां. ओरिसा प्रां. बंगालच्या उपसागरास मिळते. कांठीं पाळमीरा आहे. लां. ११५ मै.
वैतना (न.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. चांदवड ता. तून निघून कादवेस मिळते.
वैपूर (बं. श.) हिं. म. इ. जिल्ह्याचे ठि. रे. स्टे.
वैराग (श.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. बार्शी ता.
वैरागड (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रा. चांदापूर जि. व मध्यप्रां. चांद [जि. कसबा
वोझर (न.) यु. खं. इंग्लंड दे.
वोनाका (बे.) अमे. खं. मध्य अमेरिकेंत हान्डुरासचे उपसागरांत.
वोरगांव (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. उरमोडी नदीचे कांठीं.
व्होल्गा (न.) यु. खं. रशियांत कास्पिअन समु. मिळते. लां.
व्होल्टो(व्हेल्टे) (अखा.) यु. खं. ग्रीसमध्ये पूर्वकिनाऱ्यावर. [२२०० मैल.
व्होळीज (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. वसई ता.
वंग (दे.) हिं. ब्रह्म. दे. चिनगंगा आहे तो प्रदेश.
वंदन (कि.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. वाई ता.
वांकडी (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. कोपरगांव ता.
वांकी (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. तळोदे ता.
वांकडें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता.
वांगणी (गां.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. कर्जत ता. रे.स्टे.

वांगी (गां.) हि. मुं. इ. सातारा जि. खानापूर ता. २ सोला-
पूर जि. करमाळे ता. सीनेच्या कांठीं.

वांदरा (न.) हि. मुं. इ. नगर जि. जामखेड ता. शिना न-
दीस मिळते.

वांदीवाश (कि.) हि. म. इ. कारोमांडल किनाऱ्यावर इंग्लिश व
फ्रेंच यांची लढाई स. १७६०

वांद्री (गां.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. संगमेश्वर ता.

वांद्रें (श.) हि. मुं. इ. ठाणे जि. साष्टी ता. रे. स्टे.

विंग (गां.) हि. मु. इ. सातारा जि. कऱ्हाडें पश्चिम.

विंचूर (श.) हि. मुं. इ. नाशिक जि. निफाड ता. जहागीर-
दाराचा उपनांवाच्या घराण्याकडे.

विंचेस्टर (श.) यू. खं. इंग्लंदांत विद्यालयाकरितां प्रसिद्ध.

विंडसर (श.) यू. ख. इंग्लंदांत येथे राजवाडा असून तेथें
महाराणी साहेब व्हिक्टोरिया या रहातात.

विंदरमीर (सरो.) यू. खं. इंग्लंदांत. [मिळते.

विंदेल (न.) यू. खं. स्विट्झर्लंदांतून निघून बाल्तिक समुद्रास

विंध्याद्रि (पर्व.) हि. नर्मदा नदीच्या उत्तरेस पूर्वपश्चिम.

वेंगुर्लें (श.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी. जि. वेंगुर्लें ता. किल्ला आहे.

वृंदावन (गां.) हि.वाय.प्रां. मथुरेजवळ येथे फार देवळें आहेत.

व्याघ्रा (न.) हि. वऱ्हाडांत वणी जि. पाइनगंगेस मिळणारी

व्हाइटहेवन (श.) यू. खं. इंग्लंदांत कंबरलंद प्रां. [नदी.

व्हिक्टोरीया (कि.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता. बाणकोटा

व्हेन (बे.) यू. खं. इंग्लंदांत. [जवळ.

श.

शृंगेरी (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं. हरीहर ता. येथें हिंदुधर्माचे मुख्य गुरु श्रीशंकराचार्य यांचा मठ
शमशाबाद (गां.) हिं. वाय. प्रां. फरकाबाद पा. १२ मैल. [आहे.
शयोक (न.) हिं. सिंधूस डाव्या अंगानें मिळते. [ले.
शरयु (न.) हिं. शिवालीक पहाडांतून निघून भागीरथीस मि-
शरावती (न.) हि. मुं. इ. उत्तर कानड्यांतून निघून अरबी समुद्रास मिळते. इच्या गरसप्पा येथे मोठा धबधबा
शर्बेरी (बे.) आफ्रि. खं. अतलांतिक महासागरा. [आहे.
शहादादपूर (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रा. हैदराबाद जि. तालुका.
शहा (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. सिन्नर ता.
शहागड (श.) हिं. मध्यप्र० सागर जि. येथें पागोटीं, लोखंड
शहाजहानपूर (श.)हिं. वाय. प्रां. जि. व ता. [तयार होते.
शहाजापूर (गां.) हिं. मु. इ. नगर जि. कोपरगाव ता.
शहाजादपूर (श.) हि. अयोध्या प्रां.
शहादे (श.) हिं. मुं.इ. खानदेश जि.ता. गोमती नदीचे काठीं.
शहापूर (गां.श.) हिं. मुं.इ. खानदेश जि. जामनेर ता. २ मध्यप्रा. मंडला जि. ३ पं. इ. जि.
शहाबाज (बे.) हिं. बं. इ. ब्रह्मपुत्रेच्या मुखाजवळ बेट.
शहाबंदर (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. कराची जि. तालुका.
शहिस्थान (प्रां.) आशि. खं. अफगाणिस्तानांत असा सरोवराचे
शातुल (प्रां.) हिं. हिमालय पर्वतांतील. [पूर्वेस.
शान (दे.) आशि. खं. पूर्वेकडील द्वीपकल्पांत. यांत सोनें, रुपें, तांबें व कथील यांच्या खाणी आहेत.

शानन (न.) यु. खं. अयर्लंडांत मोठी नदी. आतलांतीक
शानी (सरो.) आशि. खं. रुस दे. [महासागरास मिळते.
शापेल (श.) यु. खं. मोंगया देशांत.
शाम (पर्व.) हिं. खं. इ. पूर्वेस ब्रह्मदेश. दक्षिणेस सयाम व तेनासरीम ह्यांचे मध्यें.
शारी (न.) आफ्रि. खं. मध्य आफ्रि. चांदसरोवरास मिळते.
शार्लतान (श.) अमे. खं. प्रिन्सएद्वर्ड बेटांत.
शास्त्री (न.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. जयगडाजवळ समु.
शाहाडोंगर (पर्व.) हिं. मुं. इ. नगर जि. नगराचे पूर्वेस. [मिळते.
शाहाणपूर (न.) हिं. वऱ्हाड प्रा. अकोला जि. पूर्णा नदीस मि-
शाहापूर (श.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. ता. [ळते.
शाहापुरी (बे.) आशि. खं. द. हिंदिमहासागरांत बंगालच्या उपसागरांत इंग्लिशांचे ताब्यांत.
शाहाबाद (श.) हिं. वा. प्रां. औध पर. शहाजहानपुराहून १५ मैल २ थं.इ. या प्रांतांतून कर्मनाशा नदी निघते.
शिकरूल (श.) हिं. अयोध्या प्रा. व्यापाराकरिता प्रसिद्ध.
शिकागो (श.) अमे. खं. उत्तर अमे. युनैटेडस्टेट्समध्यें मिचिगान सरोवराचे कांठीं. येथें स. १८९३ त जगांतील पदार्थांचें अति मोठें प्रदर्शन झालें.
शिकारपूर (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रा. जिल्हा.
शिकंदरा (श.) हिं. वाय. प्रा. आग्र्याजवळ; येथें अकबराची कबर आहे.
शिकंदराबाद (श.) हिं. निजामचे राज्यांत; येथें इंग्लिशांची छावणी
शिकापूर (गा.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. वेळ नदीचे कांठीं. [आहे.

शिक्री (गां.) हिं. वाय. प्रां. दिल्लीच्याद.१० मै. संग व बावर. ल. १५२७. येथे दगडावर खोदिव काम उत्तम [करितात.

शिगणापूर (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा. जि. माणना.

शिगांव (गां.) हिं. वऱ्हाड प्रां. आकोला जि.

शितारा (प्रां.) हिं. निजामचे राज्यांत औरंगाबादेजवळ.

शिदफणा (न.) हिं. मुं. इ. नगर जि. जामखेड ता. हो गोदावरीस [मिळते.

शिदापूर (श.) हिं. मुं. इ. कारवार जि. तालुका.

शिनसा (न.) हिं. म. इ. म्हैसूर मं. कावेरीला मिळते.

शिना (न.) हिं. मुं. इ. नगर जि. कर्जत ता. जेऊराहून नि-घून गोदेस मिळते.

शिनोर (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाडचे रा. जि.

शिन्नर (श.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. तालुका. येथें हेमाड-पंती दोन देवालयें आहेत व विड्याचीं पानें व अडकित्ते चांगले होतात. नाशिक पा. १८ मैल.

शिपोशी (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. संगमेश्वर ता.

शिमगा (श.) हिं. मध्यप्रा. रायपूर जि. ता.

शिमला (शिख.) हिं. पं. इ. अंबालाच्या उत्तरेस हवेचें ठिकाण; येथें गवरनरजनरल राहतात.

शिमोगा (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर प्रां. तुंगानदीचे कांठी.

शिरखानवाला (गा.) हिं. वाय. प्रां. सरहिंद पर. फिरोजपुराहून ९ मैल.

शिरगांव (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी. जि. रत्नागिरी ता. चिपळूण ता. व देवगड ता. २ ठाणें जि. माहिम ता.

शिरढोण (गां.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. पनवेल ता. येथें स.

१८८० त वासुदेव बळवंत फडके म्हणून शूर पुरुष होऊन गेला. २ कोल्हापूर सं. अजरें ता.

शिरपूर (श.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. तालुका.

शिरवळसांगवी (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. निरानदीचे कांठी-

शिरखडें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. वेंगुर्ले ता.

शिरवाडें (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. निफाड ता. आग्रारोड-वर.

शिरवारीस (श.) हिं. मुं. इ. कर्नाटक प्रां. येथें कापी उत्पन्न होते.

शिरशी (श.) सिरसी शब्द पहा.

शिरसी (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. खेड ता.

शिरसमणी (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. अमळनेर ता.

शिरसमार्ग (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. जामखेड ता.

शिरहट्टी (श.) हिं. मुं. इ. द. महाराष्ट्र दे. सांगली सं. तुं-गभद्रेच्या कांठीं.

शिरसोली (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. जळगांव ता. रे. स्टे. विड्याचीं पानें होतात.

शिराज (श.) आशि. खं. इराण दे. येथें मद्य चांगलें होतें. येथें सादी व हाफीज हे कवी जन्मले.

शिराजगंज (श.) हिं.बं.इ.येथें ताग व सण यांचा व्यापार चालतो.

शिरामपूर (श.) हिं. बं. इ. कलकत्त्याजवळ हें पूर्वी वलंदे-कांचें शहर होतें.

शिराळें (श.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. पेटा. येथें पितळी सामया चांगल्या होतात.

शिरी (न.) आफ्रि. खं. मध्य आफ्रिकेंत आबीनीला मिळते.

शिरीवान (श.) आशि. ख. ट्रान्सकाकेशियांत कास्पिअन समुद्राचे काठीं प्रांत.

शिरूड (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. शहादे ता. २ धुळें ता. बोरी नदीचे काठीं.

शिरूर (श.) हिं. मुं. इ. नगर जि. जामखेड ता. २ पुणें जि. तालुका; याचें ठाणें घोडनदी आहे. ल. छावणी.

शिरोली (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. वडगांव ता.

शिरोशी (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. मुरबाड ता.

शिरोळ (श.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. तालुका.

शिलंद (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. मुरबाड ता.

शिलहस (श.) यू. ख. इंग्लंडांत तैन नदीवर.

शिवगंगा (न.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. इथे कांठीं नसरापूर. २ म. इ. मदुरा जि. येथें प्रसिद्ध देवस्थान आहे.

शिवनाथ (न.) हिं. मध्यप्रां. महानदीला मिळणारी नदी.

शिवनी (श.) हि. मध्यप्रां. जि. व ता. व्यापाराची पेठ रे. स्टे. २ वऱ्हाड प्रां. बुलढाण जि. गांव.

शिवनेर (श.कि.) हि. मुं. इ. पुणें जि. जुन्नर ता. येथें श्रीशि- वाजी महाराजांचा इ. स. १६२७ त जन्म झाला.

शिवपूर (गां.) हि. मध्य हिं. शिंद्याचे राज्यांत.

शिवरीनारायण (श.) हिं. मध्यप्रां. बिलासपूर जि. ता.येथें शबरी- नारायणाचें देऊळ आहे. महानदीचे कांठीं.

शिवलारी (शिख.) हिं. बं. इ. ओढीसाप्रां. पुरीजवळ येथें ऋषींच्या पुष्कळ पर्णकुटिका आहेत. [लागवड होते.

शिवसागर (गां.) हिं. आसामप्रां. दिहोंग नदीवर; येथें चहाची

शिवापूर (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. हवेली ता. शिवगंगा नदीचे कांठीं.

शिवालीक (पर्व) हिं. उत्तरेस नेपाळच्या दक्षिणेस पर्वतांची ओळ.

शीळ (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. ता.

शुक्राचार्य (डों.) हिं. मुं. इ. सातार जि. शंभुमहादेवाच्या डोंगरांत ओळ आहे.

शुम्ला (श.) यू. खं. तुर्कस्तानांत.

शूरसेन (प्रां.) हि. वाय. प्रां. आग्र्यानजीक मुलूख.

शेकावती (सं.श.) हिं. राजपुतान्यांत जयपूर स.

शेगोळें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. सागरांत.

शेटलंद (बे.) यू. खं. स्कानलंदच्या उत्तरेस. आतलांतीक महा-

शेडवळ (सं.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि.

शेडाणी (गां.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. हवेली ता. मुळशी पेट्यांत.

शेढी (न.) हि. मुं. इ. गुजराथ प्रां. खेडा जि. ही महीनदीला मिळते.

शेणगांव (गां.) हि. मुं. इ. कोल्हापूर सं. भुदरगड पेठ्यांत.

शेतलंद (बे.) यू. खं. स्कातलंदांत उत्तरेस.

शेत्रुंजी (न.) हि. मुं. इ. गुजराथ प्रा. काटेवाड एजन्सींत हालरमध्यें.

शेनसी (प्रां.) आशि. खं. चीन दे. यांत मुख्य शहर शिंगीगान.

शेफील्ड (श.) यू. खं. इंग्लंदांत यार्क प्रां. डान नदीवर. लोखंडी व पोलादी सामानाकरितां प्र.

शेरा (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर सं. व्यापाराकरितां प्रसिद्ध.

शेरे (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. शहापूर ता.

शेर्बुग (श.) यू. खं. फ्रान्स दे.

शेलूबाईची टेंकडी(टेंकडी) हिं. मुं. इ. नगर जि. इमामपूर पेट्यांत.
शेवें(हागहायलंद) (बे.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. पनवेल ता. येथें तरती गोदी बांधीत आहेत.
शेवगांव (श.) हिं. मुं. इ. नगर जि. तालुका; येथें लुगडीं, पागोटीं ह्यांचा व्यापार चालतो.
शेवली (गां.) हिं. वऱ्हाडमां. बुलढाणें जि.
शेळगांव (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. जळगांव ता.
शोणभद्र (न.) हिं. मध्यमां.तून निघून पाटणा शहराजवळ भागिरथीस मिळते.
शोलिंगड (कि.) हिं. म. इ. इंग्लिश व हैदर ल. १७८१.
शंभुमहादेव (डों.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. साताऱ्याजवळ.
शांघा (श. बं.) आशि. ख. चिनांत व्युसंग नदीजवळ.
शांतीपूर (श.) हिं. बं. इ. हुगळी नदीवर; येथें जुनी कापड चांगलें होतें.
शिंगणापूर (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. माण ता.
शिंगपूर (मं. श.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. तळोदें ता. लगत.
शिंदाड (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश. जि. पाचोरें ता.
शिंदे (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. नंदुरबार ता. २ नाशिक जि. नाशिक ता.
शिंवतर (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. खेड ता.
शेंदूरजन (गां.) हिं. वऱ्हाडांत उमरावती जि.
शेंदुरणी (श.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. पाचोरे ता. जहागीरगांव.
श्रापशायर (श.) यू. ग्रं. इंग्लंडांत पश्चिमेकडचा प्रांत.
श्रीकाकोलम (श.) हिं. म. इ. जि. व ता. व्यापाराचें ठिकाण.
श्रीगोंदें (श.) हिं. मुं. इ. नगर जि. तालुका.

श्रीनगर (श.) हिं. वाव. प्रां. कमाऊन प्रां. गंगेच्या कांठीं. २ काश्मिरांत मुख्य शहर. झेलम नदीचे दोहों कांठीं. येथें शालजोड्या उत्तम होतात. जाड कागदाचीं कलमदानें, डब्या, पेट्या करून त्यांवर नकशी करितात. ३ मध्यप्रां. नर्सिंगपूर जि.

श्रीरामपूर (श.) हिं. बं. इ. कलकत्त्याजवळ.

श्रीरंगपट्टण (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर प्रां. कावेरीचे कांठीं टिपू व हैदर यांची राजधानी होती.

श्रीरंगम(सिरिंगम) (क्षे.) हिं. म. इ. कावेरी नदीच्या पात्रांतील एका बेटांत. येथें तटबंदिस्त मंदीर आहे.

श्रीवर्धन (गां.) हिं. मुं. इ. जंजिरा संस्थानांत. हें पेशव्यांचें मूळगांव. येथील पांढरी सुपारी फार प्रसिद्ध आहे.

श्रुजबरी (श.) यू. सं. इंग्लंडांत साल्प प्रां. सेवर्न नदीवर.

श्वेत (समु.) यू. सं. रशियाचे उत्तरेस.

स.

सकेरंद (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. हैदराबाद जि. तालुका.

सक्कर (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रां. सिंधूचे कांठीं शिकारपूर [जि. ता.

सक्तीत्रक्रबर्दा (सं.) हिं. मध्यप्रां. बिलासपूर जि.

सचीन (सं. श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. रेवाकांठाएजन्सींत.

सज्जनगड (कि.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. परळीच्या किल्ल्याचें नांव. येथें प्रसिद्ध साधु श्रीरामदास यांची समाधि आहे.

सटाणें (श.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. बागलाण ता. आरम नदीचे कांठीं. तांदूळ गूळ उत्तम होतो.

सडड (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. पन्हाळें पेठ्यांत.

सत्तगद (श.) हिं. म. इ. कर्नाटक प्रां. येथें नारिंगें चांगलीं होतात.

सतलज (न.) आशिया खं. तिबेटांत मानस सरो. पा. निघून ब्यास नदीस मिळते. लां. ५५० मैल.

सत्यमंगळ (गां.) हिं. म. इ. कोइमतूर प्रां. कोईमतूरापा. ४० मै.

सदगव्हाण (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. तळोदें ता.

सदरस(साद्रस)(श.)हिं. म. इ. पुलार नदीचे कांठीं.

सदलगी (श.) हिं. मुं. इ. बेळगाव जि.

सदाशिवगड(कारवार) (कि-श.क्षे.) हिं. मुं. इ. दक्षिणमहाराष्ट्रांत जिल्ह्याचें ठिकाण. मलबार किनाऱ्यावर.

सथा (श.) आशि. खं. आसाम प्रां. उत्तरेकडील शहर.

सप्तशृंग (पर्व.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. दिंडोरी ता. वणी पा. दीड कोसावर डोंगरावर देवीचें स्थान आहे. हवा, पाणी चांगलें. दरसाल चैत्र शु. १५ ला यात्रा भरते. पायथ्यापासून चढाव सु. ५ मैल असून देवीपर्यंत जाण्यास सु. ८०६ पायऱ्या आहेत.

सबाकी (न.) आफ्रि. खं. हिंदीमहासागरास मिळते.

समडोली (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. तासगांव जि. ता.

समथर (सं.श.) हिं. माथ. प्रां. बुंदेलखंडांत. आहे.

समरकंद (श.) आशि. खं. रशियनतार्तरींत. तैमुरलंगाची कबर

समशेरपूर (गां.) हि. मुं. इ. नगर जि. अकोलें ता.

समसत (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत युफ्रातीस नदीचे कांठीं.

सयाम (दे. अक्षा.) आशि. खं. पूर्वेकडील द्वीपकल्पांत देश. दक्षिण अंगास असात. यांत पांढरे हत्ती सांपडतात.

सरकरीया (न.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत अंगोरा शहराचा. ६० मैलांवर जाऊन काळयासमु. मिळते.

सरकाशिया (प्रां) आशि. खं. रशियांत उत्तरेकडील प्रांत, यांत लोक शूर व स्त्रिया सुंदर. - कांठी.

सरकोली (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. पंढरपूर ता. भिमेच्या

सरजाम (सं.) हिं. मु. गुज. प्रां. रेवाकांठा संस्थानांत.

सरदारनगर (गां.) हिं. वाय. प्रां. कोलपूर प्रां. इटावाचा. ५२ मैल.

सरदारीया (न.) आशि. खं. तार्तरींत ध्यानशान पर्व. निघून अ-रल समु. मिळाली आहे.

सरपण (न.) हि. वऱ्हाड प्रां. एलिचपूर जि.

सरोंड (गां.) हि. मु. इ. ठाणें जि. डहाणू ता.

सर्विया (दे.) यू. खं. तुर्कस्थानाजवळ या नांवाचा देश.

सरस्वती (न.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. २ सिरमूर प्रां. निघून टाणेश्वर येथें गुप्त होऊन प्रयाग येथें गंगेस मि-ळाली आहे. [निओ वेटांत प्रांत.

सरावक (प्रां.) आशि. खं. द. पासि. महासाग. मलाशियांत बो-

सरूड (ग्रा.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. पन्हाळा पेठ्यांत व्या-पाराकरितां प्रसिद्ध.

सर्जेकोट (कि.) हि. मुं. इ. रत्नागिरी. जि. मालवण ता.

सरहिंद (प्रां.सं.) हिं. पं. इ. सीक लोकांचे ताब्यांत.

सरहुत (प्रां.) आशि. खं. बलुचिस्तानचे वायव्येस इराणचे लगत्यास.

सरळगांव (गां.) हि. मुं. इ. ठाणे जि. मुरबाड ता.

सलै (पर्व.) हिं. मध्यप्रां. भंडारा जि.

सव (गां.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. महाड ता. येथें उन्हाळें आहे. नेहमीं ह्याचें पाणी गरम असतें.

ससकोहाना (न.) अमे. खं. उत्तर अमे. युनैतेद्स्तेत्समध्यें.

सहरवान (श.) आशि. खं. बलुचिस्तानांत.

सहस्त्रधारा (धब.) हिं. मध्यप्रां. मंडळेश्वरा. ज. नर्मदेचा धबधबा.

सहामा (पर्व.) अमे. खं. द. अमे. बोलेवियांत.

सह्याद्रि (पर्व.) हिं. तापीच्या मुखापा. कन्याकुमारीकेपापर्यंत द्वाक्षणोत्तर गेला आहे. ह्यास पश्चिमघांट असें म्हण.

साई (न. गां.) हिं. वाय. प्रां. ही गोमती नदीस मिळते. २ मुंइ. कुलाबा जि. पनवेल ता.

साएला (सं.) हिं. मुं. इ. काठेवाड प्रां. झालवाडा सं.

साकरी (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. पिंपळनेर ता.

साकूर (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. संगमनेर ता.

साकोली (श.) हिं. मध्यप्रां. भंडारा जि. ता.

साकाई (श.) हिं. सिंध प्रां. कराची जि. तालुका.

साक्सअलतेनबुर्ग (श. सं.) यु. ख. जर्मनींत लहानसें सं.

साक्सकोबुर्ग गोथा (सं. श.) यु. खं. जर्मनींत हें महाराणीच्या भ्रताराची जन्मभूमि.

साक्सनी (सं श.) यु. ख. जर्मनींत.

साक्समेविहजेन (सं.) यु. खं. जर्मनीत.

साक्सविमार (सं.) यु. खं. जर्मनींत.

साक्सें (गां.) हिं. मुं इ. कुलाबा जि. ह्याचे ठिकाण पेण आहे.

साखरपें (गां) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. संगमेश्वर ता.

सागर (श. बे, सामु.) हिं. मध्यप्रां. विंध्याद्रिपर्वताच्या उतरणीवर जि. येथे मीठ व साखरेचा व्यापार चालतो. ल. छा.

२ बं. इ. हुगळी नदीचे मुखाजवळ बेट. ३ आशि. खं. जपान देश व माचमय बेट ह्यांमध्यें.

सागरा (श.) हिं. म. इ. येथें चित्रें उत्तम काढितात.

सागमारें (सं.श.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. नंदुरबार ता. छगत.

सागांव (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. शिराळें पेठ्यांत.

सागेन (श.) हिं. मुं. इ. ब्रम्हदे. प्राचीन रा. शहर.

साघालीन (बे.न.) आशि. खं रशियाचे पूर्वेस. अलताई पर्व. निघून ओखोटस्काचे समु. मिळते.

साघालियनउला (श.) आशि. खं. साघलीन नदीचे कांठीं.

सारवली (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता.

साठोद (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाडचे रा. डुभाई पर.

सातगड (गां.) हिं. म. इ. कर्नाटक प्रां. नेकेनारी घाटाच्या पायथ्याशीं. येथें नारिंगें चांगलीं होतात.

सापाटी (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. माहिम ता.

सातपुडा (पर्व.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. चे उत्तरेस पूर्वपश्चिम. लांबी १६० मैल. व उंची चार हजार फूट.

सातपूर (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. नाशिक तालुका.

सातारा (श.कि.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. चें मु. शहर. हें भोंसल्याचें राजधानी शहर, येथील किल्यास अजीमतारा म्हणतात. मोठा राजवाडा आहे.

सात्राळ (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. संगमनेर ता.

सादरा (सं.श.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. महिकांठाएजन्सीत ईदरचें सं. सं. येथें फौजेचें ठाणें आहे.

सानवडी (गां.) हिं. मध्यप्रां. भंडारा जि.

सानजुआन (श.न.) अमे. खं. द. अमे. कोलंबियांत. निकाराग्वे सरोवराजवळ नदी आहे.

सानजोफस(द्वीप.) अमे. खं. द. अमे. पातागोनियाचे पूर्वेस.

सानजोसी (श.) अमे. खं. उ. अमे. कास्तारीकाची राज.

सानतोमे (भू.) अमे. द. अमे. पूर्वेस.

सानपाताआ (अखा.) अमे. खं. द. अमे. पातागोनियाचे पूर्वेस.

सानपू (न.) आशि. खं. तिबेटांत. इचे कांठीं लासा शहर.

सानफ्रान्सीस्को (न.श.) अमे. खं. द. अमे. ब्राझील दे. लां. १५०० मैल. आतलांतीक महासागरास मिळते. २ उ. अमे. युनैतेद्स्तेत्समध्ये कालीफोर्नियांत शहर.

सानमारीनोस (सं.श.) यू. खं. इतालींत स्वसत्ताक सं.

सानलुईस (श.) अमे. खं. द. अमे. कोलंबियांत.

सानलुकास (भू.) अमे. खं. उ. अमे. कालिफोर्नियाचे दक्षिणेस.

सानसाल्वादोर (बे.) अमे. खं. उ. अमे. ब्या लगत्याचे बेटांत. २ मध्य अमे. सं.

सानी (न.) हिं. वा. प्रां. गरवाल प्रां. ही भागीरथीस मिळते.

सानंद (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. अमदाबाद जि. तालुका.

सामरात्र (श.) आशि. खं. रशियांत या शहराजवळ इर्तीश नदी ओबीला मिळते.

सामानगड (कि.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. गडइंग्लज जवळ.

सामारी (बे.) आफ्रि. खं. हिंदीमहासागरांत.

सामोआऊर्फ नाविगेनर्स (बे.) आशि. खं. द. पासि. महासाग. पोलिनिशियाचे समुदायांत.

सामोडें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. पिंपळनेर ता. [कांटीं.

सायखेडें (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि निफाड ता. गोदावरीचे
सायगान (सायगांव) (श.) आशि. खं. पूर्वेकडील द्वीपकल्पांत कोचीनचीनचे द. मेंचाचें. डोन्नानदीचे कांठीं.
सायगांव (श.) हिं. मुं. इ. सातार. जि. जावली ता. २ नाशिक जि. नांदगांव ता. गिरणेच्या कांठीं.
सायलेशिया (प्रां.) यु. खं. जर्मनींत प्रशियांत.
सायराआव्रतोलिदो (पर्व.) यु. खं. स्पेनांत पिरिनीज पर्वताचे फांटे.
सायरादिएस्त्रेला (पर्व.) यु. खं. पोर्तुगालमध्यें पर्वतांची रांग.
सायरानिवादो (पर्व.) यु. खं. स्पेनांत पिरिनीज पर्वताचे फांटे.
सायरामोरिना (पर्व.) यु. खं. स्पेनांत पिरिनीज पर्वताचे फांटे.
सारन (प्रां.श.) हिं. बं इ. तिरहुत प्रां. पश्चिमेस ही मगध देशाची राजधानी.
सारंखेडें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. शहादें ता. तापीचे कांठीं येथें गाड्या चांगल्या होतात. व मोठी यात्रा भरते.
सारंगढ (सं.श.) हिं. मध्यप्रां. संबळपूर जि.
सारंगपूर (गां.) हिं, वाय. प्रां. औंध परगण्यांत. २ माळव्यांत देवास प्रां. उज्जनीपा. ५ मैल.
सारोत्रें (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. पारनेर ता.
सार्क (बे.) यु. खं. इंग्लंडांत इंग्लिश खाडींत.
सार्दम (श.) यु. खं. हालंद देशांत.
सार्दिनिया (बे.) यु. खं. इतालींत भूमध्यसमु. सिसिलीचे वायव्येस. कार्शिका बे. दक्षिणेस.
साल (न.) यु. खं. जर्मनींत.
सालपी (न.) आशि. खं. चिनांतून युनान प्रांतांतून उत्तरेकडून

येऊन लाओदेश व सयाम यांतून मार्तीबानचे अखातास मिळते.

सालपू (शि.) हिं. हिमालय पर्वताचें शिखर.

सालपें (गां.) हिं. मध्यहिं. ग्वाल्हेरच्या आग्नेयीस ३२ मैल. इंग्लिश व मराठे तह. स. १७८२.

सालमानूका (श.) यु. खं. स्पेनमध्ये विद्यालयाकरितां प्रसिद्ध.

सालमिनी (बे.) आशि. खं. बलुचिस्तानांत येथून खजूर बाहेर- [देशीं जातो.

सालवे (अखा.) यु. खं. स्कातलंडांत पश्चिम अंगास.

सालवीन (न.) आशि. खं. ब्रह्मदे. तेनासरीम प्रां. मार्तीबानचे [अखातास मिळते,

सालवीफिर्थ (अखा.) यु. खं. इंग्लंडात पश्चिम अंगास

सालेंग (श.) हिं. भुतान सं.

सालेम (श.) हिं. म. इ. अर्काटचे उत्तरेस. या प्रांतांत कापूस, नीळ, तंबाखू पुष्कळ होते. येथें तिल्यार्चीं चाकू, कातरी, सुरे, भाले इ. हत्यारें व शिशाचीं भांडीं चांगलीं होतात.

सालेर (न.) हिं. मुं. इ. गोदावरीस मिळणारी नदी.

सालोदा (न.) अमे. खं. द. अमे. लाप्लाटा नदीस मिळते.

सालोनिकी (बं.श.) यु. खं. तुर्कस्तानांत सालोनिकीचे अखातावर.

सालोमन (बे.) आशि खं. द. पासि. महासाग. आस्ट्रेलियांत.

सालरेंज (डों.) हिं. पं. इ. सिंधु व झेलम यांचे मध्यें मिठाचे [डोंगर.

साल्हेर (कि.गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. बागलाण ता.

साव (न.) यु. खं. आस्ट्रिया व हंगेरींत. ही दान्यूब नदीला [मिळते.

सावगांव (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. वडगांव ता.

सावंतवाडी (श.सं.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी. जि. दक्षिणेस. भोंसल्याचे

घराण्याकडे आहे. येथें खेळण्याचें रंगीत सामान चांगलें होतें.

सावर्दे (श.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. तालुका. रे. स्टे.

सावनूर (सं.श.) हिं. मुं. इ. धारवाड जि. दक्षिणेस मुसलमानी सं.

सावनेर (गां.) हिं. मध्यप्रां. नागपूर जि. काटोल ता.

सावली (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाडचे रा.

सावित्री (न.) हिं. मुं. इ. रत्नांगिरी. जि. महाबळेश्वरापा. निघून बाणकोटाजवळ समुद्रास मिळते. [भरते.

सावंत (गां.) हिं. वऱ्हाडप्रां. उमरावती जि. येथे मोठी यात्रा

सावाना (श.) हिं. अमे. खं. द. अमे. कोलंबिया देशात.

सासणें (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. मुरबाड ता.

सासवड (श.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. पुरंदर ता. कऱ्हा नदीचे काठीं आबाजी पुरंदरे ह्यांचे गाव.

सासबों (अखा.) यू. खं. इनालीचे नैर्ऋत्येस.

सासुणी (गां.) हिं. वाय. प्रां. अलिगड प्रां. अलीगडाना. १४मै.

साष्टी (बे.) हिं. मुं. इ. मुंबईजवळ ठाणे जि.चे व तालुक्याचें मुख्य गांव. यासच ठाणे म्हणतात. रे. स्टे.

साहरणपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. जि. येथे लांकडावर खोदींव काम उत्तम करितात. येथें वनस्पतींचा बाग आहे.

साहरा (वाळवंट) आफ्रि. खं. याचेंगी सं. दक्षिणेस २५०० मैल लांब व १२०० मैल रुंद आहे.

साळगांव (गां) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. पैकीं बावडा सं.

साळवण (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. पैकीं बावडा सं.

साळवीण (न.) हिं. पूर्वेकडील द्वीपकल्पांत आहे.

साळशी (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी. जि. देवगड ता.

सिआक (सं.) आशि. खं.द. पासि. महासा. मलाया बेटसमूहांत

सिआरा (श.) अमे. खं. द. अमे. ब्राझील दे. [सुमात्रा बे.

सिआरालीओन(सं.श.) आफ्रि. खं. पश्चिम आफ्रि. सेनिगांबिआ दे. इंग्लिशांचे ताब्यांत.

सिआलकोट (श.) हिं. पं. इ. जि. व ता.

सिएरा (पर्व.) आफ्रि. खं. सेनिगांबियांत.

सिएरा मोरेना(पर्व.)यु. खं. स्पेन व पोर्तुगाल दे.

सिकाकोलम (श.) हिं. म. इ. गंजम प्रां. नागुला नदीचे कांठीं.

सिकाकोल्ल (श.) हिं. म. इ. उत्तरसरकार्स प्रां.

सिक्कीम (सं.प्रां.श.) हिं. हिमालयाचे पायथ्याशीं नेपाळच्या पूर्वेस. ह्याचा विस्तार १८०० चौ. मैल आहे. येथें हाडांच्या मुर्ती तयार होतात.

सिक्लेदीज (बे.) यु. खं. ग्रीस दे. अरकिपेलागोच्या समुद्रांत.

सिकोकफ (बे.) आशि. खं. जपान देशांपैकीं एक.

सिकयांग (होंगकयांग) (न.) आशि. खं. चीन देशांत युनान प्रां. उगम पावून कंतान शहरावरून चीनच्या [समुद्रास मिळते.

सिगरौली (प्रां.) हिं. मध्य हिं. रेवा सं.

सिगांव (गां.) हिं. वराड प्रां. अकोला जि. येथें मोठी यात्रा भरते.

सिताकुंड (गां.) हिं. बं. इ. भागलपूर सं. मोंगीरपा. ४ मैलांवर येथें ऊनपाण्याची विहीर आहे. त्यांत सीतेनें उडी घालून दिव्य केलें होतें. हें पाणी थंड झाल्यावर पिण्यास चांगलें असतें.

सिरसा (श.) हिं. पं. इ. जि. व ता.
सिरसी (श.) हिं. मुं. इ. उत्तरकानडा जि. तालुका. येथें वेलदोडे चांगले तयार होतात.
सिराजिवो (श.) यू. खं. आस्ट्रिया दे. हंगेरी प्रां. बासनिया पर.
सिरिया (प्रां.) आ. खं. तुर्कस्तानांत आशियामैनरचे दक्षिणेस.
सिरे (श.) आफ्रि. खं. अबिसिनियांत.
सिरोंच्या (श.) हिं. मध्यप्रां. प्राणहिता व गोदावरी यांचे संगमाजवळ. अप्परगोदावरी जि.चें मु. श.
सिरोही (सं.श.) हिं. राजपुतान्यांत; येथें तरवारी चांगल्या होतात. संगमरवरी मंदीर आहे.
सिल्हत (प्रां.श.) हिं. बं. इ. पूर्वेस असाम दे.
सिला (श.) यू. खं. इटालीचे किनान्यावर.
सिली (बे.) यू. खं. ऐरीश समुद्रांत.
सिलीमी (श.) आफ्रि. खं. न्यूबियांत.
सिलीश्या (प्रां.) यू. खं. जर्मनीत.
सिलिस्त्रिया (श.) यू. खं. रुमेलिया व बलगेरीया यांत डान्यूब नदीचे कांठीं. येथें तुर्क व रशियन यांची मोठी लढाई झाली.
सिलेगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नगर जि. राहुरी ता.
सिलोन (बे.) हिं.दक्षिणेस यास लंका म्हणतात यांत दालचिनी, नारळ, काफी, पुष्कळ होते. किनान्यावर मोत्यें व माणिक पुष्कराज सांपडतात हें हिंदुस्तानाप्रा. १५० मै. लांब २७०मै. रुं. असून १००मै. रुंद [आहे.
सिलांद (झीलांद)(बे.)यू. खं. देन्मार्क देशाचे नाक्यांत.

सिवनीस (पर्व.) यू. खं. फ्रान्सचे आग्नेयीस पर्वत.

सिवारय (पहाड) हि. म. इ. सालेमच्या उत्तरेस.

सिवारे (दे.) हिं. मुं. इ. कच्छ प्रांताचें नांव.

सिवास (प्रां.श.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत आशियामैनरमध्यें.

सिवेर्न (पर्व) यू. खं. फ्रान्स दे.

सिसली (बे.) यू. खं. इतालीचे द. भूमध्यसमुद्रांत.

सिसार (भू.) आशि. खं. द. बोर्निओबेटाचे पश्चिमेस.

सिस्तान (मैदान.) आशि. खं. आफगाणिस्तानांत नैर्ऋत्येस वाळूचें मै.

सिहुन (न.) आशि. खं. स्वतंत्र तार्तरींत आरल सरोवरास मिळाली आहे.

सिहुनार (श.) हिं. राजपु. भोपाळच्या पश्चिमेस. येथें पागोटीं चांगलीं होतात.

सिहूर (श.) हिं. मध्य हिं. भोपाळ सं. ल. छावणी.

सिहोरा (श.) हिं. मध्यप्रां. जबलपूर जि. ता. धान्याचा व्यापार.

सिल्हेट (श.) हि. पूर्वेस आसाम दे. येथें शिंगाच्या बांगड्या करितात.

सीन (न.) हि. मध्यप्रांतांत नागपूर पर.

सीपना (न.) हिं. वऱ्हा. प्रां. एलीचपूर जि. तून निघून ता-

सु (श.) आशि. खं. तार्तरी देशांत. [पीस मिळते.

सुएझ (श. काल.) आशि. व आफ्रिका खंडास जोडणारी संयोगी भूमी. इ. स. १८६९ त कालवा केला.

सुकनपूर (प्रां. श.) हि. वाय. प्रां. अयोध्या पर.

सुकेणें (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. निफाड ता. जहागिर.

सुखी (गां.) हिं. बं. इ. गुरवळ प्रां. भागीरथीचे कांठी.

सुखेन (पर्व.) हिं. म. इ. निळगिरीचे दक्षिणेस.

सुजाबाद (गां.) हिं. पं. इ. मुलतानपा. २० मैल. चिनाब नदीपा. ४ मैल.

सुजावलपूर (गां.) हिं. माळव्यांत शिंद्याचे राज्यांत जामनेर नदीचे कांठीं उज्जनपा. ६२ मैल.

सुटानाटी (गां.) हिं. बं. इ. बंगालचे उपसागरावर.

सुधागड (कि. गा.) हिं. मुं. इ. कुलाबा जि. भोर सं. तालुका.

सुपा (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. सुरत जि. तालुका. २ कारवार जि. तालुका.

सुपें (श.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. भिमथडी ता. २ ह्या नांवाचा घाट नगर व घोडनदी ह्याचे मध्यें.

सुपेरिअर (सरो.) अमे. खं. अमे. कानडाचे राज्यांत.

सुब्रनरिका (न.) हिं. बं. इ. छोटानागपूर मध्ये निघून ओरीसामधून बंगालच्या उपसागरास मिळते.

सुमरीरोह (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. कच्छ प्रां. येथें जैनधर्मार्चीं देवालयें आहेत. [भूमध्य समुद्रांत.

सुमात्रा (बे.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत आशियामैनरचे पश्चिमेस

सुमारगड (कि.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. खेड ता.

सुमी (सरो. न.) आशि. खं. रशियांत. २ बं. इ. काचारचे डोंगरांतून निघून ब्रह्मपुत्राचे फाट्यास मिळते.

सुर (न.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. जामनेर ता.

सुरगाणें (सं.श.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. चे उत्तरेस.

सुरजभागा (न.) आशि. खं. तिबेटांत लाहूल प्रां. निघून चंद्रभागा नदीला मिळाल्यावर चिनाब म्हणतात.

सुरत (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. जि. व ता. चें ठिकाण. तापीचे मुखाजवळ. रे. स्टे. येथें पारशी लोकांची फार वस्ती आहे. येथील मनुष्यें देखणीं असतात. हस्तीदंती चुडे होतात.

सुरमनगर (गां.) हिं. वाय. प्रां. औध प्रां. गोमती नदीवर.

सुरमा (न.) हिं. बं. इ. ब्रम्हपुत्रा नदीला मिळते. [मैल.

सुरागंज (गां.) हिं. बं. इ. मिमनसिंग प्रां. नशिराबादपा. ४५

सुराजगड (गां.) हिं. बं. इ. मोंगिर प्रां. गंगानदीवर मोंगीरपा. २० मैल.

सुरीनाम (न.) अमे. खं. द. अमे. ग्वायनांतून निघून अतलां. टिक महासाग. मिळते.

सुर्य (न.) हिं. मुं. इ. टाणे जि. अरबीसमु. मिळते.

सुल्तानपूर (श.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. शहादे ता. २ अयोध्या प्रांतांत जि. गोमतीनदीवर. ३ वऱ्हाडांत बुलटाण [जि.

सुलस्यु (बं.) यु. खं. उत्तर समुद्रांत.

सुलीतेल्मा (पर्व.) यू. खं. स्विट्सलँदांत.

सुलेमान (पर्व.) आशि. खं. आफगाणिस्तान व पंजाब प्रांते मध्यें.

सुवर्णमुखी (न.) हिं. म. इ. ईशान्यवाहिनी नदी. ही बंगालचे उपसागरास मिळते.

सुवर्णरेखा (न.) हिं. बं. इ. छोटानागपूरापा. निघून बंगालच्या उपसागरास मिळते. कांठीं पिपली जालेश्वर. लांबी ११७ मैल.

सुवाबियन (पर्व.) यू. खं. जर्मनींत वर्नबर्गच्या दक्षिणेस.

सुवीर (न.) यू. खं. अयर्लंदांत आयरीश समुद्रास मिळते.

सुवेझ (श. कालवा.) सुएझ शब्द पहा.
सुसा (प्रां.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत.
सुसारी (न.) हिं. मुं. इ. ठाणे जि. अरबी समुद्र. मिळते.
सुसेरी (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. खेड ता.
सुस्वा (न.) हिं. पं. इ. देराडून प्रां. सोंग नदीचा संगम झाल्यावर भागिरथीस मिळते.
सुळभावी (गां.) हिं. मुं. इ. द. महाराष्ट्रांत विजापूर जि.
सूर्या (न.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाडचे रा.
सेकेल (न.) आफ्रि. खं. अटलांटिक महासागरास मिळते.
सेक्रेटीज (बे.) यु. ख. ग्रीस दे. चे पर्गण.
सेगो (श.) आफ्रि. ख. नैजर नदीच्या कांठी.
सेचल (बे.) आफ्रि. ख. पूर्व किनाऱ्यास. इंग्लिशांचे ताब्यात.
सेतुवाल (श.) यु. खं. पोर्तुगाल दे.
सेन (न.) यु. ख. फ्रान्स दे. इंग्लिश खाडीस मिळते.
सेनगु (न.) अमे. खं. द. अमे. अमाझोन नदीला मिळते.
सेना (न.) आफ्रि. खं. पूर्व आफ्रिकेंत जांबोझी नदीचे कांठी.
सेनिगांबीआ (दे.) आफ्रि. खं. पश्चिम आफ्रिकेंत.
सेनिगाल (न.) आफ्रि. ख. सेनिगांबिआ देशांत.
सेन्नार (श.) आफ्रि. खं. उत्तर आफ्रिकेंत न्युबीया प्रां.
सेफाइकोह (पर्व.) हिं. हिमालयाचा वायव्येकडील पंजाबापलीकडचा फांटा.
सेबल (भू.) अमे. खं. उत्तर अमे. कानडाचे राज्यांत.
सेबास्तपूल (श.बं.) यु. खं. रशियाची आरमारांची जागा. क्रिमीया द्वीपकल्पावर.

सेम्रु (न.) आफ्रि. खं. अतलांतीक महा. मिळते.
सेमास (बे.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत आशिया मैनरचे पश्चिमेस भूमध्यसमुद्रांत.
सेरमपूर (गा.) हिं. बं. इ. हुगळी प्रा. हुगळी नदीवर.
सेरस (श.) यु. खं. तुर्कस्तानांत.
सेरा (गां.) हिं. म. इ. म्हैसूर प्रां. वेदावतीचे एका फाट्यावर.
सेरावती (न.) हिं. मुं. इ. द. महाराष्ट्रांत कारवार जि. इला गरसाप येथे मोठा धबधबा आहे.
सेरिगो (बे.) यु. खं. ग्रीस देशांत मोरीयाचे दक्षिणेस.
सेलकोंडा (श.) हिं. म. इ. उत्तर सरकार्समध्ये. येथे लष्करची छावणी आहे.
सेलम (श.) हिं. म. इ. सेलम जि.
सेलीबीज (बे.) आशि. खं. पूर्वेकडील द्वीपसमूहांत. यांत मसाल्याचे पदार्थ चांगले होतात.
सेवनी (श.) हिं. मध्य प्रा. सातपुड्याजवळ उंचवट्याच्या प्रदेशांत. गहू फार पिकतो. रे. स्टे.
सेवर्न (न.) यु. खं. इंग्लंडांत ब्रिस्टलच्या खाडीस मिळते.
सेवान (श.) हिं. मुं. इ. सिंध प्रा. कराची जि. तालुका.
सेवाना (न.) अमे. खं. स्वतंत्र सं.
सेवाय (श.) यु. ख. स्वित्सर्लंडांत आल्प्स पर्वताजवळ.
सेविल्हा (श.) यु. खं. स्पेनमध्ये.
सैतवडे (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता.
सैदोन (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानात सिरीया प्रां. येथे प्रथम कांच उत्पन्न झाली.

सैप्रस (बे.) आशि. खं. तुर्कस्तानच्या पश्चिमेस. भूमध्य समु. इंग्लिशांचे ताब्यांत. द्राक्षें पु. होतात.

सैबिरीया (दे.) आशि. खं. रशियांत अगदीं उत्तरेकडील देश. ह्यांतील स्त्रिया फार सुंदर असतात अशी आख्या आहे. येथें अति थंडी असते.

सैमा (सरो.) यु. खं. रूस देशात.

सोकोता (श.) आफ्रि. खं. मध्य आफ्रिकेंत चांद सरोवरावर.

सोकोत्रा (बे.) आफ्रि. खं. पूर्व किनाऱ्यावर.

सोखडा (गां.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाडचे रा.

सोजीत्रा (श.) हिं. मुं इ. गुज प्रां. गायकवाडचे रा.

सोट (न.) हिं. वाय. प्रां. मुरादाबाद प्रां. ही गंगेस मिळते.

सोध (पं.) हिं. मुं. इ. गुजरा. प्रा. रजपूत सं.

सोन (न.) यु. खं. फ्रान्स देशांत. ही न्होन नदीस मिळते.

सोनई (गा.) हिं. मुं. इ. नगर जि. नेवासें ता. येथें धान्याचा मोठा व्यापार चालतो.

सोनगांव (गा.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. भिमथडी ता. २ नगर जि. संगमनेर ता.

सोनगीर (श.) हिं. मुं. इ. खानदेश. जि. धुळे ता. येथें किल्ला आहे. येथें झांजा, तास, भांडीं करण्याचा कारखाना आहे. [ता.

सोनगिरी (शे.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाडचे रा. संखेडा

सोनद्वीप (बे.) हिं. बं. इ. ब्रह्मपुत्रा नद्याच्या मुखात.

सोनपूर (सं) हिं. बं. इ. चे सरहद्दीवर. येथे कोंड लोकांची वस्ती आहे. २ मध्य प्रां. महानदीचे कांठीं. संब

ळपूर जि. सं. सं. येथें लोखंडाचे दगड फार सांपडतात.

सोनवडें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. संगमेश्वर ता.

सोनवद (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. येरंडोल ता.

सोनामुखी (गां.) हिं. बं. इ. बंकुरा प्रां. बंकुरा पा. २४ मैलांवर.

सोनाळें (गां.) हिं. वऱ्हाडांत अकोला जि. येथें मोठी यात्रा भरते. [गांव ता.

सोनी (गां. ता.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि. २ मानार जि. ताम-

सोन (गां.) हिं. वाय. प्रां. गुरवळ प्रां. दिल्लीपा. ३९ मैल. येथें उष्ण पाण्याचा झरा आहे.

सोनंद (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. सांगोलें ता.

सोनांबें (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. सिन्नर ता.

सोपाला (गां.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. वसई ता. रे. स्टे.

सोफया (श.) यु. सं. तुर्कस्तानांत.

सोफाला (दे. श.) आफ्रि. स्व. पूर्व आफ्रिकेंत.

सोब्रान (श.) हिं. पं. इ. येथें इंग्लिश व शीक यांची मोठी लढाई १८४६ साली सतलजनदीवर.

सोभापूर (श.) हिं. मध्य. प्रा. हुशंगाबाद जि. कापडाचा मोठा व्यापार.

सोमठाणें (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. येवलें ता.

सोमनाथ (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. काठेवाडमध्यें. येथें सोरटी सोमनाथाचें प्रसिद्ध देवालय आहे. तें इ. स. १०२४ त महमुद ह्यानें लुटलें व अपार संपत्ति नेली.

सोमपूर (गां.) इं. मुं. इ. नाशिक जि. बागलाण ता. [देश.
सोमाली (सं.) आफ्रि. खं. पूर्व आफ्रिकेंत सोमाली लोकांचा
सोमिआनी (गां.) आशि. खं. बलुचिस्थानांत अरबी समु. काठीं. येथून घोडे, तेल, लोकर हे बाहेर जातात.
सोमेश्वर (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता.
सोरट (पर्व.) हिं. गु. इ. गुज. प्रां.
सोरटी (श.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि. परसगड ता.
सोराता (पर्व.) अमे. ख. द. अमे. बोलीवियामध्यें.
सोराथ (सं.) हिं. मुं. इ. काठेवाड प्रां.
सोरापूर (सं.) हिं. म. इ. निजामचे राज्यांत पेठ सं. [जिल्हे.
सोलानी (न.) हिं. शिवालीक पर्वताचा. निघून गंगानदीस
सोलापूर (श.) हिं. मुं. इ. जिल्ह्याचें व तालुक्याचें. ठि. रे. स्टे.
सोलेशिया (प्रां.) यु. खं. आस्ट्रियांत.
सोहागपूर (श.) हिं. मध्य प्रा. हुशंगाबाद जि. येथें रेशीम विणण्याचा कारखाना.
सोहार (बं.) आशि. खं. अरबस्थानांत ओमन प्रां. ओमन प्रांताचे पश्चिमेस. [क्षिणेस.
सोळकीनुकाई(शे.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. माळशिरस ता. द-
सोळाकुसरवडे(गां.) हिं. मु. इ. कोल्हापूर सं. भुदरगड पेट्यांत.
सौथमधन (श.) यु. खं. इंग्लंडांत.
सौदन (दे.) आफ्रि. खं. मध्य आफ्रि. निग्री लोकांचा देश.
सौराष्ट्र (दे.) हिं. मुं. इ. काठेवाडांत जुनागड, सोरटीसोमनाथ वगैरे प्रांताचें नांव. [त्याचे नाक्यातील.
सौसेली (बे.) आशि. खं. द. पासि. महासा. पॉलिनिशियांत मै-

संकेश्वर (श.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि. येथे हिंदुधर्माचे मुख्य गुरु श्रीशंकराचार्य यांचा मठ.

संकेश्वरपार्श्वनाथ (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. येथे जैनांची देवळें फार उत्तम आहेत.

संखेडा (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाडचें रा. ता.

संगमनेर (श.) हिं. मुं. इ. नगर जि. तालुका. येथें लुगडीं, पागोटीं ह्यांचा व्यापार मोठा होतो हें प्रवरा नदीचे कांठीं.

संगममाहुली (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. औंध सं.

संगमेश्वर (श.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. ता. हे क्षेत्र असून येथें देवालयें पु. आहेत. येथें संभाजीस औरंगजेबाचे सरदारानें स. १६८९ त धरिलें.

संगाला (श.) हिं. पं. इ. बियास नदीचे कांठीं. [पूर्वेस.

संगोरा (श.) आशि. ख. द. पाश्चि. महासा. मलाशिया देशाचे

संग्राम (श.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. डांगरी म. कुनावड प्रां.

संजाण (श.) हिं. मुं. इ. ठाणें जि. डाहाणू ता. येथें पारशी लोकांची वस्ती फार आहे.

संदरलंड (श.) यु. खं. इग्लंडांत. येथें दगडी कोळशांच्या खाणी आहेत.

संदा (बे.) आशि.ख.द.पाश्चि. महासाग.मलाका सामुद्रधुनीत मलाशियामध्ये. २ सुमात्रा व जावा यांचे मध्यें.

संपगांव (श.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि. तालुका.

संबळपूर (श.प्रा.) हिं. मध्य प्रा. जि. ह्या प्रांतांतून महानदी गेली आहे. ह्यांत लोखंड सांपडतें. महानदीचे कांठीं.

संवदंती (श.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि. येथें एलमाचे देवालय आहे.

संवत्सर (श.) हिं. मुं. इ. नगर जि. कोपरगांव ता. गोदावरीचे कांठीं. येथें गोदेला गारदा व नारदा ह्या नद्या मिळतात.

संसर (गां.) हिं मध्य प्रां. छिंदवाडा जि. ता. [भरते.

सांकळी (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. सावदें ता. येथें यात्रा

सांगकोई (न.) आशि. खं. अनामचे राज्यांत कांतीन प्रांतांतून नांकिनजवळून जाते.

सांगली (सं. श.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. दक्षिणेस पटवर्धन ह्यांचे, कृष्णेच्या कांठीं. येथे चित्रपट चांगले होतात.

सांगवडें (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर. सं.

सांगवी (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. इगतपुरी ता. दारणेच्या कांठीं. २ सोलापुर जि. भिमेच्या कांठीं.

सांगरूळ (श.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. व्यापाराची जागा.

सांगोलें (श.) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. तालुका. येथें सांगड्या करण्याचा कारखाना आहे.

सांतमेरिदा (बं.) अमे. खं. द. अमे. वेनीझुएलामध्यें.

सांतापे (श.) अमे. ख. द. अमे. व्हाव्हाना देशांत.

सांतामारा (बे.) यु. खं. ग्रीस दे. जवळ अयोनियन बेटांत.

सांतामारीआ (भू.) यु. खं. पोर्तुगाल देशांत.

सांतामार्ता (बं.) अमे. खं. द. अमे. कोलंबियांत.

सांतिआगोदेचिली (श.) अमे. खं. द. अमे. चिली देशाची राज.

सांतोमो (बे.) आफ्रि. खं. पश्चिम किनाऱ्यावरील बेटांत पोर्तुगीज लोकांचे ताब्यांत.

सांद्वीच (बे.) पासि. महासा. ओशियानियांत मेकोनेशियांत.

सांपू (न.) आशि. खं. तिबेटांत ब्रह्मपुत्रेला नांव आहे.

सांबर (सरो.) हिं. राजपुतान्यांत अजमीर प्रांतांत. यांत मीठ पुष्कळ होते. येथील खाणींतील संगमरवरी दगड आग्रा येथील ताजमहालास लाविला आहे.

सांबरमती (न.) हिं. गु. मां. डोंगरपुराज. निघून खंबायतचे अखा. मिळते. काठीं अमदाबाद. लां. २००मैल.

सांवतवाडी(सं. श.)हिं. मुं. इ. द. गोव्याचे जवळ हे भोंसले याचेकडे चालत आहे, त्यांस देसाई म्ह. येथे रंगीत खेळण्याचें सामान गंजिफा वगैरे होतात.

सांबरगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. येवलें ता.

सांवर्डे (गा.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळोण ता.

सिंगमयो (श.) हिं. पूर्वेस ब्रह्मदेशांत इरावतीचे काठीं.

सिंगपूर (गां.) हिं. मध्य प्रा. नरसिंगपूर जि.

सिंगभूम (श.) हिं. बं. इ. जि. [सामुद्रधुनीवर.

सिंगापूर (बे.श.) हिं. पूर्वेस इंडियन चायनाचे द. मलाकाचे

सिंद (न.) हिं. वाय. मां. यमुना नदीस मिळते.

सिंदखेड (श.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. तालुका. २ वऱ्हाड प्रा. बुलढाणे जि. लुकजी जाधवाचें मुख्य ठिकाण.

सिंदगड (कि.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. मालवण ता.

सिंदगी (श.) हिं. मुं. इ. विजापूर जि.

सिंदी (गां.) हिं. मध्य प्रां. वर्धा जि. कापसाचा व्यापार.

सिंध (दे.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. चे उत्तरेकडील भाग. त्यांत सिंधु नदी वाहते. भाषा सिंदी. यांत जरीचें काम होतें.

सिंधना (न.) हिं. मुं. इ. गोदावरीला मिळणारी नदी.

सिंधवा (गां.) हिं. मुं. इ. महूपा. ९० मैल.

सिंधसागरदोआब (प्रां.) हिं. पं. इ. सिंधुनद व झेलम यांचे-मधील प्रदेश.

सिंधुनद (नद.) हिं. तिबेटांत उत्पन्न होऊन पंजाब इ. तून सिंध देशांतून कराचीजवळ अरबी समु.मिळते. लां. १७०० मै.

सिंधुदुर्ग (कि.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. मालवण ता.

सिंहगड (कि.) हिं. मुं. इ. पुणे जि. हवेली ता. येथें राजारामाची छत्री आहे. हवा उत्तम. यांचे कोंडाणे असें नांव होतें. २ रत्नागिरी जि. देवगड ता.

सुंदरबन (प्रां.) हिं. बं. इ. गंगेच्या मुखाजवळ रेती, गाळ यांनी झालेला ७५ मैल रुंदीचा आहे. यांत श्वापदें पुष्कळ आहेत. [तांबें सांपडतें.

सिंघाना (गां.) हिं. राज. पुतान्यांत शेखावती सं. येथें खाणींत

सुंडा (गां.) हिं. म. इ. उत्तर कानडा प्रां. एक तालुका.

संतआंद्रुज (श.) यु. ख. स्कातलंडांत विद्यालयाकरितां प्र.

संताक्रिअर (सरो.) अमे. खं. उत्तर अमे. कानडाचे राज्यांत.

संगाल्ली (गां.) हिं. नेपाळ देशांत.

संतजान (श.बं.) अमे. खं. उत्तरअमे. जवळ न्यूफौंडलंडची

राजधानी. २ द. अमे. कोलंबियांत. ३ उ. अमे. कानडाचे राज्यांत न्यूब्रन्सविक प्रां. बंदर.

सेंतजार्ज (खाडी.) यु. खं. इंग्लंद व अयर्लंद यांचे मध्यें. २ मद्रासच्या किनाऱ्याचें नांव व किल्ला.

सेंततामसमौथ (श.) हिं. म. इ. सेंतजार्ज किल्ल्याचा. १ कोसांवर. येथें तोफखाना असतो.

सेंतदेवीद (कि.) हिं. म. इ. कद्दलोरराजवळ.

सेंतपाल (श.) अमे. खं. द. अमे. कोलंबियांत.

सेंतपालदी(बं.श.) आफ्रि. खं. ग्वालच्या गिनींत पोर्तुगीज लोकांचे सं.

सेंतपितर्सबर्ग(श.) यु. खं. रशियाचे मुख्य शहर निवानदीचे कांठीं. हे पृथ्वींत उत्तम शहरांपैकीं एक आहे. येथें फार मोठा १९ तासांचा दिवस होतो व अगदीं लहान ५ तासांचा दिवस होतो.

सेंतबर्नार्ड (खिंड.) यु. खं. आल्प्स पर्वताचें दुसरें शिखर. येथें ख्रिस्ती लोक व त्यांचे कुत्रे हे बर्फांत बुडालेले लोक शोधून काढतात.

सेंतमेरी (भु.) आफ्रि. खं. मादागास्करच्या दक्षिणेस.

सेंतरोक (भु.) अमे. खं. द. अमे. ब्राझीलचे पूर्वेस.

सेंतरोका (भु.) यु. खं. पोर्तुगाल दे. पश्चिमेकडील टोक.

सेंतलारेन्स(न.बे.) अमे. खं. उ. अमे. युनैतेदस्तेत्समध्यें. लां. २ हजार मै. २ आशि. खं. रशियाचे ताब्यांत.

सेंतलुई (श.) आफ्रि. खं पश्चिम आफ्रि. सेनिगांबियांत फ्रेंच सं. २ उ. अमे. युनैते. मिसुरी नदीचे कांठीं.

सेंतविन्सेंत (भु.) यु. खं, पोर्तुगाल दे.

सेंतहेलिना (बे.) आफ्रि. खं. द. आफ्रि. पश्चिम अतलांतिक महासागरांत इंग्लिशांचें.

सोंग (न.) हिं. वा. मां गुरवळपर. नेथें ही गंगेस मिळते.

सोंगारी (न.) आशि. खं. रशियांत नैर्ऋत्येकडून अमूर नदीस मिळते.

सोंडूनखोरें (खोरें) हिं. मुं. इ. धारवाड जि. बल्लारी गांवाजवळ.

सोंथ (सं.) हिं. मुं. इ. काठेवाडांत.

सौंथजार्जीया (बे.) अमे. खं. द. अमे. पाटागोनियाचे द.

सांथसिएलंद (बे.) पासि. महासाग. आशिनियांत पोलिनिशिया बेटाचे नांव.

सौंद (सामु) यु. खं. देन्मार्क दे. सिलांद व फ्यूनेनमध्यें.

सौंदल (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता.

सौंदाणें (गां) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. मालेगाव ता. आमारोडवर.

स्कागराक (सामु.) यु. खं. देन्मार्क दे.

स्कातलंद (दे.) यु. खं. इंग्लंद व स्कातलंद मिळून एकच बेट.

स्काफेल (पर्व) यु. खं इंग्लंदांत कंबरलंदमध्यें.

स्किल (अखा.) यु. खं. इतालीच्या दक्षिणेस.

स्कुनारी (श.सरो.) यु. खं. तुर्कस्तानांत. येथें कापसाचा मोटा व्यापार चालतो.

स्केलन (न.) यु. खं. बेल्जममध्यें. [कांटी.

स्तनगार्त (शं) यु. खं. जर्मनींत वर्तबर्गची रा. नेकर नदीचे

स्ताकहोम (श) यु. खं. स्विदन देशांत रा. श. येथें १८६ तासांचा दिवस होतो.

स्तातन (बे) अमे. खं. द. अमे. पाटागोनियाचे द.

स्ताफर्दशायर (श.) यू. खं. इंग्लंडांत. लोखंड सांपडतें.
स्ताफा (बे.) यू. खं. इंग्लंदाचे ताब्यांत. येथें गुहा आहे.
स्तार्त (भू.) यू. खं. इंग्लंदांत द. किनाऱ्यावर.
स्तानोवाय (पर्व.) आशि. खं. रशियांत सैबिरियाचे नैर्ऋत्येस.
स्तिर्लिंग (श.) यू. खं. स्कातलंदांत.
स्तेतीन (श.) यू. खं. जर्मनीत.
स्तोर (सरो.) यू. खं. स्विट्झर्लंडांत.
स्तोरउम्या (सरो.) यू. खं. स्विट्झर्लंडांत.
स्तोरशन (सरो.) यू. खं. स्विट्झर्लंडांत.
स्त्रालसुंद (बं.) यू. खं. जर्मनीत बाल्तिक समु.
स्त्रासबुर्ग (श.) यू. खं. जर्मनीत र्‍हैन नदीचे कांठीं.
स्त्रेतसेतलमेंत (प्रां.) आशि. खं. पूर्वेकडील द्वीपकल्पाचे द. सिंगापूर पिनांग व मोवतालची बेटें मिळून.
स्त्रोई (पर्व.) आशि. खं. चीनचे पश्चिमहद्दीवर.
स्नोदन (पर्व.) यू. खं. इंग्लंदांत वेल्समध्यें.
स्पर्नहेद (भू.) यू. खं. इंग्लंदच्या पूर्वकिनाऱ्यावर.
स्पार्तेल (भू.) आफ्रि. खं. बार्बरी. सं. मोरोक्कोमध्यें.
स्पार्ता (श.) यू. खं. ग्रीस दे.
स्पार्तिवेंतो (भू.) यू. खं. इतालीचे द.
स्पिती (न.) हिं. पं. इ. सतलज नदीला मिळते.
स्प्रि (न.) यू. खं. जर्मनींत. हिचे कांठीं बर्लिन शहर.
स्पे (न.) यू. खं. स्कातलंदांत उत्तरसमुद्रास मिळते.
स्पेन (दे.) यू. खं. फ्रान्स देशाचे पश्चिम अंगास.
स्मरना (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानची राज.

स्मायेला (गां.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. झालावाड से.

स्मोलेन्स्क (प्रां.) यू. खं. रशियांत.

स्लेगो (उप.) यू. खं. अयर्लंदमध्यें.

स्लेनी (न.) यू. खं. अयर्लंदांत ऐरिश समु. मिळते.

स्लेनकोस्त (किनारा) आफ्रि. खं. वरच्या गिनींत गुलामांच्या व्यापाराचें ठिकाण.

स्वतंत्र तार्तरी (दे.) आशि. खं. ह्यास हल्लीं पश्चिम तार्तरी म्ह. हा रशियाचे ताब्यांत आहे.

स्वाकीन (श.) आफ्रि. खं. न्युबिया देशांत.

स्वात (न.) हिं. पं. इ. निघून सिंधूस मिळते.

स्वानसी (श.) यू. खं. इंग्लंदांत वेल्समध्यें.

स्वाली (बं.) हिं. मुं. इ. गुजराथ प्रां. तापीच्या मुखांत.

स्वित्सकोप (पर्व.) आफ्रि. ख. द. आफ्रिकेंत.

स्वित्सबर्ग (बे.) यू. खं. रशियाचे उ. उत्तर (आर्तिक) महासागरांत येथें ४½ महिन्यांचा एक दिवस होतो.

स्वित्सर्लंद (दे.) यू. खं. फ्रान्स देशाचे पूर्वेस व इटाली दे. चे उत्तरेस. हा डोंगराळ देश असून मोठा पाणकोट आहे.

स्विदन (दे.) यू. खं. उत्तरेकडील द्वीपकल्पोत्तर देश. आगपेट्या होतात. लोखंड पु. सांपडते.

स्कांदिनेविया (दे.) यू. खं. स्विदन व नार्वे ह्या देशाचें पूर्वीचें नांव.

स्तंबूल (श.) यू. खं. तुर्कस्तानची रा. हिला कानस्तांतिनोपल म्हणतात. येथें गुलाबपाणी उत्तम होतें.

ह

हजारा (प्रां.) हिं॰ मुं. इ. जि.

हजारीबाग (गां.) हिं. बं. इ. छोटानागपूर प्रां. जि. [हमीद जि.

हट्टा (श.) हिं. मध्य प्रां. बालाघाट जि. मोठी जमीनदारी.

हणमंत (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. फोंडा अंबोली घांट यांचे मध्यें. [मैल.

हत्रास (कि.) हिं. वाय. प्रां. अलीगड प्रां. अलीगडपा. ११

हदगड (कि.डोंगर.) हिं. मुं. इ. नाशिक. जि. कळवण ता.

हदसन (न, उप.) अमे. सं. उ. अमे. युनैनेड्स्टेटसमध्यें. २ कानडाचे रा. उत्तरेस उपसागर व उपसार.

हनुमानगंज (गां.) हिं. वाय. प्रां. अलाहाबादपा. १२ मैल.

हनवट्टी (न.) हिं. म. इ. म्हैसुरांतून कावेरीस कृष्णराजपुराजवळ मिळते. [मनु. मिळते.

हब (न.) हिं. सिंध न बलुचिस्तान यांचे हद्दीवर अरबी

हबसान (प्रां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. उत्तरेस जंजिरा सं. हबशी लोकांचे म्हणून त्यास हबसाण म्हणतात.

हमीरपूर (श.) हिं. वाय. प्रां. जि. तालुका. काल्पीपा. २८ मैल.

हरई (श.) हिं. मध्य प्रां. छिंदवाडा जि. ही मोठी जमीनदारी आहे.

हरचिरी (गा.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता.

हरणगांव (गां.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. पेठ ता. [आहे.

हरताळें (गां.) हिं. मुं. खानदेश जि. भुसावळ ता. येथें तलाव

हरदई (श.) हिं. अयो. प्रां. जि.

हरमल (गा.) हिं. मुं. इ. नाशिक जि. पेठ ता.

हरसोळ (गां.) हिं. मुं. इ. निजामचे राज्यांत औरंगाबादेजवळ.

हरहर (श.) हिं. म. इ. म्हैसूर प्रां. तुंगभद्रेच्या कांठचें.

हरामक (शिख.) हिं. काश्मिरांतील डोंगराचें.

हरिद्रीन (गां.) हिं. वाय. प्रां. अयोध्या प्रां. [गंगेवर आहे.

हरिद्वार (श. क्षे.) हिं. वाय. प्रां. येथें पुष्कळ देवळें आहेत. हें

हरिश्चंद्रगड (कि.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. जुन्नर ता.

हरिश्चंद्राचा डोंगर (डोंगर.) हिं. मुं. इ. नगर जि. अकोलें ता. हवाशीर ठिकाण.

हरिहरेश्वर (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता. देवस्थान.

हरु (न.) हिं. पं. इ. हिमालयाचे पायथ्याजवळून येऊन अटक शहराजवळ सिंधूस मिळते.

हर्णई (श. बं.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. दापोली ता.

हर्देखळें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. राजापूर ता.

हर्दा (श.) हिं. मध्य. प्रां. हुसंगाबाद जि. मोठी व्यापाराची जागा. रे. स्टे. [यांचे हर्दावर.

हर्मन (पर्व.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत सिरिया व पालस्तैन

हलकरणी (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. पैकीं कापसी खं.

हल्ल (बं.) यु. खं. इंग्लंडांत.

हल्लार (गां.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. काटेवाडांत. येथें हल्ला जातीचे रजपूत राहतात.

हल्याळ (श.) हिं. मुं. इ. उत्तर कानडा जि. येथें इमारती लांकडांचा व्यापार चालतो.

हवाना (श.) अमे. खं. उत्तर अमे. लगत्याप मेतर अंति-लीसमध्यें क्युबा बेटाची राजधानी.

हवेली (गां.) हिं. मुं. इ. पुणें जि. तालुक्याचें गांव, पण ठाणें पुणें येथें.

हसदुय (न.) हिं. महानदीला मिळणारी नदी. मध्य. प्रां.

हसनपूर (श.) हिं. अयोध्या प्रां. सुलतानपूर जि. येथें कांशाची भांडीं उत्तम होतात.

हस्तनापूर (श.) हिं. दिल्लीशहराचें पूर्वीचें नांव.

हळदी (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. करवीर पेट्यांत.

हाक्सबेरी (न.) पासि. महासा. आस्ट्रेलियांत पासिफिक महासागरास मिळते.

हाकोदादी (श.) आशि. खं. जपानांत यासो बेटांत.

हाजीपूर (श.) हिं. बं. इ. तिरहुत प्रां. गंडकी व गंगा ह्यांचे संगमावर. दिनापूर पा. १५ मैल.

हानकलंडें (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. अळते पेट्यांत.

हातखंबें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. रत्नागिरी ता.

हातलोट (घांट.) हिं. मुं. रत्नागिरी जि. खेड ता.

हातीद (गां.) हिं. मुं. इ. सोलापुर जि. सांगोलें ता.

हातेतानलोकांचा (देश.) आफ्रि. खं. मध्य आफ्रिकेंत एक देश.

हातेरास (भु.) अमे. खं. उत्त. अमे. युनैतेद्स्तेत्समध्यें.

हार्त्स (पर्व.) यू. खं. जर्मनींत होनोवरच्या दक्षिणेस.

हाथमती (न.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. महीकाठा एजन्सींत.

हानगल (श.) हिं. मुं. इ. धारवाड जि. तालुका.

हानारा (श.) हिं. काश्मिरांत.

हानोवर (बं. श.) यू. खं. जर्मनींत.

हामरफ्रेस्त (श.) यु. खं. नार्वे देशाचे उत्तरेस. येथें दोन महिन्यांचा दिवस व दोन महिन्यांची एक रात्र होते.

हारानोर (सरो.) आशि. खं. तिबेटांत.

हारार (श.) आफ्रि. खं. सोमाली लोकांचे देशांत.

हारो (श.) यु. खं. इंग्लंडांत. [दक्षिणेस.

हार्ने (भू.) यु. खं. देन्मार्कच्या नैर्ऋत्येस. २ अमे. खं.

हालर (प्रां.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. महीकांठा एजन्सीचा ४

हालस्तेत (प्रां.) यु. खं. देन्मार्कमध्ये. [भाग-

हाला (पर्व.) आशि. खं. बलुचिस्तान व सिंधप्रांत यांचे. मध्ये. [स्कोशीयांत.

हालीफाक्स (श. ब.) अमे. खं. उ. अमे. कानडाचे रा. नोवा-

हाले (श.) यु. खं. प्रशियांत. येथें पुस्तकांचा मोठा व्यापार होतो.

हालंद (दे.) यु. खं. (बेलजमच्या देशाचे उत्तरेस. यास नेदर्लंद म्हणतात. आशि खं. द.)

हावरा (श.) हि. बं. इ. रे. स्टे. कलकत्ता शहरासाठीं

हांव (श.) यु. खं. फ्रान्सदे. सेन नदीचे कांठीं

हावाई (बे.) आशि. खं, द. पासि. महासा. मेकोनिशियांत सांदवीच बेटांत मोठें बेट.

हावाना (श.) अमे. खं. वेस्त इंडिज बेटाची रा.

हांसोट (तां.) हि. मुं. इ. गुज. प्रां. भडोच जि. तालुका.

हिएर (बे.) यु. खं. फ्रान्स देशांत.

हित (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत युफ्रातीस नदीचे कांठीं.

हिदलबुर्ग (श.) यु. खं. जर्मनींत बेदन सं.

हिनवती (न.) हि. म. इ. म्हैसूर प्रां. कावेरीला मिळते.
हिपरगी (ग्रा.) हि. मुं. इ. कलादगी जि. तालुका.
हिमताबाद (गां.) हिं. बं. इ. दिनापुराहून २५ मैल हें कुलीक-
नदीवर.
हिमालय (पर्व.) हि. उत्तरेस सर्व पृथ्वींत अति उंच पर्वत.
हिरण्यकेशी (न.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. कृष्णेस मिळते.
हिरदेनगर (गां.) हि. मध्य प्रां. मंडला जि. येथें मोठी यात्रा भरते.
हिराकुंड (गां.) हि. मध्य प्रां. पन्ना प्रां. संबळपूरचे पूर्वेस. येथे
हिऱ्यांच्या खाणी सांपडल्या आहेत.
हिरात (श.) आशि. खं. आफगाणिस्तानच्या पश्चिमेस हिरी-
हुद नदीच्या कांठीं. [मैल.
हिरापूर (गां.) हि. वाय. प्रां. बुंदेल खंडांत सागरचा. ५२
हिरापूर (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. रे. स्टे.
हिरिहुद (न.) आशि. खं. आफगाणिस्तानांत.
हिला (श.) आशि. खं. तुर्कस्तानांत युफ्रातीस नदीचे कांठीं.
हिवरखेड (गां.) हि. वऱ्हाड प्रां. उमरावती जि.
हिवरा (गां.) हि. मुं. इ. खानदेश जि. पाचोरें ता.
हिवरे (गां.) हि. मुं. इ. गोपीनाथपंत अफजुलखानाचे वकील
इ. स. १६५९ त शिवाजीस मिळाले, तेव्हां
शिवाजीनें हें गांव त्यांस जहागीर दिलें. यांचें
उपनांव बोकील.
हिसवाळ (गां.) हि. मुं. इ. नाशिक जि. नांदगांव. ता. रे. स्टे.
हिसळक (गां.) हि. मुं. इ. नगर जि. येथून देवनदी निघाली आहे.

हिसार (श.) हिं. पं. इ. जि. (येथें लाकडावर वेलबुटी खो-
दण्याचें उत्तम होतें.)

हीरण (न.) हिं. मुं. इ. गुज. प्रां. गायकवाडचे रा. खं-
खेडा महालांत.

हुकेरी (श.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि.

हुगळी (न. श.) हिं. बं. इ. जि. इचे कांठीं कलकत्ता शहर

हुनगुंद (श.) हिं. मुं. इ. विजापूर जि. तालुका.

हुनदुरास (अखा.) अमे. खं. उ. अमे. युकाटनच्या उत्तरेस.

हुबला (न.) हिं. वाय. प्रां. कमाऊन प्रां. गंगानदीस मिळते.

हुप्री (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. वडगांव ता.

हुबळी (श.) हिं. मुं. इ. धारवाड जि. तांदियागिनळेच्या मां-
ज्याच्या व्यापाराकरितां प्र. शिवाजीनें स०
१६७० लुटलें.

हुमगांव (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. जावळी ता.

हुवे (न. श.) आशि. खं. कोचीन चीन देशांत.

हुशारपुर (श.) हिं. पं. इ. जि. [ता. ल. ला.

हुसंगाबाद (श.) हिं. मध्य. प्रां. नर्मदेच्या कांठीं. जि. ठिकाण व

हुळी (कि.) हिं. मुं. इ. म्हैसूर प्रां. श्रीरंगपट्टणाजवळ.

हेक्ला (पर्व.) यु. खं. डेन्मार्कच्या ताब्यांतील उत्तरेकडील
ऐस्लंड बेटांत ज्वालामुखी पर्वत.

हेग (श.) यु. खं. हालंड देशांत व्यापाराकरितां प्रसिद्ध.

हेद्रमअ (प्रां.) आशि. खं. अरबस्तानांत.

हेदली (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. खेड ता.

हेदवी (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. चिपळूण ता.

हेदीसार (सं. श.) यू. खं. जर्मनींत.

हेद्रामौत (प्रां.) आशि. खं. अरबस्तानांत.

हेब्रिदीज (बे.) यू. खं. स्कातलंदांत.

हेरन (न.) हिं. मध्य प्रां. सागर प्रां. नर्मदेस मिळते.

हेरले (गां.) हिं. मुं. इ. कोल्हापूर सं. वडगांव. ता.

हेलमंद (न.) आशि. खं. आफगणिस्तानांत काबूलाजवळील डोंगरांतून निघून जरा सरो. मिळते.

हेलसिंगफोर्स (श. बं.) यू. खं. रशियांत फीनलांडचे अखातावर. येथें आरमार असतें.

हेसीकासल(सं. श.) यू. खं. जर्मनींत.

हेसीहांबुर्ग(सं. श.) यू. खं. जर्मनींत.

हेम्नाक (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. कोयना नदीचे कांठीं.

हैती ऊर्फ सांत दोमींगो (बे.) अमे. खं. उ. अमे. लगत्याचे बेटांत मेसर अंतिलीसबेटसमूहांत.

हैदराबाद (श.) हिं. म. इ. निजामाचें मुख्य शहर मुशी नदीचे कांठीं. यास भागानगर म्हणतात. हें निजाम उल-मुल्ख यानें स.१७१० त राजधानी शहर केलें. २ सिंध प्रां. जि. येथें गालीचे उत्तम होतात.

हैनान (बे.) आशि. खं. चिनई समु. चीनच्या द.

हैलंदस (प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत एक उंच भाग.

होकांग (प्रां.) आशि. खं. चीन दे. याचें मुख्य शहर. च्योचेफू.

होगंल (गां.) हिं. मुं. इ. बेळगांव जि.

होआंगहो (न.) आशि. खं. चीनमध्यें कोई पर्वतांतून निघून पीत समु. मिळते. लां. २६०० मै.

होटगी (गां) हिं. मुं. इ. सोलापूर जि. सोलापूर ता. रे. स्टे.

होनावर (श.) हिं. मुं. इ. कानडा जि.

होनोलुलुश (श.) पासि. महासा. मैक्रोनिशियांत सांद्वीच बे.

होचर्ततौन (श.) पासि. महासा. ओशिनियांत तारमार्नीया बे.

होलीगोलंद (बे.) यु. खं. जर्मन समुद्रांत इंग्लिशांचे ताब्यांत.

होलचेरी (बं.) हि. म. इ. मलबार किनाऱ्यावर.

होलीहेर (भु.) यू. खं. इंग्लंडांत.

होळ (गां.) हि मुं. इ. सातार जि. फलटण सं. निरा नदीचे कांठीं होळकराचे मूळगांव.

होळनांथें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. शिरपूर ता.

हंगा (न.) हि. मुं. इ. नगर जि. पारनेर ता. तून श्री॰ गोंदे ता. घोडनदीस मिळते.

हंगेरी (दे.) यु. खं. आस्ट्रियांत देश.

हंटर (खाडी) हिं. ब्रह्म दे.

हंडीया (गां.) हि. नर्मदेच्या कांठीं. मध्य प्रां. हुशंगाबाद जि.

हंतर (न.) पासि. महासाग. आस्ट्रेलिशीयांतून पासिफिक महासा. मिळते.

हंपा (श.) हिं. म इ. येथें चित्रें उत्तम काढितात.

हंबर (न.) यू. खं. इंग्लंदांत.

हांगकांग (बे.) आशि. खं. चीन दे. पूर्वकिनाऱ्यावर कंतान नदीचे मुखाजवळ.

हांगचू (बं.) आशि. खं. चिनांत.

हांदुरास (सं. अखा.) अमे. खं. मध्य अमेरिकेंत.

हांपुरा (न.) अमे. खं. द. अमे. अमाझोनला मिळते.

हांबुर्ग (श.) यू. खं. जर्मनींत.

हांवेरी (श.) हिं. मुं. इ. धारवाड जि.

हिंगणगांव (गां.) हिं. मुं. इ. सातारा जि. फलटणमध्यें. [जि. ता.

हिंगणघांट (श.) हिं. मध्य प्रांतांत कापसाचा मोठा व्यापार. वर्धा

हिंगोणें (गां.) हिं. मुं. इ. खानदेश जि. सावदें ता.

हिंडोरिआ (गां.) हिं. मध्य प्रां. दमो. जि. [मिळते.

हिंदन (न.) हिं. वाय. प्रां. शिवालिक पर्व. निघून यमुनेस

हिंदळें (गां.) हिं. मुं. इ. रत्नागिरी जि. देवगड ता.

हिंदिमहासागर (सागर.) आशि. खं. दक्षिणेस.

हिंदुकुश (पर्व.) आशि. खं. आफगणिस्तानचे उत्तरेस.

हिंदुस्तान (दे.) आशि. खं. दक्षिणेकडील देश. फार प्राचीन काळापासून सुधारलेला. हवा, पाणी, उत्पन्न वगैरेनीं परिपूर्ण असा.

हिंदोरीआ (गां.) हिं. मध्य. प्रां. दमो. जि. येथें बंगला नामे विद्यार्थी पानें होतात.

ह्युरोन (सरो.) अमे. खं. उ. अमे. कानडाचे स.

ऱ्हैन (न.) यू. खं. हालंडांत अल्प्स पर्व. निघून जर्मन समु. मिळते.

ऱ्होड्स (बे.) आशि. खं. तुर्कस्तानचे पश्चिमेस भूमध्य समु.

ऱ्होन (न.) यू. खं. फ्रान्समध्ये. लायनचे अखातास मिळते.

व्हायपर (न.) हिं. म. इ. मानारचे अखा. मिळते. [शहर.

व्हिगे (न.) हिं. म. इ. मानारचे अखातास मि. कांठीं मदुरा

व्हैतेहवन (ग्रा. प्रां.) यू. खं. इंग्लंदांत प्रांत. यांत दगडी कोळशांच्या खाणी आहेत.

क्ष.

क्षीर (पर्व.) हिं. पं. इ. यांतून सिधुनद वाहत येतो.